

PREDIKING EN VERKIEZING

**Dertien preken over de onverdiende verkiezing van Jakob
en de verwerping van Ezau
(1562)**

JOHANNES CALVIJN

Vertaling door Dr. S. van der Linde

Toegevoegd:

**BIJEENKOMST GEHOUDEN IN DE KERK VAN GENEVE (1551)
Door JOHANNES CALVIJN.
WAARIN DE ZAAK VAN DE EEUWIGE VERKIEZING VERHANDELD
WORDT. Blz. 169**

UITGEVERIJ DE GROOT GOUDRIAAN – KAMPEN 1992

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2010**

Voor mijn kinderen

INHOUD¹

1. Genesis 25 : 12-21,22

De stamboom van Ismaël en Izak, de beide zonen van Abraham. Izak trouwt pas als hij al 40 jaar is met zijn nicht Rebekka. Het huwelijk blijft kinderloos, hoewel God het anders beloofd had. Izak bidt volhardend om de kinderzegen; na 20 jaar komt de verhoring. Rebekka raakt in verwachting, hopelijk van de erfgenaam, maar ze blijkt een tweeling te moeten verwachten. Die twee blijken elkaar in haar schoot slecht te verdragen. Rebekka vindt dat angstig en vraagt God om raad.

2. Genesis 25 : 20-22

Als Rebekka aan God vraagt, hoe het toch met die tweeling staat, krijgt ze te horen dat ze twee heel verschillende kinderen draagt, die bestemd zijn om de stamvaders te worden van twee totaal verschillende volken. Maar de eerstgeborene, die dus de voorrang heeft, zal dat voorrecht kwijt gaan en het zal aan zijn broer, hoewel die na hem geboren is, komen. Zo zal de meerdere de mindere dienen.

3. Genesis 25 : 20-22

Vervolg van de vorige preek over dezelfde tekst.

4. Genesis 25 : 23-27

De tweeling wordt geboren: Ezau en Jakob. Ze zijn heel verschillend. Bij de geboorte hield Jakob de hiel van Ezau vast, dat zal heel veel blijken te betekenen. Ezau wordt een jager; met smakelijk wildbraad wint hij het hart van Izak. Jakob zit rustig thuis, Rebekka heeft hem lief

5. Genesis 25 : 28-33

Ezau komt moe en hongerig van de jacht terug, Jakob maakt juist zijn eten klaar. Ezau vraagt hem dat aan hem voor te zetten. Jakob stemt toe, maar wil het recht van de eerstgeboorte ervoor in ruil hebben. Ezau stemt luchthartig toe - zo veracht hij zijn eerstgeboorte.

6. Genesis 26 : 1-5

Hongersnood dwingt Izak om naar het land van de Filistijnen te gaan. God verschijnt hem daar en belooft hem met hem te zijn en dat Hij, om Abrahams wil, de belofte aan Abraham op hem zal laten overgaan.

7. Genesis 26 : 6-10

Izak woont in Gerar en laat Rebekka voor zijn zuster doorgaan. Als het uitkomt dat ze zijn vrouw is, maakt de koning der Filistijnen hem harde verwijten. Izak erkent schuld, maar zegt dat hij zo deed omdat hij bang was gedood te worden, zodat men Rebekka

¹ Raguenier schreef met toestemming van Clavijn onder meer de volgende preken uit:
 174 preken over Ezechiël (vanaf 21 november 1552)
 159 preken over Job (vanaf 26 februari 1554)
 200 preken over Deuteronomium (vanaf 20 maart 1555)
 343 preken over Jesaja (vanaf 16 juli 1556)
 123 preken over Genesis (vanaf 4 september 1559).

zou kunnen nemen.

8. Genesis 26 : 11-21

Izak komt tot rust. God zegen zijn oogst opmerkelijk, maar de Filistijnen worden jaloers, ze zijn bang dat hij hen te machtig wordt. Zo moet Izak wegtrekken, ze gooien de waterputten vol zand, zodat hij niet kan terugkeren. Izak gaat in het dal van Gerar wonen, de waterputten blijven een twistappel.

9. Genesis 26 : 23-25

Izak vertrekt naar Berséba, waar Abraham eertijds woonde. God verschijnt hem en versterkt hem door Zijn belofte te bevestigen. Izak bouwt er een altaar, waar Hij God dankt en bidt en zijn tent opslaat.

10. Genesis 26 : 26-35

De koning van Gerar komt Izak opzoeken en vraagt hem om met hem een verbond te sluiten. Als motief geeft hij op dat God met Izak is. Izak stemt toe, het verbond wordt met een eed bevestigd; er breekt voor Izak een rustiger tijd aan. Zijn knechten vinden opnieuw water. Ezau neemt twee Hethietische vrouwen; dat is voor Izak en Rebekka een bron van verdriet en ergernis.

11. Genesis 27 : 1-7

Izak voelt zijn sterven naderen, hij vraagt Ezau hem wildbraad te brengen, dan zal hij hem de eerstgeboortezegen geven. Rebekka hoort dat en wil het verhinderen; ze krijgt Jakob zover dat hij zich als Ezau verkleedt, met een door Rebekka klaargemaakt gerecht naar Izak toegaat, en de zegen in Eau's plaats krijgt.

12. Genesis 27 : 11-19

Jakob durft eerst niet te doen wat Rebekka voorstelt, maar geeft tenslotte toe. Zo dient hij zich bij Izak aan als Ezau en vraagt om de zegen van de eerstgeboorte.

13. Genesis 27 : 29-36

Izak twijfelt eerst, maar wordt overtuigd. Zo krijgt Jakob de zegen van de eerstgeborene. Ezau komt terug van de jacht, dient zich ook bij zijn vader aan en dan komt alles uit. Ezau krijgt toch nog een zegen, maar die de kern van de zaak mist.

II. BIJEENKOMST GEHOUDEN IN DE KERK VAN GENEVE (1551) Blz. 169

Door JOHANNES CALVIJN.

WAARIN DE ZAAK VAN DE EEUWIGE VERKIEZING VAN GOD KORT EN DUIDELIJK DOOR HEM WERD UITEENGEZET EN BEKRACHTIGD MET GEZAMENLIJKE INSTEMMING VAN ZIJN BROEDERS DIENAREN.

III. Voor Calvijn stamt de verkiezing uit de Heilige Schrift

'Wij hebben geen andere toevlucht dan Gods providentie'

Prof dr. W. Balke. Blz 207

Uittreksel overgenomen uit Johannes Calvijn; zijn werk en geschriften, Dr. W. de Greef.

... Ook is een door Calvijn gehouden voordracht over de verkiezing uitgegeven: *Congrégation sur l'élection éternelle de Dieu*. Achtergrond van die bijzondere 'congrégation', die op vrijdag 18 december 1551 gehouden werd en geheel gewijd was aan de verkiezing, was het optreden van Jérôme Bolsec. De uit Parijs afkomstige Bolsec was karmelieter monnik geweest, ging over tot de reformatie en vestigde zich na zijn vlucht uit Parijs als lijfarts van Jacques de Bourgogne, heer van Talais, op diens landgoed vlakbij Genève.

In de op 15 mei 1551 gehouden 'congrégation' veroorzaakte Bolsec problemen door wat hij zei over de vrije wil en de predestinatie. Hij liet zich door de andere predikanten niet overtuigen.

In de op 16 oktober 1551 gehouden 'congrégation', waar de predikant Jean de Saint-André de bespreking over Joh. 8:47 ('Wie uit God is, hoort de woorden Gods; daarom hoort gij niet, omdat gij uit God niet zijt.') inleidde, maakte Bolsec van de gelegenheid gebruik te protesteren tegen de predestiniaanse uitleg van de tekst. Met een beroep op de vroege kerk en Augustinus beschuldigde hij Calvijn ervan God tot auteur van de zonde te maken. Ook spoorde hij de gemeente aan zich niet door de predikanten te laten bedriegen. Calvijn reageerde in een lange toespraak op wat Bolsec gezegd had. De chef van de politie die ook aanwezig was, liet Bolsec onmiddellijk arresteren. Bolsec werd beschuldigd van onschriftuurlijke leer en van verstoring van de eenheid van de gemeente.

Tijdens het proces tegen Bolsec (zie voor de Acta CO 8, 141-248) nam o.a. Falais het voor hem op. De predikanten van Genève schreven op 14 november een brief naar hun collega's in Basel, Bern en Zürich met de vraag naar hun mening over de zaak (CO 8, 205-208).

De Raad van Genève vroeg op 21 november advies aan de kerken in Basel, Bern en Zürich over de kwestie van de predestinatie (CO 8, 223-224). Wat Bolsec leert wordt in de ontvangen antwoorden afgewezen. Toch is Calvijn teleurgesteld over de binnengekomen antwoorden. Aan Christophe Fabri en Farel schrijft hij (CO 14, 13 214) dat hij weer ervaren moet hoe gering de hulp is die de predikanten van Basel verlenen.

Nog meer teleurgesteld is hij over Zürich (zie de brief aan Farel CO 14, 218-219). Dat geldt ook de persoonlijk ontvangen brief van Bullinger (zie voor de tekst van die brief CO 14, 214-215). Het steekt Calvijn ook dat de predikanten in de omgeving in edikten verboden wordt telt aan de predikanten in Genève te schrijven.

Hoewel aan de predikanten uit Neuchâtel (onder wie Farel) niet om een advies gevraagd is, schrijven zij een brief waarin zij de leer van Bolsec scherp veroordelen (CO 14, 221-224).

In de door Calvijn op 18 december 1551 gehouden voordracht over de verkiezing staat het vraagstuk van het universalisme van het heil centraal, dat met het oog op de particuliere predestinatie ontkend wordt. Alle predikanten onderschrijven de uiteenzetting van Calvijn, die in 1562 uitgegeven is .

De Raad van Genève besloot op 21 december 1551 Bolsec voor altijd uit Genève te verbannen. Hij mag niet meer in de stad komen, maar blijft wel wonen op het landgoed van Falais dat op het grondgebied van Bern ligt.

Als Bolsec, ten gevolge van Calvijns aandringen bij Bern op maatregelen tegen hem, ook het gebied van Bern verlaten moet, gaat hij naar Parijs. In 1577 schrijft de weer rooms katholiek geworden Bolsec een Calvijnbiografie; vol schaamteloze leugens en laster, opgedragen aan de Aartsbisschop van Lyon.

VOORWOORD

Het boekje dat nu in vertaling voor ons ligt heeft wel iets van *een vondeling*. Het werd al heel vroeg gedrukt (1562), maar raakte vergeten. Eind vorige eeuw werd het teruggevonden en kon zo nog net het sluitstuk uitmaken van de grote uitgave van Calvijns werken.

Maar daarmee werd het nog niet in bredere kring bekend. In Engeland verscheen een vroege vertaling, in andere landen niet.

Het is van oorsprong geen zelfstandig geschrift. Het maakt deel uit van de reeks van 123 preken over het boek Genesis, die Calvijn in de jaren 1559/60 in Genève in de weekdiensten hield. Die waren door een stenograaf letterlijk opgenomen, door anderen uitgewerkt, met de bedoeling ze uit te geven. Daarbij stond hen een dubbel doel voor ogen: om Genève, Frankrijk en wie ook maar van stichtelijke lectuur te voorzien en om met de opbrengst ervan de stroom vluchtelingen om des geloofs wille te ondersteunen. Op die manier zijn b.v. ook de grote reeksen preken over Deuteronomium en Job, met die over tal van Nieuwtestamentische brieven en stukken van het Evangelie verschenen, tot op heden als geheel in Nederland niet vertaald.

De preken over Genesis hebben wel de aandacht getrokken, maar zijn niet als geheel uitgegeven. Wel enkele stukken eruit, zo de tien preken over Melchizédek, Abrahams offer en de Rechtvaardiging, die bij ons wel vertaald werden. Ook verscheen dus de bundel die voor ons ligt apart. De rest bleef op een andere manier toch bewaard: een Engelsman liet een kopie van vrijwel het hele handschrift maken; dat wordt in engelse bibliotheken bewaard.

Wat 'ons' boekje betreft: het duurde eerst ruim 300 jaar eer het teruggevonden werd en dan nog eens ruim 100 jaar, eer het in Nederlandse vertaling verschijnt. Komt het nu op tijd?

Wie de lange reeks van Calvijns werken ziet staan (59 delen), die nu nog aangroeit, doordat Calvijns preken nu verder worden uitgegeven (reeds vijf delen) zou de vraag kunnen stellen of we ál de vorige al hebben uitgeput?

Onze kleine uitgave kan zich met die imposante laatstgenoemde zelf niet, meten, bedoelt dat ook niet, maar heeft er toch mee gemeen, dat, nadat Calvijns Institutie en commentaren eerder vrijwel alle aandacht kregen, nu zijn preken ook aan het woord komen, nadat ze, zoals wij zien, heel weinig hebben meegeteld. Toch zou het zwaartepunt bij Calvijn wel eens in zijn preken kunnen liggen.

Brengen ze geheel nieuwe dingen? Nee, maar ze zeggen dezelfde dingen toch anders: pastoraler, bewogener, uitvoeriger en dat alles kan ons enkel welkom zijn. Het staat met name met de zekerheid van het geloof, naar ik meen in wel alle kerken, niet zo overweldigend dat we niet hoeven uit te zien naar wat ook in dit opzicht verder helpen kan; voor Calvijn is de zekerheid van het geloof een centraal thema.

Met dat doel worden deze preken en wat er door nadere studie nog uit volgen mag aan elk en ieder aangeboden. Vóór de preken aan het woord komen hebben we een beknopte toelichting op de vertaling gegeven, waarin ook ondernomen wordt althans te schetsen, in welke situatie Calvijn stond, wat zeker van invloed is geweest op heel zijn geloofstrant.

De situatie van 1991, na bijna 450 jaar Kerk en cultuur lijkt wonder-weinig veredeld. Zou het mogelijk nu een geschikt tijdstip zijn om nog eens diep na te denken over die onverdiende verkiezing van Jakob en de verwerping van Ezau?

Pinkstertijd 1991

TOELICHTING BIJ DE GEGEVEN VERTALING

De vertaler hoopt dat de lezer de tijd zal nemen eerst de volgende bladzijden door te lezen. Er worden enkele moeilijkheden genoemd en toegelicht waarmee een boek van ongeveer 450 jaar geleden, uit een bepaald land met zijn eigen klimaat en problemen, bij ons te maken krijgt. Gehoopt wordt dat daarmee vragen worden voorkomen en mogelijk beantwoord.

De afstand 1560-1991

Het stond voor mij, na herhaalde lezing van deze preken vast, dat de vertaling ervan in geen geval zo vrij zou mogen zijn als die van sommige dergelijke werken wel wordt ondernomen in de vorm van een 'herschrijving'. Mij is wel duidelijk, dat de wijdlopiegheid, die aan vele oudere werken eigen pleegt te zijn, om een bekorting kan vragen, maar daarbij valt onvermijdelijk iets en zelfs veel van het authentieke weg.

Deze preken vragen in alle geval een complete vertaling. Het moet immers opvallen dat de Calvijn, die in zijn Institutie, zijn commentaren en tractaten zo kort en bondig weet te schrijven, in zijn preken, althans in deze, zo breedvoerig spreekt, waarbij met name de vele herhalingen treffen. Bij lezing heden ten dage kunnen die zeker de vraag oproepen, of bekorting niet dienstig is en louter voordelen heeft. Het gaat immers om de kern van de zaak.

Daar ging het Calvijn ook om. Maar zelfs na zijn langdurig verblijf in Genève was hij er niet van overtuigd dat zijn gemeente die kern van de zaak kon opvangen als ze zo kort en beknopt mogelijk werd voorgesteld, zodat ze eigenlijk intuïtief moest worden verstaan. Gedurig spreekt hij over achterstand van de gemeente, die aangemaand wordt de pas te versnellen en te vorderen. Zo bleef hem niet anders over dan het voorbeeld van Paulus na te volgen en dezelfde dingen te herhalen, hoewel het hem erg verdrotten heeft, daar ook zo het volle nut niet werd bereikt. Calvijn heeft zijn studenten blijkbaar hoger getaxeerd dan zijn gemeentenaren.

De grote breedte van de preken is dus een kwestie van noodzaak, wat een bekorting verbodt.

Zoals al aangestipt geeft de afstand tussen 1560 (het jaar waarin ze zijn gehouden) en 1991 wel degelijk moeilijkheden. Calvijn is een Fransman en niet de eerste de beste. Hij leeft in de 16e eeuw en zijn taal heeft een andere spraakkunst en zinsbouw dan de onze. Als we een Franse tekst ál te woordelijk gaan vertalen loopt dat op een mislukking uit. Toch was het zaak ons zo dicht mogelijk bij Calvijn aan te sluiten zonder hem naar de smaak van onze eeuw te 'renoveren'. Maar de vertaling moest juist voor een 'stichtelijk' (= opbouwend) boek, zo aansprekend mogelijk blijven, wat het origineel, naar aanstonds zal kunnen blijken van huis uit al was.

Daarom maakt Calvijn het ons daarin niet moeilijk. Anders dan velen geneigd zijn te denken preekt Calvijn heel niet afgemeten, statig en deftig, met veel 'stadhuis woorden'. Integendeel: hij preekt zeer levendig, actueel, zelfs 'populair', wat intussen niet verhindert dat de grondtoon die van een sonore ernst blijft. Wie niet wat bekend is met Calvijns preken (en ze zijn onder ons bepaald niet overvloedig gedrukt) zal hierbij aan het een en ander moeten wennen.

Als we denken aan de veel te grote werkdruk, waaronder Calvijn van jongsaf gebukt ging, stellen we ons hem te makkelijk voor als vooral de man van de studeerkamer, vooral geleerd, maar daardoor licht wat droog en afgetrokken, met erg weinig mensenkennis.

Als Calvijn dit lezen kon, zou hij mismoedig glimlachen. Toen zijn later wel grootste vriend Farel hem in Genève vasthield en hem bezwoer zich met hem aan het werk van

de reformatie te geven, was zijn verweer juist dat hij het rustige leven van een geleerde op het oog had. En daarvan heeft hij later gezegd, dat dit wel totaal verschilde van dat in het strijdperk van een reformatie, waarbij het er op aankomt 'midden door de wanhoop door te breken'.

Calvijn werd dus niet wat hij zo gewenst had. Hij was inderdaad docent en schrijver (en nog heel wat meer), maar bleef bij en veeleer alles predikant. Hij deelde in het hele Geneefse predikantenwerk; van een vrijstelling daarvan wegens bijzondere dienst had men toen nog geen weet.

Des te beter, want zo kent hij zijn gemeente uit de eerste hand en dat is in de preken te merken. Daardoor is zijn taal eenvoudig en gebruikt hij graag spreekwoorden, waarin de wijsheid van het volk aan het woord komt. De preken hebben zelfs iets van een homilie, een tweespraak tussen gemeente en predikant. Het antwoord van de gemeente is tot Calvijns teleurstelling te veel uitgebleven.

Zo heeft zijn ongeveer 25-jarig verblijf in Genève hem op allerlei terrein veel teleurstelling opgeleverd. De afscheidswaarden op zijn sterfbed doen dat al heel verdrietig blijken, maar anderen, b.v. John Knox zagen dat toch wel anders.

Wat Calvijn maar niet heeft kunnen verwerken is, dat zoveel mensen het wrakke leven-hier, dat doorgaans niet uitkomt boven een wat wroeten in de aarde, toch nog zo bleven stellen boven wat voor hem de zin en de kroon van het werkelijke leven is: het uitzicht op de onsterfelijkheid, het verlangen naar 'het hemelse leven', ons eeuwige huis.

Dat heeft hem niet maar verdriet gedaan, maar ook geprikkeld en geërgerd. Hij was zo graag vooral (mede-)getuige van het heil geweest en hij bleef te veel de catecheet, de leermeester, die meer theorie dan praktijk kon bepleiten, meer het 'moeten' dan het 'kennen'.

Zo is het beeld dat de preken van de gemeente geven bepaald niet dat van een stad op een berg. Er moet hier wel bijgezegd worden dat Calvijn zeker gevaar loopt te vergeten, dat wat in de loop van eeuwen is ontspoord en vervreemd geraakt, niet in een tijd van 25 jaar intensieve zielzorg van hem en zijn collega's kon worden rechtgebogen.

In alle geval is het niet uitgebleven dat de grondtoon van veel preken veel van teleurstelling heeft, die tot ergernis kan worden en dan zelfs op een bijtend sarcasme kan uitlopen. Zo geselt hij de levensgenieters, de huichelaars, de woekeraars, die de kleine man uitzuigen, de huurlingen, die ook onder de predikanten voorkomen.

Wat ons betreft past sarcasme beter bij wat de hem zo bekende Erasmus, vooral in zijn Lof der zothed als medicijn presenteerde, maar niet in de prediking van het Evangelie in een nog zo jonge, onrijpe gemeente. De lezer zal er aan moeten wennen en er hopelijk toch nog iets van medicijn in vinden.

De eeuw waarin Calvijn had te leven was een verwarde, harde, rauwe tijd. In Calvijns preken komt opvallend vaak het woord bruut (grof, ruw) voor, wat hij niet alleen Ezau zo zwaar aanrekent.

Alles lijkt onder hoogspanning te staan, ook de kansel en die spanning ontlaadt zich o.a. in een erg hard, realistisch taalgebruik, dat vermoedelijk aan niemand van ons als kerktaal bekend is.

Die harde taal heeft ook zijn bezwaren. Harten en gewetens gaan niet bij voorkeur open door mokerslagen en Gods Koninkrijk bestaat immers niet in (harde) woorden, maar in Geest en kracht. Dat tweede heeft Calvijn door alles heen beoefend, maar het eerste is hem moeilijk gevallen.

Het is billijk hieraan wel toe te voegen, dat van Calvijn in zijn hachelijke situatie

natuurlijk niet verwacht mocht worden wat van een befaamde Franse 'kanselredenaar' wordt overgeleverd, dat hij al de zonden van zijn tijd welsprekend heeft opengelegd, om die daarna even smaakvol weer toe te dekken. De komende preken zullen duidelijk maken hoe hij zijn werk heeft verstaan.

Na het eerder gezegde zal het duidelijk zijn dat we Calvijns spraakgebruik niet onder censuur hebben gezet, maar onverkort hebben weergegeven. Wie er bezwaar tegen maakt moet niet de vertaler, maar Calvijn in gebreke stellen en nog liever proberen er alweer de kern van de zaak uit te halen.

Op die genoemde hoogspanning moeten we nader ingaan, om Calvijn te begrijpen. Zijn preken, zeker deze 13, zijn op allerlei manier zwaar geladen. Het is de spanning tussen het in zichzelf wankele, lege leven hier en de heerlijkheid, waartoe wij door het Evangelie onverdiend genodigd zijn. De spanning stijgt als de pastor spijtig moet vaststellen, dat voor zovelen dat eerste toch nog maar aannemelijker blijkt dan het kwade.

Het gaat in dat alles om twee polen, op een tweehed naar alle kant: God-mens; eeuwigheid-tijd; Geest-vlees; leven-sterven; verkoren-verworpen.

In het leven-hier, voor Calvijn in wezen een pelgrimstocht, zijn die twee polen niet alleen onderscheiden, maar diep gescheiden. Dat vinden we in de komende preken indringend betuigd, maar evengoed en zelfs meer, dat dit nooit Gods bedoeling was of is, maar onverkort onze schuld. Daar kan God nooit in berusten en Hij wil dat wij dat ook nooit zullen doen.

Want om die scheiding weer terug te brengen tot onderscheiding, heeft God in de zending van Christus (van Kerst tot Pasen) en van Zijn Heilige Geest (Pinksteren) die diepe kloof ongedacht overbrugd. Door Kerst, Pasen, Pinksteren heen laat God ons weten, dat Hij was en blijft de God van hereniging, die in de volheid van Zijn tijd in Christus en door de Geest alles wat nu uit elkaar ligt, weer verenigen zal (Efëze 1: 10). Dat wordt de grote Reformatie, waar de kleine reformatie van de 16e eeuw de uitwerking van wil zijn en waar ze met verlangen naar uitzielt. In Calvijns preken treft ons de al aangewezen lofzang op het leven-daar-en dan, nu nog zaak van geloof en verwachting (maar op grond van een vaste belofte), straks zaak van vrede en vreugde. We moeten er steeds op letten, hoe Calvijn de tweehed, die onze zonde meebracht, zwaar laat wegen, maar toch daar doorheen en er bovenuit die hereniging, die Gods genade in Christus bewerkt en waar geloof, hoop en liefde van leven.

Zo kan hij de gevallen schepping en mens tot in de grond afbreken, zodat wij ons hart vasthouden, maar er dan meteen bijzeggen dat die beide toch blijven behoren tot het wonderlijkste en edelste dat God schiep.

Hij kan zeggen dat een Christen een mens is, die de wereld vaarwel gezegd heeft en een beter vaderland kent. Maar evengoed zegt hij tegen die mens, dat God hem toch wel in Zijn wereld heeft gezet om daar voor Hem te leven en Hem te dienen.

De wereld, het christenleven wordt steeds gezien in dit gespannen dubbele perspectief en we hebben er zorg over, dat niet alleen de theologen, maar ook de gemeentenaren, in Genève en overal, het daar vaak moeilijke mee hebben gehad. Niet alleen de mensen, die wij de Dopers noemen hebben er een zware prijs voor moeten betalen, dat ze maar één enkele pool lieten gelden, maar de in wezen gelijkgestemde vroomheid ook van vele gereformeerden zal moeite hebben met dit punt, dat in de komende preken aan de orde komt.

Laten we het zó zeggen: wat men ook onder de o.i., veel misverstane 'bevinding' moge verstaan, in alle geval moet die de beide genoemde polen kennen, verstaan vanuit de

uiteindelijk beloofde éénheid in de tweeheid. Dat geldt ook als we spreken over de verzoening, rechtvaardiging en heiliging, het van en in Christus zijn, over het leven in de Geest. Calvin lijkt vaak wat wij een dualist noemen, maar hij wil het niet zijn.

We moeten hier hem en onszelf onderbreken. Calvin is er dus op uit alles te herenigen en niet blijvend gescheiden te houden. Heeft hij dat ook kunnen waarmaken in zijn verstaan van Gods verkiezing en verwerping, dat toch op een onherroepelijke scheiding lijkt uit te lopen?

In de preken die volgen verzekert Calvin ons dat die twee lijnen die hij God ziet trekken elkaar niet weerspreken, maar daarmee beginnen voor zeer velen de erg moeilijke vragen.

We grijpen terug op dat wijde perspectief dat in Efése 1 opengaat: God heeft zich voorgenomen om alles weer samen te brengen in Christus: God alles in allen. Dat noemen we 'de wederoprichting van alle dingen'.

Het Evangelie roept ons op, ons allen zonder onderscheid, om daar deel aan te nemen. Die roeping tot het heil, het weer heel worden, gaat in de preken ruim en breed uit met alle nadruk op allen. Want allen worden genodigd om naar de waterstromen te komen, om te drinken, alles staat klaar, wie maar wil neme het levenswater om niet.

Dat zijn we van Calvin zo niet gewend en toch is het hem hiermee volstreckte ernst. Dat moet de bedoeling hebben om te bevestigen dat God inderdaad wil dat alle mensen behouden worden en Calvin herhaalt keer op keer dat alleen onze hoogmoed en blindheid (Satan!) ons ervan weerhouden om dan ook te komen. Wij doen dan zelf de deur dicht.

En hoe milder en breder God nodigt, des te minder zijn wij dus te verontschuldigen. Nadrukkelijk zegt hij ons, dat God ons in die algemene nodiging niet bedriegt, we kunnen er werkelijk op aan.

Maar dan komt toch die andere lijn naar voren, die van wat Calvin Gods onverdiende verkiezing noemt, waarbij Hij zich voorbehoudt om te verkiezen wie Hij wil. Hoewel Hij daarbij niet let op iets wat in ons mensen aanwezig is, loopt dat er toch op uit, dat maar een deel, een klein, erg klein deel van de mensen behouden wordt.

Strijdt dat niet met die algemene roeping en zo met Efése 1: alles? Calvin ontkent dat, want voor hem moet er toch een verborgen verband bestaan tussen de weigering van de mensen om zich te laten behouden en dit besluit van God.

Het staat vooral vast dat Calvin volstrekt niet koud - verstandelijk te werk gaat, maar een denktrant kent (hij zal het liever een geloofstrant noemen) die zo velen van ons maar niet kunnen verstaan. Hier ligt, naar het ons dunkt eigenlijk het punt, waarover elke nadere informatie ons welkom moet zijn.

Zoals we eerder uitspraken zijn de preken van Calvin daartoe het eerst aangewezen, niet alleen deze 13, maar ook tal van andere, met name ook die over Efése 1. Want er ligt voor veler besef een kluwen van vragen en moeilijkheden, die het als raadselachtig laat ervaren, hoe dat allen-weinigen zó in elkaar grijpt, dat vrije genade en vrije verkiezing samenvallen en we Calvin erin bijvallen, dat het rusten in deze onverdiende verkiezing van God de enige grond van een laatste vaste geloofs-zekerheid is, van blijdschap, vrede en vreugde.

Om die reden heeft Calvin dan ook gewild dat deze 'leer' voluit moet gepredikt worden en voor het volk op de kansel moet worden gebracht. Zijn preken over dit onderwerp laten ons weten, hoe hij dat verstaan heeft.

We moeten daar wel meteen op laten volgen, dat in de grote meerderheid van de Christelijke Kerk, de 'gereformeerde gezindte' niet uitgezonderd, deze oproep niet is

en wordt gevolgd.

Dat gebeurt allicht met een beroep dáárop dat de verborgen dingen voor onze Heere God zijn en de geopenbaarde voor ons en onze kinderen. Maar daarop weet Calvijn te antwoorden, dat deze leer en de praktijk, die eruit volgt, tot de geopenbaarde dingen behoren, waarvan de vruchten in ons hele leven openbaar worden en moeten worden.

Vandaar dat we hem in deze preken zijn gemeente zo klemmend horen verzekeren, dat Gods genadige verkiezing wel uit de eeuwigheid, uit de verborgenheid komt, maar ertoe bestemd is om in ons leven-in-de-tijd de bron van kracht en troost te zijn. Er kan niet over gespeculeerd worden, er kan enkel uit worden geleefd. Dat wordt volgens hem geleerd in Gods leerschool, waar bescheidenheid, vertrouwen en nederigheid tot het abc behoren en dat blijven tot het einde toe.

Het zal dan toch wel zaak zijn, dat de nieuwe eenheid, die Christus in onze gebrokenheid brengt (Eféze 1) tot haar volle recht blijft komen, ook en juist daar!

De lezing van de gegeven preken zal een en ander duidelijk moeten maken. Ze zijn niet ingewikkeld. Calvijn kiest, anders dan vele nazaten, een lange tekst. Hij legt die geduldig uit, haast op de manier van een bijbellezing, terwijl hij na elk onderdeel van de preek een vaak verrassende toepassing geeft. Hij is in alles een practicus, al laat de beheerste eenvoud toch wel blijken dat er in hem iets magistraals zit.

Hij had thuis in zijn schaarse tijd de preek voorbereid, had licht over zijn tekst al een commentaar geschreven en hij sloeg er ook anderen op na. Geen wonder dat hij van improviseren niet wilde weten.

Zonder geschreven preek of schets ging hij dan de kansel op en daar hij door zijn zwakke borst vrij langzaam sprak, moet de preek eerder drie kwartier dan een half uur in beslag hebben genomen. En dan treft ons hoe hij de grote lijn vasthoudt, ook al gaat hij gedurig een zijpad op van heel kleinmenselijke, huishoudelijke aard.

Juist dat laatste is belangrijk. Want de preek staat, zeker hier, onder de genoemde hoogspanning: binnenkomen of buitenstaan, behouden worden of omkomen.

Gaat de preek dus enkel over wat wij de eeuwige dingen noemen (maar waar we zo vaak over zwijgen)?

Nee, volstrekt niet, want waar hopelijk elk zich over verbazen zal, is het feit, dat Calvijn zo uitvoerig ingaat op het leven - hier, het persoonlijke, maar ook het huiselijke, niet het minst ook het sociale leven.

Maar daar zult u straks over lezen, dat Gods verkiezing volgens Calvijn bevestigd en waargemaakt wordt door een leven van geloof, hoop en liefde, een leven in Christus en in de Geest. Maar dat alles in deze tegenwoordige boze wereld en daarom te meer gedragen door een vast vertrouwen op God en grote nederigheid, zodat we God en naaste van harte dienen.

Gods verkiezing en het geloof erin behoren, het zij nog eens gezegd, niet tot het gebied van speculatie, maar tot de praktijk van een echt geloofsleven, tot wat de ouden graag noemden: de praktijk der godzaligheid. Daarbuiten kan er niets zekers over gezegd worden. Het kan niet verwonderen dat in deze preken het licht, de leiding en de verzekering door de Heilige Geest zo'n grote rol spelen.

Bij deze korte inleiding moet het hier blijven. Ze wijst duidelijk boven zichzelf uit; het is dan ook de bedoeling om, nadat er nog veel meer informatie op tafel komt (de andere preken over dit onderwerp, vergelijking met commentaar en Institutie, met preken van Luther, Zwingli en wat ook maar mogelijk is, allermeeest met de Schrift), er nader over te publiceren.

Het Deo volente, - zoals God wil - is de hoopvolle voorwaarde. Mocht Hij het anders

leiden, dan lijkt het mij zeker dat anderen de weg die hier kan opengaan, zullen vervolgen.

De preek en de liturgie

In schijnbare tegenspraak met het eerder gezegde geeft deze uitgave een toegift op de Franse tekst. Ik mag van schijnbaar spreken, want voor Calvijn is dat geen toegift, maar iets dat helemaal bij de preken hoort.

In Genève staat de preek wel centraal, maar van het begin af heeft Calvijn ervoor gepleit, dat de preek zal zijn ingebed in een liturgie. Daar rekent hij met name toe de 'dienst der gebeden', die in de Franse tekst erg tekort komt, zodat we die in Calvijns geest in deze uitgave zo goed mogelijk completeren.

Het is hier niet aan de orde op heel Calvijns liturgie in te gaan, maar in alle geval heeft het zin de gang van de kerkdienst in Genève even te tekenen.¹

1. Zie hiervoor T. Brienens, *De liturgie bij Johannes Calvijn*, Kampen 1987. Veel is ontleend aan de inleiding van Rod. Peter in zijn uitgave van de *Sermons sur les Livres de Jérémie et des Lamentations*, Neukirchen-Vluyn 1971 (Supplementa Calviniana vol. VI).

Genève kent diensten op zondag, die liturgisch wat breder zijn uitgewerkt, daarnaast op alle werkdagen een vroegdienst, die een morgenwijding van formaat kan heten. Van die weekdiensten draagt die van woensdag een apart karakter, het is een dag van boete en inkeer, van voorbede voor Kerk en wereld. Voor de liturgie verloopt ze als een dienst op zondag.

In hoofdzaak is de gang op de 'gewone' werkdagen deze: Votum (naar Ps. 121); Gebed om verlichting door de Heilige Geest, dat besloten wordt met het Onze Vader; Schriftlezing, tekst en preek; Slotgebed, dat weer besloten wordt door het Onze Vader; daarbij sluit zich dan de Apostolische Geloofsbelijdenis aan; Zegen, naar Oud of Nieuw Testament.

De bijzondere dienst van woensdag heeft dit verschil, dat Calvijn zijn reeks preken dan niet onderbreekt, maar de dienst, zoals op zondag, begint met de Belijdenis van zonde en wordt besloten met een ongewoon breed en bewogen gebed, dat wel de zelfde grondtoon heeft als het dagelijkse slotgebed, maar zo mogelijk nog dieper graaft, zodat het sterk doet denken aan Psalm 130. Het geeft ons een aangrijpend beeld van de vele noden en zorgen die de Kerk kent, zowel in Genève als in Frankrijk en elders.

Dat zijn de 4 "hoekstenen", die de dienst van het Woord dragen en er wezenlijk bijhoren.

- Het *Gebed om verlichting door de Heilige Geest* staat voluit voor alle preken, zo zou Calvijn het zeker gewenst hebben. Het wil niet over de gemeente heengaan, maar door haar heen. Vandaar de inzet: laten we onze goede God aanroepen.^{3a}
- De *Belijdenis van Zonde*, 's Woensdags en 's Zondags gebruikt, kent de oproep te beseffen werkelijk voor God te staan en de belijdenis "mee te spreken", te beamen.^{3b}
- Tussen *voorgebed en Belijdenis wordt gezongen*.
- Het *Slotgebed* komt uit de preekstof voort, maar dan volgt steeds een vast vervolg.^{3c} Het loopt uit op de Apostolische Geloofsbelijdenis.

's Woensdags sluit het brede en diepe gebed van inkeer en omkeer aan bij het slotgebed. Weer wordt de gemeente opgewekt het "mee te spreken^{3d}, (Had ze het gedrukt in handen?)

De aantekeningen^{3a/3d} geven nadere details.

Al deze gebeden zouden ons beter bekend zijn als de(Christelijke) gebeden achterin onze oudere kerkboeken meer aandacht hadden gekregen. Daar staan ze eigenlijk allemaal, maar meest niet letterlijk, daar men ze in verschillende plaatsen en omstandigheden in de loop van de tijd veranderd heeft, wat vooral .op bekorting is uitgelopen.

Dat is mogelijk 'begrijpelijk' en 'praktisch', maar als onze formulieren en gebeden rustig en nadrukkelijk worden gelezen, hebben ze een diepe klank. In de liturgische geschriften is veel bewaard gebleven wat in de loop en haast van de tijd overboord ging.

Wie ze niet verstond, zal alleen over de lengte geklaagd hebben. Maar voor Calvijn was de gemeente van Genève (ook nog elders?) er immers nog niet aan toe om de kern van de zaak zo kort en zo vlot mogelijk te verstaan?

Dat wordt in dit verband ook nog op een andere manier duidelijk. Als we het slotgebed na de preken lezen, treft ons de ongewone vorm. Het is geen directe aanspraak van God alleen, maar een indirecte ('Laten we ons neerwerpen voor de Majesteit van onze goede God'), die wel moet betekenen, dat Calvijn het nodig vindt zijn gemeente tot het gebed op te wekken om zich zo met hem voor Gods aangezicht gesteld te weten. De gemeente had die opwekking volgens hem dus nog wel nodig!"

Natuurlijk kent en gebruikt Calvijn ook het vrije gebed, maar de afkeer van formuliergebeden en veelvuldig gebruik van het Onze Vader, zoals J. Koelman en velen met hem die kenden, leeft in Genève bepaald niet, al begreep men er wel iets van.

Over het psalmgezang in de dienst valt hier niets zekers te zeggen, daar het lang geduurd heeft eer men een complete psalmberijming had. Die heeft Calvijn nog wel gekend, maar onze Franse tekst geeft ons geen nader uitsluitsel (er bestond wel een bepaald rooster voor).

3a. Uit dit gebed blijkt de grote nadruk, die Calvijn op het werk van de Heilige Geest legt. Maar die is nauw verbonden met Vader en Zoon. Voor Calvijn is *God de Drie-éne*.

3b. De Belijdenis van zonde is vóór de 3e preek afgedrukt (bl. (53)). Vóór de 7e en 10e preek geeft het sterretje achter het cijfer 3b (*) aan, dat ze ook in de 7e en 10e preek haar plaats had, zie resp. bl. (120) en (164). Vandaar kan desgewenst bl. (53) worden nageslagen.

3c. Het 'gewone' slotgebed is afgedrukt na de eerste preek (bl. (36/37)). Na de andere preken (behalve 3 en 10) wijst het sterretje de plaats aan, waar het 'vaste' slotaansluit bij het wisselende begin. Dat staat op bl. (36/37).

3d. Het slotgebed van Woensdag staat voluit na de derde preek (bl. (69-73)). Na de 10e preek wijst het sterretje de plaats aan, waar het bijzondere gebed van deze boete- en bededag erbij aansluit (bl. (178)). Vandaar kan dan bl. (69) worden nageslagen, alweer vanaf het sterretje.

De Bijbeltekst

Genève had vrij vroeg een Franse Bijbel. Die van Calvijns neef Olivetan² maakte in 1535 een dapper begin voor het Oude Testament, maar had wel ettelijke

nabewerkingen nodig.

Wèl te onderscheiden van de meer bekende Olevianus, die met onze Heidelbergse Catechismus te maken heeft. Calvijns neef noemt zich een nederig vertalertje, zoiets past elke vertaler wel.

Daarnaast bestaan enkele, nu zeer zeldzame, andere Bijbels.

Welke Calvijn gebruikte, ontgaat ons. Trouwens: er is alle kans, dat de secretarissen die de opgenomen preken uitwerkten hun eigen Bijbel gebruikten. En tenslotte gaf Calvijn menigmaal een eigen vertaling. De Franse editie van de 13 preken drukt de tekst af uit een ons onbekende vertaling. Het was verleidelijk om in plaats ervan de tekst van de Statenvertaling af te drukken, maar die komt pas een kleine 100 jaar later uit, dat zou een nieuwe lap op een oud kleed betekenen.

We zochten deze uitweg: de tekst wordt kort en sober samengevat. Allicht heeft men bij de lezing van de preek een Bijbel bij de hand. In de preek wordt de Franse tekst, in vertaling, afgedrukt; bij vergelijking met b.v. de Statenvertaling zal veel overeenstemming en enig onderscheid blijken.

Het gebruik van hoofdletters

De Franse tekst gebruikt veel hoofdletters. Om eerbied uit te drukken voor God en met alles wat met Hem samenhangt. Dat taalgebruik verschilt niet veel van het bij ons van ouds gebruikelijke. Het lag daarom voor de hand het aan te houden, te meer omdat de Franse Institutie van 1560, die van Calvijn zelf afkomstig is, dat zelfde gebruik kent.

Daarnaast gebruikt onze Franse tekst ook vaak hoofdletters om extra nadruk op een woord of zaak te leggen. Zo gebruikt Calvijn het zelf niet; we hebben die hoofdletters dus niet gehandhaafd, omdat wij dat gebruik evenmin kennen. Een enkele uitzondering in de vertaling wil de regel bevestigen.

De nieuwe uitgave van Calvijns preken, waarover we in het Voorwoord iets zeiden heeft een nog soberder gebruik van hoofdletters. Persoonlijk zouden we die wel willen gevolgd hebben, het wil nl. in geen geval betekenen, dat er zo minder eerbied zou leven voor God en wat met Hem samenhangt.

Het Hebreeuwse Oude Testament weet wel wat 'de vreze Gods' is, maar het kent geen hoofdletters. Het Griekse Nieuwe Testament is erg zuinig met hoofdletters en overtreft daarin onze vertaling.

Laten we dus van het gebruik van hoofdletters - al heeft onze vertaling gemeend daarmee veel lezers te dienen - niet overdrijven, er geen cultus of sjibbolet van maken. Een van de profeten had reden om er op te wijzen, dat het dienen van God, de eerbied voor Hem, geen zaak van de lippen (de hoofdletters) alleen kan zijn, maar zaak van het hart. Wèl ons als die twee samenstemmen!

Zonde, gebrek, ondeugd

Voor Calvijn is zonde het radicale kwaad. Hij wil niet weten van lichte naast zware, van vergeeflijke naast onvergeeflijke zonden.

Voor zonde kent het Latijn de aanduiding peccatum, wat in het Frans is geworden tot péché. We zouden zo verwachten dat Calvijn voor wat hem altijd hetzelfde is ook gedurig hetzelfde woord gebruikt.

Maar dat doet hij niet. Het woord, hierboven genoemd dat zonde aanduidt, wordt niet voortdurend gebruikt, maar veelvuldig afgewisseld met de woorden fout of gebrek (faute) en ondeugd (vice). Die woorden komen, voor mij tenminste, niet zo intens over als het grondwoord.

Dat Calvijn ze, en dan ongetwijfeld in een onverzwakte zin gebruikt, lijkt mij twee mogelijke verklaringen te kunnen hebben. Voor hem en zijn tijd kan dus fout, gebrek, ondeugd even zwaar geladen zijn geweest als zonde. Of hij heeft het gevaar gevoeld, dat alle kernwoorden lopen, dat ze te vlak en daarmee leeg worden. En dan heeft hij willen zeggen: zonde komt op allerlei manieren aan het licht, als fouten, gebreken, ondeugden. Ik laat die woorden staan, maar denk er wel aan: het gaat bij die verschillende woorden om dezelfde zaak: om zonde, het radicale kwaad.

Vreze Gods en geloof

Ook deze twee woorden gebruikt Calvijn bij afwisseling. Hebben ze precies dezelfde betekenis? Soms kan het lijken alsof *geloof* toch nog een voller inhoud heeft dan de *vreze Gods*. Een heel enkele keer spreekt hij in de preken over religie; waarom toch al deze varianten?

Het antwoord lijkt mij te moeten zijn: in zijn jonge jaren heeft Calvijn zich, zelfs met hartstocht, gewijd aan de studie der 'schone letteren'. Het fijne gevoel voor het juiste woord op de juiste plaats vinden we niet zo sterk in de preken, toch wel enigszins. Zo merken we op dat hij graag een sterkere indruk poogt te maken door twee, drie woorden, die vrijwel hetzelfde betekenen op te hopen. Dat doen wij zo niet; waar het zin had lieten we ze staan, soms lieten we ze beter weg of samensmelten.

Voor geloof, vreze Gods, religie meen ik geen bijzondere betekenis te moeten aannemen. Calvijn houdt van variatie, ook als het om dezelfde zaak gaat. Ieder zal het op een eigen manier aanvoelen: voor mij liggen die drie woorden bij Calvijn toch wel op hetzelfde vlak.

Het ligt voor de hand hier in te haken als we ons afvragen, hoe we bij Calvijn moeten weergeven die zeker heel bekende woorden: *werk Uw zaligheid met vreze en beven*.

Na rijp beraad lieten we ze zo staan. Maar het kan ook wel iets anders. Zoals de vreze Gods zich wel onderscheidt van gewone vrees, zo wil dit beven ook wel apart verstaan zijn. Calvijn herhaalt doorlopend de oproep zo volstrekt op God als Vader te vertrouwen, dat daardoor slaafse vrees wordt verdreven en de kinderlijke vreze ruimte krijgt.

Hij gebruikte die beide woorden als hij dringend waarschuwt tegen het gevaar van afvallig worden, verder ook als hij ons beschuldigt van traagheid en laksheid in de omgang met God. Hij kan dan zeggen (en nog wel in preken, die de vastheid van Gods verkiezing bepleiten), dat al één enkele misstap ons kan doen afvallen en zelfs verloren laten gaan. Het leven staat dus op scherp en móet daarop staan. Het wil tevens onderstrepen dat onze verantwoordelijkheid aan de orde blijft. Zo zouden we dat 'vreze en beven' ook kunnen vertalen door: vreze en volle toewijding, met een laatste ernst, zó dat we beseffen dat het op scherp staat. God wil van harte en ongedeeld gediend worden: dat is hier in het geding.

Hoever gaat 'familiaar' en 'onder vier ogen'?

Niet allen weten, dat tal van volken God niet aanspreken met ons plechtige U, maar met het vertrouwelijke je. Zo doen b.v. alle drie 'grote' Hervormers en hun taal het, ze bedoelen zo een zelfde eerbied uit te drukken als b.v. de Statenvertaling, die het liever doet met U.

De zaak heeft bij ons wel eerder de aandacht getrokken: Marnix van St. Aldegonde heeft het moeten beleven, dat men zijn prachtige vertaling van de Psalmen afwees, m.i. vooral omdat hij God niet met U of Gij, maar met Du aanspreekt.

Nu weet Calvijn tal van keren te zeggen, dat God met b.v. de Aartsvaders, familiaar omging en met hen onder vier ogen sprak. Dat is wel een heel bijzonder zonder

voorrecht, maar bij de nodiging tot de genade van het Evangelie gaat het niet anders toe. God zoekt niet de afstand, maar de toenadering; wel de 'vreze' vol respect, maar evengoed de vertrouwelijkheid?

Abraham heet de vriend van God en onze Heere Jezus Christus heeft zijn discipelen Zijn vrienden genoemd. Paulus wil tegenover de Romeinen een medewerker aan de blijdschap van het geloof zijn, dat spreekt ook van nauwe verbondenheid.

Aan dit alles en alleen daaraan heb ik de vrijmoedigheid ontleend om de Heere God tegen Abraham te laten zeggen: *Ik ben je schild, Ik zal je zegenen*. En Christus tegen Zijn discipelen: *Ik noem jullie mijn vrienden*. Omdat Hij door Zijn volkomen mèn's worden en onder ons wonen de kloof overbrugd heeft, heb ik de vrijheid genomen, om die vertaling voor te stellen.

Wie haar niet waarden kan, moge althans mijn motief begrijpen en leze rustig wat hem of haar beter past in plaats van het voorgestelde. Als men zo had gedaan met de Psalmen van Marnix, had men er een 'gouden kleinood' aan overgehouden.

Zover de toelichting bij de vertaling. De extra aantekeningen willen nog verder op weg helpen.

1. GENESIS 25 : 11-21, 22

De stamboom van Ismaël en Izak, de beide zonen van Abraham. Izak trouwt pas als hij al 40 jaar is met zijn nicht Rebekka. Het huwelijk blijft kinderloos, hoewel God het anders beloofd had. Izak bidt volhardend om de kinderzegen; na 20 jaar komt de verhoring. Rebekka raakt in verwachting, hopelijk van de erfgenaam, maar ze blijkt een tweeling te moeten verwachten. Die twee blijken elkaar in haar schoot slecht te verdragen. Rebekka vindt dat angstig en vraagt God om raad.

GEBED OM VERLICHTING DOOR DE HEILIGE GEEST²

Laten we onze goede God aanroepen en Hem bidden dat Hij het oog van Zijn Vaderlijke goedertierenheid op ons, Zijn arme dienaren moge slaan, door ons de vele gebreken en beledigingen, waardoor wij dagelijks onophoudelijk Zijn toorn tegen ons oproepen, niet te willen toerekenen.

En daar wij onwaardig zijn om voor Zijn heilige Majesteit te verschijnen, dat het Hem moge behagen ons te ontvangen in de naam van Zijn geliefde Zoon, onze Heere Jezus Christus en de verdienste van Zijn dood en lijden te willen aannemen als voldoening voor al onze gebreken, omdat wij met onze eigen werken niet kunnen bestaan voor Zijn aangezicht.

Dat het Hem moge behagen ons te verlichten door Zijn Heilige Geest, zodat we Zijn heilig Woord recht verstaan. Dat Hij ons de genade moge verlenen het getrouw te verkondigen en het aan te nemen met ware vreze en nederigheid.

Dat wij door dat Woord ertoe onderricht mogen worden om ons vertrouwen volkomen op Hem te stellen, zodat we Hem dienen en eren zoals het behoort; dat we Zijn heilige Naam in heel ons leven mogen verheerlijken en onze naasten stichten door goede voorbeelden.

We komen Hem om al deze dingen bidden, zoals onze goede Heiland en Verlosser Jezus Christus ons heeft leren bidden, door te spreken:

Onze Vader, die in de hemelen zijt, Uw Naam worde geheiligd, Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede in de hemel, also ook op aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

PREEK

We moeten hier letten op het verschil dat Mozes laat zien tussen de kinderen van Abraham. We hebben al eerder gezien dat al de nakomelingen die hij bij Kethura had, in een ver land woonden.

Wat Ismaël betreft: die woont op zichzelf, tamelijk dicht bij het land Kanaän, maar toch geldt hij voor een verworpene. Want de erfenis, die aan Izak was toegezegd, moest voor hem blijven.

In de eerste plaats wordt van Ismaël gezegd, dat hij twaalf zonen had, die zich zó vermeerderd hebben, dat er twaalf volken uit zijn voortgekomen. Daar zien we uit, dat God er goede reden toe had om tegen Zijn dienaar Abraham te zeggen, dat Hij om

² Uit dit gebed blijkt de grote nadruk, die Calvijn op het werk van de Heilige Geest legt. Maar die is nauw verbonden met Vader en Zoon. Voor Calvijn is God de Drie-éne.

zijnentwil aan Ismaël toch iets als een zegen zou geven. Maar die zou vergankelijk en onbestendig zijn: het voornaamste bleef voor Izak.

Zo heeft God zich door alles heen trouw en waarachtig betoond in de belofte voor dit tijdelijke leven. Als God Zijn waarheid en trouw al wil laten uitkomen in de wereldse dingen die voorbijgaan en enkel een schaduw zijn die verdwijnt, zoals Paulus zegt, hoeveel te meer dan, als het om beloften van veel groter belang gaat, zoals wanneer Hij ons roept tot de erfenis van het Koninkrijk der hemelen! Denken we soms dat we daar bedrogen mee kunnen uitkomen, als we op Hem vertrouwen? Zo moeten we dus winst doen met deze tekst.

Als God wil laten blijken, dat Hij trouw is aan Zijn Woord tegenover mensen, die eigenlijk vreemden zijn en die Hij heeft uitgesloten en afgesneden van Zijn Kerk, wat zal Hij dan wel aan ons doen, die Zijn kinderen zijn, die Hij daartoe heeft aangenomen en tegenover wie Hij zich een vertrouwde heeft willen tonen? Want als God wil, dat Zijn waarheid blijken zal in kleine dingen, zoals in nakomelingen en dergelijke, wat moet het dan zijn als Hij ons in de persoon van onze Heere Jezus Christus de hemel als erfenis aanbiedt en ons verzekert, dat Hij ons genadig wil zijn, ons onze zonden wil vergeven, zodat we met Hem verzoend zijn? En dat we broeders en metgezellen van de Engelen worden, onder een zelfde Hoofd, namelijk onze Heere Jezus Christus? Zal God in dat opzicht tekort kunnen schieten in Zijn beloften? Zullen die nietig zijn en niet tot uitvoering komen? Dat is onmogelijk. Dat moeten we dus in de eerste plaats vasthouden.

En dan moeten we er gedurig acht op geven, dat God zich aan ons openbaren wil, niet alleen in de grootste en opvallendste weldaden, maar ook in die dit leven aangaan. Zo is dus niets zo klein of Hij wil er nog blijken van Zijn Vaderlijke goedheid in laten uitkomen. Zo wil Hij, omdat Hij gezegd heeft dat Hij voor ons voedsel zal zorgen, dat we van Hem alles zullen verwachten wat tot het onderhoud van dit leven hoort. We moeten niet denken dat het tekort doet aan Zijn majesteit, als Hij ¹¹ dat we Hem aanroepen voor ons eten en drinken. Want Hij wil dat we voor alles bij Hem onze toevlucht zoeken.

Laten we er dus niet aan twifelen dat God, al zijn onze lichamen enkel stof en as, verrotting en om zo te zeggen waardeloze karkassen, toch voorzien zal in al onze lichamelijke behoeften. Dat moeten we er dan als tweede bijnemen.

Maar we moeten hier goed letten op de vergelijking, die Mozes maakt tussen Ismaël en Izak. Ismaël is afgesneden, hij wordt niet meer tot Gods kinderen gerekend. Toch zien we dat hij een welvarend man is, hij heeft veel kinderen. Want uit zijn twaalf zonen komen twaalf volken voort.

En hoe staat het daartegenover met Izak? Die trouwt als hij al veertig jaar is en dan blijkt zijn vrouw onvruchtbaar te zijn. En dat niet maar één, twee jaar, maar twintig jaar lang is hij kinderloos.

God had hem gezegd: *Ik zal je nakomelingen vermenigvuldigen als de sterren aan de hemel en als het zand van de zee* (Genesis 15 : 5). Dat was wel tegen zijn vader Abraham gezegd, maar het was bedoeld om hem ten goede te komen. Zo had hij dus nu al vermeerderd kunnen zijn, zoals hij ook verwacht had. Maar hij zit daar maar met een onvruchtbare vrouw. Het kon wel lijken of God de spot met hem wilde drijven en hem wilde laten zien dat zijn verwachting op niets uitliep.

Als hij dan zijn broer Ismaël ziet, die zijn levenswortel niet in de Kerk heeft, vreemd aan alle hoop op behoud; als hij ziet dat die een bloeiend nageslacht heeft, zodat het wel lijkt of God in Ismaël al Zijn genadegaven tentoongespreid heeft, terwijl hij daar maar alleen in zijn huis zit en zelfs geen opvolger heeft, kon hij zeker in grote

verwarring raken, omdat het er op leek, dat het maar veel beter zou zijn geweest als hij op zijn broer Ismaël had geleken.

Dat had er hem toe kunnen brengen om alles maar los te laten, doordat hij tot wanhoop was vervallen en God de rug had toegekeerd, er maar op los was gaan leven, als hij niet door een verwonderlijk geduld staande gehouden was.

Hier moeten we dus als in een spiegel het beeld van Gods Kerk beschouwen, hoe ze begint en hoe God haar staande houdt en vermeerdert. Dat gaat op zo'n vreemde manier, dat het telkens lijkt alsof wat God ons hier voor ogen stelt, om zo te zeggen niet anders bedoelt dan ons te bedriegen. Want terwijl de kinderen der wereld een prachtig voorkomen hebben en men ze zienderogen ziet groeien, kan de Kerk ondergronds en verborgen zijn. Men kan de wereld vol ongelovigen zien, vol verachters van God, van wereldse mensen. En waar zijn de gelovigen te vinden? Ze kunnen erg dun gezaaid zijn, we kunnen ze zelfs niet gewaar worden. Ze kunnen veracht zijn, als het ware onder de voet gelopen en het kan lijken of Zijn Kerk God heel niet ter harte gaat. En dat Hij er intussen behagen in schept dat de ongelovigen de overhand hebben en hun ijdele vertoon maken.

Dat wordt ons voor ogen gesteld in de personen van Izak en Ismaël, om te voorkomen dat het ons overmatig in de war zou brengen, omdat het ons iets nieuws lijkt. We moeten voortdurend strijden tegen alle twijfelingen, die ons voor de geest kunnen komen, zo vaak we het kleine aantal mensen zien die God aanbidden en het haast oneindige aantal mensen die tegen God opstaan en niet weten wat het is Gods juk te dragen.

Dat onderricht is voor ons in deze tijd wel nodig. Want hoe gaat God in onze tijd te werk? Toen Hij Zijn Evangelie weer aan het licht wilde brengen, waar is Hij toen begonnen? Welke mensen heeft Hij geroepen?

Als we eens een blik slaan op de hele aarde, zullen we in de eerste plaats zien hoe het in Azië, het grootste werelddeel gesteld is. En met Afrika staat het evenzo. Wat Europa betreft, dat men dan de Christenheid noemt, laten we eens zien hoe het in Italië, in Frankrijk en in andere plaatsen toegaat. We zullen zien dat de duivel er opgang maakt en de trawanten van de Antichrist, wat voor belijdenis ze dan zeggen aan te hangen, doodsvijanden van de Kerk zijn. Het zal blijken dat ze als de sterren aan de hemel en als het zand van de zee zijn, zodat ze zouden kunnen zeggen, dat er enkel plaats is voor hen. En daar pochen ze werkelijk op en ze gebruiken dat als aanleiding om tegen God op te staan en zich ook in hun trots te verharderen.

Ze spotten ermee, dat wij met zo weinigen zijn en toch voor de Kerk willen doorgaan. Wat ons betreft: we zijn veracht en verworpen en het is er ver van af, dat we ons zelfs uit de verte met die grote volken kunnen meten. Het komt er op neer dat het wel lijkt, dat wij drie korrels graan zijn, die onder een grote hoop stro liggen.

Maar wij hebben dan toch maar het getuigenis van God, dat Hij ons als Zijn huisgenoten erkent. Want het kan geen Kerk zijn, als ze niet verbonden is met onze Heere Jezus Christus, die er het Hoofd van is. Als dat ontbreekt, gaat volgens Paulus alles in ontbinding over. Wij zijn vereend met de Zoon van God door het geloof in Zijn Evangelie en dat is een vaste band, die niet tekortschiet.

Maar hoe kunnen wij nu van oordeel zijn dat wij de Kerk zijn, terwijl we niets zijn vergeleken bij de ongelovigen, die hoogmoedig zijn vanwege hun grote aantal en hun vele kwaliteiten, die ze luidkeels weten uit te stallen?

Laten we ons daar helemaal niet over verwonderen. Want God bevestigt ons in de persoon van onze vader Izak, dat de Kerk op een verlaten huis leek en Izak geen

kinderen en weinig mensen had. Maar toch bleef God dat huis beschouwen als een verborgen schat. Laten we daarmee tevreden zijn.

En verder moeten we goed acht geven op de persoon van Ismaël. Want hij was uit Abrahams huis voortgekomen, dat toentertijd de enige Kerk ter wereld was. Hij was besneden, alsof hij erfgenaam van God was, hij was zelfs de eerstgeborene. Hij had in huis de voorrang, zodat hij, zoals ze zagen, zijn broer zelfs bespotten kon.

Zo staat het nu met de Papisten. Want ze zijn niet totaal vreemd aan de Kerk, maar ze zijn zoveel als bastaards.

Ze zullen zeker wel zeggen, dat zij de oudheid van de Kerk aan hun kant hebben dat zij ouder zijn dan wij. En we zien hoe ze vertrouwen op wat ze de apostolische successie' noemen, wat betekent dat ze door alle tijden heen, bisschoppen en kerkvorsten in hun Kerk hadden, zodat men niet verkeerd kan uitkomen, als men tot de slotsom komt, dat de titel van Kerk aan hen toebehoort.

Ja zeker, maar ze zijn dan toch maar tot bastaards geworden, zoals Ismaël, omdat ze, zoals we zagen, niet zijn verwekt door het Evangelie dat het zaad der vrijheid is, maar ontaard zijn. Daarom kunnen wij ze houden voor Ismaëlieten. Want al zijn zij grote volken en al bleven wij maar jammerlijke misgeboorten, laten we beseffen dat God ons daar zo'n voorbeeld van heeft gegeven, dat we helemaal niet in de war hoeven te raken. Dat moeten we er als de hoofdzaak uit vasthouden.

Daar moeten we ook op toepassen, wat we lezen bij de Profeten. Want het is niet maar éénmaal gebeurd, dat de Kerk zo geslonken was en al vaker kwam het tot een verschrikkelijke leegloop. Hoe stond het er voor in de tijd van de ballingschap in Babel? Daar heeft Jesaja (54 : 1) over gezegd: *Verheug u, onvruchtbare, die nog geen kinderen hebt, want jullie zult meer nakomelingen krijgen dan de getrouwden.* Hoewel jullie op een weduwe konden lijken, zal God jullie vermenigvuldigen en jullie zult wonderlijk talrijk worden, zodat het voor de mensen onbegrijpelijk is. En als jullie overal jullie tenten opslaat, zullen ze allemaal vol worden.

Als we dus horen, dat dit van de Kerk gezegd wordt, mogen wij, als God in onze dagen, om ons te vernederen of om onze misdaden te straffen, het aantal van die Hem aanbidden vermindert, daardoor vooral niet de moed verliezen. We moeten altijd onze roeping volgen, zonder ons over wat ook maar te verbazen.

Laten we zelfs ter harte nemen, dat we bijzonder in de toestand van de Kerk zien wat Psalm 113 zegt, dat God de huizen van vrouwen, die eerder onvruchtbaar waren, vervult met mooie kinderen en grote nakomelingschap. Laten wij dus afwachten dat God Zijn werk afmaakt, dan zullen we altijd reden hebben om Hem te verheerlijken, als we zien dat Hij niet tevergeefs gezegd heeft, dat het zaad van Abraham vermenigvuldigd zal worden.

Maar dat moet gebeuren op een manier, die voor ons onbegrijpelijk is en wel op niets lijkt uit te lopen. Als wij dat geduld hebben, zal God zó te werk gaan, dat er altijd reden genoeg voor zal zijn, om ons vast te doen staan in Zijn beloften, als we zien wat ze uitwerken. Ja, zelfs meer dan wij konden denken of wensen. Dat moeten we uit deze tekst vasthouden.

Nu doet zich hier een andere moeilijkheid voor.

Deze, dat Ismaël zo hoog is opgeklommen, dat hij zo verwonderlijk veel nakomelingen heeft, want hij leefde 137 jaar en had 12 zonen. Hoewel hij dus een tijdlang zo hoog is gestegen, is hij toch spoedig erna alles kwijt. Want Mozes somt wel op welke kinderen hij gehad heeft, maar als over hen wordt gesproken in de heilige geschiedenis, zijn ze verworpen. Ze komen totaal niet overeen met de

nakomelingen van Abraham, die gezegend zouden zijn.

Laten we dus ter harte nemen, dat het niets betekent opgang te maken, groot vertoon en praal te laten schitteren, een naam van belang te hebben, zodat men zich over ons verwondert. We moeten dat allemaal voor niets houden, vergeleken bij de blijvende staat van de Kerk. God bouwt Zijn huis zó, dat het wel kinderspel lijkt en toch heeft het een eeuwig fundament. En dan werkt Hij zó met Zijn genade door, dat het wel duidelijk is, dat Hij de grondlegger van Zijn Kerk is, die Hij opbouwt, vervolmaakt en staande houdt.

Dat is te zien en toch blijven de ongelovigen zo aan hun redematies en plannen vasthouden, dat ze zijn als het gras dat op de daken groeit, zoals Psalm 129 zegt. Het koren moet er onder komen, het wordt in de aarde geworpen, het komt in de laagte terecht. Het gras op de daken schiet dan wel hoog op, maar terwijl het dichterbij de zon staat, heeft het geen wortels. Zo moet het wel verdorren, zodat het geen vrucht draagt, zoals daar wordt aangetoond.

Wanneer wij dus zien, dat onze God ons in een bekrompen, lage staat houdt, zodat we niet alleen veracht zijn, maar ook vrijwel door allen worden verworpen, laten we dan weten dat het voor ons ruim voldoende is, dat wij in God zijn geworteld. Door Zijn genade zullen wij eeuwig leven, door Hem staande gehouden, zodat we zijn als een boom die aan een beek geplant voortdurend besproeid wordt en daar kracht uit put.

Laten we daarmee voldaan zijn. Deze vergelijking wordt met alle grond gegeven, want Mozes zegt met nadruk, dat Ismaël twaalf kinderen had, die tot twaalf volken zijn uitgegroeid. Daar laat hij het bij blijven en hij laat ze varen.

Maar dan zegt hij: *dit zijn Izaks geslachten*. Hoe kan dat? Zijn vrouw was onvruchtbaar en ze is nu 60 jaar. Dat is wel vreemd. Ja, maar we zullen later zien dat God aan Izak Zijn belofte heeft bezegeld, die inhield, dat hij zou worden vermenigvuldigd. Zo heeft Hij hem laten blijken dat Hij niet vruchteloos gesproken had.

Want wat is dát geweest, zo'n menigte volk in Egypte te zien, waarbij het leek of het gras groeide in een brandende oven! Want zoals de Schrift er over spreekt, was die onderdrukking en slavernij in Egypte als het ware een smeltoven. Daar lijkt het volk op stro en rondom brandt het vuur. En toch is het niet verteerd, zoals dat getekend wordt in het beeld van de braamstruik, die leek te branden en toch heel bleef (Exodus 3 : 2; Handelingen 7 : 30). We zien ook hoe het volk zich heeft vermeerderd onder zo'n druk en angst, zodat er niet gesproken wordt van honderdduizend, ook niet driehonderd- of vierhonderdduizend mensen, maar zeshonderdduizend trekken weg uit zo'n gevangenschap. Hoe was dat mogelijk? Het is een wonder dat ons allen verstand doet staan.

We mogen dus weten dat God Izaks geloof en geduld zó op de proef gesteld heeft, dat Hij tenslotte een middel heeft gevonden om Zijn belofte te vervullen, zó, dat het alle menselijk begrip te boven gaat. Want het gebeurde op een ongekende manier, waar men nooit aan zou hebben gedacht.

Laten we dat nu evengoed op onszelf toepassen. We hebben in praktijk te brengen wat in Psalm 37 wordt gezegd, dat we, als we de bozen hoog zien opschieten als de ceders van de Libanon, moeten afwachten. Want in een oogwenk worden ze weggevaagd, gekapt en men ziet niet eens meer de plaats waar ze stonden. Waarom? Omdat ze niet in God geworteld waren. En we horen wat onze Heere Jezus Christus zegt in Mattheüs 15, dat elke plant, die de hemelse Vader niet geplant heeft, zal worden uitgetrokken.

Laten we zo de kinderen van deze wereld niet benijden, als we ze hoog geplaatst zien,

in de adelstand verheven en met hoge waardigheden en wat al niet meer. Dan hebben we geduldig af te wachten en onze lage rang rustig te verdragen. Al drijft de wereld de spot met ons en al veracht ze ons: laat het ons genoeg zijn dat we in hoge achting staan bij God en Zijn Engelen.

Maar evengoed mogen we verwachten, dat God waarmaakt wat in een andere tekst gezegd wordt (Psalm 92 : 13), dat de rechtvaardige zal groeien als een palm en hoog opgericht zal staan als de ceder van de Libanon. Maar wel op een andere manier, want er staat, *dat hij zal geplant zijn in de voorhof van het huis des Heeren.*

Als er gezegd wordt, *dat ze in Gods huis zullen geplant zijn*, wil dat zeggen, dat ze door Hem zullen worden gezegend. En daar ligt nu juist ons blijvende geluk in, zodat we de jaren door vast kunnen staan, zoals Psalm 102 zegt.

En omdat God niet verandert, zoals de wereld, die veroudert en vergaat, maar God altijd aan Zichzelf gelijk blijft, zegt de Profeet tenslotte, dat de kinderen van de gelovigen hun woonplaats zullen hebben. Al ziet men niet aanstonds, dat Gods genade aan hen openbaar wordt, het zal tenslotte blijken. Dat moeten we dus uit deze tekst vasthouden, het verschil namelijk, dat Mozes maakt tussen Ismaëls en Izaks geslacht. Zo begint de Kerk, het lijkt wel niets, maar de voltooiing ervan is verwonderlijk. De kinderen van de wereld beginnen groot en edel, zodat ieder zich verwondert, maar het gaat allemaal teniet. Waarom? Omdat er alleen maar bestendigheid ligt in Gods belofte. Die is de levensbron en daardoor zullen we volharden tot het einde toe. Dat is ook het middel, om ons boven de wereld uit te beuren.

Als het er om gaat ons in God te verblijden en voldaan te zijn met de Vaderlijke goedheid die Hij ons betoont, moeten we niet zo dwaas zijn genoeg te scheppen in wat we voor ogen hebben. Want de tegenwoordige dingen gaan voorbij en verdwijnen. Laten we rekenen met wat onzichtbaar is, dat is ook de rechte aard van het geloof zoals de Apostel zegt (Hebreeën 11).

Mozes gaat verder en voegt er aan toe dat Ismaël woonde tegenover zijn broeders (of binnen oogbereik). Men heeft dat wel vertaald als sterven en het gaat om het woord Cheoir. Maar dat betekent rusten, wonen, ergens verblijven. Dat is de juiste natuurlijke betekenis.

Dat Ismaël zich niet, zoals we zagen, heeft afgescheiden van de kinderen van Kethura, maar naaste buur bleef, wil niet zeggen, dat hij dat land in bezit heeft genomen, want hij moest het kwijtraken. En wie heeft hem er vanaf gejaagd? Want na de dood van Abraham had hij er best kunnen blijven wonen, als hij dat gewild had. Izak bezat enkel het graf dat zijn vader gekocht had. Hij was geen landeigenaar met grote uitgestrekte bezittingen, hij had enkel een stukje land in pacht door het goedvinden van de inwoners.

Ismaël kon ér dus heel goed zijn woonplaats, zijn nest vinden. Maar hij gaat weg. Doet hij dat om God te gehoorzamen? Nee, want hij zit vol trotse opstandigheid. Zo had hij dus eerder God kunnen trotseren, door te denken: Ik woon hier afgelegen, alsof ik heel niet bij het huis van mijn vader behoor. Dus moet ik in mijn geboorteland blijven wonen.

Maar zonder dat hij weet waarom haalt God hem er vandaan, hij gaat heen door een verborgen ingeving. Zo gaat God met de ongelovigen te werk, Hij keert en draait ze alle kanten uit. We zien dat niet met onze ogen, maar toch moeten we door geloof er een voorzienig beleid van God in zien. Als wij maar goed oplettend waren, zouden we dagelijks zien bevestigd wat hier staat geschreven.

Want hoe komt het, dat wij niet vernietigd zijn door deze woedende beesten, die ons van alle kant omringen? We zien hoe wreed ze zijn en dat ze in hun begeerten

onverzadigbaar zijn. Wat anders is er de oorzaak van dat we niet allemaal zijn omgekomen dan doordat God hun woede afkeert en ze wegdrijft waarheen Hij wil? Soms laat Hij ze tegen elkaar opbotsen; dan weer houdt Hij ze in bedwang als leeuwen aan de ketting, ingesloten door ijzeren stangen. Zo stuurt en verjaagt God nog heden ten dage de ongelovigen waarheen Hij wil, zonder geweld, tenminste zonder dat ze het merken.

Zo is het ook met Ismaël gegaan. We hebben al duidelijk gemaakt, dat hij niets anders wilde dan Gods belofte aan Izak doorkruisen en vernietigen. En toch probeert hij het niet eens. Waarom niet? Omdat het hem van Boven niet werd toegelaten; omdat God hem een bepaalde woonplaats aanwijst, waarmee Hij zeggen wou: Je kunt wel dicht bij je broeders wonen, maar je zult in geen geval verhinderen, dat ze in het bezit komen van het land, dat Ik hen als erfdeel heb toegekend.

Nu wordt hier uitdrukkelijk gesproken van broeders en toch was er niemand dan Izak. Dat gebeurt om er op te wijzen, dat God niet het oog had op één of twee personen, toen Hij Ismaël had buitengesloten, maar dat het was alsof het volk al in Kanaän woonde, het volk waarvan ik al zei, dat het nog niet geboren was en lang daarna ook nog niet. Dat moeten we tenslotte goed vasthouden.

Hiervan kunnen we zeker zijn, zo vaak we de bozen en die God verachten en die ook onze doodsvijanden zijn, zien schuimbekken en hun loze kreten horen uitschreeuwen, dat we weten mogen, dat onze God volkomen in staat is om dat te verijdelen en ze tegen te houden en dat Hij ze een andere kant zal uitsturen. En als het erop gaat lijken, dat ze ons de wereld willen uitgooien, zal onze God ze nog gevangen houden, zonder dat ze zelf weten hoe. Alles samen genomen zullen we ervaren wat hier over Ismaël staat geschreven, als we maar geduldig zijn en God te hulp roepen. Dan hoeven we er niet aan te twijfelen, dat Hij de middelen heeft om ons uit te redden, middelen die wij niet aanstonds opmerken.

Laten we nu overgaan naar wat Mozes over Izak zegt. Dat hebben we al even aangestipt, maar het moet breder worden uitgewerkt. Mozes heeft gezegd, dat Izak 40 jaar was toen hij met Rebekka trouwde en dat ze toen onvruchtbaar bleek te zijn. Waarschijnlijk is Ismaël jonger getrouwd, want we hebben eerder gezien, dat zijn leeftijd vermeld wordt. We kunnen wel aannemen dat hij toen nog heel jong was.

En Izak was al 40 jaar, hij kon al in de afgang staan eer hij trouwde. Hij lijkt dus een achteraancomer. En reken maar dat die lange tijd niet is voorbijgegaan, zonder dat hij menigmaal overlegde en naging, hoe het stond met de belofte, die hem gedaan was, dat zijn nakomelingschap zou worden vermenigvuldigd als de sterren aan de hemel en het zand van de zee.

En hij vindt maar geen vrouw, want hij durft er niet één uit dit land te nemen. Het lijkt wel of God hem duidelijk wil maken, dat Hij hem kinderloos wil laten blijven tot het einde toe. Maar als hij dan getrouwd is, lijkt God hem nu toch wel te moeten zegenen en hem te laten groeien en toenemen in nageslacht.

Zijn vrouw is onvruchtbaar, zelfs 20 jaar lang. Als zo'n verzoeking iemand van ons was overkomen, zou het zeker ook voor de meest geoefende onmogelijk zijn geweest, die ook maar één dag te doorstaan. Wij lopen oppervlakkig heen over wat Mozes ons hier laat weten en waar komt dat door? Wel, doordat wij helemaal niet geoefend zijn in veel strijd en die zelfs ontlopen. En God ontziet ons ook wel wegens onze zwakheid en ongevoeligheid. Maar als we geen winst hebben gedaan met dergelijke voorbeelden, zullen we zeker allemaal ontsteld zijn, als het tot de een of andere beproeving van ons geloof komt. Waarom? Dat gebeurt, als we in die omstandigheden

niet zó gewapend zijn als nodig was.

Nu wordt ons hier meegedeeld, dat het 20 jaar lang geleden heeft, dat Izak door God vervloekt was. Hij leek wel een dode boom en had 20 jaar lang geen hoop, dat hij kinderen zou krijgen. Want er is daarbij geen sprake van kinderen krijgen, zoals dat gaat als mannen en vrouwen trouwen. Ze zullen dan erg blij zijn als ze kinderen krijgen, want ook dat is een blijk van Gods genade.

Maar bij Izak is er een bijzondere reden, want hij verwacht niet enkel volkeren, die uit hem zullen voortkomen, maar hij verwacht het heil van de wereld. Jezus Christus is, zoals de Apostel uitspreekt, als het ware in zijn lendenen. Want Paulus spreekt zo, en omdat Izak zag dat hij kinderloos was, maar geen andere hoop had om behouden te worden, verkeert hij als het ware aan de rand van de hel, als hij geen kinderen krijgt.

En God, die ze hem bij monde van zijn vader beloofd had, lijkt met hem de spot te drijven en Hij laat hem daar maar zitten. Izak moet gehunkerd hebben en zo vaak hij zijn vrouw aanziet, moet hij gedacht hebben: daar heb ik een spiegel, waarin ik zie dat God mij heeft verworpen. Dat Hij totaal geen rekening met ons houdt, ons de rug heeft toegekeerd, dat Zijn belofte nutteloos is en geen kracht of vrucht voor ons heeft.

Zo moet volgens mij Izak dagelijks zulke aanvechtingen hebben doorstaan en - zoals gezegd - moesten wij goed aan dat alles denken. Maar als wij er geen acht op slaan, met welk doel de Heilige Geest ons over Izak spreekt en niet tot onze stichting weten toe te passen, wat ons over hem verteld wordt, heeft dat tot gevolg, dat er niets hoeft te gebeuren of we verliezen de moed. Al komt er maar een enkel windstootje: daar liggen we. Hoe komt dat? Wel, we moesten bedacht hebben: hoe komt het toch, dat Izak zo krachtig standhield, 20 jaren lang? Hij is niet bezweken, al leek God de spot met hem te drijven. Hij is des te geduldiger geweest en heeft begrepen, dat het niet aanging God aan te manen om op dit bepaalde ogenblik Zijn belofte waar te maken.

Hij moest zich aan God onderwerpen en Hem de eer geven door te beseffen, dat Gods werken onbegrijpelijk zijn en dat Hij wel de geschikte tijden en gelegenheden kent, om te doen wat Hij gesproken had.

Kort gezegd komt het hierop neer, dat het ons niet toekomt om Hem de wet te stellen, maar dat we moeten zwijgen en niet moeten murmureren, als de dingen niet komen naar onze smaak. We moeten afwachten tot Hij Zijn werk voltooid heeft, ook al zien we alles er tegenin gaan. Altijd weer moet ons geloof de wereld overwinnen, zoals Johannes in zijn eerste brief zegt (1 Johannes 5 : 4).

Maar als dat alles voor ons niets betekent en aan ons voorbijgaat, lezen we deze geschiedenis zo harteloos, dat we er geen vrucht van plukken. Daarom straft God ons ook wegens onze ondankbaarheid. We zijn zó zwak dat we, zo gauw er niet eens een onweer of een geweldige wervelwind komt, maar een windstootje, al wankelen en tenslotte achterop raken. Des te meer moeten we dus goed ter harte nemen wat ons hier gezegd wordt, namelijk dat Izak steeds volhard heeft in zijn vertrouwen op God, hoewel het 20 jaar lang leek, dat hij maar geen kinderen zou krijgen.

Dat hij volhard heeft, blijkt uit wat Mozes zegt: *want hij heeft tot God gebeden en is verhoord, zodat zijn vrouw een kind verwachtte.*

Als hier gezegd wordt, dat hij tot God gebeden heeft, moeten we niet denken, dat hij daarmee gewacht heeft tot het einde van die jaren. Want als hij ziet, dat zijn vrouw onvruchtbaar is, neemt hij zijn toevlucht tot God, wat het enige middel was. Waar lijkt het dus op? Dat hij zijn tijd verdaan heeft, zijn klachten heeft opgezonden, zonder dat ze God bereikt hebben. Dat zouden wij zeggen. Want als hij verhoord was, had God

hem dan niet door ervaring moeten laten blijken, wat Hij hem beloofd had? Maar van dat alles ziet hij niets.

Als Izak dus één jaar, twee jaar lang gebeden heeft, blijft alles bij het oude. Het lijkt wel of hij tegen een muur of een rots sprak. God houdt zich doof, dat wil zeggen dat Hij niet laat blijken, dat Zijn oor vlakbij is om Izaks beden op te vangen. En dat duurt voort. Als dat dan tien of twaalf jaar geduurd heeft, zou men alleen maar kunnen zeggen, dat hij maar moest ophouden. Want het is een ál te harde beproeving, dat God hem na vijftien jaar nog niets doet van wat Hij hem beloofd had.

Maar hoewel God het twintig jaar uitstelt, toch staakt Izak zijn gebed niet, steeds houdt hij aan en het gebed is een zeker getuigenis van zijn geloof. Want hij heeft niet gebeden op de manier van de ongelovigen, die tegen God tekeer gaan. Maar hij heeft de regel gevolgd die Paulus ons heeft gegeven, hoewel die toen nog niet geschreven was, dat we de dankzegging moeten verbinden met onze gebeden, door ons intussen aan God toe te vertrouwen en rustig de uitslag die nog niet te zien was, af te wachten.

Als Izak het dus volhoudt al zijn verdriet in Gods boezem uit te storten en al de zorg, die hem neerdrukte, met al de kwellingen waardoor hij zich neergedrukt voelde en dat alles in Gods schoot heeft neergelegd, is dat een stellige bevestiging van zijn geloof.

Dát moeten wij dus uit zijn voorbeeld vasthouden, dat we niet moeten denken, dat God zich verplicht heeft om alles wat Hij ons heeft toegezegd aanstonds uit te voeren. Want als Hij gesproken heeft, kan het gebeuren, dat Hij er geen enkel teken van geeft, dat Hij Zijn werk volbrengt. Wij gaan dan denken dat het, zoals men zegt, enkel de woorden zijn van de zaken die Hij ons beloofd heeft. Wij moeten dus staande worden gehouden door zo'n geduld, waartoe de Apostel ons opwekt in Hebreeën 10. Dat betekent, dat we ons dag aan dag en jaar na jaar en heel ons leven lang rustig moeten houden, alsof er niets aan de hand was en voor God moeten zwijgen, zonder tegen te stribbelen, te protesteren en te redetwisten, zonder God aan te manen, zoals dat in de aard van onze onstuimige verlangens ligt. Daarin moeten we toepassen wat de Apostel ook aanhaalt uit de Profeet Habakuk (Hebreeën 10 : 37), dat we, als de belofte uitblijft, moeten afwachten en dat ze niet zal uitblijven.

Daar noemt hij twee dingen. Hij zegt wel, dat Gods belofte niet zal uitblijven. Dat wil zeggen, dat ze haar uitvoering heel zeker krijgt en dat op Gods tijd. Maar, met het oog op ons en ons gevoel, zegt hij, dat ze vertraagd wordt en we moeten volharden.

Daar moet ons geloof door op de proef worden gesteld. Want als we hopen dat God tegenover ons trouw zal blijken te zijn en we daar vastbesloten en verzekerd van zullen blijven, moeten we voortdurend worden geoefend in bidden en smeken. Want het geloof moet niet werkloos zijn. Om het kort samen te vatten: als wij dan hier beneden moeten leven als arme ellendige mensen, sommigen geplaagd door ziekten, anderen door armoede en iedereen veel verdriet en moeite heeft te verduren, laten we dan toch volharden! We moeten beseffen, dat als God beloofd heeft onze Vader te zijn, dat nog niet betekent, dat we het altijd bij de eerste oogopslag te zien krijgen. Hij zal ons wel een voorsmaak van Zijn goedheid geven, naarmate dat nodig is. We zullen zelfs genoeg krijgen om verzadigd te worden. Maar ons geloof moet er altijd mee verbonden zijn en wel zó, dat we voelen, dat wat Hij gesproken heeft, niet bedoeld heeft ons te bedriegen. 'Open uw mond en Ik zal haar vullen' (Psalm 81 : 11).

Maar in alle geval moeten we altijd door geloof verwachten wat niet zichtbaar wordt, wat ver van ons afstaat en onmogelijk lijkt. Als we zo in Gods waarheid bevestigd zijn en erop bouwen en we eronder gebukt gaan dat grote armoede ons neerdrukt, laten we dan toch vooral deze zorg en behoefte kennen, dat we God dag en nacht aanroepen,

want dat is het enige dat ons verlichting geeft.

Zo moet het voor ons dan ook geen zaak zijn, waar we enkel vluchtig overheen lopen, als Mozes ons laat weten, dat Izak God gebeden heeft wegens de onvruchtbaarheid van zijn vrouw en dat God hem verhoord heeft. Want aan de ene kant zien we Izaks volharding in het blijven vertrouwen en bidden. Maar aan de andere kant zien we dat God niet doof is geweest voor zijn smeekbeden, al bleek dat niet aanstonds.

We zouden kunnen zeggen, dat Izak verkeerd deed, door God dag en nacht te hulp te roepen, dat hij beter alles maar had moeten laten rusten. Maar na twintig jaren komt God onverwachts. Daar wilde Hij mee laten zien, dat de mensen te haastig, te driftig zijn in hun wensen. En dat dit er de oorzaak van is, dat Gods Naam vaak wordt gelasterd en men Hem gaat beschuldigen, dat Hij niet rekent met onze hersenschimmen. Dat komt, zo moet ik zeggen, uit ongeduld voort.

We moeten er hier ook acht op geven, dat Izak begrepen heeft, dat het een weldaad van God is als we kinderen krijgen. Als God zo in het algemeen gezegd heeft: Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt u (Genesis 1 : 28), wil Hij laten weten dat zo goed mensen als dieren nakomelingen krijgen door Zijn kracht en we niet moeten denken dat dit maar bij toeval gebeurt. Als dus de stieren, de paarden en de ezels geen nageslacht kunnen voortbrengen, als God hun niet Zijn zegen en verborgen kracht verleent, wat moet dan wel van de mensen gelden? Want wij zijn veel edeler schepselen, omdat God ons schiep naar Zijn beeld. Als wij dus zien dat zo goed mensen als dieren zich vermeerderen door voortplanting, moet dat er ons aan herinneren dat het woord, dat eens uit Gods mond kwam: Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt u nog heden ten dage van kracht blijkt te zijn.

Maar we moeten nog verder gaan, namelijk, dat God deze zegen en mildheid inperkt, door ze te geven naar het Hem goeddunkt. Want we zien dat niet alle mensen een even groot gezin hebben. Sommigen hebben geen kinderen, anderen hebben er twee, weer anderen hebben er enkele dozijnen. Als we dan zo'n ongelijkheid zien, moeten we beseffen, dat kinderen een bijzondere zegen van God zijn, zoals Psalm 127 : 3 nadrukkelijk zegt, dat de vrucht van de schoot - want zo spreekt de Schrift erover - een beloning van God is. Zo moeten we dus daarin tot Hem onze toevlucht nemen.

Maar mensen, die zo naar kinderen verlangen, moeten altijd weer het voorbeeld van Izak volgen. Want ze kunnen niet zeggen: o ja, ik zou graag kinderen willen hebben, maar dat ze aan God denken daar horen we niet van. En als God van Zijn eer beroofd wordt, trekt Hij zijn hand terug. Ofwel, als Hij kinderen geeft en het zijn wereldse mensen, dan zullen het kinderen zijn, die hen groot verdriet aandoen. Want die kinderen zullen op kleine slangen lijken of op doornen, die hen steken en groot verdriet aandoen, diep in hun hart.

Zo komt het dat we er velen zien die geen kinderen hebben of, als ze die hebben, er enkel kwaad van beleven, omdat ze God niet hebben aangeroepen om Zijn volle zegen te krijgen. Laten we dus goed letten op wat ons hier voor ogen gesteld wordt in onze vader Izak, dat hij, toen hij zag dat zijn vrouw onvruchtbaar was, God heeft aangesproken, omdat hij goed wist; dat we dat aan Hem moeten vragen.

En werkelijk: wat zal men tegen deze zegen kunnen inbrengen? Laten we acht geven op wat er staat bij Job (14 : 1), dat als een kind ter wereld komt, dat als het ware een levend beeld van Gods onbegrijpelijke kracht is, die niet hoog genoeg kan worden ingeschat. Want waar komt de ontvangenis van een kind vandaan? En als het ontvangen is, hoe leeft het dan in de schoot van zijn moeder? En hoe gaat het bij de geboorte?

Als we dat alles beschouwen, wie zal dan zo stompzinnig zijn om te beweren, dat de mensen kinderen krijgen door hun eigen kracht en vermogen? Laten we deze les dan goed onthouden, dat getrouwden, als ze naar kinderen verlangen, die om twee redenen aan God moeten vragen. In de eerste plaats, omdat God het aan Zijn hand heeft voorbehouden, zoals we dat zoëven uit de Psalm aanhaalden. En in de tweede plaats omdat het niet genoeg is huizen vol kinderen te hebben, als God er niet altijd regeert. Beter geen kinderen dan een vervloekt, verdorven nageslacht, dat vol boosheid zit. Laten de vaders in dit opzicht Izaks voorbeeld navolgen. Maar laten we steeds weer ter harte nemen, dat Izak niet alleen om kinderen heeft gebeden, volgens de natuurlijke aanleg van de mensen, maar dat hij op iets hogers zag, namelijk, dat uit hem het heil van de wereld zou voortkomen, in de persoon van onze Heere Jezus Christus. Daar spreken we later breder over.

SLOTGEBED

Laten we ons neerwerpen voor de heilige Majesteit van onze goede God, met de belijdenis van onze gebreken. We bidden Hem dat Hij ze ons meer en meer wil laten gevoelen, zodat we er door vernederd worden en dat ons tot echt berouw brengt.

Dat we zó door vrees mogen worden aangegrepen, dat we naar niets anders vragen dan om bevrijd te worden van al onze aardse lusten en begeerten en bekleed mogen worden met Zijn gerechtigheid, totdat Hij ons heeft gebracht tot de volle, echte volmaaktheid.

Dat Hij niet alleen aan ons deze genade moge schenken, maar aan alle volken en naties ter wereld, door alle arme, onwetende mensen uit de kerker van dwaling en duisternis terug te brengen naar de rechte weg van het behoud^{3c*}.

Dat het Hem behagen moge om tot dat doel echte, trouwe Dienaren des Woords te verwekken, die niet eigen voordeel en eer zoeken, maar alleen de verheerlijking van Zijn heilige Naam en het heil van Zijn kudde.

Dat Hij daarentegen moge uitroeien alle sekten, ketterijen en dwalingen, die onrust en verdeeldheid zaaien onder Zijn volk, zodat wij allen samen mogen leven in broederlijke eensgezindheid.

Dat Hij door Zijn Heilige Geest alle koningen, vorsten en heren, aan wie Hij het beheer en gebruik van Zijn zwaard heeft toebetrouwd, moge leiden, zodat hun regering niet moge uitlopen op inhaligheid, wreedheid, onderdrukking of een andere onbehoorlijke boze lust, maar rechtvaardig en eerlijk moge zijn.

En dat wij die onder hen staan hun de eer en de gehoorzaamheid mogen bewijzen, die hun toekomt, zodat wij door middel van goede vrede en rust God mogen dienen in alle heiligheid en rechtschapenheid.

Dat Hij alle arme verdrukten moge troosten, die Hij op verschillende manieren bezoekt met kruis en verdrukkingen; de volken die Hij met pest, oorlog, hongersnood of door nog andere rampen bezoekt; de mensen, die door armoede zijn getroffen, door gevangenis, ziekte, ballingschap of door nog andere bezoeken voor het lichaam of aanvechting voor de geest. Dat Hij ze allen het rechte geduld moge geven, totdat Hij ze bevrijdt van al hun rampen.

Inzonderheid moge Hij ontferming tonen voor alle arme gelovigen, die verstrooid leven in die Babylonische gevangenschap onder de tirannie van de Antichrist, vooral voor hen, die vervolging lijden door het getuigenis van Zijn waarheid.

Moge Hij ze sterken zodat ze standhouden, ze troosten en niet toelaten dat de bozen en de verscheurende wolven hun woede op hen koelen, maar dat Hij ze standvastigheid moge verlenen, zodat Zijn heilige Naam verheerlijkt moge worden in leven en in sterven.

Dat Hij al Zijn arme Kerken moge versterken, die in deze tijd in nood verkeren en worden aangevallen ter wille van Zijn heilige Naam. Dat Hij de raadslagen, plannen en ondernemingen van al Zijn tegenstanders moge vrijdelen en tenietdoen, zodat Zijn eer schittert en het Koninkrijk van onze Heere Jezus Christus worde vermeerderd en meer en meer uitgebreid.

We willen Hem om al die dingen bidden, zoals onze goede Meester, de Heere Jezus Christus ons geleerd heeft, door te spreken: Onze Vader die in de hemelen zijt, Uw Naam worde geheiligd, Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede in de hemel, also ook op aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid tot in eeuwigheid. Amen'.

De dienst wordt dan besloten met de Apostolische Geloofsbelijdenis, de slotzang en de zegen.

3c. Het 'gewone' slotgebed is afgedrukt na de eerste preek (bl.(36/37)). Na de andere preken (behalve 3 en 10) wijst het sterretje de plaats aan, waar het 'vaste' slot-aansluit bij het wisselende begin. Dat staat op bl.(36/37).

2. GENESIS 25 : 20-22

Als Rebekka aan God vraagt, hoe het toch met die tweeling staat, krijgt ze te horen dat ze twee heel verschillende kinderen draagt, die bestemd zijn om de stamvaders te worden van twee totaal verschillende volken. Maar de eerstgeborene, die dus de voorrang heeft, zal dat voorrecht kwijt gaan en het zal aan zijn broer, hoewel die na hem geboren is, komen. Zo zal de meerdere de mindere dienen.

GEBED OM VERLICHTING DOOR DE HEILIGE GEEST

Laten we onze goede God aanroepen en Hem bidden dat Hij het oog van Zijn Vaderlijke goedertierenheid op ons, Zijn arme dienaren moge slaan, door ons de vele gebreken en beledigingen, waardoor wij dagelijks onophoudelijk Zijn toorn tegen ons oproepen, niet te willen toerekenen.

En daar wij onwaardig zijn om voor Zijn heilige Majesteit te verschijnen, dat het Hem moge behagen ons te ontvangen in de naam van Zijn geliefde Zoon, onze Heere Jezus Christus en de verdienste van Zijn dood en lijden te willen aannemen als voldoening voor al onze gebreken, omdat wij met onze eigen werken niet kunnen bestaan voor Zijn aangezicht.

Dat het Hem moge behagen ons te verlichten door Zijn Heilige Geest, zodat we Zijn heilig Woord recht verstaan. Dat Hij ons de genade moge verlenen het getrouw te verkondigen en het aan te nemen met ware vreze en nederigheid.

Dat wij door dat Woord ertoe onderricht mogen worden om ons vertrouwen volkomen op Hem te stellen, zodat we Hem dienen en eren zoals het behoort; dat we Zijn heilige Naam in heel ons leven mogen verheerlijken en onze naasten stichten door goede voorbeelden.

We komen Hem om al deze dingen bidden, zoals onze goede Heiland en Verlosser Jezus Christus ons heeft leren bidden, door te spreken:

Onze Vader, die in de hemelen zijt, Uw Naam worde geheiligd, Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede in de hemel, alzo ook op aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid tot in eeuwigheid. Amen'.

PREEK

We hebben gisteren gezien, hoe God het geloof van Izak beproefd had, eer Hij hem kinderen gaf en dat twintig jaren lang. Dat wil ons laten weten, dat Izak God niet tevergeefs heeft gebeden, omdat Hij zijn gebed verhoord heeft, dat er op gericht was, dat God de Heiland van de wereld zou zenden, door middel van het aan Izak beloofde nageslacht.

Daar heeft Izak zich over kunnen verblijden en dan niet op een gewone manier. Want zijn vrouw bleef lang onvruchtbaar, nu ziet hij dat ze in verwachting is en dat God Zijn belofte niet had vergeten. En dan begrijpt hij dat dit hem werd gegeven, omdat hij zijn toevlucht tot God had genomen.

Maar dan komt er een nieuwe verzoeking, nog zwaarder en moeilijker om te dragen dan wanneer zijn vrouw onvruchtbaar was gebleven.

Ze ontvangt een tweeling, twee zonen botsen in haar schoot. Dat leek iets afschuwelijks en onnatuurlijks te zijn. Daarom zegt Rebekka dat ze liever was

gestorven. Dat zegt ze niet uit ongeduld of omdat ze pijn gevoeld heeft, die haar daartoe brachten. Maar ze ziet hogerop, want ze draagt in haar schoot heel de hoop die er kon zijn voor het heil van de wereld. En dan ziet ze daar zo'n gevecht, dat het lijkt of God alles verandert en zo een blijk van Zijn toorn wil geven.

Het is toch iets afschuwelijks, dat er zo'n strijd uitbreekt in de schoot van een vrouw. En het is geen natuurlijk gebeuren.

Maar, zoals we zullen zien, wilde God daarin duidelijk maken, aan Izak en aan haar, dat allen die naar het vlees uit hen zouden voortkomen, daarmee nog niet konden worden gerekend tot het getal der gelovigen. Maar dat er integendeel een dodelijke oorlog zal woeden. Zo komt het dat ze, als ze in plaats van te weten dat ze het heil van de wereld in haar schoot mag dragen, er een teken van Gods toorn in ziet en een als het ware duivels gevecht van de doodsvijanden van de Kerk, dat allemaal niet kan begrijpen. Maar ze wordt gewaar, dat ze ontvangen heeft om zo'n gevecht te doorstaan, wat betekent dat God haar tegenstander lijkt te zijn en als het ware gewapenderhand komt, alsof Hij zeggen wilde: jij bent een boosaardig schepsel, dat Ik afwijs en verwerp.

Waar is ze dan aan toe, als ze al die dingen gewaar wordt? Zo moeten we het dan ook niet vreemd vinden, dat ze in zo'n angst nog liever gestorven was, dan zoiets monsterlijk en onnatuurlijks te zien gebeuren. Toch wordt er gezegd, dat ze in zo'n droefheid niet ophield bij God toevlucht te zoeken.

En ze krijgt werkelijk een antwoord, dat haar kan troosten. Niet zó, dat er heel geen verdriet meer mee vermengd is, maar toch verzacht God het leed dat haar zo zwaar valt. Hij zegt haar, dat er twee volkeren in haar schoot zijn. Daar wil Hij eigenlijk mee zeggen, dat het niet alleen gaat om die kinderen die ze draagt, maar dat het een verdergaande strekking heeft, namelijk dat ze elkaars tegenstander zullen zijn. En dat er, hoewel ze allebei zonen van Abraham zijn en tegen Abraham was gezegd, dat in zijn zaad alle volkeren van de aarde gezegend zullen worden, uit Iza. k toch mensen zullen voortkomen, die God van Zijn Kerk zal afsnijden, die verworpen zullen zijn en bijgevolg vijanden van Gods Kerk. Dat moest Izak en Rebekka wel bedroeven met een dodelijk verdriet, maar toch zien ze dat Gods goedheid niet uitgeblust is en Hij zich trouw toont aan wat Hij eens heeft gesproken.

Nu wordt er gezegd, dat de grotere de mindere zal dienen. Daar begrijpt Rebekka uit, dat uit haar in alle geval dat gezegende zaad zal voortkomen dat beloofd was. Dat is in het kort wat hier verteld wordt. Maar het geheel zou duister zijn, als het niet in nadere bijzonderheden verklaard werd.

Laten we er hier dus acht op geven, dat die tot de Kerk worden geroepen, er niet altijd in blijven. Daar hebben we in Ismaël al een sprekend voorbeeld van gezien. Hij was de oudste zoon van Abraham en toch is hij het huis uitgebannen en hem is gezegd dat hij geen erfgenaam zal zijn. En dat ging niet om de rijkdommen van de wereld of om Abrahams bezittingen. Al was die rijk aan vee, goud en zilver, hij bezat geen voetbreed land.

Waar heeft die erfenis dus betrekking op? Op het geestelijke erfgoed, dat God namelijk Abrahams zaad heeft uitgekozen, om zo te laten weten: dit zal een volk zijn, dat aan mijn dienst gewijd is. Die er uit voortkomen neem Ik aan tot Mijn kinderen, om ze te verzamelen tot het eeuwige leven.

Zo wordt aan Ismaël met zijn eerstgeboorte de hoop op leven ontzegd en alleen Izak blijft over. Zo staat het ook met Ezau en Jakob, want ze stammen allebei van Abraham af, ze zijn zelfs tweelingen, hun moeder draagt ze in dezelfde schoot. En toch wordt de ene afgewezen en de andere aangenomen, de een uitverkoren, de ander verworpen.

Zo zien we dus dat die voor een tijd in de Kerk verkeren en voor gelovigen en

kinderen van God doorgaan wel door mensen als zodanig kunnen worden beschouwd, maar ze staan niet geschreven in het boek van het leven. God erkent ze niet, Hij rekent ze ook niet tot de Zijnen.

Daar worden wij door vermaand ons niet te verheffen en niet dronken te worden van dwaze verwaandheid, als God ons de genade verleent ons in Zijn Kerk op te nemen. Maar laten we een zuiver leven leiden en er op uit zijn onze verkiezing te bevestigen en er in onze harten het getuigenis van de Heilige Geest van te hebben. Laten we niet vertrouwen op enkel de naam, die we voor de wereld kunnen hebben. Dat moeten we in het oog houden,

Tenslotte worden we gewezen op een veel grotere zaak. In de eerste plaats is dat dit, dat hoewel God Zijn verbond met Abraham had gesloten, Hij bedoelde te laten blijken, dat het nog niet alles was, dat Hij Zijn genade heeft aangeboden, maar dat Hij de vrijheid hield te verkiezen wie Hij wilde en de overigen er buiten bleven (Romeinen 9 : 10). Daarom haalt Paulus deze plaats aan en past ze toe op Gods verborgen verkiezing waardoor Hij, eer de wereld werd geschapen, verkoren heeft wie Hij wilde.

Dat is een hoog en diep onderwerp, maar als het ontvouwd wordt kan iedereen er winst mee doen, als we er maar onze aandacht aan geven. Laten we verder, wat ons in de Schrift gezegd wordt, met bescheidenheid ontvangen en niet proberen wijzer te zijn dan ons geoorloofd is. Laten we rusten in wat God ons zegt en verder nederig zijn, door dus niet tegen te spreken en niet aan te komen met onze verzinsels, alsof we een proces tegen God willen aanspannen. En laten we, door te erkennen dat Gods oordelen een diepe afgrond zijn, niet verder onderzoeken dan Hij ons toestaat. Maar we moeten de dingen wel zó behandelen, dat wat op het eerste gezicht duister lijkt voor ons gemakkelijk wordt gemaakt.

We hebben al gezien dat God het zaad van Abraham heeft uitverkoren. Als men vraagt waarom en wie Hem daartoe gebracht heeft, zal men gewaar worden, dat Abraham niet waardiger was dan de anderen. Dat argument hebben we al breed genoeg uiteengezet.

Hier wordt aan een bepaalde familie een voorrecht verleend. Dat komt uit geen enkele verdienste voort en God heeft evenmin in hun personen iets aangetroffen, waarom Hij aan hen de voorkeur moest geven. Want ze zijn niet beter en voortreffelijker, het heeft Hem alleen zo behaagd.

Dit zou werkelijk moeilijk te verwerken zijn, als wij onze mening wilden laten gelden. Er zijn dan ook veel eigenzinnige mensen, die deze leer niet kunnen aannemen. Want ze zijn van mening dat ze reden hebben om God tegen te spreken. Maar wat winnen ze daar tenslotte mee?

We hebben er voor gepleit, dat we hier nederig moeten zijn, wat er ons toe brengt te aanbidden wat ons verborgen is. Dat toont Paulus door zijn voorbeeld. Want in plaats van een twistgesprek te beginnen, roept hij uit: hoe verwonderlijk zijn Gods oordelen! (Romeinen 11 : 32). Paulus is daar buiten zichzelf en diep verwonderd, hij die werd opgetrokken boven de hemelen, die Gods geheimen heeft gezien die het een sterfelijk mens niet geoorloofd is uit te spreken. Paulus, die wel voor een metgezel van de Engelen kan gelden, is diep verwonderd en overstelpt.

Wat moeten die grootsprekers dan, die nauwelijks met de punt van hun tong één woord van Evangelie en Wet hebben aangeraakt, maar die toch Paulus voorbij willen streven? Toch ziet men zo'n hoogmoed bij velen.

Wat ons betreft, laten we terugkeren naar wat ons gezegd is: mens, wie ben je? Als wij

dan God met onszelf willen vergelijken, wie is God en met welke maat kunnen we Hem meten? Met onze hersenen? Wij hebben geen half ons begrip en daartegenover omvat Hij met Zijn vuist de hele wereld, alsof die een korrel zand was, zoals Jesaja zegt. Hij wordt door niets begrensd en Zijn kracht, gerechtigheid en oneindige wijsheid en Zijn besluiten zijn onbegrijpelijk. Moeten wij Hem dan gaan onderwerpen aan onze dwaze fantasieën?

Waar loopt dat op uit? Wie zijn wij eigenlijk? Paulus zegt: *mensen*. Met dat woord bedoelt hij dat we helemaal niets zijn. Hij wil eigenlijk zeggen: moet jij zo verwaand zijn, dat je wilt binnendringen in Gods diepe geheimen, jij, die enkel aarde en slijk bent? Hoeveel verstand heb je? Je zit vol zonde en onrecht, je bent een arme blinde en toch wil jij, dat God tegenover jou rekenschap aflegt? En jij wilt dus vaststellen dat jij, als je niet vindt dat wat Hij doet goed en redelijk is, Hem kunt beschuldigen en dat Hij jou rekenschap schuldig is?

Laten we deze vermaning vooral vasthouden en weten dat onze God ons leert, dat we nooit genoeg met open oren kunnen luisteren, als we willen onderzoeken wat het Hem behaagt ons te laten weten. Maar we moeten vooral niet verder gaan. Want er bestaat geen onzinniger waan dan meer te willen weten dan God ons laat zien.

Trouwens, al spannen we ons nêg zo in en al zetten we er al onze zinnen en inspanning op, waar komen we dan nog uit? We zullen ál meer vastlopen in de doolhof als God ons niet leidt en het ons verklaart. Laten we dat middel te baat nemen, dat er in bestaat te luisteren naar wat God ons zegt. En zo gauw Hij zwijgt, moeten wij al onze zinnen toesluiten en gevangen geven en niet proberen meer te willen weten dan Hij gesproken heeft.

Abrahams nageslacht is dus verkoren boven heel de overige wereld, omdat God het zo gewild heeft. Maar dat is nog niet genoeg, want Zijn genadige verkiezing moet ons ook nog nader bevestigd worden.

Dat krijgen we te zien in de personen van de twee broers, want Rebekka draagt Jakob en Ezau. Is de ene beter dan de andere? Als Paulus deze tekst uitlegt, zegt hij: ze waren nog niet geboren. Hoe zouden ze dan genade en gunst bij God hebben kunnen verwerven door hun verdiensten? Want Jakob had evenmin goed als kwaad gedaan en Ezau evenmin. Waarom maakt God Jakob dan tot de voornaamste? We hoeven geen uitgebreider twistgesprek te beginnen, maar moeten met verwondering Gods verborgen raad aanbidden, waarin Hij verkoos die het Hem goeddacht, terwijl de anderen werden verworpen. Zo heeft God nog grotere luister willen verlenen aan Zijn barmhartigheid, toen Hij Jakob verkoos boven Ezau.

Want Hij kon waarlijk wel bij de geboorte Jakob tot eerste hebben gemaakt, toen de kinderen uit de moederschoot kwamen. We weten wel dat dit niet toevallig gebeurt, zoals de Psalm zegt: U hebt mij uit de moederschoot voort laten komen. En God toont er een bijzondere kracht in, als de kinderen ter wereld komen.

Waarom heeft Hij dan niet toegelaten en gewild dat Jakob het recht van de eerstgeboorte kreeg? Want dat zou voor de hand hebben gelegen, omdat Hij Ezau de Kerk uit wilde drijven en Jakob er in moest blijven en de opvolger van zijn vader Abraham worden. Waarom zet God Jakob een stuk achteruit, zodat hij de mindere van zijn broer was volgens het natuurlijke recht, terwijl Hij hem later boven Ezau plaatst? Daar zien we uit dat God alle menselijke roem heeft willen buitensluiten. Hij wilde dat menselijke grootheid werd neergeslagen en de mensen niets van zichzelf kunnen meebrengen, op grond waarvan ze zouden kunnen zeggen: ik heb me dat grote goed verworven, ik heb dat te danken aan mijn eigen inspanning.

We zien dus - wat ik al eerder heb aangestipt - dat we hier zoveel als een spiegel hebben, waarin we kunnen aanschouwen dat allen, die tot de Kerk behoren, daar niet toe zijn gekomen door hun eigen kracht en dat ze niet door hun verdiensten genade hebben verkregen, maar omdat God ze verkoos, eer ze werden geboren. Dat moeten we vooral uit deze tekst vasthouden.

Nu zou men hier een bepaalde moeilijkheid kunnen voelen. Want Mozes spreekt nadrukkelijk uit, dat het hier gaat om twee volkeren en dat deze strijd niet alleen is uitgebroken tussen Jakob en Ezau, wat hun personen betreft, maar dat het slaat op degenen die na hen komen, dus op hun beider nakomelingen.

Het staat er werkelijk zo, dat er velen uit Jakob zijn voortgekomen, die toch niet zijn erkend, al blijft God bij wat Hij gezegd heeft, namelijk dat het geslacht van Jakob is verkoren en dat van Ezau verworpen.

Toch zien we, dat God verreweg het grootste deel van hen die van Jakob afstammen heeft afgewezen. Hij verklaart ze tot onwettige kinderen, kinderen die uit hoererij zijn voortgekomen, die uit een bordeel afkomstig zijn, die Hem in geen enkel opzicht toebehoren en die zich zonder grond in zijn Naam beroemen. Hoe kan dat overeenstemmen?

Laten we opmerken dat God voor de ogen van Izak en Rebekka een schouwspel heeft opgevoerd, om te laten zien hoe de toestand van de Kerk zou zijn. Want God heeft hen vooral verzekerd, dat de Kerk uit Jakob zou opkomen. Niet in die zin, dat allen die Jakob naar het vlees zou voortbrengen, tot de Kerk zouden behoren. Maar het is voldoende, dat Jakob in de Kerk is gebleven en God hem voor Zich houdt en Ezau weggejaagd wordt, zoals we in het vervolg zullen zien. We zullen dat nog beter begrijpen door de uitleg, die Paulus geeft. Hij haalt de tekst aan, dat niet allen, die uit Jakob zijn geboren naar het vlees, tevens allen ware Israëlieten en dus volk van God zijn.

Want Jakob heeft twee namen, Jakob en Israël. Omdat dit al vaststond voordat de kinderen geboren waren, daarom scheidt God ze van elkaar en Hij maakt duidelijk, dat het niet één geheel is en ze totaal niet bij elkaar passen. Maar de ene wordt aangenomen en de andere weggejaagd.

Paulus heeft dus goed begrepen, dat die uit Jakob worden geboren, niet allen door God verkoren zijn. Want hij wijst ons terug naar het begin en zegt dat ze van elkaar gescheiden waren door Gods verborgen raad, waarvan wij de reden zomin begrijpen als verklaren kunnen. Want - zoals ik al zei - God houdt Zijn vrijheid zó, dat de Kerk uit Jakobs geslacht zou voortkomen, hoewel niet allen er toe behoren.

We hebben al eerder uiteengezet, dat in Abrahams geslacht een dubbele genade voorkomt. De ene is geweest, dat God in het algemeen verklaart, dat Hij hun Vader wil zijn. De besnijdenis hebben ze dan ook allen gemeen. Die hield in het getuigenis van de vergeving van de zonden en van de gerechtigheid, die alle gelovigen moeten ontvangen van onze Heere Jezus Christus. Zo is Ismaël besneden.

Van Gods kant gezien, heeft hij het sacrament ontvangen, dat hem ervan kon verzekeren, dat God hem telde bij het getal van Zijn kinderen. Dat hij lidmaat van Christus was, dat de vloek die hij van Adam had geërfd, was opgeheven.

Ja, maar toch heeft dat alles hem nergens toe gediend. Zo is het ook gegaan met Ezau en met al huns gelijken. Ondanks dat mogen we het goede, dat God aan heel Abrahams geslacht heeft gegeven, niet verachten.

Dat geldt ook in onze dagen, als we gaan spreken over het onwaardeerbare goed dat God ons schenkt als het Evangelie wordt gepredikt, dat aan alle mensen zonder

onderscheid wordt verkondigd. Men moet zeggen dat God ons een heel bijzondere barmhartigheid heeft bewezen, als Hij ons door zijn Woord verlicht heeft, zodat we de weg van het behoud kennen. En dat terwijl we de anderen in duisternis en verwarring zien ronddwalen, alsof God ze vergeten en helemaal losgelaten had.

Kijk eens naar de Papisten. Hoewel ze vol hoogmoed en trots zitten, worden ze toch door Satan alle kanten uitgedreven, zodat ze heg noch steg vinden. En toch roept God ze dagelijks tot Zich. Hij gedenkt Zijn verbond en laat ons zo weten, dat Hij ons altijd genadig zal zijn en we Hem met volle verzekerdheid kunnen aanroepen, zonder er aan te twijfelen dat Hij onze Vader is. Dat is een goed dat wij niet moeten verachten, maar er zijn er velen voor wie dit enkel tot oordeel strekt. Want hun ondankbaarheid is des te groter, als ze ook nog tegen God opstaan en zich niet verwaardigen de Vaderlijke gunst die Hij hun aanbiedt te aanvaarden.

Het is dus een blijk van Gods genade, dat ons al gegeven is, zoals dat gegaan is met Abrahams geslacht. Maar er was nog een tweede genade, die we in zoverre moeten inperken, dat God uit dat geslacht verkoren heeft die het Hem goeddacht. Zo heeft Hij Izak aangenomen, terwijl Ezau geen plaats kreeg. Die heeft wel een tijdlang voor lid van de Kerk gegolden, maar is tenslotte afgesneden.

Zo is het ook gegaan met de kinderen van Kethura. En al is Ezau de eerstgeborene, toch wijst God hem af. Dat is dus een tweede genade in Abrahams familie, dat God voor Zich vasthield die het Hem goeddacht. Want Jakob is de wortel van dat latere geslacht geweest. Daarom worden in zijn persoon alle uitverkorenen afgebeeld. Daar laat God ons in zien, dat ze niet van zichzelf hadden, wat hen door Zijn vrije goedheid werd gegeven. Ze kunnen er zich dus niet op beroemen, dat ze eigener beweging tot het heil zijn gekomen. Maar ze zijn er naar toe getrokken, omdat ze verkoren waren vóór de wereld werd geschapen en dus vóór hun geboorte. Daarom laat Paulus op die tekst die we aanhaalden volgen het getuigenis van Mozes (Exodus 33 : 19): Ik zal mij ontfermen over wie Ik mij ontferm en medelijden hebben met wie Ik medelijden zal hebben.

Dat lijkt een kort afgebeten en haast buitensporig woord te zijn (Fr: propos rompu; extravagant), maar het houdt veel in. Want God zegt daar eigenlijk: Ik weet wie Ik wil vasthouden en niemand hoeft tegen Mij een pleidooi te houden, want het staat in Mijn vrijheid. In ons gewonde spraakgebruik is dat helemaal niet duister. Als iemand zegt: ik doe wat ik wil, betekent dat: ik zal doen naar het mij goeddunkt. Daar spreekt hij dus door uit, dat hij zich aan niemand wenst te onderwerpen en niet verplicht is zijn besluit en de bedoeling van zijn wijze van doen openbaar te maken.

Zo zegt God: Ik zal barmhartigheid bewijzen aan wie Ik die bewijs. Dat betekent, dat Ik er niet mee reken wie het waardig is, want dat is niemand. Maar Ik zal niet ophouden aan sommigen genade te bewijzen, aan hen namelijk die Ik verkoren heb.

Zo overduidelijk spreekt God. En dat doet Hij om alles neer te werpen, wat mensen kunnen inbrengen. Zo wil Hij de deur sluiten voor alle nieuwsgierigheid en om alle overmoed af te snijden. We hebben Hem eenvoudig te aanbidden en aan Hem te laten, wat Hij aan zichzelf voorbehoudt. Dat wil zeggen dat als Hij behoudt, het enkel vrije goedheid is en als Hij veroordeelt we Hem geen onzinnige verwijten moeten maken. We moeten zwijgen, behalve als het er om gaat Hem groot te maken.

Laten we er acht op slaan dat Mozes dat gesproken heeft, toen het volk al was uitgegroeid en God het uit Egypte had uitgeleid. Dat is een Kerk, die uit Jakob is voortgekomen. Want uit dat huis vol onvruchtbaarheid heeft God zo'n menigte laten voortkomen, dat het duidelijk een wonder is en de belofte bewaarheid is, dat

Abrahams zaad zou zijn als de sterren aan de hemel.

Maken ze op de mensen een bijzondere indruk? God zegt: *uit die menigte zal Ik voor Mij vasthouden wie het Mij goeddunkt en Ik zal genade bewijzen aan wie Ik het doe.* En niemand moet naar de reden vragen. God heeft er wel goede redenen voor' maar dat wil niet zeggen, dat wij boven ons vermogen uit moeten indringen in Gods geheimen. Wij moeten dus weten dat er, wat ons betreft, geen enkele reden toe is. Maar dat Gods besluit moet gelden als het enige richtsnoer van rechtvaardigheid, wijsheid en billijkheid.

Zo stemt Paulus' uitleg heel goed overeen met wat hier wordt gezegd, namelijk dat Rebekka' s schoot twee volkeren omvat en dat uit haar binnenste twee naties uit elkaar zullen gaan. Dat wil zoveel zeggen, dat er een scheiding zal zijn zó, dat Jakobs geslacht gezegend zal zijn. Niet allen zonder uitzondering, maar die God voor Zich wil vasthouden, omdat Hij ze verkoren heeft voor de schepping van de wereld. Dat is de kern van wat hier bedoeld wordt.

Maar voor we verder gaan, moeten we goed letten op wat hier gezegd wordt. Het is dit, dat het voornaamste is, dat al de lof voor ons behoud aan God wordt toegeschreven. Want wat is de bron en oorsprong van de Kerk? Dat is Gods verkiezing. Daar wijst Mozes ons heen en wel volgens de uitleg van Paulus, en de tekst is dan ook volkomen duidelijk. Want - zoals al werd gezegd - is er hier geen sprake van een aardse, vergankelijke erfenis. Het is het eeuwige behoud, waarop Abraham gehoopt had, omdat hij er de belofte van ontvangen had. En daar is Jakob erfgenaam van. Waarom? Omdat hij bij God in de gunst heeft weten te komen of omdat hij de voorkeur kreeg om iets dat hij meebracht? Zo staat het er niet. Deze tekst van Mozes toont zonder nadere toelichting voldoende aan, dat de Kerk voortkomt uit Gods loutere genade en zo alle lof voor ons behoud aan Hem alleen toekomt.

Toch zeggen de mensen, die deze leer willen tenietdoen of zwart maken: hoewel God in Jakob geen verdienste zag, heeft Hij in alle geval wel vooruitgezien, dat die er zou komen. Dáárom, zo zeggen ze, heeft God Jakob verkozen en Ezau verworpen.

Als we het kort samenvatten moeten we dit zeggen: omdat die hondsvotten' Gods verkiezing niet kort en goed durven te ontkennen, willen ze er toch een hogere oorzaak achter zoeken, en dat is dan Gods voorkennis'.

Bij de Rooms Katholieken in gebruik, ook bij de Remonstranten. God ziet van te voren hoe iemand zich zal ontwikkelen en verkiest of verwerpt op grond daarvan. Calvin - en wij - vergeten wel eens dat ook die 'goede werken' door Gods genade zijn bewerkt, maar er zit toch ook iets van de mens bij.

En wat is die voorkennis dan? Dit, zeggen ze, dat Hij diegenen verkiest van wie Hij vooruitziet dat ze een goede aanleg en gezindheid zullen krijgen. Het is geen wonder, dat Hij die aanneemt boven de anderen, want Hij neemt het goede aan, dat er nog wel niet is, maar dat moet komen.

Nu, zulke mensen hebben geen greintje vreze Gods. Want ze slaan duidelijk lastertaal uit tegen de Heilige Geest, die bij monde van Paulus gesproken heeft. Ze spotten met wat Paulus zei, alsof het een fabel was.

Want als we hun oplossing aannemen, zou Paulus hebben gesproken als een onwetend, onnadenkend man. Want hij wijst als reden aan, dat er zomin goed als kwaad in Izak, Ezau of Jakob zat. Toch heeft God de één verkoren en de ander verworpen. Volgens die fantasten zou het antwoord gemakkelijk zijn. Hoe staat het immers? Er was wel geen goed of kwaad aanwezig, maar het zou er wel komen en

God had dat vooruitgezien.

Maar Paulus gaat uit van deze waarheid, dat wij allemaal zijn veroordeeld. En eer God ons heeft verkoren, moeten we wel giftige slangen blijven, omdat er in ons enkel stof tot toom en Gods wraak is te vinden en wij allemaal totaal ontspoorde mensen zijn, vol gif en ongerechtigheid.

Zo stond het er dus met Jakob voor, zo goed als met Ezau. Want wat anders zullen wij in Adams geslacht aantreffen dan enkel verdorvenheid? Wij zijn voor God een afschuw en daar de wortel vervloekt en boos is, totaal verrot, moeten de vruchten daar wel mee overeenstemmen. Als God ons dus laat blijven, die we zijn, moeten we allen vergaan, zodat er niet één overblijft die niet verloren en diep wèg is.

Kortom: het is duidelijk een doorgaande lijn in de Heilige Schrift, dat wij allen onder Gods toom verkeren. Daar volgt uit, dat er tussen Jakob en Ezau geen enkel verschil bestond, zodat God niet de een van de ander onderscheidde om wat Hij in hem vond en dat Hij geen goeds vooruitzag. Want wat kon Hij anders vooruitzien dan de ontaarde mensenmassa, die uit Adam is voortgekomen, die geen andere vrucht draagt dan vervloeking? Dát heeft Hij vooruitgezien, zo goed in de een als in de ander. Dat wil dus zeggen, dat Hij aan Jakob heeft geschonken wat in hem leefde en Ezau heeft gelaten zoals zijn geboorte het meebracht.

Daarom wordt op een andere plaats (Eféze 1 : 4) gezegd dat God ons heeft verkoren om heilig en onberispelijk voor Hem te leven. Hij zegt niet: omdat God vooruitzag dat wij heilig zouden worden, toen Hij ons verkoos. Maar integendeel schrijft hij al onze heiligheid en gerechtigheid en alle goeds, dat in ons te vinden is, toe aan die bron, aan Gods verkiezing. Zo wil Hij ons leren in de vreze Gods te leven en een beginsel van zuiverheid, ook van ijver en lust om God te dienen te kennen.

Omdat het zo staat, heeft God dan ook niets in ons vooruitgezien. Als we de verkiezing wegdoen, wat blijft er dan nog over? Zoals we al duidelijk maakten, zouden we allen verloren en vervloekt blijven en daar bestaat alle reden toe. Want God ziet enkel bederf in ons. Hij moet ons afwijzen, en ons loslaten, zoals er geschreven staat, dat Hij er berouw over kreeg dat Hij de mens had geschapen. DM kunnen wij dus van onze kant meebrengen. Daarom is het een heel lichtzinnige schertsvertoning om te zeggen, dat God de Zijnen verkiest naar dat Hij vooruitziet dat ze in de toekomst zullen worden. Want Hij moet het goede in ons geven en dat doet Hij omdat we verkoren zijn.

Dat is de eerste trap, waarmee we moeten beginnen. Dat houdt dus in, dat wij in niets van de ander verschillen, als God ons niet onderscheidt. Daarom doet Paulus alle roem, die mensen zich kunnen aanmatigen teniet. Hij zegt: wat onderscheidt u? Dat woord alleen al kan onze hoogmoed neerslaan en tenietdoen. Waarom? Hij zegt: hebt ge wel iets dat van uzelf is? Zo laat Hij zien dat de mensen geen hogere rang kunnen innemen door te zeggen: ik zal mijn best doen om goed te leven en God zal wel medelijden met mij hebben. Ik zal bij Hem in de gunst komen, ik ben goed op weg, zo heb ik me voorbereid.

Paulus sluit dat allemaal uit als hij zegt, dat wij zonder uitzondering verloren zijn, dat we allemaal moeten ondergaan en in de hel uitkomen, als het God niet belieft ons te onderscheiden. Al onze waardigheid en voortreffelijkheid komt dus daarvandaan, dat God ons Zijn hand heeft toegestoken. Laten we dat beginsel goed vasthouden en de leer, die we hebben besproken, toepassen tot het doel, waarvan God ons in Jakob een spiegel voorhoudt. En laat het ons genoeg zijn dat deze twee personen voor ons als het ware levende beelden zijn, waarin we te zien krijgen dat de mensheid op zichzelf in

gelijke omstandigheden verkeert. Maar sommigen zijn geroepen, anderen niet, omdat het God zo behaagt.

Zoals ik al heb aangeroerd is Jakob de later geborene, zodat hij volgens de natuurlijke orde ondergeschikt moest zijn aan zijn broer. En toch zien we dat hij tot eerstgeborene wordt gemaakt en Ezau niet alleen lager wordt neergezet, maar totaal verworpen wordt. Want hij heeft tenslotte part noch deel aan de Kerk.

Dat laat ons duidelijk zien, dat God wil, dat we ervan overtuigd zullen zijn, dat er geen sprake van is iets van onszelf naar voren te brengen alsof we enige waarde of waardigheid hadden. Want God is in Zichzelf niet afstotend', maar hier heeft Hij iets van een afkeer en afwijzing' willen laten blijken. Hij heeft zelf geboden dat de eerstgeborene van het huis het hoofd zal zijn. Al heeft Hij die wet ingesteld, toch keert Hij ze om. Maar, zoals gezegd, komt dat goed overeen, want God staat boven de gewone wet en zo heeft Hij de gewone regel, waar men aan gewend was, willen veranderen. Dat doet Hij om ons te laten weten dat het, zoals Paulus zegt, niet afhangt van degene die wil of die loopt, maar alleen van God die barmhartigheid bewijst (Romeinen 9 : 16).

Als Paulus zo zegt dat het niet afhangt van degene die wil of loopt, bedoelt hij niet dat wij zoiets als een goede wil zouden kunnen hebben. Dat verklaart hij op een andere plaats (Philippenzen 2 : 13) zo: dat God het is die het geeft. Hij bedoelt ook niet dat wij kracht kunnen zetten, maar hij laat zien, dat de mensen niets hebben en ze daarom bij God niets kunnen inbrengen. Zo blijft alleen Zijn loutere barmhartigheid over.

Want als de mensen iets van zichzelf hadden, zou er gedeeld moeten worden, zodat blijkt wat aan God toekomt en wat aan de mens. Dan zou men kunnen zeggen, dat we niet alles aan Gods barmhartigheid te danken hebben, maar dat er bij ons een goede wil leeft, dat we lopen en dat er een loffelijke ijver aanwezig is. Zo zou men kunnen praten, maar Paulus wil alles, wat mensen van zichzelf kunnen meebrengen tenietdoen en wijst aan, dat alleen de loutere barmhartigheid van God beslist.

Het is wel zo, dat veel mensen zich willen inspannen en ze halen zelfs het voorbeeld van de Joden aan, die opgeblazen waren als padden met een duivelse hoogmoed. Ze dachten dat God hen wat verplicht was en ze wilden rechtvaardig worden gerekend om hun werken. Maar daar vergissen ze zich in en in plaats dat ze vooruit komen, kunnen ze enkel achterop raken. Als mensen zo'n hoge dunk van zichzelf hebben, ontroven ze duidelijk aan God Zijn eer. Ze zijn dus heiligschenners, erger dan dieven. En verder staat het vast dat er, voordat God ons vernieuwd heeft, hoe mooi we ons ook voordoen, in onszelf enkel stank is te vinden, we zijn een afschuwelijk ongedierte in Zijn ogen.

Laten we dus niet beweren dat we kunnen willen of lopen. God moet ons, als Hij ons als verloren mensen vindt, uit die afgrond optrekken en ons onderscheiden van hen die met ons verloren waren en aan wie wij gelijk waren. Want zoals ik al zei, verkeert het menselijke geslacht in een gelijke toestand. Toch zijn sommigen kinderen des toorns en anderen worden door God gezegend.

Waar komt die scheiding en dat uit elkaar gaan vandaan? Uit Gods barmhartigheid.. We moeten werkelijk niet verder gaan zoeken, maar laten we, zonder meer te willen, met dat woord alleen tevreden zijn, want daar hebben we alle reden toe.

Daarom is de eerstgeborene van zijn plaats gezet en is Jakob, die de mindere was, op diens plaats gekomen en wordt die de enige erfgenaam.

Als de Profeet Maleáchi daarover spreekt (Hfd. 1 : 2) verwijt hij de Joden hun ondankbaarheid. Het is wel waar dat God om het uiterlijke teken Jakob boven Ezau

verkoos, omdat Hij hem het land Kanaän als erfdeel had gegeven en Ezau ver de bergen in was teruggedrongen. Maar daar blijft de Profeet niet bij staan, hij heeft iets veel hogers op het oog.

Ook Paulus schrijft alles aan Gods barmhartigheid toe, als hij dit getuigenis gebruikt en erop wijst dat God het geslacht van Jakob naar zich toetrok.

Maar de Profeet zegt: Ezau was immers de broer van Jakob? Daar wilde hij eigenlijk mee zeggen: jullie zitten vol hoogmoed en trots, jullie barsten ervan. En jullie durven te zeggen: o, wij zijn het heilige, gewijde geslacht van Abraham, wij zijn de Kerk, het volk dat God gezegend en geheiligd heeft. Ja, maar waar halen jullie dat vandaan? Want Ezau was immers de broer van Jakob? Kijk eens naar de Edomieten, jullie broeders, maar zijn die volk van God? Jullie zult zeggen, dat ze vreemd zijn aan de Kerk. En al zijn ze besneden, God heeft ze afgewezen.

Dan vraagt de Profeet: waar komt dat vandaan? Wie heeft ze gescheiden?

Wanneer jullie de eeuwen doorlopen, zullen jullie inzien dat jullie kinderen van Jakob zijn. Maar Ezau, wiens kind was hij? Was hij niet evengoed voortgekomen uit Abraham en uit Izak? Dan gaat hij daar nog bovenuit en spreekt niet alleen van het land Kanaän, maar hij stoot door en zegt dat God Jakob liefgehad en Ezau gehaat heeft. En waar komt die liefde voor Jakob vandaan? Op zichzelf beschouwd kon Jakob - zoals we al eerder zeiden - Hem niet welgevallig zijn geweest. Hij is een kind des toorns en hij brengt uit de moederschoot niets anders mee dan de verschrikkelijke vloek, die het hele menselijke geslacht heeft getroffen.

En toch kreeg God hem lief. God heeft niet het onrecht lief, Hij haat de zonde, zoals wij weten. Waarom heeft Hij Jakob dan lief? Wel, omdat Hij hem heeft opgetrokken uit het verderf waar hij in verkeerde. En waarom haat Hij Ezau? God haat wel om een rechtvaardige reden het hele menselijke geslacht, want - zoals ik al zei - is er in ons niets anders dan ondeugd en onrecht.

Maar toch, als we verder kijken en ons afvragen waarom God, eer Hij de wereld heeft geschapen en vóór Adams val, al gehaat en liefgehad heeft, moeten we ons kalm en rustig houden" en niet gaan tegenspreken. Want wat zullen we er bij winnen, als we in een twistgesprek aan God vragen gaan stellen? De stenen die we oprapen zullen zeker op ons eigen hoofd neerkomen en nergens anders. Ze zullen Gods majesteit heel niet raken, maar op ons eigen hoofd neerkomen en daar zullen we door gebroken worden. Uk houden we er aan over, als we een grote mond opzetten en er lasteringen tegen God uitgooien. We kunnen onze pijlen en stenen wel oprapen, maar ze zullen God niet bereiken. Het zal er op uitlopen dat we er zelf door geraakt en gewond worden, zodat we in de war raken in onze brutaliteit en overmoed.

Laten we dus tevreden zijn met wat God uitspreekt, dat Hij Ezau gehaat heeft en Jakob liefgehad. Daardoor worden de kinderen van Jakob er voldoende van overtuigd, dat ze niets hadden om zich op zichzelf te beroemen, zodat hen dus niets overbleef dan dankbaarheid aan God te laten blijken wegens zo'n milde goedheid die Hij hun bewezen had. Daar hebben ze geen andere reden voor kunnen vinden, dan dat het Hem zo behaagd heeft.

Ze zaten wel vol goddeloosheid tegenover God, maar toch wilden ze hun voorrecht vasthouden. Maar God brengt hen onder het oog dat dit hen niet paste en dat ze, als ze God als hun Vader beschouwden, zich tegenover Hem dan ook als kinderen moesten gedragen.

Daar worden wij door vermaand, dat al komt ons behoud uit Gods loutere genade

voort en al blijft ze daar tot het einde toe in bestaan, dat niet kan betekenen, dat we dat als een dekmantel mogen gebruiken om ons in het kwaad uit te leven. Er zijn gemene honden die tegen God blaffen, er zijn ook zwijnen, die deze leer van de verkiezing misbruiken door hun losbandige leven.

Want er zijn twee soorten mensen die vijanden van deze leer zijn. De ene zijn als honden, de anderen als zwijnen. Wie zijn de eersten? Dat zijn zij, die blaffen en hun tanden laten zien en die God tergen met hun kwaadaardige vragen. Sommigen van deze booswichten zien er in onze dagen niet tegen op om de Heilige Schrift in stukken te scheuren, om alles te bederven, teniet te doen, te vervalsen en te verbasteren, als ze Gods verkiezing maar kunnen verdonkeren, ja, zelfs helemaal tenietdoen. Waar ze op uit zijn is om deze leer gehaat te maken. Want ze komen er mee aan, dat die er over spreken geen verschil meer maken tussen goed en kwaad. Dat God op deze manier onrechtvaardig zou zijn als Hij verschil ging maken tussen de een en de ander en dat er bij Hem aanneming van de persoon zou zijn. Dat zijn dus de honden die blaffen en tandenknarsen tegen deze leer.

(In de bijbel een gangbare uitdrukking voor het vóórtrekken van iemand op uiterlijke gronden. Persoon betekent in dit verband: het uiterlijke voorkomen; als Calvijn van de persoon van Jezus Christus spreekt bedoelt hij wat Hij wezenlijk is.)

Dan zijn er de zwijnen, die zich er niet zo fel tegen te weer stellen, maar die zeggen: wel, als is verkoren ben kan ik al het kwaad doen dat ik wil, want God zal me wel bewaren en ik kan nooit verloren gaan. En aan de andere kant: als ik verworpen ben, wat zal ik me dan nog kwellen om goed te doen, ómdat ik immers toch nooit behouden kan worden?

Deze mensen komen niet zoals ik al zei hun tegenspraken uitspuwen om Gods waarheid omver te werpen, maar ze laten zich in slaap wiegen en ze blijven als stompzinnige mensen in hun zonden leven.

We moeten tegen die beide soorten op onze hoede zijn. Daarom spoort de Profeet Maleáchi, als hij zijn volk betuigt, dat alles wat ze hadden voortkwam uit de loutere goedheid van God, hen aan tot een heilig leven. Daarom moeten wij, zo vaak het ter sprake komt, dat God de bewerkster van ons behoud is en wij er niets toe kunnen bijdragen; dat we het bovendien nodig hebben tot het einde toe bewaard te blijven onder Zijn hoede en Hij ook moet volmaken en afsluiten wat Hij begon, daar nooit een grond in willen vinden om losbandig te worden, maar veelmeer ons bij Zijn vreze" houden.

Waarlijk, als Paulus zegt, dat het om verzegelde brieven en onbegrijpelijke geheimenissen gaat als wij willen weten wie Gods kinderen zijn, voegt hij daar nog aan toe: wie de Naam des Heeren aanroept, moet zich ver houden van alle ongerechtigheid. We moeten dus ter harte nemen dat God ons niet de gelegenheid wil geven om kwaad te doen als Hij ons heeft verkoren zonder iets van onze werken in aanmerking te nemen en ons ook staande houdt door zijn loutere goedheid. Maar dat Hij dat doet om er ons toe te brengen, Hem te eren en te leven met des te grotere zorg. Laten we daarom terugkeren naar wat hier behandeld werd, dat Hij ons verkoren heeft om heilig en onberispelijk te leven voor Zijn aangezicht. Hij heeft ons waarlijk niet verkoren, omdat Hij ons als zulke gelovige mensen aantrof. Maar als Hij ons verkoren heeft, was elk het doel. Daarheen moeten we dus op weg gaan en laat dat het doel zijn waar het in ons hele leven om gaat.

SLOTGEBED

Laten we ons nu neerwerpen voor de Majesteit van onze goede God, met de belijdenis van onze gebreken. We bidden Hem, dat Hij die ons zó wil laten gevoelen, dat het ons vernedert en tot een echt berouw brengt, zodat we afzien van al onze vleselijke begeerten en driften. Dat we, zo tot niets geworden in onszelf, mogen verlicht worden door de kracht van Zijn Heilige Geest, zodat we Hem in ons hele leven dienen en eren en er daardoor des te meer toe mogen worden aangespoord, ons helemaal aan Hem over te geven, omdat we weten dat alles wat we hebben uit Zijn loutere goedheid voortkomt. En dat daardoor Zijn heilige Naam moge worden verheerlijkt, niet alleen door onze mond, maar door ons hele leven. Dat Hij die genade niet alleen aan ons moge schenken, maar aan alle volken en naties ter wereld, door alle arme, onwetende mensen uit de kerker van dwaling en duisternis terug te brengen naar de rechte weg van het behoud.

3. GENESIS 25 : 20-22

Vervolg van de vorige preek over dezelfde tekst.

BELIJDENIS VAN ZONDE

Broeders, laat ieder van ons zich voor Gods aangezicht stellen met belijdenis van zijn gebreken en zonden, en van harte mijn woorden meespreken:

Heere God, eeuwige en almachtige Vader, wij belijden en erkennen in oprechtheid voor uw heilige Majesteit dat wij arme zondaren zijn, ontvangen en geboren in ongerechtigheid en verdorvenheid, geneigd om kwaad te doen en onbekwaam tot enig goed en door onze verkeerdheid overtreden wij eindeloos en onophoudelijk Uw heilige geboden.

Daardoor halen wij door Uw rechtvaardig oordeel de ondergang en het verderf over ons. Maar Heere, wij mishagen er onszelf over dat wij U hebben beledigd en we veroordelen onszelf en onze gebreken met oprecht berouw en verlangen ernaar, dat Uw genade uitkomst moge brengen in onze ellende. Heb toch medelijden met ons, hooggezegende God en Vader vol ontferming, in de Naam van Uw Zoon, onze Heere Jezus Christus. Wil onze gebreken en overtredingen uitwissen, vermeerder ons en laat dagelijks de gaven van Uw Heilige Geest over ons toenemen, zodat we, als we met ons hele hart onze ongerechtigheid erkennen, door zelfmishagen mogen worden getroffen, en dat in ons echt berouw opwekt. Moge dat ons laten afsterven aan al onze zonden en in ons vruchten van gerechtigheid en onschuld voortbrengen die U aangenaam zijn door onze Heere Jezus Christus. Amen.

GEBED OM VERLICHTING DOOR DE HEILIGE GEEST

Laten we onze goede God aanroepen en Hem bidden dat Hij het oog van Zijn Vaderlijke goedertierenheid op ons, Zijn arme dienaren moge slaan, door ons de vele gebreken en beledigingen, waardoor wij dagelijks onophoudelijk Zijn toom tegen ons oproepen, niet te willen toerekenen.

En daar wij onwaardig zijn om voor Zijn heilige Majesteit te verschijnen, dat het Hem moge behagen ons te ontvangen in de naam van Zijn geliefde Zoon, onze Heere Jezus Christus en de verdienste van Zijn dood en lijden te willen aannemen als voldoening voor al onze gebreken, omdat wij met onze eigen werken niet kunnen bestaan voor Zijn aangezicht.

Dat het Hem moge behagen ons te verlichten door Zijn Heilige Geest, zodat we Zijn heilig Woord recht verstaan. Dat Hij ons de genade moge verlenen het getrouw te verkondigen en het aan te nemen met ware vreze en nederigheid.

Dat wij door dat Woord ertoe onderricht mogen worden om ons vertrouwen volkomen op Hem te stellen, zodat we Hem dienen en eren zoals het behoort; dat we Zijn heilige Naam in heel ons leven mogen verheerlijken en onze naasten stichten door goede voorbeelden.

We komen Hem om al deze dingen bidden, zoals onze goede Heiland en Verlosser Jezus Christus ons heeft leren bidden, door te spreken: Onze Vader, die in de hemelen zijt, Uw Naam worde geheilgd, Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede in de hemel, also ook op aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

PREEK

Het kwelt de geest van de mensen erg, als ze de wereld in zo'n verwarde toestand zien verkeren. De meesten staan openlijk tegen God op en lijken wel met de duivel te hebben samengezworen om zich aan alle kwaad over te geven.

Want men vindt het heel onredelijk, dat God de mensen heeft geschapen om ze verloren te laten gaan. Waarom laat Hij de grote meerderheid toe zich slecht te gedragen? Als men zegt, dat dit niet aan God moet worden toegeschreven maar aan de mensen die zich zo eigenwillig in het verderf storten, is dat nog niet voldoende om de verwarring die we zien, weg te nemen. Kan God dat dan niet verhelpen? Waarom doet Hij het dan niet?

De mensen die van toelating" spreken, waarbij God aan ieder de vrije hand laat en ieder handelt naar zijn eigen vrije wil, kunnen de moeilijkheid ook niet goed oplossen. Want waarom heeft God geen ander soort mensen geschapen, waarom heeft Hij ze zo kwetsbaar gemaakt en zelfs geneigd tot kwaad en verderf? En daar Hij hun zwakheid kende, waarom kwam Hij dan niet tussenbeide om dat te verhelpen? Dat moet ons dus in zware gewetensvragen en verdrietelijkheden verwickelen.

Maar we moeten nog verder gaan. Want, zoals de Schrift ons duidelijk laat zien, vergaat alles wat God niet in Zijn loutere goedheid en barmhartigheid staande houdt. Hoe kan het dan gebeuren dat God maar een tiende of een honderdste deel van de mensen verkiest en al de anderen loslaat, hoewel Hij heel goed weet dat ze te gronde gericht en verloren zijn? Waarom steekt Hij ze de hand niet toe en waarom heeft Hij ze zelfs tot hun ondergang bestemd zoals de Schrift dat zegt? Want dat zijn de eigen woorden van Salomo. Dat is dus een uitspraak die ons voor veel moeilijke vragen plaatst. Verscheidene mensen raken er verward in als in doornen en als ze er dan nog verder in door willen dringen, raken ze totaal verward.

Maar er bestaat een nog grotere verzoeking. Want buiten de wereld in het algemeen zien we hetzelfde in de Kerk. Dat wil zeggen, dat wanneer het Evangelie wordt gepredikt aan alle mensen er veel huichelaars zijn en anderen zijn weerspannig. Weer anderen zijn totaal afgestompt, zodat heel weinigen in deze school vorderingen maken, hoewel God allen, die Hij aanspreekt zonder uitzondering uitnodigt. En er zullen er vooral velen zijn die door verachting en ondankbaarheid de deur van het behoud voor zich sluiten en Gods genade verwerpen.

En daar blijft het nog niet bij. Ze blijken doodsvijanden van de leer te worden, hoewel ze zich voordeden als huisgenoten. Als zo de Profeet Jesaja heeft gezegd, dat God Zijn Kerk zou vergaderen uit de hele wereld en er een wondergroot volk zou opkomen, voegt hij er, in plaats van zich te verblijden, de woorden aan toe: o, mijn ingewanden! Daar bedoelt hij mee, dat alles zou moeten groeien en bloeien, zodat God zou worden verheerlijkt door klein en groot. Maar als het vaandel dan wordt ontplooid, om heel de wereld te verzamelen om eensgezind God te dienen, komt er een verborgen kwade zaak aan het licht.

Want de Profeet schreeuwt niet uit: o, mijn handen, o, mijn benen, maar: *mijn ingewanden*. Daar wil hij mee zeggen, dat dit kwaad zijn wortels binnen de Kerk heeft uitgeslagen, zodat ze tot zo'n mengelmoes van verschillende mensen is geworden, dat ze in haar schoot haar eigen vijanden draagt, zoals we dat bij Rebekka zien.

Wat valt daar tegen te doen? Ieder ziet dat als we op dergelijke fantasieën zouden ingaan, we tot geen oplossing komen. En de duivel zou er zich in komen mengen om ons tot het lasteren van God te brengen. Of hij zou in ons hart zo'n bitterheid teweeg kunnen brengen, dat we liever boomstronken zouden willen zijn dan redelijke

schepselen, die naar Gods beeld geschapen zijn.

Zo zien we dan, dat veel mensen het zo ervaren, dat ze als het ware woedend en razend tegenover God komen te staan, omdat ze met zulke moeilijkheden en gewetensvragen niet in het reine kunnen komen.

We moeten daarom het geneesmiddel zoeken. Nu is het zo gesteld, dat we ons niet helemaal kunnen vrijmaken van alle opwinding, zodat we er meteen en door een enkele windstoot toe komen in de war te raken en onze gedachten op hol slaan. Veel dingen begrijpen we veel te oppervlakkig, zodat het aan alle kanten tot twistgesprekken komt. Kortom, we raken zo opgewonden, alsof een storm, een wervelwind ons meevoerde. We kunnen onze geest niet zo rustig houden of zo goed in bedwang hebben of er komen moeilijkheden. Dat wordt ons voor ogen gesteld door Rebekka.

Want ze zegt: als het dan zo staat, waarom leef ik dan? Ze verlangt naar de dood en toch is zij de moeder der gelovigen, ze vertegenwoordigt de Kerk. Als het dan al zo ging met haar, die het heil van de wereld droeg, wat zal dan wel van ons gelden? Omdat onze geest er zo toe geneigd is, om dwaasheden en zinloze dingen te bedenken, zo licht buiten de perken gaat en tenslotte geneigd is om tegen God op te staan, moeten we het geneesmiddel zoeken.

Dat wordt ons hier gegeven in Rebekka, want ze bijt zich niet vast in haar verdriet. Ze verliest haar geduld niet, zoals velen, die daar maar in elkaar gedoken zitten en niet het middel zoeken, waarmee ze voldaan kunnen zijn en dat kan maken dat ze rustig en onderworpen kunnen zijn. Maar ze verdwalen in zichzelf, ze stapelen het ene dwaze denkbeeld op het andere en geven zich daaraan over. Zo krijgt de duivel ze daarna in bezit en die drijft ze tot allerlei wilde uitingen van woede tegen God.

Zo doet Rebekka niet. Maar als ze voelt, dat dit voor haar een ondragelijke angst meebrengt, neemt ze de toevlucht tot God. Ze vraagt Hem om raad en het antwoord wordt haar aanstonds gegeven. Zo komt ze tot rust, als ze beseft dat het zo Gods welbehagen is en dat ze in leven moet blijven.

Toch vraagt God heel wat: dat het ene van haar eigen kinderen van de Kerk wordt afgesneden en het andere wordt behouden. Als ze dat inziet, moet ze erin berusten en zich onderwerpen en dat doet ze ook. Want ze spreekt God niet fel tegen en we lezen ook niet, dat ze later gemurmureerd heeft. We zien dat ze naar God luistert en zo heeft ze haar kinderen ter wereld gebracht. En steeds houdt ze zich aan wat haar gezegd is en richt haar moed en liefde op Jakob.

Hoe kon ze dat? Omdat ze weet dat God hem ertoe bestemd heeft om het heilige zaad te zijn waarop ze gehoopt had. Ze houdt zich dapperder dan haar man Izak. Dat wil ons laten zien dat we, als we in nood verkeren, dadelijk naar God toe moeten gaan. Want onze geest is niet bij machte om de verborgen dingen te begrijpen. We zien zelfs, dat we soms mateloos verwonderd zijn, terwijl het naar het ons dunkt om de eenvoudigste dingen ter wereld gaat. Hoe moet het dan gaan als het over Gods onbegrijpelijke oordelen gaat, die zo'n hoge en diepe inhoud hebben, dat de Heilige Geest ons leert ze te aanbidden in plaats van ze al te nieuwsgierig te onderzoeken? Moeten de mensen dan zo'n hoge dunk van hun verstand hebben, dat ze uitgaan van wat hun goed lijkt en alles beoordelen naar hun fantasie en hun standpunt? Zo'n overmoed zal nooit ongestraft blijven en dat worden we gewaar.

Maar waarom braken tegenwoordig zoveel schavuiten hun lasteringen uit tegen deze leer van de predestinatie?

Dat komt, doordat ze zich er niet toe verwaardigen om te onderzoeken wat Gods mond heeft gesproken, maar willen oordelen zover hun brein dat kan verwerken. Ja,

alsof wij daar geschikt en bij machte toe waren!

Laten wij Rebekka's voorbeeld volgen, als al deze vragen ons voor ogen staan, als we naar alle kanten gekweld worden en denken: hoe is het mogelijk, dat de meeste mensen op de wereld omkomen en de overigen worden behouden? Hoe kan het gebeuren, dat de een is verkoren en de ander verworpen? Hoe komt het, dat het merendeel naar het verderf gaat en God er maar een handvol voor Zich vasthoudt?

Als we daar dus door gekweld worden, laten we dan naar God toe gaan, dat wil zeggen: gaan luisteren naar wat Hij ons laat weten in de Heilige Schrift. Daarbij moeten we God bidden dat Hij ons de ogen en oren wil openen zodat we verstaan wat Zijn wil is. Kunnen we dat?

Daar moeten we werkelijk bij blijven staan en ons rustig houden. Want er kan geen sprake van zijn dat we verder gaan redetwisten, als God ons Zijn besluit laat horen. Dat wil ons kort gezegd dagelijks laten zien, dat we er nooit toe komen het onderricht van de Heilige Schrift, waarin al onze wijsheid is te vinden, aan te nemen, als we niet die bescheidenheid en nederigheid kennen, die niet probeert iets te weten of te kennen buiten wat in de Heilige Schrift is neergelegd.

Wij hebben nu geen behoefte aan een openbaring uit de hemel zoals Rebekka die kreeg. Sommigen hebben wel vermoed dat ze naar een Profeet is gegaan, maar die waren toen in de wereld dun gezaaid. Want we kunnen wel voor zeker aannemen dat Melchizédek was gestorven en verder waren er alleen Abraham en Izak. Het is dus een dromerij om te denken dat er een profetenschool heeft bestaan. Maar Rebekka heeft, zoals de tekst laat blijken, een openbaring ontvangen.

Onze omstandigheden zijn nu heel anders en wij hebben er ook geen behoefte aan. Want toen waren Wet en Evangelie er nog niet. Wij hebben nu een volmaakte leer, want God heeft eertijds tot onze Vaders gesproken en dan niet heimelijk, of zoals Jesaja zegt: niet onduidelijk. Hij heeft om goede reden gezegd, dat men Hem moest zoeken, zoals Mozes betuigt: dit is de weg, bewandel die. Ik heb jullie heden de weg tot het behoud voorgesteld en hemel en aarde zijn mijn getuigen, dat ik jullie alles heb verklaard wat jullie moeten doen om tot het eeuwige leven te komen. Al heeft God Zijn geheimen, zoals een andere plaats zegt, in alle geval is dit, namelijk de hoofdsom van de Wet bestemd voor jullie en jullie kinderen om onderricht te worden aangaande de weg van het behoud.

Sindsdien hebben we ook nog het Evangelie, waarin onze Heere Jezus Christus ons overvloedig verlicht, want Hij is de Zoon der gerechtigheid. Moeten wij, met zulke afdoende getuigen, dan nog vragen dat de Engelen van de hemel zullen neerdalen en God ons nog nader openbaart, wat voor ons verborgen is? Laten we dus - zoals gezegd - aan de Heilige Schrift genoeg hebben.

Als het er om gaat om God te leren kennen en Hem als onze Meester aan te nemen, laten we dan naar de Heilige Schrift toe gaan. We moeten denken aan wat Mozes zegt: jullie moet niet zeggen: wie zal boven de wolken uit klimmen? Wie zal in de afgrond afdalen? Wie zal de zee oversteken? Maar dit zegt hij: het Woord is in jullie mond en in jullie hart.

Als Mozes dat dan in zijn tijd duidelijk heeft uitgesproken, hebben wij nu veel minder aanleiding om alle kanten uit te zwerven en te verdwalen, als we de wil van God willen leren kennen. Want - zoals ik al zei - bevat het Evangelie het volmaakte onderricht. En dat is ook het enige middel dat ons voldoening kan geven, zodat onze geest rustig en bezonnen wordt. Dat betekent dat we luisteren naar God als Hij spreekt, Hem onderdanig zijn en aannemen wat Hij ons zegt.

Want stellig: zoals God onze moeder Rebekka heeft geantwoord wat Hij dienstig

vond, zo zal de Schrift in dit opzicht ons niet in de steek laten. Want ze spreekt luid en helder uit dat God ons heeft verkoren in Jezus Christus vóór de schepping van de wereld, omdat Hij het zo wilde en het bij Zichzelf had voorgenomen. Daar is geen verdere uitleg bij nodig, God spreekt daar zó, dat de meest achterlijke en gewone mens kan begrijpen wat er staat.

Paulus zegt dus dat God ons verkoren heeft en ons daardoor heeft onderscheiden van hen die verloren gaan. Zo heeft Zijn barmhartigheid voor ons nog veel grotere luister. Want waar hebben we het anders aan te danken, dat wij niet in zo'n verderf zijn gebleven als de anderen, dan omdat God medelijden met ons had, zonder dat wij het verdiend hadden?

Om dat alles nog duidelijker uit te drukken, zegt Paulus dat wij verkoren zijn in Jezus Christus, het gaat bijgevolg buiten onszelf om. Als wij in onszelf verkoren waren, zou God in ons iets hebben gevonden, dat Hem ertoe bracht ons lief te hebben en ertoe te komen ons tot het heil te roepen. Maar nu zijn we verkoren buiten onszelf om. Dat wil zeggen dat God in geen enkel opzicht gelet heeft op wat wij waren of konden worden, maar onze verkiezing is gegrond in Jezus Christus.

En dan geeft Paulus er ons nog een nadere verklaring van: *dat gebeurt volgens het voornemen dat God in Zichzelf besloten heeft*. Als gezegd wordt dat het gebeurde volgens Gods voornemen, is zeker alles van de kant van de mensen duidelijk buitengesloten. En als hij verder zegt: in Zichzelf waarschuwt hij ons, dat het, als wij de reden waarom dit gebeurde willen weten, erop neerkomt dat we God willen ontleden^a en tot in Zijn hart willen doordringen, om al Zijn geheimen te peilen. Kunnen we dat? Wat een verwaandheid!

Het staat dus zó, dat als we ons door God laten onderrichten, Hij ons zeker zal antwoorden, naardat we het nodig hebben en dan zover het ons behoud betreft. En zo zullen we verstaan wat het menselijke verstand te boven gaat, hoe sommigen zijn verkoren en de anderen verworpen.

Waarom gebeurt dat? Sommigen weten helemaal niets van onderricht, zoals de Papisten en andere ongelovigen, die God als arme blinden laat liggen. Anderen zijn verlicht door het Evangelie. Daarbij nemen sommigen, aan wie het Evangelie wordt gepredikt, het gehoorzaam aan. Ze worden er diep door geraakt en volharden tot het einde. Anderen blijven afgestompt of ze zitten vol opstandigheid en ze staan tegen God op. Of ze kunnen oppervlakkig zijn, zich uitleven en elk juk afwerpen, terwijl ze naar de goede weg gebracht worden.

Waar komt dat verschil vandaan? We moeten uitkomen bij de bron, die de Heilige Schrift aanwijst, dat niet aan allen een gelijke genade ten deel valt. Daarom is het onze ware wijsheid goede leerlingen te zijn in Gods leerschool. En dat zullen we zijn, als we niet proberen iets anders te weten, dan wat Hij dienstig voor ons behoud acht.

Zo hebben we ons allen daaraan te houden en onze zinnen in bedwang en ingetoomd te houden. Ik mag dus zeggen, dat we niet in de war zullen raken, als er gesproken wordt over Gods verborgen verkiezing, waarbij Hij zovelen als Hij wilde tot het heil heeft gepredestineerd⁶ en anderen heeft verworpen. Waarom? Omdat we, als we op de hoogte gebracht zijn van Gods wil, tot de slotsom moeten komen dat we ons hebben te houden aan wat Hij ons aanwijst. Dus aan wat de Schrift zegt, waar God ons voldoende betuigt heeft, wat Hij als goed voor ons beschouwt.

Er zijn tenslotte zoveel getuigenissen in de Schrift, om ons van deze leer te verzekeren, dat alle mensen, die daar niet genoeg aan willen hebben, wel door de duivel vergiftigd moeten zijn. Ze moeten wel zó bezeten zijn door een geest van

tegenspraak, van trots en opstandigheid, dat ze zich niet schikken naar Gods wil. Ze willen kortom alle leer en onderricht verachten en midden op de dag de ogen sluiten en de oren dichtstoppen.

En toch laat God Zijn onderricht helder en duidelijk weerklinken, zodat ze reden zouden hebben om er meer dan voldaan over te zijn. Het is onnodig alle getuigenissen bijeen te halen, maar het is voldoende als we er een samenvatting van hebben gekregen. Ja, en een heel overtuigende ook, zoals ik al kort heb aangeduid. We hebben overigens reden om God te prijzen en ons in Hem te verblijden, als we deze leer zo juist weten toe te passen als het behoort.

Want heel anders dan deze fantasten en grootsprekers, die zo geweldig scherpzinnig willen lijken te zijn, door tegen God en zijn waarheid te strijden en te proberen hoe ze Hem toch maar kunnen tegenspreken, moeten we er oog voor hebben hoe God ons voldoening geeft, met welke bedoeling Hij ons deze leer laat horen en waartoe ze ons moet dienen. Dat is immers dat wij zullen weten dat wij verkoren zijn, maar niet allen. Want ten eerste moet het, als we zien dat we het Evangelie alleen kunnen aannemen door een bijzondere gave van God, er ons toe brengen Zijn goedheid tegenover ons des te meer te verheerlijken en ons het rechtvaardige oordeel over de verworpenen, als Hij ze deze leer onthoudt, voor ogen te stellen.

Zo zien we in het Pausdom, dat mensen als wilde beesten zijn, die door de woestijn dwalen, zonder een pad te kunnen vinden. Wij voor ons hebben een stellig getuigenis, dat ons des te meer moet aansporen de ons betoonde genade op hoge prijs te stellen. Ook als we anderen zien, die doof blijven en die, hoewel men hen dagelijks uiteenzet en om zo te zeggen voorkauwt wat tot hun behoud nodig is, maar in hun oude toestand blijven. Ofwel ze worden heel niet geraakt en dan zien ze er niets in, om tegen God op te staan en zich over te geven aan kwaad doen.

Als we dat zien moeten we ons des te meer aan onze God verplicht weten, dat het Hem behaagd heeft ons Zijn goedheid zó te laten voelen en we er zo'n smaak door hebben gekregen in de hoop op het heil dat Hij ons aanbiedt, dat we de wereld vaarwel hebben gezegd. Hoeveel zwakheid er dan ook nog in ons overblijft en hoe vol we nog met ondeugden en bederf zitten, haten we toch het kwade dat in ons woont en hebben een behagen in het goede.

Als we dat kennen, moet zeker, als we niet nog harder zijn dan ijzer en staal, alle opstandigheid in ons versmolten en gebroken zijn. Nu moeten we wel ontvlamd zijn om God lief te hebben en onze mond moet overlopen om de overweldigend grote genade die Hij ons betoond heeft te loven en te prijzen. Dat is het doel dat de Schrift ons aanwijst.

En toch zullen die schavuiten nog gaan zeggen: o, dan zou God een aannemer van personen zijn. Ja, alsof God in Zijn verkiezing de rijke of de arme er op aanzag! Alsof Hij de edelman er op aanzag tegenover de arme man of de wijze tegenover een minder ontwikkelde! Want dat gebeurt als het tot aanneming van de persoon komt.

Het woord personen betekent voorkomen of gelaat, zo gebruikt de Schrift het. Welnu, God verkiest ons niet omdat we zulke mooie ogen hebben.

We haalden gisteren uit Paulus de woorden aan: wat onderscheidt u? Als God dus verkiest, zoals het Hem behaagt, gebeurt dat in Zijn eeuwige raad en in Zichzelf. Hij heeft dus Zijn geheim, dat wij moeten aanbidden zonder na te vragen, waarom Hij zo deed. Omdat het er zo voorstaat, kunnen we zeker niet zeggen, dat Hij de personen aanneemt. En het zijn lichtzinnige mensen, die nog gemeen zijn ook, die zo spreken. Ze weten dan te zeggen: hoe komt het, dat sommigen door het geloof behouden

worden en anderen niet, als alles afhangt van Gods verkiezing? Daar tonen ze mee dat ze heel dom zijn. Want waar komt het geloof anders uit voort dan uit Gods verkiezing?

Ze zeggen: o, de beloften zijn algemeen en God roept de hele wereld tot het heil. Daar volgt dus uit dat de hele wereld behouden wordt. Ja zeker, God wil dat de hele wereld behouden wordt, maar dat maakt dat de verworpenen zich niet kunnen verontschuldigen. Want de beloften van het Evangelie hebben heel zeker ons behoud op het oog en we komen niet bedrogen uit, als we er op bouwen. Maar zegt dat alles? We moeten weten waar ons geloof vandaan komt. Want als het Evangelie wordt verkondigd, hoe komt het dan dat sommigen er winst mee doen en het met alle eerbied en een nederig hart ontvangen en anderen niet en dat die er zelfs nog slechter door worden?

Als Lucas over de prediking van Paulus spreekt, zegt hij, dat die tot het heil voorbeschikt waren, tot geloof kwamen. Daar predikt Paulus en als ooit een trouw dienaar bekwaam was, dan hij wel. En toch zijn niet allen goede leerlingen, enkel een deel neemt zijn onderricht aan. Waar komt dat door? Door hun inspanning? Waren zij er beter op aangelegd? Stellig is het God die ze die aanleg geeft, maar Lucas laat weten dat dat helemaal niet van hen komt. Hij wijst hier alle menselijke dromerijen af en zegt, dat die tot het behoud waren bestemd, geloofden.

Daarom zegt onze Heere Jezus Christus ook, dat die de Vader Hem gegeven heeft, nooit zullen omkomen, maar dat Hij ze tot het einde toe zal bewaren. Als daar gezegd wordt: die Mij door God Mijn Vader gegeven zijn, leidt Hij ons terug naar de eeuwige verkiezing Hij zegt ook op een andere plaats: Vader, ze waren van U en U hebt ze mij gegeven.

Waarom behoren sommigen aan God toe en anderen niet? Dat komt niet daarvandaan, dat ze sterfelijke mensen zijn. Want onze natuur is gelijk, we zijn allemaal door één Vader geschapen. Maar sommigen horen God toe en de anderen worden verworpen, omdat het Hem zo behaagde. De eerstgenoemden erkent Hij als de Zijnen en de anderen, al zijn ze Zijn schepselen, zijn toch op geen enkele manier met Hem vertrouwd. Hij erkent ze niet als huisgenoten, omdat Hij ze heeft uitgesloten van Zijn verkiezing.

Hier zien we dus dat het geloof een bijzondere gave van God is, die niet voortkomt uit onze vrije wil of daaruit, dat we onszelf vooruit hebben weten te werken of vlugger van begrip zijn dan de anderen, maar omdat het God behaagd heeft Zijn geheim te verklaren aan die Hij heeft verkoren.

Daarom zei Jesaja: wie zal geloven als hij ons hoort? Want Jesaja heeft gepredikt over de dood en opstanding van onze Heere Jezus Christus. Hij heeft als het ware de banier opgericht en heeft verkondigd, dat ieder zich met God moet laten verzoenen en dat de arme zondaars in genade zullen worden aangenomen. Hun voldoening en gerechtigheid liggen klaar en God wil niet anders dan genadig zijn voor allen die Hem zoeken.

Heeft Jesaja zó gepreekt? Maar tegelijk roept hij uit: wie zal geloven, als hij ons hoort? Waarom hij dat doet? Omdat hij in de geest de brutale trots van de ongelovigen zag, omdat ze het met God niet eens kunnen worden, maar opstandig zijn en altijd klaarstaan om tegen God een grote mond op te zetten. Altijd weer hebben ze hun dwaze hersenschimmen, zodat ze Hem niet gehoorzaam zijn.

Jesaja laat ons dus weten dat zijn onderricht niet door velen zal worden aangenomen. Maar hij laat erop volgen, wat er de reden van is, namelijk dat Gods arm, dus Zijn kracht en vermogen niet aan allen openbaar wordt. God laat daarin zien, dat we niet in

onzelf de kracht hebben, om in beweging te komen, binnen te gaan, ons voor te bereiden of wat dan ook, maar dat God dat ter hand moet nemen. Omdat dit niet algemeen geldt, volgt daaruit dat het geloof voortkomt uit de bron van Gods verkiezing.

Als we dat verstaan hebben, kan er geen sprake van zijn, dat we al het onderricht, dat God ons in de Heilige Schrift geeft, maar begraven. Want als Hij ons Zijn heil verklaard heeft, spoort Hij ons aan en vermaant en dreigt ons. Zouden wij dan kunnen zijn zoals die warhoofden die zeggen: waarom worden wij zo bepreekt? Als God ons voor Zich heeft verkoren, kunnen we niet verloren gaan en als we verworpen zijn, waar dient dan alle voorlichting toe, die we ooit kunnen horen? Ja, maar alles stemt goed overeen, als we maar maat houden. We hebben al gezegd, dat het geloof voortkomt uit de verkiezing. Zoals God ons heeft verkoren, zo roept Hij ons in de tijd, zoals we dat later breder uiteenzetten als we er een betere gelegenheid voor hebben. Maar in alle geval is God niet met Zichzelf in tegenspraak. Zoals Hij ons betuigt, dat Hij ons door Zijn loutere genade verlicht tot het geloof in het Evangelie en de kennis van onze Heere Jezus Christus, zo wil Hij ook dat wij leven in vreze en beven". Hij wil dat wij door Zijn bedreigingen worden getroffen, en tot Hem worden vergaderd. Dat alles wil Hij.

Daar hebben we nu twee uitspraken, waar de mensen, trots en brutaal als ze zijn, een tegenstelling van maken. En toch passen ze goed samen. Jezus Christus zegt in Mattheüs 11: *komt tot Mij allen die belast zijt en in moeite verkeert en Ik zal u verlichting geven, zo zult gij rust vinden voor uw zielen.*

Zo nodigt de Zoon van God ons uit, niet twee of drie van ons, maar allen zonder uitzondering. Want Hij zegt: komt allen die beladen zijt. En toch zegt Hij op een andere plaats: niemand kan tot Mij komen als het hem niet door de Vader gegeven is. Niemand kan dus tot Jezus Christus komen, als hij niet getrokken wordt door de hemelse Vader.

Dat lijkt met elkaar in tegenspraak - maar dan wel alleen naar het oordeel van de mens - als er gezegd wordt, dat Jezus Christus ons allen tot Zich nodigt en er dan op volgt, dat niemand tot Hem komen kan als hij niet getrokken wordt door de Vader. Ja, maar zoals al gezegd werd: als God ons algemeen het heil in Zijn enige Zoon aanbiedt, maakt Hij daarmee de verworpenen des te minder te verontschuldigen wegens hun ondankbaarheid, omdat ze zo'n groot goed hebben veracht.

Maar de verkorenen worden getroffen, want God spreekt tot hen niet alleen uiterlijk, maar ook innerlijk. Daarom zegt de Heere Jezus Christus op een andere plaats: *wie het van de Vader gehoord heeft, zal tot Mij komen.*

Zoals ik al gezegd heb is het zo, dat, als het Evangelie wordt gepredikt, God als het ware zelf spreekt. En toch komen niet allen tot Jezus Christus. Er zijn er, die als ze het gehoord hebben, zich nog veel verder terugtrekken. Want dan laat de duivel ze in zo'n laaiende woede ontbranden dat ze meer dan ooit doorslaan.

Dat komt daar vandaan dat er een dubbel horen is, het ene heeft alleen betrekking op de prediking, want de stem van de mens kan niet in het hart van de hoorders doordringen. Als ik het Woord verkondig, moet ik er naar luisteren, om zo door de Geest van God te worden onderwezen. Want anders zou het Woord, dat ik spreek, mijzelf en de anderen geen nut doen, als het mij niet van Boven is gegeven en alleen maar uit mijn brein opkomt. De stem van de mens is enkel een klank, die in de lucht teloorgaat. Toch zegt Paulus dat het een kracht van God is om allen die geloven te behouden.

Als God dus spreekt door de mond van mensen voegt Hij er de innerlijke genade van

de Heilige Geest aan toe, om de leer niet onnut te laten blijven, maar die vruchtbaar te laten zijn. Zo is het voor ons alsof we de hemelse Vader horen, als Hij namelijk in het verborgene tot ons spreekt door de Heilige Geest en zo komen we tot onze Heere Jezus Christus.

Dit moeten we vasthouden, dat als God ons Zijn eeuwige verkiezing doet kennen en er zo'n getuigenis van geeft, dat er niet aan te twifelen valt, Hij ons dan laat zien dat dit ons welzijn, ons behoud betekent. En dat we met dit alles winst kunnen doen, als we ons niet te veel vrijheid veroorloven, er drieste taal tegen Hem uitslaan en koppige twistgesprekken met Hem gaan voeren. Want stellig is het de echte blijdschap van de gelovigen, dat ze worden voorgelicht aangaande Gods verkiezing.

Als we de bozen er zo hun schimpscheuten en lasteringen tegen God zien uitgooien, waarmee ze alles omver willen werpen, om deze leer in een hatelijk daglicht te stellen, vinden we dat helemaal niet vreemd, want ze moeten als verworpenen openbaar worden. Ik heb al gezegd dat wij moeten rusten in die eeuwige raad van God, waarin Hij sommigen verkoos en anderen verwierp. Als de verworpenen nu Gods waarheid bestrijden, is dat niets nieuws. Want ze zijn ertoe bestemd en ze moeten laten blijken, wie ze zijn. Laten we ons dat woord uit het slot van Hoséa te binnen brengen: Gods wegen zijn goed en recht, de rechtvaardigen zullen er dan ook op wandelen, maar de bozen zullen struikelen. Hij zegt er nog bij: wie is verstandig, die dit verstaat en wie is de voorzichtige man, die naar deze dingen luistert?

De Profeet maakt duidelijk dat we, als het over Gods besluiten gaat, een bijzondere wijsheid nodig hebben, om die in ons op te nemen. Is die wijsheid in onze hoofden te vinden? Daar is het ver van af. We moeten dus een wijsheid hebben, die ons gegeven wordt door Gods loutere barmhartigheid. Daar volgt uit, dat het iets heel bijzonders is, als mensen leergierig en bescheiden zijn, zich naar God toe laten leiden, zich door het Woord laten regeren en het volle onderricht aannemen, dat goed voedsel voor hun zielen zal zijn. Als het daartoe is gekomen, moeten we daarin een buitengewone daad van God zien en het voor zeker houden dat we gezegend zijn.

Toch moeten we gewapend zijn tegen alle ergernissen. Als we zien hoe de bozen tegen God opstaan en als dolle honden, die niet bijten kunnen, tegen Hem blaffen en hun tanden laten zien, moeten we het woord van de Profeet in praktijk brengen, als hij zegt dat Gods wegen recht en goed zijn en de rechtvaardigen erop zullen wandelen. We zullen altijd ervaren, dat we als we geen verdorven boze aard hebben, die ons van God afkeert, maar onderworpen zijn en er alleen maar naar vragen dat God ons de weg wijst, die we hebben te volgen, als zulke mensen altijd een gedekte tafel zullen vinden en enkel mogen wandelen en ons verlustigen. Dat is de blijdschap waarvan ik mag zeggen, dat we die zullen kennen als we in Gods wegen gaan.

Daartegenover wordt gezegd dat de bozen zullen struikelen. En waar dan wel? Zal dat gebeuren in de hel, op de weg van de duivel?

Er wordt gezegd dat dit zal gebeuren op Gods eigen wegen en te midden van alles wat men hen kon voorhouden over Zijn eeuwige raad, Zijn voorzienigheid, over de vaderliefde die Hij voor Zijn kinderen heeft. In dat alles, zo zegt hij, zullen de bozen struikelen.

Laten we er dus vast van verzekerd zijn, dat al dit verval en die buitensporigheden, die we voor onze ogen zien, niet verhinderen kunnen, dat wij altijd langs de goede weg, die onze God ons voorstelt, voorttrekken.

We moeten altijd weer terugdenken aan wat Mozes hier naar voren brengt. Vooral als

hij nadrukkelijk zegt dat de ene sterker zal zijn dan de andere en dat de grotere de mindere zal dienen.

Als Mozes spreekt van de sterkere, gebeurt dat om er ons op te wijzen, dat als Gods verkiezing voor ons vaststaat en boven alle twijfel verheven is en we door de Heilige Geest worden staande gehouden, we niet meer moeten vrezen. En ook dat is een heel nuttig, ja, zelfs onmisbaar punt. Want hoe zijn we er aan toe? Eén windstootje is genoeg om ons ten val te brengen, één enkele vlieg kan al onze ogen verblinden en toch zijn wij blootgesteld aan aanvechtingen zonder tal.

Daar zijn onze vijanden, oneindig veel. Ik spreek niet over die we zien, maar over de geestelijke vijanden. Want de lucht zit vol duivels die ons bespieden en als brullende leeuwen zijn, daarbij zijn ze ook nog heel sluw. Wat moeten wij daartegen doen? We zouden onophoudelijk in eindeloze angst en onrust moeten verkeren, als arme wanhopige mensen, als we niet wisten, dat onze God ons behoud in Zijn hand houdt en het wil bewaken. Petrus zegt dat het goed bewaard wordt door de hoop en het geloof er als bewaarplaats^a van dient. Maar hij verwijst ons naar God. En onze Heere Jezus Christus verklaart dat nog rijker, als Hij zegt, dat alles wat de Vader Hem gegeven heeft niet zal omkomen. Waarom niet? De Vader die jullie aan Mij gegeven heeft is sterker dan allen.

Zo zegt Hij ons dus, dat wij er wel roem op mogen dragen, dat God tot het einde toe medelijden met ons zal hebben en ons zal bewaren. En al laat Hij toe dat we struikelen en zelfs vallen, toch zullen we door Zijn hand worden opgericht.

Hoe kunnen we ons daaraan toevertrouwen, zonder de verkiezing? Onmogelijk, maar als we weten, dat de Vader ons aan de Zoon in bewaring heeft gegeven, zijn we er zeker van, dat we door Hem tot het einde toe staande gehouden zullen worden. Want we hebben Zijn belofte, waardoor Hij zich tegenover ons verbonden heeft ons te beschermen. En dan zegt Hij er nog bij: tot de laatste dag, tot aan de opstanding.

Omdat het begin en het einde van ons heil in Hem ligt, kunnen we ons verblijden. Dat wil zeggen, dat als we onze zwakheden en broosheid kennen, dat we niets zijn en ons alles ontbreekt, we toch kunnen zeggen: God, die mij tot Zich geroepen heeft, zal Zijn werk voltooien. Zo staat het in Psalm 138: *Heere, U zult het werk van uw handen niet halverwege loslaten.*

Zo moeten we dus goed aan deze leer vasthouden, dat de een sterker zal zijn, want ons geloof zal de hele wereld overwinnen. Hoe? Wij moeten heel onze vaste grond in Gods verkiezing hebben. Daar moeten we zó op bouwen, dat we weten, dat onze God, die onze Vader is, niet zal toelaten dat we omkomen, omdat we Zijn kinderen zijn.

Nu zegt Mozes daar nog bij, dat de grotere de kleinere zal dienen. Hier hebben we een nog sterkere bevestiging van wat ik zo-even zei, namelijk, dat we zó van ons behoud moeten verzekerd zijn, dat we er volstrekt niet aan twijfelen, ook al zijn we zwak, al veracht de wereld ons en al maken we weinig vertoon van kracht. Waarom? God wil dat wij voor een tijd de minderen zullen zijn, dus klein en verachtelijk, opdat Zijn eer des te meer geprezen en erkend zal worden. Want als wij grootheid en waardigheid van onszelf hadden, zouden dat enkel sluiers zijn, die Gods zuivere, genadig geschonken goedheid verduisteren. Maar als wij zwak zijn in onszelf, is daaruit te zien, dat God alles doet. Zijn hand moet wel zó opgeheven zijn, dat wij er niets van ons mee moeten vermengen, niet met grote woorden moeten aankomen, die verhinderen zouden, dat al de lof voor ons behoud aan Hem wordt gegeven.

Dat moeten wij goed vasthouden; aan de ene kant om, hoe zwak we ook zijn, toch bevrijd door het leven te gaan, omdat we weten, dat onze kracht in God ligt. En als Hij

dat heel niet waarmaakt, heeft dat de bedoeling om er ons toe te brengen, ons te vernederen. Zoveel over dit punt.

We zouden stellig traag en koud in het gebed zijn en zelfs totaal zorgeloos, als we onze afhankelijkheid niet kenden. Maar als we zien dat wij niets kunnen, moet onze toevlucht in Hem liggen, die al onze behoeften kan vervullen. En dan brengen we Hem het lofoffer, dat we Hem schuldig zijn, als Hij ons verhoord heeft.

Toch moeten we er hier ook mee rekenen, dat God ons niet aanstonds ons behoud laat zien, want het moet voor het oog verborgen zijn. Zo kan het dus toch lijken, dat we verworpen zijn en de bozen ons vertrappen en een veel hogere rang bekleden dan wij. Het mag ons echter voldoende zijn, dat wij in Gods ogen een kostbare schat zijn. Zo zegt onze Heere Jezus Christus dan ook: kleine kudde verblijd u en doe niet als een verwarde troep, die de moed verloren heeft.

Waarom zegt Hij dat? Omdat de Vader welbehagen in jullie heeft. Daar moeten we ál onze blijdschap in vinden, daarmee tegen alle verzoeken gewapend zijn. We moeten alle aanvechtingen te boven komen, als we in onze dagen de vijanden van het Evangelie en Satans knechten hun hoogmoed zien uitleven, omdat ze zich verbeelden, dat alles voor hen is en ze intussen ons verachten.

En niet alleen dat, maar omdat ze ons voor totaal waanzinnige schepselen houden, die eigenlijk nog niet waard zijn om voor hondenvoer te dienen, zoals men dat zegt. Als we dat dan zien en velen zelfs arm zijn, honger lijden en geen brood te eten hebben, zonder wat gemak of hulpmiddelen, dan moet ons te binnen schieten dat er gezegd is: de grotere zal de kleinere dienen.

Die dienst zal stellig niet aanstonds beginnen. We zien later Jakob voor zijn broer Ezau knielen en hem zijn heer noemen. Hij heeft dan als een arm lammetje en dan wil hij zich zijn hele bezit door Ezau laten afnemen. En waar is dan die onderwerping van Ezau? Waar is dan Jakobs voorrang, als hij zich zo vernedert?

Hij lijkt alles los te laten, maar hij weet, dat God het niet aanstonds waar zal maken. Daarom draagt hij zijn armoede geduldig, omdat God wil dat hij om zo te zeggen over de grond kruipt. Maar toch zal dat nooit verhinderen, dat hij tot het heil komt, waartoe hij geroepen is. Waarom? Omdat God niet afhankelijk is van al die aardse zaken. En wat nog meer is, - zoals ik al zei - God wil ons er mee laten beginnen met ons voor Hem te verootmoedigen.

Dat heb ik zo-even aangehaald uit de mond van onze Heere Jezus Christus, dat als we weten, dat de hemelse Vader in ons een welbehagen heeft, al het overige voor ons geen belang meer heeft. We mogen dan nog zo van streek zijn, zodat het ons in verleiding brengt, het kan ons gaan tegenstaan en ons zelfs verhinderen om goed te doen. Maar midden in de moeilijkheden en aanvechtingen, die ons kunnen overkomen, hebben we altijd stof om ons te verblijden. Want wie zal ons scheiden van de liefde, die God ons heeft betoond in onze Heere Jezus Christus?

Omdat God ons heeft verkoren in Jezus Christus, ons ertoe heeft geroepen om Zijn•Evangelie te geloven en de zekerheid van Zijn Vaderlijke liefde in ons heeft ingegrift, kunnen we altijd onze vijanden weerstaan, al zijn we klein en zwak. Al is men er algemeen van overtuigd, dat wij helemaal niets zijn, toch zullen we onze vaste grond blijven vinden in die belofte, dat de groteren de minderen en kleinen zullen dienen.

Omdat het zó staat, laten we dan niet proberen voor de wereld groot te worden. Want hoe verachtelijk en min we mogen zijn, we laten ons niet ontnemen dat we de erfgenamen van de wereld zijn.

Al bezitten we zomin land als goederen, toch behoort alles aan ons toe. En aan de andere kant zullen de bozen een verschrikkelijke rekening te betalen krijgen, omdat ze Gods weldaden maar opslokken en genieten van zoveel goeds, dat Hij hen in handen geeft, zonder Hem erin te verheerlijken. Daar zullen ze een hoge prijs voor te betalen krijgen.

En al zijn wij van onze kant dan alles kwijt en al dragen wij verachting en spot, al is alles aan ons klein, toch kunnen wij, omdat we weten dat God Zijn hand heeft uitgestoken om ons te helpen, ons tegen onze vijanden beroemen.

Laten we denken aan wat bij Jesaja staat, dat wij als een kostbare kroon in de hand van God zijn, als een ring aan Zijn vinger en als het ware Zijn zegel. Zomin Egypte als Assyrië, de grootste rijken ter wereld, worden door Hem zó hoog geschat als wij, zoals we zijn. Zoals we al hebben gezegd, niet om waarde in ons, maar omdat het Hem behaagd heeft ons te verkiezen en ons te tellen bij het getal van hen, die Hij voor Zich wil vasthouden. Zo zien wij door geloof en door hoop, dat Hij ons uit de afgronden heeft opgetrokken, om ons binnen te leiden in de hemelse erfenis.

SLOTGEBED

Laten we ons nu neerwerpen voor het aangezicht van onze goede God met de belijdenis van onze gebreken. We bidden Hem, dat Hij ze ons zó moge laten gevoelen, dat we daardoor bevrijd worden van al onze lusten en opstandigheid.

En dat we zó vernieuwd mogen worden, dat we onze roeping bevestigen door heilig te leven en ons geheel en al te schikken naar Zijn gerechtigheid. Dat Hij ons zó moge ondersteunen in onze zwakheden, dat Hij nooit zal toelaten dat we, al zijn we door vijanden omringd, de strijd verliezen.

Dat Hij al onze zwakheden moge vervullen, zodat Zijn verkiezing haar kracht in ons laat blijken tot het einde toe en we er de vruchten van mogen gevoelen, zodat we stof hebben om Hem groot te maken in leven en sterven.

Zo moeten we nu allen spreken: Almachtige God, hemelse Vader, we worden in onszelf gewaar en belijden het U naar waarheid, dat wij niet waardig zijn de ogen naar de hemel op te heffen om ons voor Uw aangezicht te vertonen en dat we ons niet moeten inbeelden dat onze gebeden door U zullen verhoord worden, als U rekent met wat er in ons woont.

Want onze gewetens beschuldigen ons en onze zonden getuigen tegen ons en wij weten dat Gij een rechtvaardige Rechter zijt, die de zondaars en onrechtvaardigen niet vrijspreekt, maar dat Gij de fouten straft van hen die Uw geboden overtreden hebben.

Als we zo, Heere God, heel ons leven overzien, zijn we beschaamd in onze harten en kunnen we niet anders doen dan ons vernederen en wanhopen, alsof we al in de afgronden van de dood verkeerden.

Maar, Heere God daar het U in Uw oneindige barmhartigheid behaagd heeft ons te bevelen om U aan te roepen, zelfs vanuit de diepte van de hel en we in onszelf geen kracht vinden: laten we onze toevlucht mogen vinden in Uw vrijmachtige goedheid, omdat U ons beloofd hebt dat U onze verzoeken en smeekbeden wilt aannemen, doordat U niet rekent met wat wijzelf waard zijn, maar in de Naam en de verdienste van onze Heere Jezus Christus, die U hebt gegeven tot onze Middelaar en Pleitbezorger.

We zien er van af op mensen te vertrouwen en vinden alleen in Uw loutere goedheid de vrijmoedigheid, om tot U te komen en Uw heilige Naam aan te roepen om barmhartigheid te verkrijgen.

In de eerste plaats hebt U, Heere God, buiten de oneindig vele weldaden, die U uitdeelt aan alle mensen op aarde zonder onderscheid ons zoveel blijken van Uw genade gegeven, dat we ze onmogelijk kunnen opsommen en we kunnen ze ook niet voldoende begrijpen.

In het bijzonder heeft het U behaagd ons te roepen tot de kennis van Uw heilig Evangelie, door ons terug te halen uit de ellendige slavernij van Satan, waar we in verkeerden, door ons te verlossen van de vervloekte afgoderij en de bijgelovigheden, waarin we verzonken lagen en door ons te leiden door het licht van Uw Waarheid.

En toch zijn wij door ondankbaarheid en miskennen, doordat we het goede dat we uit Uw hand ontvingen hebben vergeten, afgedwaald, door ons van U af te keren naar onze begeerten en we hebben aan Uw heilig Woord niet de gehoorzaamheid betoond, zoals we dat moesten doen.

Wij hebben U niet groot gemaakt zoals het U toekomt en hoewel U ons steeds door Uw Woord trouw hebt laten vermanen, hebben wij niet naar Uw vermaningen geluisterd. Heere God, zo hebben wij gezondigd en U beledigd.

Zo hebben we schaamte en schande over ons gehaald en we erkennen dat wij diep schuldig staan voor Uw gericht en dat wij, wanneer U ons wilde behandelen naar dat we waard zijn, niet anders kunnen verwachten dan dood en oordeel. Want als we ons zouden willen verontschuldigen, dan beschuldigt ons geweten ons en onze boosheid is U bekend en ze veroordeelt ons.

En waarlijk, Heere God, we zien uit de kastijdingen die ons al overkomen zijn, dat U met alle recht vertoornd op ons bent. Want omdat U rechtvaardig en billijk bent, doet U de Uwen geen droefheid aan zonder oorzaak. Omdat we dus door de slagen van Uw roede zijn geraakt, erkennen wij, dat wij Uw toom tegen ons hebben opgeroepen. En nu zien we Uw hand nog opgeheven om ons te straffen, want de zwaarden waarmee U gewoon bent te straffen, zijn nu getrokken en de bedreigingen die U tegen de zondaars en onrechtvaardigen uitsprekt, staan alle klaar.

Wanneer U ons dus veel strenger zoudt straffen dan U tot nu toe gedaan hebt en we in plaats van één slag er honderd zouden moeten ontvangen; als zelfs de vervloekingen, waarmee u vroeger de gebreken van Uw volk Israël hebt bestraft op ons zouden neerkomen, dan belijden wij dat dit met alle recht zou geschieden en wij het helemaal verdiend hebben.

Maar, Heere God, U bent onze Vader en wij zijn enkel aarde en slijk. U bent onze Schepper en wij zijn het werk van Uw handen; U bent onze Herder en wij zijn Uw kudde; wij zijn het volk dat U hebt losgekocht, U bent onze God en wij zijn Uw erfdeel. Wees daarom niet vertoornd op ons en straf ons niet in Uw gramschap. Gedenk niet onze ongerechtigheid en bestraf ze niet, maar tuchtig ons met zachtheid en goedheid. Uw toom is ontbrand door onze wanbedrijven, maar wil er aan denken, dat Uw Naam over ons is uitgeroepen en wij Uw merk- en veldteken dragen.

Houd dus liever het werk, dat U door Uw genade in ons begonnen bent in stand, zodat de hele aarde moge zien dat U onze God en Heiland bent.

U weet dat de doden, die in de hel verkeren en zij die U hebt losgelaten en tenietgedaan, U niet zullen prijzen, maar de bedroefde en verlaten zielen, de verslagen harten, de gewetens die neergedrukt worden door het besef van hun boosheid en die verlangend uitzien naar Uw genade, die zullen U eer en lof geven.

Uw volk Israël heeft U door zijn verkeerdheid vele malen tot toorn verwekt, U hebt het bezocht met Uw rechtvaardig oordeel. Maar als het tot U terugkeerde hebt U het altijd met ontferming ontvangen en hoe zwaar die misdaden ook waren, hebt U, om het verbond, dat U met Abraham, Izak en Jakob gesloten hebt, Uw geselslagen en vervloeking, die U voor hen gereed had, afgewend, zodat hun gebeden door U nooit

afgewezen zijn.

Wij hebben door Uw genade een veel beter verbond, waar we U aan herinneren. Dat is het verbond, dat U met ons gemaakt en in de hand van onze Heere Jezus Christus, onze Zaligmaker, gelegd hebt, waarvan U gewild hebt dat het zou geschreven worden door Zijn bloed en bevestigd worden door Zijn dood en opstanding.

Daarom, Heere God, zien we af van onszelf en van alle hoop op mensen, we nemen onze toevlucht tot dit gezegende verbond, waardoor onze Zaligmaker Jezus ons met U verzoend heeft door U Zijn lichaam als offer te geven.

Reken dus, Heere God, met het aangezicht van Uw Christus en niet met ons, zodat Uw toom door Zijn tussenkomst gestild moge worden en Uw aangezicht over ons mag lichten in vreugde en heil.

Wilt U ons verder in Uw heilig geleide nemen en ons regeren door Uw Heilige Geest, die ons moge herscheppen tot een beter leven, waardoor Uw Naam door ons grootgemaakt en geëerd moge worden, overal en in alle plaatsen, naar dat die heilig en waardig is.

Wij bidden U ook dat U de heerschappij en het bestuur over ons wilt voeren en we dagelijks meer en meer mogen leren ons te onderwerpen en onderdanig te zijn tegenover Uw Majesteit, zodat U overal Koning en Heerser moogt zijn, die Uw volk leidt door de scepter van Uw Woord en de kracht van Uw Heilige Geest en Uw vijanden vernietigt door de kracht van Uw waarheid en gerechtigheid.

Dat ook alle macht en grootheid die tegen Uw heerlijkheid ingaat van dag tot dag moge worden vernietigd en afgedaan tot de voltooiing van Uw Koninkrijk komt en het helemaal zal gevestigd zijn, als Uw Zoon Jezus Christus tot het oordeel zal verschijnen.

Geef dat alle schepselen U oprecht en volkomen mogen gehoorzamen, zoals Uw Engelen in de hemel er alleen maar naar vragen Uw geboden uit te voeren. Dat Uw wil zo moge geschieden zonder enige tegenspraak en allen zich ertoe zetten om U te behagen, door af te zien van hun eigen wil en alle begeerten van hun vlees.

Geef ons, als we zó leven, dat we Uw Naam liefhebben en vrezen, door Uw goedheid mogen worden gevoed en wilt U ons alle dingen die voor ons nodig en dienstig zijn, schenken, zodat we ons brood in vrede mogen eten en we zien dat U voor ons zorgt en we U nog beter leren kennen als onze Vader en alle goeds uit Uw hand mogen verwachten, zodat we ons vertrouwen van alle schepselen aftrekken en het alleen in U en Uw mildheid stellen.

Omdat we in dit sterfelijk leven arme zondaars zijn, zó vol zwakheid dat we gedurig vallen en van de rechte weg afdwalen, moge het U dan behagen ons onze gebreken, waarvoor wij verantwoording schuldig zijn aan Uw oordeel, te vergeven en wil ons door die vrijspraak verlossen van de eeuwige dood die wij niet kunnen ontgaan, maar waarin wij verkeren.

Moge het U toch behagen ons het kwaad dat in ons woont niet toe te rekenen, zoals wij volgens Uw gebod de beledigingen, die men ons aandoet mogen vergeten en in plaats van wraak het welzijn van onze vijand op het oog mogen hebben. Dat het U tenslotte moge behagen ons in de toekomst staande te houden door Uw kracht, zodat we geen overtredingen begaan door de zwakheid van ons vlees.

En daar wij van onszelf zo zwak zijn dat we geen minuut vast kunnen staan, terwijl we voortdurend omringd en aangevallen worden door zoveel vijanden en de duivel, de wereld, de zonde en ons eigen vlees ons onophoudelijk belagen, wilt U ons versterken door Uw Heilige Geest en wilt U ons door Uw genadegaven wapenen, zodat we voortdurend alle aanvechtingen mogen weerstaan en in deze geestelijke strijd volharden, totdat we eens de volle overwinning mogen vieren in Uw Koninkrijk met

onze Hoofdman en Beschermers, onze Heere Jezus Christus. Hoewel wij niet waardig zijn voor onszelf de mond open te doen, om U te bidden om alles wat ons nodig is, bidden wij U voor al onze arme broeders en medelidmaten die U bezoekt met Uw roede en kastijdingen, waarbij we U bidden dat U Uw toom van hen wilt afwenden, vooral voor N. en N.

Gedenk, Heere God, dat ze Uw kinderen zijn zoals wij en als ze U beledigd hebben, wilt U dan niet ophouden hen Uw goedheid en barmhartigheid te betonen, waarvan U beloofd hebt dat ze uitgaan naar al Uw gelovigen.

Wil zo met mededogen al Uw Kerken aanzien en alle volken, die U nu bezoekt, met pest of oorlog of andere slagen; de mensen die getroffen zijn door Uw roede, hetzij van ziekte, gevangenis of armoede; door allen te troosten naar dat U ziet dat ze het nodig hebben en doordat U ze met Uw kastijdingen winst leert te doen, zodat ze zich beteren. Wilt U ze versterken, zodat ze goed geduld tonen en wil Uw strengheid matigen en tenslotte, door hen ervan te bevrijden, hen rijke stof geven om zich in Uw goedheid te verblijden en Uw heilige Naam te zegenen.

Bijzonder moge het U behagen Uw oog te slaan op hen die in moeite verkeren voor de zaak van Uw bestreden Waarheid, zo goed in het algemeen als in het bijzonder en ze bevestigen in een onoverwinnelijke standvastigheid, ze verdedigen, hen in alles en door alles heen bijstaan, doordat U de praktijken en complotten van hun en Uw vijanden vernietigt, hun woede intoomt en ze in verwarring brengt, als ze wrede dingen ondernemen tegen U en tegen de lidmaten van Uw Zoon.

Wilt U genadig verhoeden dat de Christenheid geheel verwoest wordt en wilt U niet toelaten dat de heugenis van Uw Naam op aarde afgedaan heeft. Wil ook niet toelaten dat zij, voor wie U voorbede hebt laten doen omkomen, en de Turken, heidenen, Papisten en andere ongelovigen zich beroemen en U lasteren.

Hemelse Vader, wij bidden U ook voor alle vorsten en heren, Uw dienaren, aan wie U hebt opgedragen het recht te handhaven, bijzonder voor de Heeren van deze stad. Moge het U behagen hun Uw Geest mee te delen, de enige goede leidsman en hun die dagelijks te vermeerderen, zodat ze door een echt geloof onze Heere Jezus Christus, Uw Zoon als Koning der koningen en Heer der Heeren erkennen, daar U aan Hem alle macht hebt verleend in hemel en op aarde.

Geef dat ze er op uit mogen zijn Hem te dienen en Zijn koningschap te bevorderen in hun gebied en dat ze hun onderdanen, die het werk van Uw handen zijn en schapen die U weidt, mogen regeren zoals het U behaagt, zodat wij, zo goed hier als op de hele aarde overal zó in vrede mogen leven, dat wij U heilig en oprecht mogen dienen en verlost van de vrees voor onze vijanden, heel ons leven lang U daarvoor mogen prijzen.

We bidden U, echte Vader en Zaligmaker, voor allen die U hebt gesteld tot Herders over Uw gelovigen en aan wie U de zielzorg en de verkondiging van Uw heilig Evangelie hebt toebetrouwd. Wil ze leiden door Uw Heilige Geest, zodat ze trouwe en eerlijke dienaars van Uw glorie mogen zijn, die altijd als hun doel zien dat arme afgedwaalde hoorders opgezocht worden en tot Jezus Christus, de grote Herder en Vorst over alle opzieners mogen worden teruggebracht, zodat ze dagelijks vorderingen mogen maken en in Hem mogen toenemen in alle gerechtigheid en heiligheid.

Wilt U daarnaast alle Kerken verlossen uit de muil van de bloeddorstige wolven en van alle huurlingen, die hun eer en eigenbelang zoeken en niet enkel de grootmaking van Uw heilige Naam en het heil van de kudde.

Tenslotte bidden wij U, zeer genadige God en meedogende Vader voor alle mensen zonder onderscheid. Daar U wilt erkend worden als Zaligmaker van de hele wereld, door de verlossing die Uw Zoon Jezus Christus heeft verworven, geef dan dat zij die

nog vreemd zijn aan Zijn kennis en die daardoor in duisternis verkeren, gevangen in dwaling en onwetendheid, door de verlichting van Uw Heilige Geest en de prediking van het Evangelie terug mogen worden gebracht naar de rechte weg van het behoud, die daarin bestaat dat U gekend wordt als de enige God en Jezus Christus die U gezonden hebt.

Mogen zij, die U al met Uw genade bezocht hebt en die U verlicht hebt door de kennis van het Woord, dagelijks in dat goede deel groeien, verrijkt door geestelijke zegeningen, zodat wij allen samen U mogen aanbidden met één hart en één mond en eer en hulde worde gebracht aan Uw Christus, onze Meester, Koning en Wetgever. Amen'.

3d. Het slotgebed van Woensdag staat voluit na de derde preek (b1. (69-73)). Na de 10e preek wijst het sterretje de plaats aan, waar het bijzondere gebed van deze boeten bededag erbij aansluit (b1. (178)). Vandaar kan dan bl. (69) worden nageslagen, alweer vanaf het sterretje.

4. GENESIS 25 : 23-27

De tweeling wordt geboren: Ezau en Jakob. Ze zijn heel verschillend. Bij de geboorte hield Jakob de hiel van Ezau vast, dat zal heel veel blijken te betekenen. Ezau wordt een jager; met smakelijk wildbraad wint hij het hart van Izak. Jakob zit rustig thuis, Rebekka heeft hem lief

GEBED OM VERLICHTING DOOR DE HEILIGE GEEST

Laten we onze goede God aanroepen en Hem bidden dat Hij het oog van Zijn Vaderlijke goedertierenheid op ons, Zijn arme dienaren moge slaan, door ons de vele gebreken en beledigingen, waardoor wij dagelijks onophoudelijk Zijn toom tegen ons oproepen, niet te willen toerekenen.

En daar wij onwaardig zijn om voor Zijn Heilige Majesteit te verschijnen, dat het Hem moge behagen ons te ontvangen in de naam van Zijn geliefde Zoon, onze Heere Jezus Christus en de verdienste van Zijn dood en lijden te willen aannemen als voldoening voor al onze gebreken, omdat wij met onze eigen werken niet kunnen bestaan voor Zijn aangezicht.

Dat het Hem moge behagen ons te verlichten door Zijn Heilige Geest, zodat we Zijn heilig Woord recht verstaan. Dat Hij ons de genade moge verlenen het getrouw te verkondigen en het aan te nemen met ware vreze en nederigheid.

Dat wij door dat Woord ertoe onderricht mogen worden om ons vertrouwen volkomen op Hem te stellen, zodat we Hem dienen en eren zoals het behoort; dat we Zijn heilige Naam in heel ons leven mogen verheerlijken en onze naasten stichten door goede voorbeelden.

We komen Hem om al deze dingen bidden, zoals onze goede Heiland en Verlosser Jezus Christus ons heeft leren bidden, door te spreken: Onze Vader, die in de hemelen zijt, Uw Naam worde geheilgd, Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede in de hemel, alzo ook op aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

Omdat Gods verkiezing op zichzelf verborgen is, moet ze zich in de tijd openbaren. God is gewoon op die manier Zijn werken uit te voeren. Want het zou niet voldoende zijn, dat Hij ons verkoren en onderscheiden had, maar Hij moet tot het eind doorgaan en duidelijk laten blijken, dat Zijn verkiezing niet vruchteloos is, maar kracht en uitwerking heeft om ons tot het heil te brengen.

Dat gebeurt op verschillende manieren, want God is niet gebonden aan één patroon. Hij kent meer middelen, zoals Hij die heeft vastgesteld, naar het Hem goed dacht. Soms laat Hij Zijn verkiezing vroeg blijken, soms wacht Hij lange tijd.

Maar de mensen, die denken dat er zoiets als een zaad zit in die Hij verkiest, zodat ze van anderen te onderscheiden zijn, doordat ze tot het goede geneigd zijn en een bepaalde aandrang kennen om God te dienen, vergissen zich erg en worden dan ook door de ervaring weerlegd.

Johannes de Doper was geheilgd van de moederschoot af, maar bij velen gaat God anders te werk. Het kan zijn dat God Zijn verkorenen zich laat verlopen als verdwaalde schapen en ze zelfs totaal verloren lijken en dat geeft meer luister aan Zijn

genade.

Het lijkt er niet op, dat we zo in Jakob een merkteken vinden, dat God hem had verkoren en Ezau verworpen. Want Jakob heeft de hiel van zijn broer vastgehouden, alsof hij met hem had gevochten. En dat is niet toevallig gebeurd, het is ook niet iets natuurlijk.

Want God heeft als met de vinger aangewezen, dat Ezau de eerstgeborene was, maar tenslotte toch werd afgewezen. En Jakob, die naar geboorte de mindere was, zou later de voorrang krijgen. Dit moeten we hier dus vooral uit vasthouden, dat God heeft willen bevestigen, wat Hij gesproken had, zoals we gisteren zagen, dat de grotere de kleinere zou dienen. Dat heeft Hij al laten zien bij de geboorte van beide kinderen.

Uit dit voorbeeld moeten we in het algemeen opmaken, dat God die Hij verkiest dat laat weten en zo Zijn raadsbesluit heeft bevestigd, toen het tot uitvoering kwam.

Hoewel wij dus niet zo ver kunnen doordringen, dat we weten, dat we vóór de schepping van de wereld verkoren werden, zal onze verkiezing ons toch bevestigd worden, zover dat nodig is. Want al houdt God de originele stukken, zoals dat heet, voor Zichzelf vast, Hij geeft er ons wel een getuigenis van. En wel zó, dat we er zeker van kunnen zijn, dat Hij tot het eind toe onze Vader zal zijn en we Hem in dat vertrouwen moeten aanroepen.

Want hier wordt niet gezegd, al is er volgens de Schrift sprake van een roeping, dat God Jakob heeft laten weten, dat Hij hem had uitverkoren. Dat zal mettertijd komen, maar hier wordt eenvoudig gezegd dat God zichtbaar heeft gemaakt, dat de belofte die Hij aan Rebekka had gegeven, niet losweg was gedaan.

Waar blijkt dat uit? De uitwerking ervan is gebleken in het feit, dat Jakob de hiel van zijn broer vasthield. Onder dat beeld heeft God duidelijk willen maken, dat Zijn verkorenen niet tot hun doel komen zonder veel strijd. Jakob heeft toen nog wel niet begrepen wat dat wou zeggen, daar was hij nog te jong voor. Maar het moet er toch wel toe dienen en het wordt ons voorgehouden met de bedoeling, dat God wil dat wij strijden, ook al heeft Hij ons onder Zijn hoede genomen, al worden wij door Hem geleid en al hopen we op Zijn heil en op de uitwerking van wat Hij is begonnen.

Dat mag helemaal waar zijn, maar toch wil Hij niet dat wij werkeloos neerzitten, maar Hij eist, dat ieder zich zal inzetten om daardoor naar het doel, waarheen Hij ons roept, te worden geleid. Dat moeten we dus vasthouden uit wat Mozes meedeelt over Jakob, die de hiel van zijn broer vasthield.

Hij zegt verder dat de oudste de naam Ezau kreeg en de ander de naam Jakob.

Wat die tweede naam betreft: men lijkt hem hielelichter te hebben genoemd. Van Ezau wordt gezegd, dat hij dichtbehaard uit de moederschoot kwam en wel een volwassen man leek. Daar houdt ook zijn naam verband mee.

We zien ook het verschil dat tussen beiden bestaat, zodat men kon zeggen dat Ezau zijn broer ver vooruit leek te zijn. Want hij is goed gebouwd, fors, hij toont grote kracht, alles samen leek hij heel geen kind meer, maar wel een man.

Van Jakob valt niets anders te zeggen, dan dat hij de hiel van zijn broer vasthield. Maar daarom heeft hij meer weg van een misgeboorte en dat blijkt als ze opgroeien. Want Ezau is een jager, een werker, we zouden zeggen, dat hij uit louter kracht leek te bestaan.

Mozes vat de naam van Jakob wel in de gunstige zin op. Die betekent: uit één stuk, maar toch ligt daar een soberheid in, helemaal tegengesteld aan alles wat aan Ezau was te zien. Mozes zegt er dan nog bij dat Jakob thuis bleef, hij leek maar een thuiszitter, dichtbij de haard.

Daar moeten we dus op letten in Ezau en Jakob. Dat is een aanwijzing, die bevestigt

wat we eerder hebben toegelicht, namelijk dat God de mensen niet verkiest naar hun uiterlijk. Integendeel laat Hij liggen en veracht Hij wat voor het belangrijkste geldt en haalt Hij naar voren wat de mensen verwerpen.

We zien dat telkens weer. Maar stellig heeft de Heilige Geest ons dat hier willen uitbeelden in de persoon van Jakob, om ons te leren alle dwaze inbeelding weg te doen en niet na te vragen, waarom God ons verkiest en waarom Hij Zijn genade in ons voortzet. Maar Hij wil, dat we zullen beseffen, dat Hij in onze kleinheid wil worden verheerlijkt. En we zullen goed zijn gevorderd, als deze leer in onze harten ingegrift staat.

Want niets trekt ons zó van God af, dan wanneer we in onszelf kracht willen vinden, die lof verdient. Daar moeten we los van komen, anders zijn we verwaand, zodat Gods genade bij ons niet kan binnenkomen.

Daarom moeten we vasthouden, wat voor ons zo nodig is, dat als God ons verkiest, dat niet gebeurt omdat wij zulke mooie ogen hebben, zoals het spreekwoord zegt. Al zijn we dan in de wereld veracht, we moeten de moed niet opgeven, zoals we met klem hebben verzekerd, dat het ons genoeg moet zijn dat we, al veracht de wereld ons, aan God welgevallig zijn.

Want we zien hoe het met Jakob is gegaan. Hij zit daar maar in huis en heeft bij wijze van spreken iets van een leegloper. Hij mag dan wel een man uit één stuk zijn, maar wat dan nog? Wordt die eenvoud geprezen? Laat hij zich gelden en staat hij in aanzien? Niets van dat alles, maar Ezau steekt vanaf de geboorte boven hem uit. Die is een gezeten man, een krachtmens. En als hij opgroeit, spant hij zich erg in, hij lijkt wel wonderen te gaan verrichten.

Welnu, daar wordt ons duidelijk door gemaakt, dat het allemaal van God is gekomen. Als het aan de mensen werd overgelaten de oorzaak van de verkiezing aan te wijzen, zou ieder zeker zijn stem op Ezau uitbrengen, geen twijfel aan.

Maar God geeft de voorkeur aan Jakob. Waarom? Dat gaat helemaal in tegen wat wij denken. We moeten er dus op letten, dat God Zijn genade zó uitdeelt, dat Hij ons wil laten beseffen, dat het louter en alleen Zijn goedheid was die er Hem toe bewoog.

Deze les verdient wel heel ons leven door te worden overdacht. Ze is ertoe bestemd om alle menselijke aanmatiging neer te slaan, zodat alleen Gods loutere barmhartigheid straalt.

Zo worden we tevens gewaar, dat de Kerk in het begin altijd klein is geweest, ja en dat God op zo'n manier doorgaat, dat aan de kant van de mensen zwakheid aan de dag treedt en dat dit steeds beseft moet worden, zodat men zich aan die voorwaarde onderwerpt. Maar hoe het dan ook ga, laten we weten, dat God Zijn werk, dat Hij tot echte volmaaktheid brengt, niet zal loslaten, al begrijpen de mensen dat niet aanstonds met hun: zo moet het niet, zo zou het geen nut hebben.

Dan nog dit: als God er ons een teken van geeft, dat Hij ons verkoren heeft en dat vanaf onze jeugd blijkt, hebben we reden Hem des te meer te verheerlijken. Want naarmate Zijn genade over langere tijd loopt, verdient ze ook meer lof. Maar als we een tijdlang wel verworpenen lijken en God ons heel niet op het oog lijkt te hebben en we vergeten schijnen te zijn, en Hij ons dan tenslotte terugroept en terughaalet, nadat we lang kunnen gedwaald hebben, zullen we daarin dubbele aanleiding hebben om Hem te verheerlijken. Kort gezegd, als Hij zó in ons werkt, moet onze mond overlopen om Hem te danken voor Zijn goedheid en barmhartigheid.

Er zijn er die vanaf hun kindsheid laten blijken, dat God hen staande heeft gehouden, alsof Hij hen de hand toestak en alsof Hij ze vóór Zich neerzette en zei: die zijn van

Mij. En ze krijgen dan ook vanaf hun jeugd goed onderricht en dat zal vrucht dragen, zodat men zeggen zal: dat is Gods zaaisel. Die zullen dan wel moeten erkennen, dat God ze bevoorrecht heeft.

Want wat hebben ze vóór boven de anderen? Wij zijn allen in Adam verdorven. Als God hen van de geboorte tot de ouderdom langs een vaste lijn leidt, zijn ze Hem des te meer verschuldigd.

Maar er zijn ook anderen, die ellendige schepselen lijken, men zou zeggen, dat God ze helemaal heeft moeten loslaten. Sommigen zijn in hun jeugd losbandig, anderen zijn jammerlijke afgodendienaars en wat voor godsdienst ze er ook op nahouden, dat betekent alleen maar toenemende vervreemding van God en het oproepen van Gods toom. Soms worden ze zelfs vijanden van alle waarheid, waarvan we in Paulus een voorbeeld zien. Die is een wild beest geweest, hij heeft onschuldig bloed vergoten en niet anders gewild, dan als een verscheurende wolf alle Kerken te verwoesten.

Dan zijn daar de Corinthiërs, die zoals Paulus aanwijst overspelers zijn geweest en tot alle gemene dingen waren vervallen. Met de Romeinen staat het niet anders. Paulus zegt: eertijds waren jullie overspelers, dronkaards, verslaafd aan roof en bedrog, al jullie leden legden zich toe op het kwade en het dienen van de zonde.

En dan zegt hij tegen de Efeziërs: *jullie waren eertijds zonder God, zonder hoop op leven. Jullie waren alleen maar duisternis, jullie verkeerden in de eeuwige dood.*

Als onze God - om ons te vernederen - ons een tijdlang heeft laten dwalen en ons dan plotseling tot Zich roept, moeten we met schaamte erkennen, dat we God niet alleen moeten verheerlijken omdat Hij ons verkoren heeft en we er de vrucht van zien. Maar dáárom, omdat Hij ons heeft opgetrokken uit de afgrond waarin we verkeerden. En des te meer moeten we ons inspannen en de verloren tijd inhalen, zoals Paulus zegt, in wat we al eerder aanhaalden. Hij zegt daar: jullie waren eertijds duisternis en nu zijn jullie licht in de Heere, leef daarom als kinderen van het licht.

Laten we in gedachte houden, wat onze Heere Jezus Christus zegt: er zijn veel schapen, die nog niet tot deze stal behoren. Want Hij sprak over de heidenen, die van alle hoop op behoud waren uitgesloten. Hij noemt ze schapen, niet om wat henzelf betreft, want ze waren wilde beesten, maar met het oog op Gods verkiezing.

Al waren het verdwaalde mensen, Hij zegt dat Hij ze zal verzamelen. Als het God dus behaagt om ons het verderf, waarin we verkeerden te laten ontgaan, moeten we leren luisteren naar de stem van deze grote Herder. En dan niet alleen door toestemmend te knikken, maar zó dat we Hem volgen en in alles gehoorzamen. Dat moeten we hieruit vasthouden.

En dan moeten we er ons werkelijk niet over schamen, als onze God aan Zijn gelovigen en aan Zijn hele Kerk geen grote opsmuk verleent naar menselijke smaak, zodat we een grote naam krijgen. Laten we ons niet schamen voor onze kleinheid, als Hij maar verheerlijkt wordt.

Zo lijkt de Kerk nu vertrap te moeten worden en we zien dat de goddelozen en de kinderen van de wereld geen rekening houden met die God tot Zich heeft verzameld.

Laten we dat rustig dragen, naar het voorbeeld van onze vader Jakob en er ons niets van aantrekken, als de wereld ons eigenlijk in het gezicht spuwt, als we maar door God erkend worden.

Zo moeten we deze les in praktijk brengen, ieder voor zich en ook de hele Kerk. Al stelt de wereld ons dan wel niet op prijs en al juicht ze ons niet toe: God gaat nu eenmaal op die manier te werk, dat Hij wat voor de wereld en naar het uiterlijk verachtelijk is, hoger stelt dan wat meer luister heeft en voor de mensen groot vertoon

maakt.

Daar wordt in vervuld, wat bij Lucas staat, dat wat hier beneden hoog is en opvalt, van God toch geen lof krijgt, maar door Hem soms eerder verafschuwd wordt. Dat geldt van Ezau, zijn krachtsvertoon zal zeker altijd geprezen worden als mensen rechters waren. En toch telt Jakobs eenvoud hoger bij God en Zijn Engelen. Laten we dus voortgaan, zoals onze God het ons beveelt en er ons niet om bekommeren, als wat God ons als Zijn gaven gegeven heeft, niet aanstonds naar buiten opvalt.

Neem een voorbeeld: we kunnen mensen zien, die voor God niets betekenen en toch grote ophef maken en daar ook de gelegenheid toe krijgen. We kunnen mensen zien van rang en stand, die weten aan te pakken en opgang te maken. Ze kunnen eer en waardigheid krijgen en nog niet eens zo inhalig zijn. Ze zijn dus zó keurig, dat ze wel Engelen lijken, overal worden ze omhoog gestoken.

En er kunnen arme arbeiders zijn, zwoegers, eenvoudige mensen, die niet de kans krijgen om op te vallen. Daar worden ze in verhinderd door een winkel of een bedrijfje, ze werken om hun kinderen te eten te geven. Men hoort niet veel van hen, ze zijn niet welsprekend, zodat ze zouden kunnen laten blijken, dat ze er mogen zijn. Als men ze hoort praten is dat, gemeten aan de heersende smaak, enkel dwaasheid.

En toch heeft God ze verkoren. Hij erkent wat waardeloos lijkt. Want al lijken het armzalige dingen als iemand naait of iets dergelijks doet en zo werkt, toch is dat een dienst, die God hoger stelt dan wij ons kunnen indenken. Als wij zo dus weten, dat we uiterlijk niets betekenen, moeten we niet denken dat onze toestand daarom slechter is. En - zoals ik al gezegd heb - laten we ons werkelijk niet schamen voor onze zwakheid. Tegen dat alles in moeten we onze ogen naar Boven gericht houden. En als we aan de grond zitten, moeten we weten, dat het met onze Vader Jakob evenzo stond. Hij is het beeld geweest van al Gods uitverkoren kinderen.

Mozes zegt nu verder, dat Jakob de lieveling van zijn moeder was en Ezau die van zijn vader.

Daar zien we uit dat Izak minder volmaakt was dan hij had behoren te zijn. Want hij wist heel goed, wat hem gezegd was, dat de grotere de mindere zou dienen. Hij weet dat het zo Gods wil is dat Ezau, de oudste, wegvalt en zijn plaats en voorrang aan zijn broer toevalt. En toch houdt hij van Ezau, hij lijkt daarmee Gods raad te willen tegenstaan. Maar wat bereikt hij daarmee? Al heeft hij zijn liefde aan Ezau gegeven, tenslotte zal God regeren. Jakobs verkiezing moet vaststaan, ja, zelfs al zou de hele wereld er zich tegen verzetten.

Izak is dus erg dwaas, maar er is iets nog ergers, want hij lijkt door een minderwaardige lust te worden gedreven. Want waarom houdt hij van Ezau? Omdat die hem wildbraad brengt. Hij houdt dus van hem om een lekkernij.

Hij is al een oude man en naar zijn leeftijd paste het hem bezadigd en bezonnen te zijn. Hij behoorde niet meer aangedreven te worden door zijn dwaze, vluchtige lusten, zodat hij om zijn maaltijd en zijn lievelingsgerecht vergeet wat God uitspreekt. En dan nog wel als het om een onherroepelijk besluit gaat, namelijk dat Jakob de eerste wordt en de erfgenaam van de belofte. En toch houdt Izak daar geen rekening mee.

Hier zien we hoe blind de Joden zijn, ze beroemen zich op hun vaderen, alsof hun vroegere waardigheid afkomstig zou zijn geweest van menselijke heiligheid of kracht. Stellig heeft Izak, als het in zijn macht gestaan had, Gods verkiezing tenietgedaan. Niet dat hij dat heeft willen doen. Want als iemand hem gevraagd had: wat, wil jij God tegenstaan? Wil jij verhinderen, dat Hij uitvoert wat Hij besloten heeft? Wil jij veranderen wat Zijn mond heeft laten horen?

Dan zou hij gezegd hebben: o, nee, en zo bedoelde hij het ook niet. Maar in alle geval

wordt hij hier meegesleept en verleid. Zo moeten we niet zeggen, dat Izak Gods verkiezing heeft willen helpen verwerkelijken. Hij hield ze in tegendeel tegen. Nu, daar zien we uit dat ieder moet zwijgen. De mensen moeten niet beweren, dat ze iets in zichzelf hebben, zodat ze kunnen zeggen dat God aan hen het goede bevestigde, dat Hij hen al gegeven had.

We zien daaruit, dat Gods verkiezing vrij is in oorsprong, eerste grondslag en kracht. Ook dáárin, dat God tot het einde toe moet laten blijken, dat er niets meetelt dan alleen Zijn barmhartigheid, zodat alles wat van de kant van de mensen komt afgedaan moet zijn en het, zoals Paulus in Romeinen 9 zegt, niet afhangt van de mens die wil of loopt. Dat moeten we vasthouden.

Maar we zien er ook de vastheid in die in Gods besluit ligt, waarbij Hij verkiest wie het Hem goeddunkt. Zo moeten wij daaruit wel de gevolgtrekking maken dat ons behoud onaantastbaar blijft vaststaan, al probeert de hele wereld het te verijdelen.

Dan moeten we wel steeds onze toevlucht hebben genomen tot wat ons zoëven is aangewezen, dat onze Heere Jezus Christus alles wat de Vader Hem heeft gegeven, in bewaring heeft genomen, alsof het van Hem zelf was. En dat niemand ervan verloren zal gaan, omdat God sterker is dan de mensen.

Want daar wijst Hij ons op: de Vader die jullie aan Mij gegeven heeft, is sterker dan allen. Laten we dus leren te steunen op Gods onoverwinlijke kracht, als het er om gaat er verzekerd van te zijn, dat we verhoord worden als we Hem aanroepen. Laten we er niet aan twifelen, dat Hij, als Hij ons op de goede weg gebracht heeft, ons ook volharding zal geven. En dat Hij niet zal toelaten dat we afvallen, al zijn we gebrekkig en zwak, maar ons zó zal leiden, dat Hij Zijn kracht in ons meer en meer laat toenemen.

Dáár moeten we bij uitkomen, dat Jakob niet alleen de mensen zonder vreze Gods of godsdienst tot vijanden heeft gehad, maar zijn eigen vader Izak, die toen nog wel zo veel als Hoofd van de Kerk was. God had hem als het ware Zijn verbond in bewaring gegeven, hij mocht er de schatbewaarder van zijn en het beheren.

En toch lijkt die man een vijand van Jakobs verkiezing te zijn. Daarom moeten wij weten dat, al gaat er veel tegenin en al lijkt het soms dat ons heil op allerlei manieren wordt tegengehouden, zodat wij geen uitkomst zien, God tenslotte toch overwint en hoe zwak wij ook blijven, zal doorzetten. Al blijft er hier beneden tegenstand en tegenspraak: Hij zal alles te boven komen en Zijn doel bereiken.

Maar we worden door Izaks voorbeeld wel aangemaand ons in toom te houden. Want als het zo'n man, zo uitblinkend in engelachtige vroomheid, is overkomen dat hij tegen God inging, waar zal het ons dan op komen te staan? We zijn elke dag wel honderd keer bezig om met het een of andere dwaze denkbeeld tegen God in te gaan, al bedoelen we het niet zo. We moeten dus ons eigen oordeel wantrouwen en God bidden ons te leiden door Zijn Heilige Geest. Anders zijn we - zoals ik al zei - jammerlijke dwaalgeesten. Dan komen we tot allerlei dwaasheden en als we heel wijs denken te zijn, zit er enkel waanzin in ons en zelfs opstandigheid, ook al doen we dat niet vrijwillig en met opzet. Zoveel over deze zaak.

We moeten de oorzaak nagaan, die door Mozes is opgetekend, als hij zegt dat Izak Ezau liefhad. Waarom eigenlijk? Omdat het, als hij vlees wilde eten, wildbraad moest zijn. Laten wij ertegen op onze hoede zijn dat we niet door onze vleselijke, aardse lusten worden gedreven als we ons aan God willen onderwerpen.

Eten en drinken zijn zeker niet verboden, want God heeft ons in de wereld gezet, om van Zijn schepselen te genieten. En omdat Hij het eten en drinken heeft ingesteld,

beledigen we Hem stellig niet, als we aan al onze behoeften voldoen en gebruiken wat voor ons bestemd is. Want er is terecht gezegd, dat we alles in Gods naam moeten doen, ook eten en drinken. Maar omdat wij verdorven zijn, gaan onze begeerten altijd te ver en onmatigheid laat ons onze plicht tegenover God vergeten. Dat gaat zó ver, dat we gedurig verleid worden en als we denken dat we onze plicht doen, zijn we er heel ver van af.

Izak moest altijd voor ogen houden, het moest zelfs in zijn hart ingegrift staan, die stem moest in zijn oren weerklinken, dat de grotere de kleinere zou dienen. Hij moest gedurig bedenken: welnu, als God wil, dat Zijn verkiezing Jakob betreft, moet ik het daarmee eens zijn.

Maar het eten drijft hem daarvan weg, de tegengestelde kant uit. Zoals gezegd: laten we dus toezien onze natuurlijke begeerten, zelfs al zijn ze geoorloofd, in de band te houden. Maar laten we, om niet overmatig gulzig te worden, erop bedacht zijn ze af te keuren en niet zo maar op te volgen. Zo zullen ze ons nooit kunnen afhouden of verhinderen om ons aan Gods wil te onderwerpen. Dat moeten we vasthouden.

We zien hier, dat Rebekka haar gevoelens beter in bedwang houdt dan haar man. Men zal steeds zien, althans de meeste keren, dat als de vader één van zijn kinderen liefheeft, de moeder haar liefde naar de ander laat uitgaan. Bijna in alle gezinnen zullen zulke onenigheden voorkomen.

Nu kan Rebekka wat jaloers zijn geweest. Omdat ze zag, dat Ezau werd voorgetrokken, heeft ze aan Jakob meer liefde gegeven, omdat zijn vader hem niet zo hoog stelde en hij bij hem niet zo in de gunst stond.

Maar, zoals we later zullen zien, heeft ze het oog gehad op Gods verkiezing en altijd onthouden wat haar gezegd was, dat Jakob de voorkeur had. We moeten hier opmerken, dat ze niet zo opgewonden is als de vrouwen, die ruzie hebben met hun mannen, als ze zien dat één van de kinderen niet in tel is en zij zich dan aan dat kind gaat hechten. Zó kunnen we niet over Rebekka oordelen. Waarom niet? Omdat we weten, dat ze altijd God om raad heeft gevraagd en heeft willen gehoorzamen aan wat haar gezegd was.

Ze zou zeker gewenst hebben dat haar beide kinderen in de Kerk waren opgenomen. Maar omdat ze ziet, dat de een is buitengesloten en God enkel de mindere, de minderwaardige aanneemt, stemt ze daarmee in.

We zien dus, dat onze God het soms kan laten gebeuren, dat mensen met meer kracht en gaven van de Heilige Geest bedeed, toch verkeerd doen. En dat niet zo gevorderden hen in een bepaald opzicht overtreffen, ik zeg wel: in een bepaald opzicht.

Want als we Izak en Rebekka vergelijken, heeft stellig Izak, die in het huis van zijn vader van zijn jeugd aan zo goed onderwezen was, in het algemeen gesproken een groter geloof gehad dan Rebekka. Wel dwaalt hij hier in een bepaalde aangelegenheid en daarin komt zijn tekort aan het licht.

Maar al kwam Rebekka dan uit een hol van afgoderij - we weten immers dat het huis van haar vader veel bijgeloof kende en het land totaal verdorven was - toch is deze arme vrouw, al heeft ze God niet gekend in haar jeugd, zó goed voorgelicht door de Heilige Geest dat ze haar man overtreft.

Daarom moeten mensen, aan wie God vroegtijdig Zijn hand heeft toegestoken en die Hij hoog geplaatst heeft, om zoveel als spiegels te zijn, leren altijd waakzaam te leven. Waarom? Omdat er maar één misstap toe nodig is, om ons zo diep te laten vallen dat ieder zich er over schaamt.

Laten we er mee rekenen dat onze God ons over het algemeen zó door Zijn Heilige Geest gevormd en toegerust heeft, dat ieder zich over ons verwondert, maar dat we in bepaalde gevallen kunnen struikelen.

Laten we dus altijd op onze hoede zijn en laten de meest gevorderden, als het hen overkomt, dat ze zich in een bepaald opzicht te buiten gaan, zich er niet achter verschuilen, dat ze zoveel goede, loffelijke daden hebben verricht. Laten ze niet wijzen op hun dappere stukken, zoals men dat noemt, maar laten ze zichzelf erkennen voor wat ze zijn en zeggen: wel, dan heeft God me mezelf willen leren kennen als een zwak mens en dan wil Hij dat ik daar de algemene les uit trek, dat de mensen zichzelf niet staande kunnen houden. Want één misstap is voldoende om ons van de Kerk af te snijden. En als God ons loslaat, waar zijn we dan?

Laten we dat alles leren van de persoon van onze vader Izak, als we zien hoe verblind hij was, zodat hij niet begreep dat hij eigenlijk tegen God opstond. Hij hield immers hoog wat God verworpen had, door zijn jongste zoon te verachten, aan wie God had laten weten, dat hij in huis de voorrang zou krijgen.

Hoewel Rebekka in haar liefde voor Jakob de juiste maat hield en God heeft willen gehoorzamen, heeft er toch wel wat spanning tussen hen geleefd. Zo gaat dat altijd en dat bedoelt Mozes als hij zegt, dat Izak Ezau liefhad en Rebekka Jakob.

Als hij zo spreekt, wil hij eigenlijk duidelijk maken, dat er strijd in dat huis geheerst heeft. Dat ze niet zó eensgezind waren, dat gezegd kon worden, dat man en vrouw hun kinderen even lief hadden, zoals ze van nature daartoe geneigd moesten zijn. Of zó, dat ze verstaan hadden, dat het Gods wil was, dat ze de jongste moesten liefhebben.

We zijn in dit opzicht gewaarschuwd dat, al hebben onze voorliefdes een goede grond en al zijn ze op het goede doel gericht, er altijd verkeerde zijpaden zijn.

Ik geef een voorbeeld.

Stel, ik wil God volgen en me helemaal aan Zijn wil onderwerpen. Dan kom ik in conflicten. Dan zal ik bij de een niet in de smaak vallen en me een ander tot vijand maken als ik mijn plicht wil doen. Dan kan het begin wel goed geweest zijn, omdat ik goed wil handelen en God op het oog had. Maar telkens weer gebeurt het dat we in onze goede ijver buiten het spoor gaan en er bij ons vleselijke lusten opkomen. Kort gezegd: stellig zullen mensen, die het beste gesteld zijn en de grootste volmaaktheid hebben bereikt, in dit opzicht geen maat kunnen houden en mensen blijken te zijn. Des te meer moeten we onze hartstochten wantrouwen. Al zien we, dat het niet goed afloopt, toch vallen we in dat opzicht.

We hebben hier tenslotte nog een goede waarschuwing, dat we alle conflicten moeten vermijden. Want de Schrift heeft er alle reden toe, ons er toe op te wekken om eensgezind te zijn, met gelijke inzet en eenstemmig.

Waarom doet de Schrift dat? Omdat, als we zo eensgezind zijn, elk zijn naasten opwekt en ze helpt om zich te schikken in wat God wil. Als we integendeel ruzie maken, vechten, debatteren, hindert niet alleen de een de ander - zoals men zegt dat als één paard de pas inhoudt de hele stoet wordt opgehouden - maar er is nog iets ergers.

Dat we namelijk, als we voor Gods zaak opkomen, het niet ontgaan, dat we ons in sommige opzichten te buiten gaan en dan ondoordacht veel dingen doen die we niet zouden ondernomen hebben, als we geen ruzie hadden gemaakt. Dat moeten we dus vasthouden.

Zulke voorbeelden zien we dagelijks in de Kerk. Want Gods beste dienaren, die met de rijkste genadegaven bedeed zijn en zelfs voor de waarheid strijden, kunnen er blijk

van geven dat ze zich niet altijd zó in bedwang kunnen houden, dat ze niet boos worden en laten zien hoe het met de mens is gesteld. (Calvijn spreekt ergens over 'het wilde beest van mijn toorn'.)

En toch prijst God hun ijver. Waarom? Omdat ze een goed beginsel kennen en een zuiver doel. Maar - zoals gezegd - blijft er altijd zwakheid mee gemengd. Daarom moet ik zeggen: laten we dat uit het voorbeeld van Izak en Rebekka vasthouden.

Dan moeten we nog ter harte nemen, dat we, als we niet zo eenstemmig zijn als het gewenst zou zijn en moet worden nagestreefd, ons moeten inspannen, dat het toch niet op een breuk onder ons uitloopt en we totaal uit elkaar raken. Want hoewel het een opvallend gebrek was, dat Izak en Rebekka verdeeld waren in de genegenheid voor hun kinderen, hebben ze toch in het dienen van God volhard. En Izak heeft nooit Gods uitspraak, het antwoord dat God gaf, dat Jakob de voorrang moest krijgen, willen verhinderen.

Toch zien we hier man en vrouw wel verdeeld in zo'n belangrijke zaak, waar het heil van de wereld van afhing. Want het gaat hier om Gods eeuwige verkiezing, het gaat om de hele Kerk van onze Heere Jezus Christus, die er het Hoofd van is.

En dan komen daar die kleine geschillen tussen Izak en Rebekka, die van de zaak afleiden. Izak wil niet alles tegenhouden, maar hij begrijpt het niet, hij is innerlijk in de war geraakt.

Als het zo door onverstand of misverstand kan gebeuren, dat we soms in moeilijkheden raken en de duivel zich er in mengt, zodat we niet eenstemmig kunnen spreken, moeten we altijd het voornaamste vasthouden. Dat is, dat we het er altijd over eens zijn dat we God voor onze Vader houden. Laten we weten dat er geen echte, heilige eenheid is dan in Jezus Christus.

Dan moeten we de beginselen van ons geloof vasthouden. En al begrijpen we alles niet zoals we zouden wensen, laten de onwetenden en zwakken toegeven en vooral niet de moed verliezen. En laat de meer gevorderden hen dan verdragen, tot God ze heeft terecht gebracht en de vragen, waarover ze het oneens waren, heeft afgedaan.

Zo zegt Paulus het tegen de Philippenzen. Want hij maakt duidelijk, dat we één moeten zijn en wat de band van onze eenheid en broederschap is.

Als hij dat verklaard heeft, komt hij tot dit besluit: laat er onder ons geen verschil van mening bestaan, laat wat we zeggen eenstemmig zijn. Maar zelfs al kunnen jullie zo'n volmaakte toestand niet bereiken en is er iemand, die niet kan meekomen en die de anderen niet kan bijhouden, wiens geest niet vlug genoeg is om alles te begrijpen, wacht dan af tot God het jullie openbaart.

Het eerste dat we dus moeten doen is eenstemmig zijn in Gods zuivere, eenvoudige waarheid. Het is ons niet gegeven om aanstonds een stellige kennis van alle punten van de religie te kennen; welnu, als er dus zijn, die het niet begrijpen, laat men dan de mensen die er moeite mee hebben helpen.

Maar dan moeten die van hun kant ook niet koppig zijn. Want soms en zelfs meestal zijn de meest onwetenden ook de brutaalsten en de overmoedigsten. Dat loopt dan uit op halsstarrigheid, zodat er met hen niets valt te beginnen

Om dat kwaad te verhelpen zegt Paulus: wacht af tot God het jullie openbaart. Dat moeten we dus vasthouden.

Maar we moeten ook in gedachte houden wat hij hier uiteenzet, namelijk dat als we in onze Heere Jezus Christus één zijn en alleen Zijn eer bedoelen, we altijd moeten doorgaan. Maar dat als er een klein geschil opkomt, dit er niet toe mag leiden, dat we van elkaar gescheiden raken.

Want het is voldoende dat we deze sleutel hebben, al zijn we het over enkele punten nog niet zó eens als dat nodig zou zijn. Toch is het voldoende, als we maar niet uit elkaar en los van de Heere Jezus Christus raken.

En dan: als we Zijn eer bedoelen zal ieder, ook de meest gevorderde, weten dat we daar nog erg ver van af zijn. Waar komt het door, dat die geleerd zijn en geoefend in de Schriften, hun broeders verachten, als ze merken dat die onwetend zijn? Wel, omdat er van hun kant enkel tegenspraak lijkt te komen.

Maar als wij verstaan wat het betekent, naar de Heere Jezus Christus te verlangen en te komen tot de heerlijkheid van Zijn opstanding, zullen we altijd met Paulus zeggen, dat wij het nog niet gegrepen hebben.

Als ieder dus gaat inzien dat er nog wel iets op hem valt aan te merken, zal dat ons geen kwaad doen en zullen we het niet vreemd vinden, ze als broeders aan te spreken, al is het nog uit de verte. Komaan, we moeten die kant uit!

Er is werkelijk een grote afstand tussen hen, die de gave van de uitleg van de Schrift hebben en de arme eenvoudige mensen. Die zullen wel erkennen dat er een God is, hun Vader in de Heere Jezus Christus, maar toch zouden ze geen gedeelte van de Schrift kunnen verhandelen.

Maar al gaan ze niet altijd dezelfde weg en al komen de meer gevorderden eerder aan hun doel, die zullen toch altijd daar de anderen opwachten.

Zo moeten we te werk gaan zoals ons aangewezen is en zoals we het kunnen aflezen uit het voorbeeld, dat er ons in wordt gegeven.

SLOTGEBED

Laten we ons nu neerwerpen voor de Majesteit van onze goede God met de belijdenis van onze gebreken. We bidden Hem dat Hij ze ons zó moge laten gevoelen, dat we er ons over mishagen en steeds onze ellendige toestand voor ogen mogen hebben, zodat we onze toevlucht zoeken in Zijn goedgunstigheid.

Dat het Hem moge behagen ons in genade aan te nemen en ons zo door Zijn Heilige Geest te regeren, dat we daardoor bevrijd worden van al onze aardse begeerten.

En daar we zien dat er in ons zoveel ondeugden verborgen liggen, dat we ons dan des te meer mogen inspannen om ons te onderzoeken, zodat we altijd onze toevlucht kunnen vinden bij Hem die er ons van kan reinigen.

Dat we zó mogen strijden tegen alles wat ons verhindert ons geheel aan Zijn dienst te wijden, dat we beseffen dat het er nog ver van af is dat onze strijd Hem voldoening kan geven, als Hij ons niet ondersteunt in onze zwakheden.

Dat we dan ook onze toevlucht mogen nemen tot Zijn sterkte, omdat we weten hoe nodig we Zijn hulp hebben.

Dat we daardoor mogen leren om ons alleen in Hem te beroemen en er niet aan te twifelen dat Hij, als Hij ons eens de hand heeft toegestoken, ook steeds doorgaat ons meer en meer te versterken, totdat we de duivel en al de aanvechtingen die hij ons bezorgt, overwonnen hebben.

Dat Hij deze genade niet alleen aan ons moge schenken, maar aan alle volken en naties ter wereld, door alle arme onwetende mensen uit de kerker van dwaling en duisternis terug te brengen naar de rechte weg van het behoud.

5. GENESIS 25 : 28-33

Ezau komt moe en hongerig van de jacht terug, Jakob maakt juist zijn eten klaar. Ezau vraagt hem dat aan hem voor te zetten. Jakob stemt toe, maar wil het recht van de eerstgeboorte ervoor in ruil hebben. Ezau stemt luchthartig toe - zo veracht hij zijn eerstgeboorte.

GEBED OM VERLICHTING DOOR DE HEILIGE GEEST

Laten we onze goede God aanroepen en Hem bidden dat Hij het oog van Zijn Vaderlijke goedertierenheid op ons, Zijn arme dienaren moge slaan, door ons de vele gebreken en beledigingen, waardoor wij dagelijks onophoudelijk Zijn toom tegen ons oproepen, niet te willen toerekenen.

En daar wij onwaardig zijn om voor Zijn heilige Majesteit te verschijnen, dat het Hem moge behagen ons te ontvangen in de naam van Zijn geliefde Zoon, onze Heere Jezus Christus en de verdienste van Zijn dood en lijden te willen aannemen als voldoening voor al onze gebreken, omdat wij met onze eigen werken niet kunnen bestaan voor Zijn aangezicht.

Dat het Hem moge behagen ons te verlichten door Zijn Heilige Geest, zodat we Zijn heilig Woord recht verstaan. Dat Hij ons de genade moge verlenen het getrouw te verkondigen en het aan te nemen met ware vreze en nederigheid.

Dat wij door dat Woord ertoe onderricht mogen worden om ons vertrouwen volkomen op Hem te stellen, zodat we Hem dienen en eren zoals het behoort; dat we Zijn heilige Naam in heel ons leven mogen verheerlijken en onze naasten stichten door goede voorbeelden.

We komen Hem om al deze dingen bidden, zoals onze goede Heiland en Verlosser Jezus Christus ons heeft leren bidden, door te spreken: Onze Vader, die in de hemelen zijt, Uw Naam worde geheilgd, Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede in de hemel, also ook op aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

PREEK

Gisteren hebben we gezegd, dat God Zijn verkiezing bevestigt en bezegelt, als Hij Zijn kinderen regeert door zijn Heilige Geest en ze laat heenleven naar het eeuwige leven. Dat Hij hen de drang geeft om de wereld te verachten en daar bovenuit te zien. Daartegenover laat Hij zien, hoe de aard van de mensen is, als Hij die Hij verworpen heeft hun gang laat gaan, zodat ze als wilde dieren worden, die enkel oog hebben voor dit wankele leven.

We zien dat bevestigd in de geschiedenis, die Mozes ons vertelt. Hij stelt ons aan de ene kant Ezau voor, die van de jacht terugkeert als een hongerige wolf. Hij vraagt er alleen maar naar om te mogen eten en heeft er bovendien vrede mee zijn eerstgeboorte onder ede te verkopen. Daar ziet hij van af als hij zich maar kan verzadigen. Hij stelt die maaltijd dus zó hoog dat zijn eerstgeboorte daar niets bij is.

We moeten er acht op geven, dat die eerstgeboorte - zoals we al eerder aanstipten en we verderop nader zullen zien - niet maar een aards recht was, dat inhield dat de

eerstgeborene een dubbele portie kreeg en werd voorgetrokken in het huis van zijn vader. Maar het hield in, dat hij het Hoofd van Gods Kerk zou worden, in de verwachting dat onze Heere Jezus Christus zou verschijnen als het heil van de wereld. Maar hoewel het dus zo'n groot belang had, geeft Ezau de voorkeur aan zijn buik en alles laat hem koud, als hij maar te eten krijgt,

Maar. Jakob, al heeft hij zijn middag- of avondmaal klaargemaakt, omdat hij trek had, onthoudt zich liever en doet zichzelf liever tekort, dan dat hij de gelegenheid voorbij laat gaan om de eerstgeboorte te verkrijgen.

We zien dus wat een grof mens Ezau is, die alleen maar goed wil eten en zich wil volstoppen. Jakob is een man die ook van honger en dorst weet, maar hij houdt zich in en kijkt boven deze wereld uit. Hij laat zijn eten staan terwille van een geestelijk goed, dat meer dan honderd, ja, dan een miljoen levens waard was. Dat moeten we uit deze geschiedenis vasthouden.

Op het eerste gezicht zouden we kunnen denken, dat het een kinderspel was. Want wat verkeerts stak erin dat Ezau, als hij gewerkt heeft en zich hard heeft ingespannen, nog wel om zijn vader wilddraad te bezorgen, om eten vraagt als hij moe en hongerig is? Dat lijkt hem niet als een ondeugd te kunnen worden aangerekend.

En wat een wreedheid zouden we anderzijds niet in Jakob moeten opmerken, omdat die, als hij ziet dat zijn broer honger heeft, hem niet heeft geholpen met minstens de helft van zijn maaltijd?

Want Jakob moest er niet op gewacht hebben tot zijn broer klaagde en zei dat hij honger had. Het was toch wel zaak geweest hem vrijgevig aan te bieden wat hij voor zichzelf had klaargemaakt. Want als hij een vreemdeling had gezien, die zo behoeftig, zo moe en terneergeslagen was zou hij die toch een aalmoes moeten geven? En het gaat hier om zijn eigen broer, die in dezelfde schoot was gedragen.

Maar hij laat hem staan en verwaardigt zich niet om hem ook maar een lepel vol van zijn maaltijd aan te bieden. We zouden dus zeggen, dat Jakob zich heel onmenselijk heeft gedragen.

En hoe dwingt hij Ezau er dan toe om zijn eerstgeboorte te verkopen! Want hij zet hem als het ware het mes op de keel en we weten dat overeenkomsten altijd ongeldig zijn, als er geweld in het spel is. Als men iets gedwongen doet of ondoordacht iets deed, heeft dat geen geldigheid. Ezau is daar uitgehongerd, hij kán niet meer, hij is zó onder peil dat hij niet meer weet wat de eerstgeboorte inhoudt.

We zouden verder zeggen, dat Jakob niet alleen wreed, maar ook heel onnadenkend handelde. Als hij een overeenkomst sluit, al kwam daar een eed overheen, zou die naar recht en rede immers niet van kracht zijn?

Maar zelfs dat wordt hier niet verteld, om er hem van te beschuldigen, dat hij verkeerd deed en evengoed God als zijn broer had beledigd. De Heilige Geest bewijst hier juist omgekeerd, dat Jakob ons de weg wijst om in de eerste plaats de hemelse dingen en het Koninkrijk van God te zoeken en af te zien van zijn begeerten. Of om die tenminste zei onder bedwang te houden, dat ze ons niet verhinderen om altijd het voornaamste in het oog te houden.

En naar de andere kant wordt Ezau's voorbeeld ons door de Apostel voor ogen gesteld om niet wereldsgezind te leven zoals hij en ons niet totaal aan de aarde over te geven, maar te denken aan het eeuwige leven dat ons beloofd is.

Zo moeten we deze geschiedenis dus niet beoordelen naar onze natuurlijke opvatting, maar er acht op geven met welke bedoeling ze ons wordt verhaald en daar winst mee doen. Het belangrijkste van wat ik gezegd heb, is dat God hier in de persoon van Jakob Zijn verkiezing als het ware heeft ondertekend en in de persoon van Ezau laat

zien, wat het meebrengt als Hij ons loslaat.

Als Jakob niet door de Geest van God was geleid, zou hij zeker op zijn broer hebben geleken. We moeten hier opmerken hoe de Heilige Geest aan hem en niet aan Ezau was gegeven; de oorzaak van dat verschil zullen we alleen kunnen vinden in Gods loutere goedheid.

Laten we dus weten, dat Jakob door een heilige aandrang is geleid. Want God heeft hem opgenomen in het getal van Zijn kinderen, zoals Paulus dan ook zegt, dat wij Gods maaksel zijn, geschapen tot de goede werken die Hij heeft voorbereid.

Paulus spreekt niet over de mensen in het algemeen. God heeft ons wel allen zonder onderscheid geschapen, maar er is een nieuwe schepping in hen die God vernieuwt en reinigt van hun kwade begeerten. Ze gaan Hem dan gehoorzamen, onderwerpen zich aan Zijn gerechtigheid en vragen naar niets anders dan om Hem te eren en Hem op zuivere wijze te dienen.

Dat is dus de tweede schepping, die God in Zijn kinderen teweeg brengt. Laten we dus wel weten, dat als God ons Zijn hand toesteeft en ons de weg van het behoud wijst; als Hij ons de moed geeft om verder te gaan en ons ook versterkt, zodat we volharden, Hij ons laat zien dat Zijn verkiezing niet zonder vrucht blijft, maar een krachtige uitwerking heeft. Maar als Hij ons loslaat en we ons hele leven lang verdwaald zijn en het heil van onze zielen vergeten, moeten we er mee rekenen, dat Hij daardoor verklaard heeft, dat Hij ons vervloekt heeft.

Laten we dus leren beven als we mensen zien die zó verdoofd zijn geraakt door hun beestachtigheid dat ze niets van hun toestand begrijpen, evenmin waartoe God ze geschapen heeft, als waartoe Hij ze op de wereld heeft gezet.

Als we dat zien moeten we, zoals ik al zei, beven en God bidden om toch niet zó van Hem vervreemd te raken. Dat Hij ons zal willen vasthouden en altijd behoeden en in onze harten zo'n vaste zekerheid van de hoop, die Hij ons heeft gegeven wil inprenten, dat we daarin het echte merkteken van Zijn verkiezing mogen dragen.

Het gaat daarmee als wanneer men was op het zegel drukt: de vorm van het zegel blijft gelijk, maar de was vertoont er de omtrek en het beeld van. Als onze God door Zijn Heilige Geest Zijn vreze in ons hart graveert en een gehoorzaamheid aan Hem, zoals Zijn kinderen Hem schuldig zijn, wil dat zeggen, dat Hij er als het ware het teken van Zijn verkiezing op drukt. Daar laat Hij door blijken, dat Hij ons werkelijk tot kind heeft aangenomen en onze Vader is, omdat wij het pand van Zijn genadige aanneming hebben, namelijk de Heilige Geest.

Laten we nu over de bijzonderheden spreken.

Er wordt gezegd dat Ezau toen hij was teruggekeerd, Jakob vraagt hem van de rode soep en dat rode gerecht te geven.

Hij zegt dat eigenlijk op een laetdunkende toon, maar daar zien we uit dat hij bepaald geen fijnproever was. Maar hij is doodop, hij is zó moe, dat hij niet weet wat hij doet. Daarom wil hij alleen maar verzadigd worden.

Daarom zegt hij: geef mij, waarmee hij zeggen wil: het is mij allemaal om het even wat ik eet, witbrood of bruinbrood, als ik mijn buik maar kan vullen, al was het maar met eikels, het doet er niet toe. We zouden dus wel reden hebben om Ezau te verontschuldigen, het lijkt hem wel te moeten worden vergeven.

Maar waar gaat het om? We moeten er veelmeer in zien dat onze begeerten, hoe natuurlijk en geoorloofd ze ook zijn, in bedwang moeten worden gehouden als het gaat om het hemelse leven. Want dan moeten we alle overleggingen laten varen en liever honderdmaal dit leven verlaten, dan ons af te keren van de weg van het behoud.

Het is dus niet genoeg, als mensen zich onthouden van lage, losbandige daden, waar ze zich over moeten schamen. Maar ook als ze een begeerte hebben, die God toestaat en die niet valt af te keuren, moet die toch worden ingeperkt, als het gaat om de vergelijking met de geestelijke goederen. Daar zullen we nog nader over uitwijken. Dit moeten we toegeven dat Ezau niet op groot genot uit geweest is. Hij ziet enkel dat gerecht dat we noemden en wil alleen maar verzadigd worden.

Jakob vraagt er de eerstgeboorte voor in betaling. Als hij die uit eerzucht had gevraagd en ze hem al niet had toebehoord, zou de koop niet geldig zijn geweest. Anderzijds zou de kwade trouw, die er dan inzat op geen enkele manier te verontschuldigen zijn. Het zou een geval van diefstal, van roverij geweest zijn zijn broer de keel dicht te knippen en daarmee uit te drukken: als jij mij niet alles geeft wat jou toebehoort, geef ik je geen hap eten, dan moet je maar omkomen. En waar zou dat op uitlopen?

Maar Jakob vraagt niets van Ezau dan wat hem al was gegeven. Want het is hem bekend gemaakt, dat eer de kinderen geboren waren het besluit al was gevallen, waarbij God verklaard had, dat de grotere de kleinere moest dienen.

Jakob bezit immers door geloof in Gods oog de eerstgeboorte al. Volgens de wereld dient die hem wel nergens toe, maar het gaat hier om de juiste rechtsgrond, als God hem tot eerstgeborene heeft gemaakt en heeft laten weten dat de eerstgeboorte hem toekomt.

Hij ontrooft dus aan Ezau niet wat die bezat, maar hij vraagt terug wat al van hem was.

Daar wilde hij eigenlijk mee zeggen: omdat jij het eerst uit de schoot van onze moeder kwam, veracht jij het besluit van God dat Hij heeft genomen over jou en mij. Maar wat God besloten heeft moet doorgaan, dat is onherroepelijk. Wat mij betreft: ik blijf altijd hopen dat ik zal krijgen wat mij beloofd is. Maar wat jou aangaat, moet je begrijpen dat ik het dienen van God boven mijn eigen leven stel en daarom moet jij mij je eerstgeboorte verkopen.

Zo zien we dus, dat Jakob niet door bedrog of kwaadwilligheid andermans goed in zijn bezit wil krijgen of zijn broer wil dwingen om af te zien van eigendom, dat hem toebehoort. Hij vraagt alleen, dat wat God hem gegeven heeft door de mensen zal worden erkend.

Dat is de hoofdzaak van wat hier gezegd is. Maar mensen, die met grof geweld andermans eigendom willen roven en zich willen verrijken ten koste van hun naaste, kunnen dat niet als dekmantel gebruiken. We zien er velen van dat soort, die zelfs op de gelegenheid loeren dat een arme man in uiterste verlegenheid verkeert en in hem dan een prooi zien die ze zo nodig moeten bestelen.

Want dan gaan ze hem op sleeptouw nemen omdat ze zien: o, die moet in mijn handen vallen. Zo spreken zij die van roof leven op de manier van roofvogels.

Dan kan er een arme man zijn, die wat bouwland en weiland heeft. Als die onder de schuld raakt en geld nodig heeft om te betalen, komt die bij een woekeraar terecht. Die arme zegt dan tegen hem: ja, ik zie geen uitweg, ik moet u dat land verkopen.

Dan zegt de woekeraar: och, ik heb nu geen geld, terwijl hij een gevulde beurs heeft. Zo neemt hij die gelegenheid waar, die op roverij neer komt, omdat hij de gelegenheid te baat neemt om zijn naaste te bedriegen.

Dat ziet men allerwegen, dat wie onder de schuld raakt, met huid en haar wordt verslonden door lieden, die in staat waren mensen die in nood verkeren te helpen.

Nu, als dat slag mensen - zoals ik zei - zich wil dekken met de persoon van Jakob,

heeft dat geen enkele grond. Want Jakob heeft dat goed niet aan zich getrokken, hij heeft het er niet op gezet om zijn broer tekort te doen. Hij is enkel in het bezit gebleven van wat God hem al had gegeven.

De eerstgeboorte was van hem, niet naar de natuurlijke orde, maar omdat het God zo behaagd heeft. Omdat hij dus niemand bedriegt of onrecht aandoet, geen hardheid of geweld gebruikt om zich van andermans goed meester te maken, moet men hem niet tot voorbeeld en schutspatroon maken van die roverijen, die overal onder de mensen plaatsvinden.

En omdat het hier om een geestelijk goed gaat, is Jakob volstrekt niet uit op rijkdommen, op zijn levensgemak of enkel op aardse eer, om zo boven zijn broer uit te steken. Dat laat hij allemaal varen, het betekent niets voor hem. Maar hij wil hebben, wat God hem beloofd heeft. Want al is hij in deze wereld klein en al heeft hij te kampen met tegenslagen en al verslindt men hem door hem veel onrecht aan te doen: dat alles is hem enerlei, als de onwaardeerbare schat maar voor hem bestemd blijft.

Die schat is, dat uit zijn geslacht het heil van de wereld zal voortkomen en hij in alle geval wordt gerekend tot de kring van Gods kinderen.

Wat het antwoord van Ezau betreft: we hebben al gezien wat de Apostel ervan zegt, die we dan ook aanhaalden, dat hij een totaal werelds man was. Hij zegt: Ik ga sterven, waar is die eerstgeboorte dan goed voor?

Als hij zegt dat hij gaat sterven en zijn eerstgeboorte hem nergens toe dient, zien we dat hij totaal afgestompt en verdwaasd is. Dat alles hem goed is, als hij maar door dit leven heenkomt. En daarin zien we ook wat het woord werelds inhoudt, want het is de tegenstelling van heilig.

Wat wil dat zeggen: heilig? Dit, dat we als het ware apart gezet worden om God te dienen. Want volgens Paulus is de hele wereld vol onreinheid en onrecht. Als wij hier beneden op de gebruikelijke manier leven, brengt dat mee dat we ons met allerlei vuil bevleken. Om voor Gods kinderen te kunnen gelden, moeten we dus afgescheiden zijn, zoals Paulus dat zegt in I Korinthe 1. God moet ons naar Zich toetrekken. Want als wij ons tussen de doornen ophouden, lopen we elke minuut schrammen op en als we door modder en mest lopen, maken we ons vuil. Wij moeten dus afgescheiden zijn. Zoals ik al zei, is het woord werelds daar het tegengestelde van. Wat moeten we dus doen? Dit: een mens moet zich goed verzorgen, ook zijn lichaam. Want zoals wij uit twee delen bestaan, lichaam en ziel, zo is het geestelijke leven ook. Als wij beseffen waar God ons toe geroepen heeft en waar Hij ons dagelijks toe nodigt, heeft dat als doel, dat wij erfgenamen zullen zijn van het Koninkrijk der hemelen.

Dat brengt er ons toe ons te heiligen, zoals er gezegd is: *heiligt u, gij die het vaatwerk des Heeren draagt*. Als Paulus deze tekst aanhaalt, zegt hij: omdat wij dus zulke beloften hebben, dat God ons bij zijn dienaren en kinderen telt, laten we dan zorg hebben ons te reinigen van alle besmetting, zowel van het lichaam als van de ziel.

Maar Ezau, die enkel aan zijn buik denkt, laat dat duidelijk blijken als hij zegt; ik ga sterven, waar zal mijn eerstgeboorte me toe dienen?

Ja, maar ze diende voor het eeuwige leven, voor de hemelse erfenis, maar daar heeft hij geen oog voor. We zien dus, dat hij geleefd heeft als een hond of als een varken, dat bek of snuit in de etensbak heeft gestoken en enkel maar op eten uit is. Ezaus aard wordt ons in die woorden getekend.

Zo moet de opwekking van de Apostel goed in praktijk worden gebracht als hij zegt: laten we geen onheiligen zijn zoals Ezau. Want we raken de hoop, die God ons heeft gegeven op het heil kwijt, als we opgaan in onze zinnen en vleselijke lusten. Dan

krijgen we een afkeer van wat het behoud van onze zielen betreft. Dat heeft voor ons dan geen smaak meer, er is dan geen Woord van God en geen belofte meer of wat dan ook of we verachten het, omdat we zo wereldsgezind zijn.

Laten we dus, als er een of andere prikkel in ons opkomt, bedenken: ja, maar God heeft ons niet op de wereld gezet, om te vergaan zoals ezels en paarden. Want Hij heeft ons een ziel gegeven en ons Zijn beeld ingedrukt.

Zo moeten we dus altijd onderweg zijn en verlangen naar de hemelse onsterfelijkheid, ons zelfs inspannen om tegen al onze lusten te strijden, zodat we hier beneden niet zó verstrikt raken, dat we niet altijd proberen de banden, die ons tegenhouden op de rechte weg naar God te breken en los te maken. Dat moeten we hier ter harte nemen.

Laten we niet op Ezau lijken door te zeggen: ik ga sterven, waar zal die eerstgeboorte dus toe dienen? Hoe is dat mogelijk! Moeten we zó de adel en de waardigheid, die God in ons gelegd heeft, toen Hij ons onze onsterfelijke zielen gaf, te schande maken, doordat we wel zeggen: het komt niet aan op de wereld waarin we verkeren, ons echte bestaan gaat daarboven uit en toch maar verstrikt raken en opgehouden worden?

Al zouden we dus honderdmaal moeten omkomen, laten we weten dat God ons een beter leven in uitzicht stelt en dat als ons hoogste goed verwachten. En al hebben we dan gebrek en armoede in de vergankelijke dingen, die ons hier beneden in leven houden, laten we dat geduldig dragen en altijd voor ogen houden: als ik sterf wil dat niet zeggen dat ik verga en totaal uitgeblust en afgedankt word. Want de dood is alleen de overgang van het ene naar het andere leven.

Dáár moeten we naar uitzien. En dat is ook de hoofdzaak van wat wij hier hebben te beoefenen.

We zien in alle geval, hoe God de grofheid van Ezau heeft laten uitkomen en zo duidelijk heeft gemaakt dat Hij Ezau al had losgelaten en die heel niet meer geleid werd door de Heilige Geest.

Zo staat het er ook voor met de grootste wijzen van deze wereld, al lijken ze boven de wolken uit te steken. Ze zijn zo afgestompt, dat ze alleen maar letten op wat ze voor ogen hebben en daar geven ze zich helemaal aan over. We kunnen de scherpzinnigste geesten zien, die door de mensen zo worden opgehemeld en die er alleen maar aandacht voor hebben hoe ze hun huizen zullen opbouwen.

Ik heb het niet alleen over het bouwen van een groot paleis, maar om het bijeenbrengen van grote inkomsten voor hun kinderen. Ze bedoelen daarmee zich te laten gelden, een grote staat te voeren, op hun gemak te leven, om zó gevreesd en geducht te zijn, dat iedereen gedwongen wordt met hen rekening te houden. Ja, maar aan God denken ze geen ogenblik, ze miskennen Hem, zodat wij beter een varken of een ezel kunnen zijn dan op hen te lijken. Waarom? Wel, een varken heeft alleen zijn natuurlijke aandriften. Als het goed verzadigd is, gaat het slapen of zich in de modder wentelen en daar is het mee tevreden.

Maar waar verlangen de mensen naar?

Stellig zou men geen ergere marteling kunnen bedenken en hen wreder folteren dan hun eigen aandriften dat doen. Daarom zijn ze onrustig en voelen ze zich voortdurend gekweld, omdat ze enkel oog hebben voor dit leven. En als ze gaan sterven, lijkt het hen dat alles dood is. Zo zien we in alle verworpenen dat ze geen smaak hebben van het eeuwige leven.

Daarom moeten wij des te vuriger God bidden, dat Hij ons de ogen wil openen, zodat we altijd acht geven op wat boven de dingen van het heden uitgaat. We moeten ze zó

gebruiken dat we er niet door opgehouden worden.

Nu is Jakob er niet mee tevreden, dat Ezau hem eenvoudig zijn eerstgeboorte verkoopt, maar hij wil dat er een eed op gedaan wordt. En Ezau zweert, dat betekent allemaal niets voor hem en daar zien we uit hoe laag hij God neerzette. Want de honger mocht hem dan al zó zwaar neerdrukken, dat hij zijn eerstgeboorte moest verkopen, maar als het tot het zweren komt en Gods Naam daarbij genoemd wordt en hij betuigt dat God hem moge straffen als hij vals zweert en ontrouw wordt door zijn belofte niet na te komen; als dat allemaal op hem afkomt en hij immers wel weet wat zijn eerstgeboorte waard is, moeten we toch wel zeggen dat de duivel hem totaal verblind had.

Daar worden wij door gewaarschuwd dat we, als we eenmaal van God zijn begonnen af te dwalen en Hem de rug toe te keren, we wel verhard moeten worden, zodat we niet meer begrip overhouden dan de dieren. En als we op één punt het erfdeel van het heil hebben losgelaten, zal het ons overkomen, dat we het honderd en duizend keer gaan loslaten. Dan zal de duivel zelfs middelen vinden, wel honderd keer op één dag om ons te laten neerkomen in een afgrond van verderf, waar we nooit meer uitkomen. Dat moeten we uit deze tekst ter harte nemen.

Maar nu moeten we er nader op ingaan, dat Jakob zijn maaltijd voorbij laat gaan. Dat is een voorbeeld van het echte vasten, maar niet van wat de Papisten ervan hebben gemaakt.

Het is een feit dat het vasten ons om verschillende redenen door de Heilige Schrift wordt aanbevolen. Het gaat om het temmen van onze vleselijke lusten, dat we ons drinken en eten zó moeten inperken, als de matigheid die God van ons vraagt dat vereist wat op een voortdurend, levenslang vasten neerkomt. Maar soms is het nodig ook dat rantsoen nog in te korten. Waarom? Om des te beter tot het gebed gestemd te worden.

Als we immers verdriet hebben, is het niet de tijd om feestmalen aan te richten en groot vertoon te maken. Of als God ons bedreigt en ons Zijn toom laat blijken, zoals de profeet zegt: ik roep u op om te schreien en te zuchten.

Als wij dan onze lusten vrij spel geven, voeren we eigenlijk oorlog tegen Hem en dagen we Hem uit. Zo zal vasten ertoe dienen ons voor God te verootmoedigen en voor Hem te staan als arme boosdoeners, die beseffen dat ze Hem beledigd hebben.

Maar het vasten, waarvan hier gesproken wordt, betekent tenslotte, dat de mens zich zelfs drinken en eten moet ontzeggen, als dat hem verhindert God te dienen. Hij moet eerder zijn eigen leven loslaten, dan zich van Gods wil af te keren.

Want, zoals al gezegd werd, had Jakob evengoed trek als zijn broer Ezau. Hij had dan wel niet de hele dag gezwogen en gedraafd door bos en veld. Hij zat rustig thuis, zoals hij gewoon was, maar had toch zijn maaltijd klaargemaakt, hij heeft honger.

Hij heeft trek en toch ontzegt hij het zich, hij geeft zich gewonnen en ziet liever van zijn maaltijd en als het ware van zijn eigen leven af, dan zich de gelegenheid te laten ontgaan om zijn eerstgeboorte bevestigd te krijgen. We moeten hier dus vooral Jakob met Ezau vergelijken, om winst te doen met de opwekking die we aanhaalden om geen onheilige te zijn.

Heel anders dan wat van Jakob geldt wordt van Ezau gezegd, dat hij heeft gegeten, heeft gedronken, is opgestaan en weggegaan.

Op het eerste gezicht zijn dat eenvoudige woorden, maar er zit veel in. Want Mozes vindt het niet genoeg om alleen te zeggen dat Ezau, zonder verder na te denken, zijn bord heeft leeggegeten en is weggegaan. Hij zegt dat Ezau heeft gegeten en

gedronken, dat hij zich op zijn gemak heeft tegoed gedaan en zich goed heeft verzadigd, alsof zijn eerstgeboorte hem voor niets gold. Dat is dan ook de conclusie die Mozes neerschrijft, dat Ezau zijn eerstgeboorte heeft veracht.

Maar eer hij daar aan toekomt, zegt hij dat Ezau heeft gegeten, heeft gedronken, is opgestaan en weggegaan. Daar ziet Mozes in uitgedrukt, dat Ezau zich nergens over verwonderd heeft, deed als een hond en alleen alle zorg van zich afgeschud heeft, nadat hij gedronken en gegeten had.

Hij is weggegaan en heeft heel niet bij zijn broer zijn zaak bepleit, zoals mensen doen die berouw krijgen en nadenken, als ze iets ondoordacht gedaan hebben. Dan gaan ze het zó zien: o wee, wat heb ik gedaan? Waar ben ik toe gekomen? Hoe heb ik zo verkeerd kunnen doen?

Ezau heeft niets van dat alles, maar hij heeft zijn broer verlaten toen hij goed verzadigd was. Hij is opgestaan en heeft zich nergens zorgen over gemaakt.

Hier moeten we dus met een huivering overdenken hoe de duivel, als die van iemand bezit genomen heeft, hem zó dwaas maakt dat hij nergens meer spijt van heeft, geen berouw of wroeging kent, hoewel hij ziet dat hij als afgesneden en verbannen is uit Gods Koninkrijk.

Maar dat alles ontroert Ezau niet. Wat ik al eerder aanwees, wordt hier nog beter tot uitdrukking gebracht, namelijk dat men altijd van het ene kwaad in het andere valt. Als de duivel ons in zijn net vangt, verstrikt hij ons er zó in dat we er nooit meer uitkomen.

Maar we moeten altijd denken aan wat onze Heere Jezus Christus heeft gezegd, dat we in de eerste plaats Gods Koninkrijk moeten zoeken en dan het overige als toegift krijgen. Maar als Hij spreekt over Gods Koninkrijk, betreft dat niet alleen het eeuwige leven, al is dat er bij inbegrepen.

Want het Koninkrijk van God houdt in, dat God in ons verheerlijkt wordt, dat Hij wordt gediend en aangeroepen. Dat wij Zijn volk zijn en Hij ons wederkerig heiligt. Zo wordt erover gesproken door de Profeet Jesaja: heiligt de Heere der Heerscharen en Hij zal u heiligen en uw sterkte zijn.

Als we dus Gods eer bedoelen, laten we er dan ernst mee maken om ons aan Hem over te geven en zoveel als levende offers te zijn, dan zal het overige toegift zijn. Dat wil zeggen, zoals Paulus verzekert, dat God zich Vader zal betonen, evengoed van onze lichamen als van onze zielen. Want Paulus zegt tegen Timotheüs, dat als wij in de vreze Gods leven, meer aan de hemel denkend dan aan de aarde, we hoe het ook gaat, de beloften voor ons leven hier, zo goed als die voor het komende leven, hebben. De beloften voor het leven hier zijn wel bijkomstig, enkel een bijzaak en een aanhangsel. Maar als we bouwen op Gods goedheid en ons leven gericht is op het doel, waarheen Hij ons roept - dat wil zeggen op het heil dat Hij voor ons zo duur gekocht heeft door onze Heere Jezus Christus - zal God voor ons een Vader zijn, niet alleen voor onze zielen, maar ook voor onze lichamen. Daar zijn wij diep van overtuigd, dat moet voor ons vaststaan. Maar we moeten ons in alle geval hier nu inspannen om af te zien van ons aardse leven met al zijn gemakken.

Als we van ons leven moeten afzien, dan nog meer van de levensmiddelen. We kunnen hier niet leven zonder te drinken en te eten. Toch moeten we bereid zijn, eerder honger en dorst te lijden, dan ons van onze roeping te laten afhouden. En niet alleen dat, maar als het om sterven gaat, moeten we onze levens aan God aanbieden als een huldebetoon. En we moeten altijd een sterven, dat voor Hem kostbaar en gezegend is, stellen boven alle levens, die in deze wereld te bedenken zijn, maar die Hij zal

vervloeken.

Dat is een regel die voor alle christenen geldt. Daarin krijgen ze er de bevestiging van dat ze echte kinderen van God zijn. Dat gebeurt als de wereld hen niet verhindert om God te dienen en ze altijd de weg volgen, die hen door de Heilige Schrift is aangewezen.

Als ik zeg dat de wereld ze niet moet verhinderen, bedoel ik niet alleen de lage begeerten, zoals dronkenschap, hoererij, gierigheid en dergelijke, maar ook begeerten die bepaald niet verboden zijn, zoals eten en drinken, dat ons door God is toegestaan. Maar als het drinken en eten ons afhoudt van het dienen van God, moeten we ons zó aanzetten, dat onze begeerten worden getemd.

Dat zal nog beter worden begrepen uit onze dagelijkse ervaring. Stel u een man voor die in genot en weelde zou kunnen leven, die zich met goed eten, heel smakelijk en kostelijk, zou kunnen verzadigen. Maar dan zou hij zijn geweten aan de kapstok moeten hangen, zoals dat heet. Of hij zou met de wereld wereldsgezind moeten leven. Want er zijn tal van betrekkingen, die aan veel mensen worden aangeboden, die evenveel verleidingen van Satan zijn.

Dan kunnen ze gaan denken: o, als ik tot zo'n positie kwam, zou ik een eervolle plaats innemen, iedereen zou me het hof maken, ik zou een goedvoorzienige tafel hebben en kunnen eten wat ik maar wilde. En zelfs op mijn oude dag zou ik zeker behaaglijk kunnen leven, als ik veel inkomsten had verkregen.

Maar daar kan ik niet toe komen, want waar loopt dat op uit? Hierop, dat ik het niet zou kunnen doen zonder gevaar te lopen me te buiten te gaan en me zelfs helemaal van God te vervreemden. In alle geval zou ik Hem niet meer zo zuiver kunnen dienen als Hij dat gebiedt.

Als een mens op die manier verzocht wordt, lijkt hij stellig op Ezau, als hij dan die positie kiest die hem voor de wereld het best moet passen. Maar dan laat hij de middelen in de steek om God te dienen en rustig met een goed geweten te kunnen leven.

Want hij overweegt niet dit: ik ben een zwak mens en met grote moeite kan ik me aan de vreze Gods houden, hoewel ik er dagelijks toe word opgewekt, zelfs als ik me er toe zet en me inspan. Hoe zal het dan gaan als ik buiten het Woord van God leef, niet meer word aangespoord om mijn plicht te doen en verwikkeld raak in veel wereldse zaken en ondernemingen?

Als een mens niet aan al die dingen denkt en voor een goede tafel kiest, dus voor een positie, waarin hij zich snel kan verrijken, zal hij erg veel op Ezau lijken. Maar als we integendeel bedenken: ja zeker, we zouden ons gemak kunnen nemen als we God in de steek wilden laten of, hoe weinig dan ook, van de goede weg wilden afgaan. Maar wát bereiken we daarmee? De duivel zal voortdurend nieuwe listen verzinnen en ons totaal verleiden, zodat we verloren mensen zijn.

Laten we dat gevaar voorkómen en liever honger en dorst of een sobere maaltijd zonder overdaad of vertoon verdragen. Ik moet zeggen: laten we liever niet op grote voet, maar sober leven dan rijk en weelderig, maar waarbij we onszelf vergeten en al ons vermaak hier beneden vinden.

Als we dat doen, volgen we het voorbeeld van onze vader Jakob. Zoals ik al gezegd heb gaat het niet alleen om ons gemak en onze weelde, maar als het nodig is zelfs om ons leven.

Want als het op een belijdenis van ons geloof aankomt, zoals God die van ons vraagt en als het, om de Naam van onze Heere Jezus Christus te verheerlijken nodig is, dat we sterven en het die kant op moet, dan hebben we zelfs ons leven en alles wat

daarmee samenhangt los te laten. Als we dat niet doen laten we blijken, dat we niet weten wat het betekent de geestelijke goederen te hebben geproefd, dat we de smaak ervan kwijt zijn en de duivel ons door zijn vergiften bedwelmd, ons betoverd en verdwaasd heeft.

We zien zo, hoeveel nut deze geschiedenis voor ons heeft. Want behalve dat God ons Zijn verkiezing bevestigd heeft en ons heeft laten zien wat er in Ezau en Jakob leefde, steekt ook onze vader Jakob ons de hand toe en hij laat ons zien, dat al de lusten van deze wereld ons niets waard moeten zijn, zelfs tot in ons voedsel toe als het er toe zou moeten komen, dat we als arme hongerige mensen moesten leven. Dan zouden we nóg drinken en eten moeten laten staan, zelfs al stond het voor ons klaar, al hadden we er trek in; ja, als we de happen al in de mond dachten te hebben en aan het doorslikken toe waren. Dan zouden we, al waren we al zó ver heen, toch zó'n gevecht met onszelf moeten aangaan, dat we afzien van onze natuurlijke aard, ja zelfs van wat mensen niet veroordelen, als het ons achterop doet raken en ons verweekt in oneerlijke, wereldse praktijken.

Dát moeten we doen. En laten we dan naar de andere kant oppassen niet op Ezau te gaan lijken door de een of andere uitvlucht te zoeken. Zo zullen velen zeggen: nu ja, we moeten toch leven! Tegenover de mensen kunnen we ons dan wel verontschuldigen, maar we zullen ons moeten verantwoorden voor de grote Rechter. Die heeft ons laten weten, dat het Zijn wil is, dat we de schat van het heil, die Hij ons aanbiedt zó hoog moeten waarderen, dat we leren ons uit de wereld terug te trekken en alles daar voor ons geen waarde heeft.

Dat moet op veel manieren in praktijk worden gebracht. Want stel dat een christenmens bemiddeld is, sober in eten en drinken, heel geen smulpaap, omdat hij de smaak daaraan heeft verloren; die er altijd aan toe is om God te danken, om de taak waartoe hij geroepen is op zich te nemen en zich in te zetten voor wat zijn roeping en positie meebrengt. Als een mens zo matig is lijkt hij op Jakob.

Want die laat eten en drinken staan. Niet dat hij niet gebruikt, wat God hem ter beschikking stelde, maar hij laat ze staan door zijn lusten in toom te houden zonder onmatigheid. Daarbij ziet hij gedurig omhoog en wijdt zich aan het dienen van God, wat hij boven alles ter wereld stelt.

Als het zou kunnen gebeuren, dat iemand die rijk was, verarmt, welnu, laat die dan liever arm zijn, al moest hij zelfs wortels eten als dat nodig was dan van God vervreemd te raken. Hij moet er altijd zó vast van verzekerd zijn dat hij zegt: omdat ik erfgenaam van de wereld ben, moet ik tevreden zijn. Al heb ik nu honger en dorst, veel tekort en armoede, ik zal God bidden mij geduld te geven.

Daarom zegt Paulus ook, *dat hij in de leerschool van onze Heere Jezus Christus geleerd heeft honger te lijden en overvloed te hebben*. Dat wil zeggen dat hij als hij overvloed had niet vergat maat te houden. En als hij niets had was hij geduldig in zijn gebrek. Hij zocht toevlucht bij God en leed liever veel gebrek in het wereldse dan dat hij zóveel had, dat hij er van barsten zou en toch de hemelse goederen kwijt raakte.

Ezau heeft vast en zeker zijn ziel begraven in die maaltijd die hij daar ziet. Hij ruikt ze, hij werkt ze naar binnen. Waarom deed hij dat? Omdat hij nergens anders mee rekende dan met dit leven. Op die manier is zijn ziel daarin begraven.

Het kan gebeuren dat wij omringd zijn door al het wereldse goed, maar de geur ervan moet ons niet zó aanlokken, dat we het geestelijke goed niet hoger stellen en daar altijd de voorkeur aan geven. Dat is de hoofdzaak van dit onderricht dat we tot ons nut

moeten toepassen.

Laten we ook goed acht geven op wat hier gezegd wordt, dat Ezau zo verkeerd deed, door zijn eerstgeboorte niet te tellen. Toch is het er een blijk van dat wij Gods genadegaven minachten, ze om zo te zeggen op de grond gooien en ze vertrappen, als we ons veel te sterk aan dit leven hechten of aan onze begeerten niets kunnen lijden of verdragen, maar al het voor ons vlees begeerlijke willen hebben. Als we zo aan onze lusten willen vasthouden, verachten we zeker de hemelse erfenis.

Want hoe hoog moeten we die niet waarderen? Zoals al gezegd: zó hoog, dat de wereld ons enkel een bijzaak is en alles wat daarmee te maken heeft achteraan komt. Maar het Evangelie en zijn beloften, waarin God ons betuigt dat Hij, omdat Hij ons tot kind heeft aangenomen, ons ook bij Zich wil hebben, dat moet voor ons alles te boven gaan, daar moeten we verrukt van zijn.

Maar laten we goed aan onszelf denken. Want als de duivel het hier eenmaal zover gewonnen heeft, dat we in onze lusten verhard zijn, denken we nergens meer aan en zoeken we enkel nog dit wankelende leven. Dan dwalen we alleen maar rond als arme beesten en hebben geen doel waar we ons op richten, zoals het ook Ezau vergaan is. Ik herhaal - wat ik al zei - dat die woorden niet zó maar neergeschreven zijn: hij heeft gedronken, hij heeft gegeten, hij is opgestaan en weggegaan.

Hoeveel van deze of dergelijke mensen zien we tegenwoordig? Want de mensen, die wereldse verlangens kennen, vinden dat wij niet goed wijs zijn en ze spotten met onze eenvoud. Nu, laten die er hun evangelie dan maar op na houden en intussen toch maar van honger sterven. Het zijn pleziermakers²³, maar ze kunnen niets tussen hun tanden krijgen, of-wel ze laten de vleugels hangen en zijn zo ellendig dat het niet erger kan.

Laat ze zo maar van hun evangelie genieten zoveel ze kunnen. Maar intussen zullen wij in de wereld opgang maken, wij zullen al onze gemakken krijgen, we zullen aan een rijk voorziene tafel zitten.

Er zijn er in onze dagen velen, die God verachten, die tot hoge posten zijn opgeklommen, tot een hoge plaats en waardigheden. Men weet hoe ze met ons spotten en hun tong uitsteken, als er met hen over het Evangelie gesproken wordt. Wij zijn in hun oog krankzinnige mensen, die nog niet eens kunnen onderscheiden tussen goed en kwaad. Waarom doen ze dat? Omdat ze drinken en eten, opstaan en weggaan.

De wereld houdt ze vast of eigenlijk houdt Satan ze zó bezig, dat de hemel voor hen niets meer betekent. En het eeuwige leven hebben ze helemaal vergeten.

Wij zien dat, maar volgen ze niet na. Want onze God stelt ons voor ogen dat het een schrikkelijk oordeel is, als wij tot zo'n dwaasheid vervallen, dat we dit leven, dat maar een schaduw is, boven de eeuwigheid stellen waarheen God ons roept.

Laten we het geval nemen dat we honderd jaar na onze dood nog konden leven. Ja, en wat dan nog? Als we, zoals Paulus zegt, deze wereld ergens mee kunnen vergelijken, is ze enkel een minuut, een schaduw die voorbijgaat, alles samen maar een ogenblik. Hoeveel betekenis moet daartegenover die onsterfelijkheid hebben, die ons wordt aangeboden in onze Heere Jezus Christus en waarvan Hij ons zo vast heeft verzekerd? En dan, wat dit leven betreft: wie heeft ons een volgende dag beloofd? Want die goed gegeten hebben, kunnen op de plaats zelf sterven en een minuut is genoeg om ze weg te nemen. Ook wurgt de onmatigheid er velen. En we zien dat de mensen, naarmate ze meer hebben om er zich aan te goed te doen, zichzelf doden.

En toch kunnen we het maar niet laten als arme beesten te zoeken wat geen enkele

zekerheid biedt. In een handomdraai is alles vergaan Maar ondanks dat zullen we dát zoeken, hebben er alle aandacht voor, zijn er verzet op, omdat we niet onderscheiden tussen wat blijvend is en wat voorbijgaat.

Maar als wij het eeuwige verachten, waar moet dat dan op uitlopen? Zelfs de boosaardigste mensen zullen zeggen dat het een bezetenheid is.

Maar door dat te zeggen tonen ze dat ze dwalen en zich nergens om bekommeren. Het is zo'n algemene ondeugd, dat zelfs de meest volmaakten ertegen te strijden hebben. Daarom zegt de Apostel met alle recht: wees niet wereldsgezind, om ons te laten ontwaken en te laten nadenken over wie we zijn en dat we toch niet zo afgestompt moeten zijn, om maar te blijven hangen aan het tegenwoordige leven.

Laten we dan doortasten en ons ten nutte maken wat ons hier geleerd werd, zodat we de pas versnellen. Maar als iets ons hindert, al was het ons oog, dan is het beter dat oog uit te rukken en liever kreupel Gods

Koninkrijk binnen te gaan dan al onze zinnen bij elkaar te hebben, maar verloren te gaan.

Om nu te besluiten: het is beter honger en dorst te lijden dan ons te verzadigen en een goed gevulde maag te hebben, maar heel niet te denken aan het hemelse leven. We moeten niet zó in beslag worden genomen door die vergankelijke wrakke dingen, dat we niet altijd onze zinnen en verlangens omhoog richten, om door de hoop burgers van het Koninkrijk der hemelen te zijn.

SLOTGEBED

Laten we ons nu neerwerpen voor de Majesteit van onze goede God met de belijdenis van onze gebreken. We bidden Hem dat het Hem moge behagen ze ons zó te laten gevoelen dat we er ons over mishagen.

Dat we zó mogen leren strijden tegen alle verzoeking, dat, al moeten we veel armoede en ellende verduren in deze wereld, dat ons, hoe het ook ga, niet doet verslappen en er ons niet toe verleidt van de goede weg af te gaan. Maar dat ieder tegenstand moge bieden, aan zichzelf en zijn begeerten en al zijn aandriften.

Dat we onze God zó mogen dienen dat we, als het Hem behaagt ons geduld op de proef te stellen, door ons de middelen en de gemakken van deze wereld te onthouden, dat alles mogen verdragen met betamelijke moed, tot we zullen zijn opgenomen in dat gelukzalige erfdeel, waar ons niets, wat dan ook ontbreken zal, maar waar we de vervulling zullen vinden met alle vreugde en geluk.

Dat Hij deze genade niet alleen aan ons moge schenken, maar aan alle volken en naties ter wereld, door alle arme, onwetende mensen uit de kerker van dwaling en duisternis terug te brengen naar de rechte weg van het behoud.

6. GENESIS 26 : 1-5

Hongersnood dwingt Izak om naar het land van de Filistijnen te gaan. God verschijnt hem daar en belooft hem met hem te zijn en dat Hij, om Abrahams wil, de belofte aan Abraham op hem zal laten overgaan.

GEBED OM VERLICHTING DOOR DE HEILIGE GEEST

Laten we onze goede God aanroepen en Hem bidden dat Hij het oog van Zijn Vaderlijke goedertierenheid op ons, Zijn arme dienaren moge slaan, door ons de vele gebreken en beledigingen, waardoor wij dagelijks onophoudelijk Zijn toom tegen ons oproepen, niet te willen toerekenen.

En daar wij onwaardig zijn om voor Zijn heilige Majesteit te verschijnen, dat het Hem moge behagen ons te ontvangen in de naam van Zijn geliefde Zoon, onze Heere Jezus Christus en de verdienste van Zijn dood en lijden te willen aannemen als voldoening voor al onze gebreken, omdat wij met onze eigen werken niet kunnen bestaan voor Zijn aangezicht.

Dat het Hem moge behagen ons te verlichten door Zijn Heilige Geest, zodat we Zijn heilig Woord recht verstaan. Dat Hij ons de genade moge verlenen het getrouw te verkondigen en het aan te nemen met ware vreze en nederigheid.

Dat wij door dat Woord ertoe onderricht mogen worden om ons vertrouwen volkomen op Hem te stellen, zodat we Hem dienen en eren zoals het behoort; dat we Zijn heilige Naam in heel ons leven mogen verheerlijken en onze naasten stichten door goede voorbeelden.

We komen Hem om al deze dingen bidden, zoals onze goede Heiland en Verlosser Jezus Christus ons heeft leren bidden, door te spreken: Onze Vader, die in de hemelen zijt, Uw Naam worde geheilgd, Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede in de hemel, alzo ook op aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

PREEK

We zagen gisteren, dat Jakob zijn maaltijd laat overgaan voor het geestelijke goed, dat God hem had beloofd. Daar toonde hij in meer zorg te hebben voor zijn ziel dan voor zijn lichaam.

Hier hebben we daar een voorbeeld van in zijn vader Izak, dat wel niet helemaal gelijk is, maar er dicht bij komt. Want we zien dat Izak meer oog heeft gehad voor de geestelijke erfenis dan voor alles wat dit wankelende leven betreft.

Hij wordt door hongersnood bedreigd en stellig was het voor hem het beste om naar Egypte te gaan. Als hij dan door een uitdrukkelijk verbod wordt tegengehouden, blijkt daaruit, dat dit plan in hem opkwam, omdat het gemak hem diende. Maar God sluit die uitweg af en Izak gehoorzaamt.

We zien dus dat Izak niet maar één maaltijd liet staan, maar al zag hij dat hij een jaar lang veel te verduren zou krijgen: hij heeft er van afgezien en is niet naar Egypte gevlucht.

Hij is gaan wonen in het land van Gerar, dat zelf ook wel niet vrij zal zijn gebleven van de schaarste, die er in het land heerste. Want het is onmogelijk, als er

hongersnood heerst, dat naburige gebieden daar niets van merken. We kunnen uit alles gemakkelijk opmaken, dat er toen in Egypte geen voedselschaarste heerste.

Zo laat Izak ons zien dat al zijn de verzoeken groot en al zitten we zonder de middelen voor ons levensonderhoud, we ons in alle geval aan Gods wil moeten onderwerpen. We moeten liever ons gemak vergeten en bereid zijn geduldig tekort en schaarste te verdragen, dan ons gemak te zoeken tegen Gods wil in. Dat is het eerste punt, dat we in deze geschiedenis ter harte moeten nemen.

Nu wordt er gezegd, dat er hongersnood kwam, een andere dan die er geweest was in de tijd van Abraham.

Want er zijn er twee geweest, zoals Mozes ons had laten weten. Zo gauw Abraham aangekomen is in het land Kanaän, moet hij het al weer verlaten en dat was voor hem een hard ding. Want God had hem dat land laten zien en had het hem tot zijn grote vreugde in eigendom gegeven. En dan moet hij er uit gejaagd worden en dan moet hij, omdat hij een arme zwerveling is, naar Egypte gaan, omdat hij nergens anders toevlucht vindt.

De tweede keer heeft hij zich eveneens teruggetrokken in het land van de Filistijnen, dat zelf ook deel uitmaakte van het hem beloofde land en dat onder de Koning van Gerar stond. Dat is niet dezelfde, waarover het nu gaat, want ze heetten allemaal Abimelech, wat zoveel betekent als: mijn vader de Koning. Dat was niet alleen een eervolle titel, maar ze drukte uit dat de Koningen niet als tirannen regeerden en hun onderdanen niet uitzogen, maar een Vaderlijke zorg hadden voor de mensen over wie God ze gesteld had.

Als er dus gezegd wordt, dat deze hongersnood voorviel zoals de eerste, moet dat duidelijk maken, dat zoals God het geloof en de standvastigheid van Abraham had beproefd, Hij diens zoon aan een gelijke beproeving heeft willen onderwerpen. Want omdat Izak erfgenaam van de belofte was, moest hij dan ook in de voetstappen van zijn vader gaan in wat aan Gods kinderen eigen is. Want wij moeten met de daad bewijzen, dat we de hemelse goederen, waarheen God ons roept, zó hoog stellen, dat we door deze wereld trekken zonder te bezwijken, al worden we op allerlei manieren verdrukt.

Daar heeft Mozes dus aan gedacht toen hij die twee hongersnoden heeft vergeleken. Hij wilde daarin laten zien dat als Abraham beproefd werd, dat niet alleen voor hem gebeurde, maar dat zijn zoon hetzelfde beeld moest vertonen. Als wij nu kinderen van Abraham en Izak worden genoemd, moet ons geloof dus ook beproefd worden naar dat het God goeddunkt. Wij worden er nu dieper door geschokt, omdat wij niet zoveel kracht hebben ontvangen als zij. Daarom ondersteunt God onze zwakheid, maar toch moet ons geloof niet werkeloos zijn.

Zo worden we er hier door de Geest van God op gewezen, dat we, zo lang we in deze wereld verkeren, aan veel ellende onderworpen zijn. We krijgen geen aards paradijs, waar we alles hebben wat we wensen. Het zal er vaak op lijken, dat God ons heeft vergeten en ons het brood uit de mond rooft, zodat het is alsof Hij er ons toe veroordeeld heeft om te vergaan.

Als dat gebeurt, moeten we het niet iets nieuws vinden en ons niet gedragen als beginners. Maar ieder van ons moet van te voren bedacht hebben, dat dit hem kan overkomen en er zich op voorbereiden, zodat we alles geduldig dragen.

Aan de gelovigen is de belofte gegeven dat, al zoeken de leeuwen vaak prooi zonder die te vinden en al brullen ze van honger, het Gods kinderen aan niets zal ontbreken. Zo staat het in Psalm 34. En dan in een andere tekst: *allen die God vrezen zullen met goed worden vervuld.*

Maar dat wil niet zeggen, dat God de Zijnen vetmest (Fr.: engraisser) en ze geeft wat ze maar kunnen wensen. Hij voedt ze op een andere manier. En als er sprake is van verzadiging, wil dat niet zeggen, dat Hij altijd hun maag vult met heerlijke spijzen. We moeten ons die andere plaats in de Psalm voor de geest halen, dat de armen in de Kerk gevoed zullen worden.

Daar lijkt iets van een tegenspraak in te liggen, dat God hen die tot de Kerk behoren met brood zal verzadigen en ze toch armen en behoeftigen noemt. Als ze arm en behoeftig zijn, waar blijft dan de belofte, dat God ze met brood en van alles zal verzadigen?

We moeten wat tegenstrijdig lijkt met elkaar in overeenstemming brengen en dan zó, dat we ons afhankelijk weten van Gods voorzienigheid, zodat we door Hem gevoed worden. Maar als Hij toelaat dat we honger en dorst te verduren krijgen, moeten we niet de hoop laten varen dat Hij onze Vader en voedsterheer zal zijn. Daarom bidden we Hem om ons dagelijks brood.

Dat gaat in tegen de voorzieningen, waar de kinderen van deze wereld op vertrouwen. Want ze voelen zich nooit veilig, als ze hun zolders en kelders niet goed gevuld hebben, zoals in een andere Psalm staat. En als ze dan goed voorzien zijn, verachten ze God en denken buiten alle gevaar te zijn.

Daartegenover hebben de gelovigen wel iets om zich mee te voeden, maar ze moeten toch elke dag hun mond opendoen, alsof God hen het brood bij brokjes in de mond stopt. Als ze niets hebben, moeten ze zich altijd aan Hem en Zijn goedheid toevertrouwen en hopen dat als het God behaagt een kruimel brood ze staande kan houden. Of wel dat God een middel zal vinden om hen te onderhouden als zij niet weten hoe het moet gaan.

Als ons dus gezegd wordt, dat Izak door de hongersnood opgejaagd is, wil God eigenlijk duidelijk maken, dat we, als ons armoede of gebrek overkomt, niet moeten denken dat Hij ons in de steek heeft gelaten. Ook niet dat het er een teken van is dat Hij ons haat of dat we moeten denken dat Hij niet langer met ons van doen wil hebben. Maar zoals onze vader Izak voortdurend honger en dorst heeft verduurd en tenslotte ervaren heeft, dat God altijd voor hem zorgde, moeten wij ons van hetzelfde bewust zijn. Zoveel over dit punt.

Dat wordt ons krachtig verzekerd door Paulus in het 8e hoofdstuk van de Romeinenbrief, als hij zegt: zal hongersnood ons kunnen scheiden van de liefde, die God voor ons heeft in onze Heere Jezus Christus? Paulus strijdt daar namens alle gelovigen, als hij verzekert dat, als God ons voedsel krapper maakt of we zelfs helemaal zonder eten zitten, het kan lijken of Hij ons wil buitensluiten van al het goed dat Hij in deze wereld heeft geschapen en alsof we niet waard waren op aarde te verkeren.

Maar zelfs dan moeten we die verzoeking te boven komen en stellig weten, dat God ook midden in de hongersnood onze Vader is. Daar kunnen we mee tevreden zijn en ons verblijden, midden in onze zorgen.

Zo worden we er ook door Izaks voorbeeld toe aangespoord, dat we door hongersnood of andere beproevingen niet zó boos en prikkelbaar mogen worden, dat we er God door loslaten en ons afkeren van de weg waar God ons op gezet heeft. Want we zagen hoe Jakob zijn maaltijd heeft laten overgaan om de geestelijke erfenis te verkrijgen die hem beloofd was.

Zo zien we hier nu dat Izak het niet zwaar gevonden heeft dat hij zo'n lange tijd zou moeten lijden. Hij ziet dat Egypte een goed toevluchtsoord zou zijn en toch heeft hij het de rug toegekeerd. Waarom deed hij dat? Omdat God hem had verboden erheen te

gaan. We zien zo, dat Izak er ook door hongersnood niet toe gebracht is om tegen God ongehoorzaam te zijn en zich niet door Gods hand te laten leiden.

Daar moeten wij uit leren, dat we, als onze God ons wil bezoeken met armoede en gebrek, niet aan ongeoorloofde middelen mogen denken om in leven te blijven. Vooral als Satan ons uitwegen voorstelt, moeten we liever van honger willen sterven, als dat nodig mocht zijn, dan ons aan Gods leiding te onttrekken. Want we kunnen enkel gevoed worden door Zijn zegen. Al hadden we immers alle brood en alle voedsel ter wereld, dan zou de wind ons zeker evenveel nut doen als voedsel als dat. We zouden ons maar volstoppen en toch niet verzadigd worden.

Want zoals Mozes zegt, niet het brood voedt ons, maar het Woord dat uit Gods mond uitgaat. Onder dat Woord verstaat hij niet de heilsleer, maar de kracht die God uitstort over Zijn schepselen. Dát is ons voedsel en daar zeg ik van: niet alleen voor de ziel, maar ook voor dit onzekere leven.

Laten we daarom op onze hoede zijn en niet door Satan verleid worden in wat hij ons voorstelt als we gebrek hebben. Hij komt dan met een: je zou dit kunnen doen of: je zou die kant kunnen uitgaan en: daar zou je hulp kunnen krijgen. Kijk, als dat tegen Gods wil ingaat, moeten we standvastig blijven en afwachten dat God zich over ons ontfermt. Want Hij kent het middel dat wij nog niet zien.

Het is wel waar dat wij geen openbaringen krijgen zoals onze vader Izak heeft gekend. God zal ons niet van de hemel verschijnen. Maar het moet ons voldoende zijn, dat wij in onze tijd zeker weten wat Gods wil is. Want God heeft aangevuld wat de oude Vaders ontging als Hij ze verscheen. Wij hebben nu de Wet als onfeilbare regel. Wij hebben de Profeten die de Wet uitleggen, zodat de beknoptheid ervan geen onduidelijkheid betekent. En we hebben nog grotere volmaaktheid in het Evangelie.

Als God ons dus geopenbaard heeft wat voor ons nuttig is te weten, moeten wij nu niet meer om visioenen vragen. Zo vaak we twijfelen en ons onzeker voelen moeten we de Schrift opslaan. En als we gaan denken over de middelen, moeten we er acht op geven of het geoorloofd is en of God het goedkeurt. Als we dan merken, dat de middelen, die ons hoofd bedenkt niet naar Gods wil zijn, zoals die te vinden is in Wet en Evangelie, moeten we dat alles laten varen.

Zo moeten we onze vader Izak navolgen en zo die moeilijke, neerdrukkende verzoeking te boven komen, omdat we weten dat we, ook al hebben wij geen middelen, toch gevoed worden al kan het erg sober zijn.

Want vaak zien we dat de ongelovigen dertig maal meer bezitten dan ze nodig hebben. We zien ze Gods gaven lichtzinnig verkwisten, ze krijgen er zelfs een afkeer van.

En de arme gelovigen? Als ze gewerkt hebben om aan de kost te komen, hebben ze alle moeite om brood te kunnen kopen. Als we dus zien dat God de Zijnen vaak zó wil beproeven, laat ieder zich er dan op voorbereiden, zodat we niet afkerig worden. Ook al behandelt onze God ons nog zo hard en streng, dan doet Hij dat niet om ons te laten afzien van wat Hij ons heeft beloofd, namelijk dat Hij ons voor Zijn kinderen houdt.

We moeten weten dat het alleen aan Hem toekomt ons staande te houden en te voeden en dat Hij dat doen zal, hoewel niet zoals wij wensen en fantaseren. En als wij dan zien, dat God ons niet zo zwaar verdrukt, dat de honger ons alle kanten uitdrijft, moet het tot ons doordringen, dat Hij ons daardoor ondersteunt wegens onze zwakte. Dat is de hoofdzaak van wat we uit het voorbeeld van Izak moeten vasthouden.

We zouden hier de vraag kunnen stellen: *waarom heeft God onze vader Abraham naar Egypte laten gaan, terwijl Hij het zijn zoon verbiedt?*

We moeten er daarbij acht op geven, dat God weet hoe we zijn en wat we dragen

kunnen. Om die reden laat Hij niet toe, dat wij overmatig verzocht worden, zoals Paulus zegt, waarbij hij God trouw noemt. God weet dus wat Hij in ons gaf, want wat er van nature is, zou ons alleen maar laten verloren gaan. Maar als Hij ons iets van de kracht van de Heilige Geest heeft gegeven, weet Hij of dat in geringe of in meerdere mate is gebeurd. En naar die maatstaf beproeft Hij ons geloof en ons geduld en als Hij ziet dat we zwak zijn, laat Hij niet toe dat we zo zwaar beproefd worden.

Zo is dat hier gebeurd en uit dat verschil tussen Abraham en Izak zien we dat God de gelovigen niet gelijk behandelt. Izak is de opvolger van Abraham geworden, hij heeft de belofte. Uit het feit, dat hij al beproefd is door verdrukkingen kunnen we zien dat God hem langs dezelfde weg leidde. Maar dat kan - zoals ik al zei - niet betekenen, dat het volgens precies dezelfde regel gaat. Want onze God ondersteunt wie Hij wil. En als Hij toelaat, dat mensen harder worden behandeld versterkt Hij ze in diezelfde mate.

Abraham is na een verblijf in Egypte naar het land Kanaän teruggekeerd. Maar God heeft hem ook uit Egypte teruggehaald en heeft als het ware de hand naar hem uitgestoken. Want hij had daar ook kunnen afzakken, als hij zag dat hij daar rijk werd. Ook hadden de inwoners hem kunnen haten en zo haalt God hem terug.

Hij had hetzelfde met Izak kunnen doen, maar wij mogen Hem geen wet opleggen. Als iemand hierop zou willen antwoorden met de vraag of God aan Izak dan niet een onoverwinnelijke kracht had kunnen geven, zodat hij niet in slaap kon vallen? Ja zeker, maar kunnen wij Hem daartoe verplichten? Hij moet ons regeren volgens Zijn oneindige wijsheid en niet volgens onze dwaze dromerijen.

Laten we dus goed ter harte nemen dat, als er zo'n verschil bestaat in de beproevingen van de gelovigen, dit gebeurt omdat God weet wat ieder dragen kan. En laten we ons altijd dat woord van Paulus voor de geest halen, dat we op Hem moeten hopen, als Hij ons op de proef stelt, ons in strijd brengt, ons moeiten te dragen geeft en toch zal zorgen, dat we niet totaal neergedrukt en overwonnen worden. Daarom heeft Hij Izak verboden naar Egypte te gaan.

Van Izak wordt gezegd dat hij in het land Kanaän moest gaan wonen en dat God altijd met hem zou zijn en dat Hij de eed die Hij aan zijn vader Abraham had gezworen zou vervullen.

Die eed bevestigde, dat hij en zijn nakomelingen zich zouden vermenigvuldigen als de sterren aan de hemel en dat in zijn nageslacht alle volken op aarde zouden worden gezegend.

Hier zien we waarom God Izak niet toeliet om naar Egypte te gaan. Uit vrees namelijk dat hij de belofte, die hem over het land Kanaän was gegeven, zou vergeten, door met Egypte tevreden te zijn en daar maar te blijven.

Wanneer zo Izak, die zo uitgeblonken heeft in geloof, zoals we in zijn hele leven zien en waarvan de Heilige Geest hem getuigenis geeft, het zo nodig gehad heeft om in toom te worden gehouden, wat zal dan wel van ons gelden? Wij moeten er ons dus niet over verbazen, als onze God ons niet de vrijheid geeft om alle kanten uit te dwalen. Want Hij weet dat dit ons telkens weer in de war zou brengen.

Omdat wij dus zo'n zwak geheugen hebben en er niets toe nodig is om ons te laten verdwalen, zodat we niet weten waarheen we moeten gaan, geeft onze God ons niet zoveel vrijheid als we zouden wensen. Zo vaak we dus binnen nauwere grenzen worden gehouden dan onze fantasie lief is, moeten we beseffen dat, als onze vader Izak dat nodig heeft gehad, wij nog veel meer, omdat wij niet zo'n ongewone kracht

hebben verkregen als hij.

We zien in Izak wat we al toen het Abraham betrof duidelijk gemaakt hebben. God zegt hem, dat Hij hem al het land zal geven, dat hij ziet en doorgetrokken is. Ja, maar Hij zegt hem ook: je zult daar als vreemdeling verkeren.

Dat lijken tegenstrijdige dingen Want als God hem dat land in bezit wil geven, waarom maakt Hij daar dan geen haast mee? Waarom laat Hij hem dan zo lang hunkeren?

Maar het gaat niet om een verleden, want Hij zei: je zult er wonen. Maar het woord dat Mozes gebruikt betekent zelfs: in een vreemd land wonen als een doortrekker. Zo heeft Izak dus de zeggenschap over het land, maar toch bezit hij er geen voetbreed van, maar hij moet er wonen op gepachte grond. Hij moet allerlei ergernissen en laster die men hem aandoet ondergaan. Maar bezitten doet hij geen voetbreed, behalve het graf waarover we eerder hebben gesproken. Alles samengenomen moeten we hier tot de slotsom komen, dat God heeft gewild dat Izak geheel en al in Zijn Woord zou rusten.

Dat is dan ook de vaste grond waarop wij levenslang en zelfs bij ons sterven moeten bouwen. Want al hadden wij alles wat begeerlijk is, wat zouden geloof en hoop dan nog voor ons betekenen? Het goede dat wij van God ontvangen moet daarom verborgen zijn. We moeten het immers alleen in geloof aanschouwen en God de eer aandoen Hem voor trouw te houden in alles wat Hij gezegd heeft. Ook al laat Hij de waarheid van Zijn beloften niet in hun uitwerking zien, dan moeten wij dat niet beoordelen met ons verstand en onze gevoelens. We moeten steeds zeggen: *Hij heeft het gesproken, dat moet ons voldoende zijn, Hij zal het ook doen.*

Als we zo al onze blijdschap kunnen vinden alleen in het Woord van God is dat er de echte bevestiging van, dat we zeggen in Hem te geloven. Maar als we altijd voorschotten in de hand willen hebben en alles wat we wensen, dan heeft het Woord van God voor ons geen enkele waarde meer en dan kunnen we ons nooit genoeg oefenen in de overdenking ervan.

We zien gedurig dat God, als Hij tot Zijn dienaren gesproken heeft, hen er niet de vervulling, de uitvoering van laat zien. Dan moeten wij beseffen, dat dit ons meegedeeld wordt om ons te leren God aan te roepen als Hij ons laat wachten, zelfs als wij zwakker worden en niets in handen hebben. Dan moeten we leren zeggen: Heere God, omdat we Uw belofte hebben zullen we nooit beschaamd uitkomen, als we U erin verwachten.

Als God Izak belooft, dat Hij met hem zal zijn en er dan het overige aan toevoegt, moeten we daaruit afleiden, dat het beste van alles wat we kunnen wensen, is dat God voor ons zorgt. Dat Hij aan onze behoeften denkt en dat we, als we Hem aanroepen, weten dat Hij dicht bij ons is. Want als wij niet weten dat Hij genadig is, zou het niets betekenen al gaf Hij ons overvloedig de vele dingen die we Hem vragen. Want we moeten er mee beginnen er diep van overtuigd te zijn dat God ons liefheeft en ons gunstig gezind is.

Als we dat punt bereikt hebben, dat we er ons vast van verzekerd houden, dat God ons altijd genadig zal zijn, dat Hij klaar staat om ons te helpen als het nodig is en ons nooit zal verlaten, zullen we gemakkelijk al het overige afwachten.

Maar als we niet weten dat Hij met ons is, wat wil zeggen dat Hij ons Zijn tegenwoordigheid wil laten gevoelen; dat Hij ons zal redden uit al de gevaren waarin we verkeren en dat ook werkelijk doet; dat Hij ons zal opbeuren, als we gevallen zijn; ons zal leiden waar geen weg is; ons uitkomst zal geven als er enkel verwarring heerst: als we dat niet kennen is er geen fundament. Maar als we dat hebben, moeten

we daarbij ook nog op al het andere hopen.

Want als God ons liefheeft, beschikt Hij zeker over het vermogen om ons in alles en door alles heen te helpen, Hij zal het dus doen.

Daarom begint Mozes hiermee: *Ik zal met je zijn*. En daarna zegt God tegen Izak dat Hij zijn nakomelingen zal vermenigvuldigen als de sterren aan de hemel. Het goed dat God ons wil schenken komt wel niet altijd volgens onze wens, zoals we al aangetoond hebben. We kunnen vaak zonder zitten en dat wil ons des te meer aansporen tot gebed. God wil ons ook op de proef stellen, om ons te laten weten, dat we Hem niet zó vertrouwen als het zou moeten. Onze ondankbaarheid berooft ons ook vaak van wat God ons wel had willen geven. Want we zijn niet altijd zó gestemd, dat we ontvangen kunnen wat Hij ons aanbiedt. Hij heeft Zijn hand wel open, maar wij houden onze mond dicht, wat dááruit voortkomt dat we opgesloten zitten in ongelovigheid en wantrouwen. Dan krijgen we dát te verduren. Maar als we ervan verzekerd zijn, dat Hij met ons is en ons zegent in wat Hij voor ons dienstig acht, zal ons niets ontbreken. Wat die belofte betreft dat alle volken der aarde in Izaks zaad zullen worden gezegend: die is speciaal voor hem, zoals ze dat voor Abraham was.

En dat ziet op onze Heere Jezus Christus, zoals we dat verklaard hebben. Want Jezus Christus moest als het ware de fontein van deze zegen zijn, die uitgestroomd is naar Abrahams hele geslacht. De gelovigen, die daaruit zijn voortgekomen, zijn waarlijk gezegend en deelgenoten van deze belofte, maar dat kón alleen door onze Heere Jezus Christus.

Dus als Hij van Abrahams zaad zou worden afgescheiden, moet alles onvruchtbaar zijn en dan zou er geen druppel zegen zijn. Maar nu God in Zijn oneindige goedheid heeft gewild, dat Zijn Zoon aan ons zou toebehoren, zijn wij verbonden met de echte natuurlijke kinderen van Abraham. En hoewel wij afstammen van al de volken der aarde, die toen van de Kerk vervreemd en totaal afgescheiden waren, zijn wij toch evengoed met hen gezegend.

Want als er werd gezegd: Ik zal je zaad zegenen en God daar niets op had laten volgen, zou dat erg mager zijn. Maar doordat er gezegd wordt, dat alle volken der aarde gezegend zouden worden in het zaad van Abraham, horen wij er bij.

Daar moeten we ons over verheugen, omdat we weten, dat die belofte op ons is toegepast, omdat onze Heere Jezus Christus is verschenen. In de Schrift wordt ons vaak gezegd, dat men zich zal zegenen in een mens, die men als voorbeeld en spiegel neemt". En als men ernaar verlangt gelukkig te zijn, kan men zeggen: moge God mij maken wat deze of die is.

Maar de uitleg van Paulus maakt ons duidelijk, dat wat van Abraham en Izak wordt gezegd niet alleen die betekenis heeft. Op andere plaatsen wordt gezegd dat de gelovigen zich in God zullen zegenen.

Zo wordt er nu gezegd, dat ze zich zullen zegenen in het zaad van Abraham. We moeten al ons welvaren, al ons heil alleen zoeken in Hem, die er de fontein van is, zoals Paulus dat zegt. Maar omdat de afstand te groot zou zijn en wij zo hoog niet kunnen klimmen, is onze Heere Jezus Christus naar ons toegekomen en hebben wij in Hem stromen van levend water.

We hoeven er enkel maar van te komen drinken, zoals Hij zegt: *komt tot Mij en wie dorst heeft, laat die komen. Want Ik heb levend water en ieder die ervan drinkt, zal niet alleen genoeg voor zichzelf krijgen, maar stromen zullen uit zijn binnenste vloeien en fonteinen van levend water, om dat aan anderen te geven*.

Als we dus zien dat God ons al Zijn goed persoonlijk wil meedelen in de persoon van

Zijn Zoon, hebben we des te minder verontschuldiging, als we niet komen om deel te hebben aan deze zegen die ons wordt aangeboden.

Dan wordt er niet alleen gezegd, *dat alle volken der aarde gezegend zullen worden, maar dat ze zichzelf zullen zegenen*. Het staat niet zo dat wij van ons uit of door onze kracht en inzet zegen kunnen verkrijgen of inbrengen, maar ieder moet zich door geloof in Jezus Christus zegenen. Want zoals Hij ons door het Evangelie wordt aangeboden, moeten we Hem ook aannemen. Als wij ongelovig blijven, komt dat er op neer, dat we de deur dichtdoen voor alle genadebetoon.

Omdat God dus sinds zo oude tijden heeft vastgesteld wat voor ons heil nodig is en zoals Paulus zegt Jezus Christus in de volheid van de tijd verschenen is en het voldoende betuigd is, dat Hij het gezegende zaad is in Wie we alle goeds moeten zoeken, laten we dan komen met die gretigheid van het geloof en zo'n aandrang, dat we niet door onze boosheid en ongelovigheid ervan worden uitgesloten, dat God aan ons vervult, wat Hij heeft gesproken en we zo niet de bevestiging van de belofte krijgen. Laten we ervoor waken dat niemand zichzelf verhindert, door zijn eigen boosheid en schuld.

Tenslotte wordt er gezegd, dat God Zijn eed aan Izak zal bevestigen, omdat Abraham naar Gods stem geluisterd heeft, Gods bevelen, inzettingen, voorschriften en wetten heeft opgevolgd.

Hier wordt de eed nog eens herhaald, wat voor ons allen een nog grotere en stilliger bevestiging betekent. Want wij kunnen God niet geloven, zonder krachtig te hebben gestreden tegen het wantrouwen, waar we toe geneigd zijn. En verder zijn we zó oppervlakkig, dat het meer dan erg is. Daarom zweert God om ons een des te grotere zekerheid te geven.

Zoals we al eerder lieten uitkomen, is het een groot kwaad in ons, dat het nodig werd dat wij er God toe dwongen om te zweren. Want wij doen een sterfelijk mens al geen eer aan als we niet tevreden zijn met zijn enkele woord, als we hem voor een man van eer houden en voldaan zijn met wat hij ons beloofd heeft. Maar als we zeggen dat we willen, dat hij het bezweert, is dat een teken van wantrouwen dat onder mensen al als onverdraaglijk geldt.

Als we dan God zo'n oneer aandoen, dat we Hem een eed afvragen naast zijn Woord, zijn we dan niet heel boosaardig? En toch heeft God medelijden met ons. Hoewel het een onverdraaglijke ondeugd is, dat wij Hem willen laten zweren buiten wat Hij al gesproken heeft, past Hij zich niettemin bij ons aan.

Wat willen we dan toch nog meer? Welke verontschuldiging blijft er over als we nog meer willen, dat Gods beloften ons onder ede worden bevestigd? Dat woord eed moet ons door het hart snijden als het ter sprake komt, vooral als het er over gaat ons te verzekeren van Gods goede wil en de liefde die Hij ons betoont.

Laten we nu overgaan tot dat punt, waar ons wordt gezegd, *dat dit gebeurt omdat Abraham Gods stem heeft gehoorzaamd*.

Het kan wel lijken, dat God de uitvoering van Zijn beloften toeschrijft aan Abrahams kracht en verdiensten. Maar we hebben al uiteengezet dat dit onmogelijk is en niet zo moet worden opgevat, alsof Abrahams gehoorzaamheid aan God er de oorzaak van is geweest, dat God hem heeft gegeven wat Hij hem had toegezegd. Want we hebben duidelijk gemaakt dat bij God alles een vrije gave is.

Toen Hij Abraham uit de afgoderij waar hij in leefde, heeft getrokken, zoals Jozua dát optekent: wat heeft God daartoe bewogen? Als Hij daarna tot het einde toe Abraham heeft onderhouden, is dat niet gebeurd, omdat Abraham Hem gehoorzaamd heeft.

Want Hij had hem integendeel al lang van tevoren gezegd: Ik zal je zegenen en met je zijn, ik ben je rijkste loon. Je nakomelingen zullen zo menigvuldig zijn als de sterren aan de hemel en alle volken der aarde zullen in jou worden gezegend.

Dat was allemaal tegen Abraham gezegd vóór Izak was geboren. En toen Abraham zijn zoon heeft willen offeren, is tegen hem gezegd: *omdat je je enige zoon niet gespaard hebt, maar bereid was hem te offeren uit liefde voor Mij, zal Ik je zegenen.* En dat was ook al eerder tegen hem gezegd.

We zien dus dat wat aan Gods kant genade is, iets dat Hij ons toekent uit louter vrijgevigheid, Hij dat toeschrijft aan de dienst die we Hem bewijzen. Niet om ons trots te maken, maar om er ons toe aan te zetten om Hem des te meer te dienen, goedsmoeds en van harte. Dát is Gods bedoeling. Niet zó, dat Hij afziet van de lof die we Hem schuldig zijn, zoals de mensen die onrechtmatig naar zich toehalen. Maar omdat Hij weet, dat wij aansporing nodig hebben en omdat Hij helpers wil hebben waar Hij zich van bedient. Anders zouden wij koud en laks zijn.

Allen die hier verdiensten in zoeken en de lof van Gods loutere goedheid willen verduisteren, om de mensen te verheerlijken, alsof die de oorzaak van hun behoud waren, verdraaien hier werkelijk alles. Ze keren God bedoeling om zoveel ze maar kunnen.

Laten we het dus zó zien, dat als er gezegd wordt dat God Zijn eed aan Abraham zal bevestigen, omdat Abraham Zijn stem heeft gehoorzaamd, dat volstrekt niet bedoelt onszelf aan te wijzen als de oorzaak ervan, dat dit gebeurde. Maar alleen om erop te wijzen, dat de dienst, die Abraham Hem had bewezen, Hem welgevallig is geweest, met de bedoeling dat kan dat zou navolgen en ook zo zou dienen.

Daar hebben we dus iets, dat ons moet aansporen, zo vaak we voelen dat we traag zijn, niet zo dienstvaardig als nodig zou zijn, als we ons helemaal zouden wijden aan het gehoorzamen van God.

We zouden kunnen denken: hoe kan dat? Er wordt hier gezegd dat als wij aan God gehoorzaam zijn, Hij dat zal aannemen als een welriekend offer. Maar alles wat wij doen is immers niets, in ons zit immers niets van waarde?

Als God ons nu zo'n eer aandoet, zonder dat wij het waard zijn, moeten wij dan nog traag zijn en ons niet, zelfs boven onze macht, dus door de genade die Hij ons bewezen heeft, inzetten, zoveel we maar kunnen? Moeten we er dan nog onzeker over zijn wie Hij voor ons wil zijn?

Zo moeten de gelovigen zich dus aansporen. Laat dat er ook dienstig toe zijn, ons te leren altijd in vreze en beven te leven. Want onze God laat ons zien dat die Hij roept het vaak opgeven en zich de roeping onwaardig betonen. Als we Hem dus niet willen verzoeken en bereid zijn Zijn onderricht aan te nemen, wordt ons om die reden gezegd, dat Hij onze diensten beloont. Niet omdat wij enig loon verdiend hebben. Want - zoals ik al zei - moeten we niet beginnen te disputeren over wat wij kunnen doen, want wij kunnen helemaal niets. En zelfs wat wij door Gods genade gedaan hebben, verdient geen enkele beloning, want God kan het naar recht veroordelen.

Waar het om gaat is, dat God in Zijn loutere vrijgevigheid aanneemt wat wij doen, om ons des te meer moed te geven. Dat moet ieder tot zijn eigen voordeel toepassen, als we gewaar worden, dat we achterop raken in goedgevoelen door onze laksheid en luiheid. Dat moeten we er als de hoofdzaak van vasthouden.

Als er geschreven staat, dat Abraham Gods stem gehoorzaamd heeft, wil dat de juiste regel van een goed leven aanwijzen, om ieder er van af te manen bijzondere vrome praktijken" te bedenken, zoals we gewoon zijn.

Als de mensen dus God willen dienen, wat doen ze dan? Ze nemen de vrijheid om op hun manier te leven en verachten alles wat God beveelt. Wat gaat in het Pausdom voor het dienen van God door? Dingen die de mensen in hun dwaze hersenen hebben uitgevonden. Want als ze al dat geknutsel, dat daar wordt ondernomen, hebben opgeteld, zeggen ze nog wel, dat God zo recht gediend en geëerd wordt. Maar intussen doen ze niets van wat God bevolen heeft en ze verachten Hem. Dat loopt er dan op uit - en daar beklaagt God zich over - dat de mensen door hun tradities verwerpen wat hun geboden werd.

Daar wij dus zo geneigd zijn, aan te komen met onze dwaze inbeeldingen, moeten we leren, dat wanneer de Schrift ons spreekt van een zuiver en heilig leven en over de volmaaktheid die voor God bestaan kan, die dáárin bestaat dat we Gods stem gehoorzamen.

Zo toont Hij dat ook door Zijn Profeet: *Heb Ik u gevraagd Mij offers te brengen?*

Dat heeft God zeker gevraagd. Maar waarom spreekt Jeremia dan zo? Hij wil duidelijk maken dat God het daar niet bij laat blijven. Hoe dan? Hij zegt: door Gods stem te gehoorzamen. Dat is het voornaamste en daar moeten we mee beginnen en dat is het doel, dat we voor ogen moeten hebben. Dat wil zeggen dat God het gezag heeft om ons te regeren en wij Zijn onderdanen zijn.

Toch zullen we het vreemd vinden dat hier gezegd wordt dat Abraham de bevelen, de inzettingen, de voorschriften en de wetten van God heeft gehouden. Er was nog geen woord van heel de Wet geschreven. Want we weten hoeveel tijd er ligt tussen Abrahams roeping en de Wet, namelijk vierhonderddertig jaar. Hoe kan God dan zeggen dat Abraham Zijn bevelen, inzettingen, voorschriften en wetten heeft gehouden?

Het is hiermee zo gesteld als we het al eerder hebben gezien in hoofdstuk 18. Want hoewel er nog niets op schrift stond, is Abraham niet onkundig geweest van wat God Zijn volk later geleerd heeft.

Want God kent twee manieren om de Zijnen te regeren, al wil dat niet zeggen, dat Hij van zijn kant veranderlijk is. God heeft dus niet altijd hetzelfde middel gebruikt om Zijn gelovigen te onderrichten. Maar in alle geval heeft Hij maar één regel gevolgd, hetzij geschreven, hetzij ingegeven, voor hen die Hij naar Zich toe wilde trekken.

Dus al had Abraham nog geen geschreven Wet, toch was hij voldoende op de hoogte om te weten hoe hij God moest dienen. Dat moeten we uit deze tekst vasthouden.

In alle geval laat God zien, dat als wij gewillig zijn om Hem te gehoorzamen en Hem onderdanig zijn, Hij van zijn kant Zich er nooit aan onttrekken zal ons de weg te wijzen die we hebben te gaan. En als we die bewandelen komen we nooit bedrogen uit.

Abraham heeft dus eertijds, vóór de Schrift er kwam, bevelen, inzettingen, voorschriften en wetten gekend. Wij nog des te meer, nu God zich door Mozes zo vertrouwelijk bekendgemaakt heeft en daar de Profeten nog bij heeft gegeven, om ons de Wet gemakkelijker te laten verstaan. En nu Hij in het Evangelie zo klaar heeft gesproken, kunnen wij er dan nog aan twijfelen dat Hij de taak van een goede Meester op zich neemt die ons op alles wijst wat voor Hem goed, zuiver en rechtvaardig is?

Maar wat gebeurt er? De ondankbaarheid van de wereld is zo groot, dat men zich niet aan Hem wil onderwerpen. Dat komt daardoor, dat de mensen wijzer willen zijn dan hen geoorloofd is en er een eigen soort wijsheid op na willen houden. Alsof er niet geschreven stond: aan God, de alleen wijze zij eer en heerlijkheid!

Als Paulus zegt dat alleen God wijs is, ziet dat niet alleen op Hem, maar het moet er ons toe brengen in Hem alle wijsheid te zoeken. Want als wij deze enige regel die God

ons geeft niet willen aanvaarden, bedoelen we daar eigenlijk mee te zeggen: wij moeten met onze hersenen nog meer uitvinden en dan zeggen: dat zal nog beter zijn. Wat een godslastering! Als we Hem op die manier dienen, komt dat er op neer, dat we Hem om zo te zeggen in het gelaat spuwen. Laten we dus ter harte nemen dat Mozes, als hij van Gods stem gesproken heeft, daar op laat volgen: Gods bevelen, inzettingen en verordeningen. Zo heeft hij ons willen verzekeren, dat God in geen enkel opzicht in gebreke zal blijven tegenover Zijn discipelen, die zich aan Hem willen onderwerpen, door naar Zijn stem te horen.

Dat geldt niet alleen van deze tekst of zelfs van die we eerder hebben besproken. Het geldt eigenlijk overal waar onze God ons Zijn Wet aan het hart legt en ons laat zien, dat ze alles bevat, wat nodig is om mensen tot het heil te leiden.

Zoveel over de woorden van onze tekst. Als wij dus willen leven zoals het behoort, moeten we er mee rekenen dat er maar één enkele Rechter is, voor wie we ons moeten verantwoorden.

En wat vraagt die Rechter? Niet dat ieder door zijn fantasieën wordt aangedreven en er vrome godsdienstigheden op de plaats van het Woord worden gezet, maar dat we naar de stem van onze God zullen luisteren. En verder volgbaar zullen zijn door ons aan Hem te onderwerpen, in plaats dat we mensen zijn die denken, dat ze het er geweldig van hebben afgebracht, zodat God wel iets aan hen verplicht is.

Laat het ons genoeg zijn, dat we door Hem en Zijn Engelen erkend worden, al is de wereld het er niet mee eens.

SLOTGEBED

Laten we ons nu neerwerpen voor de majesteit van onze goede God met de belijdenis van onze gebreken. We bidden Hem dat het Hem moge behagen ze ons diep te laten gevoelen, zodat het ons meer en meer stemt tot berouw en nederigheid, zodat we voortdurend voor Zijn aangezicht zuchten.

We bidden Hem, dat het Hem behagen mag ons te reinigen van al onze ondeugden en ons zó zuiver te leren leven, dat ons leven geheel overeenstemt met Zijn gerechtigheid en Zijn Naam daardoor wordt groot gemaakt, als Hij volkomen onze Meester is en wij leven zoals Hij ons leert door Zijn Woord, zonder er iets van het onze aan toe te voegen.

Dat Hij ons zó moge ondersteunen in onze zwakheden, dat we zonder ophouden altijd mogen volharden in Zijn heilige roeping, al komt het bij ons nog niet tot sneller lopen en tot hardlopen, met zo'n vuur en ijver als we moesten kennen.

Dat we daartegen in alle geval mogen gesterkt worden door Zijn kracht in de strijd tegen alle verzoeking en nooit van de rechte weg af mogen gaan, al hebben we er alle aanleiding toe.

Dat Hij deze genade niet alleen aan ons moge schenken, maar aan alle volken en naties, door alle arme, onwetende mensen uit de kerker van dwaling en duisternis terug te brengen naar de rechte weg van het behoud.

7. GENESIS 26 : 6-10

Izak woont in Gerar en laat Rebekka voor zijn zuster doorgaan. Als het uitkomt dat ze zijn vrouw is, maakt de koning der Filistijnen hem harde verwijten. Izak erkent schuld, maar zegt dat hij zo deed omdat hij bang was gedood te worden, zodat men Rebekka zou kunnen nemen.

GEBED OM VERLICHTING DOOR DE HEILIGE GEEST

Laten we onze goede God aanroepen en Hem bidden dat Hij het oog van Zijn Vaderlijke goedertierenheid op ons, Zijn arme dienaren moge slaan, door ons de vele gebreken en beledigingen, waardoor wij dagelijks onophoudelijk Zijn toom tegen ons oproepen, niet te willen toerekenen.

En daar wij onwaardig zijn om voor Zijn heilige Majesteit te verschijnen, dat het Hem moge behagen ons te ontvangen in de naam van Zijn geliefde Zoon, onze Heere Jezus Christus en de verdienste van Zijn dood en lijden te willen aannemen als voldoening voor al onze gebreken, omdat wij met onze eigen werken niet kunnen bestaan voor Zijn aangezicht.

Dat het Hem moge behagen ons te verlichten door Zijn Heilige Geest, zodat we Zijn heilig Woord recht verstaan. Dat Hij ons de genade moge verlenen het getrouw te verkondigen en het aan te nemen met ware vreze en nederigheid.

Dat wij door dat Woord ertoe onderricht mogen worden om ons vertrouwen volkomen op Hem te stellen, zodat we Hem dienen en eren zoals het behoort; dat we Zijn heilige Naam in heel ons leven mogen verheerlijken en onze naasten stichten door goede voorbeelden.

We komen Hem om al deze dingen bidden, zoals onze goede Heiland en Verlosser Jezus Christus ons heeft leren bidden, door te spreken: Onze Vader, die in de hemelen zijt, Uw Naam worde geheilgd, Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede in de hemel, alzo ook op aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

PREEK

We hebben de beproeving gezien, die Izak had te verduren toen hij zo in de knel kwam door de hongersnood, dat die hem dwong zijn woonplaats te verlaten. Want hij mocht toch wel minstens verwachten, dat God hem zou voeden en staande houden in het land dat Hij hem als erfdeel had toegewezen.

Als Hij Zijn belofte aan Izak niet wilde vervullen, waarom gaf Hij er hem dan niet een kleine voorsmaak van? De hongersnood drijft hem op de vlucht, God lijkt hem te hebben verlaten en niet meer voor hem te zorgen.

Izak kreeg zo een zware aanvechting te doorstaan, omdat hij als het ware van dat blijk van Gods genade beroofd was, dat alle mensen eigen is. Want als God de verachters van Zijn Majesteit en de slechtste mensen ter wereld voedt, als Hij Zijn zon over hen laat schijnen en de aarde vruchtbaar maakt voor hun voedsel, hoe moet het dan wel gaan met die Hij onder Zijn hoede heeft genomen en als kind heeft aangenomen?

Het is een nog grotere beproeving als het Izak verboden wordt naar Egypte te gaan en God hem een veilige schuilplaats wijst, waar Hij hem wil laten wonen tot de tijd van

schaarste voorbij was. Want God heeft hem dan wel geleid alsof Hij zei: *hier heb je een rustige plek die Ik je geef*. Maar dan volgt daarop, dat Izak beeft van angst dat men hem zal doden om zijn vrouw en ten slotte wordt hij betrapt en in het nauw gedreven. Dat zijn allemaal tekenen en blijken van Gods toorn tegen hem, zodat hij verschrikkelijk in verlegenheid raakt.

Hij heeft zich wel, zoals we zullen zien, erg zwak getoond, maar in alle geval laat de uitkomst blijken dat God hem niet had vergeten. En dat is voldoende. Want een tijdlang kan God zich verborgen houden, zodat de arme gelovigen wanhopig kunnen zijn. Maar het is duidelijk genoeg dat Hij, als Hij ze vernederd heeft en ze hun zwakheid heeft laten voelen opeens in de uitkomst laat zien dat Hij, al leek het hen toe dat Hij ze helemaal verlaten had, ze toch met medelijden had aangezien. Dat is Izak dus overkomen.

In de eerste plaats wordt nu gezegd *dat hij in plaats van te erkennen dat Rebekka zijn vrouw was, zei dat ze zijn zuster was*.

We hebben hetzelfde gezien bij Abraham, maar het verbaast ons dat de les die aan Izak was gegeven in het weervaren van zijn vader en moeder hem niet wijzer heeft gemaakt. Want die beiden zijn bestraft om hun overmatige vrees. Daar moet Izak van geweten hebben. Vast en zeker heeft zijn vader, zoals we al zagen, zijn gezin met zoveel zorg onderricht, dat hij tegen zijn zoon gezegd heeft: wees waakzaam, want ik ben heel mijn leven lang her en der rondgetrokken. Het kan jou ook zo vergaan, want God heeft mij laten weten, dat het nog vierhonderd jaar zal duren eer we dit land in bezit krijgen. Je zult de een of andere kant op moeten gaan. Ik heb aan Gods bescherming getwijfeld en daar heb ik mijn prijs voor moeten betalen. Ik ben zelfs door een wereldse Koning die God niet vreesde bestraft. Een arme blinde man heeft mij onder handen genomen om wat ik tegen God misdaan had en hij heeft mij en je moeder beschaamd doen staan, toen we die bestraffing moesten aanhoren. Zoek de kracht om dat te ontgaan.

Stellig heeft Izak zulk onderricht gekregen. Maar als het er op aan komt, is hij in de war, hij kent geen rede of raad en er moet nogal wantrouwen in hem geleefd hebben. Want het geloof zal ons altijd een onoverwinnelijke volharding geven, die niets gaat ondernemen dan wat God goedkeurt.

Daar kunnen we uit weten of we onze vaste grond in God hebben en op Zijn beloften steunen. Dat wil zeggen dat we, als we in moeite en verlegenheid verkeren, onze weg maar steeds vervolgen zoals God beveelt en daar niet van af gaan, Hij ons geleiden zal op al onze wegen.

Als wij deze hoge moed hebben om in God te rusten en af te wachten dat Hij ons te hulp komt, is dat een stellige bevestiging van ons geloof. Maar als we ervan afwijken zal ons ongeloof duidelijk blijken. Dan laten we merken dat we de vervolgingen niet kunnen overwinnen, niet genoeg verzekerd zijn en onze gedachten om zo te zeggen aan het dwalen zijn.

Want we zien dat Izak iets ongeoorloofde heeft gedaan, zoals we al hebben gezien, door de waarheid te verzwijgen om zijn leven te redden. Dat is er dus een teken van dat zijn geloof verre van volmaakt was, dat er twijfel mee was gemengd.

Daarin is hij niet te verontschuldigen en toch is hij een spiegel van echte heiligheid geweest. Zo hebben wij dan wel aanleiding om onze ogen neer te slaan en te erkennen dat we, als we denken dat we goed zijn gevorderd in Gods leerschool, nog ver van ons doel af zijn.

Het is stellig erg gemakkelijk de dapperste mensen ter wereld te zijn, als we ver van

alle strijd zijn. Maar als het tot een gevecht van man tegen man komt zijn we bang. Laten we dus beseffen dat niemand er buiten kan dagelijks God te bidden om ons geloof te vermeerderen door wat er aan ongelovigheid overbleef uit te zuiveren. Zoveel over dit punt.

Nu krijgen we hier bovendien nog een nuttige waarschuwing, dat als er gevaar dreigt of we bang zijn dat we tot het een of andere kwaad zullen vervallen het kan lijken alsof een wolk onze ogen verblindt, zodat we niet weten waarheen we moeten gaan. Dan kunnen we geen vast besluit nemen en ook de meest wijze mensen worden hier verrast. Laten we onszelf niet wijsmaken dat wij zo fijngevoelig en scherpzinnig zijn, dat we kunnen denken, dat wij altijd sterk zijn en van geen wankelen weten, zo opgewekt van hart dat we wel middelen in onze hersenen hebben.

Als ons iets moeilijks overkomt, laten we dan oppassen om niet zo hoogmoedig te zijn. Laten we liever weten dat God een Geest heeft die raad weet en wijs beleid leert en daar onze toevlucht toe nemen. Als we bezig zijn en niet aanstonds tot een besluit kunnen komen, laten we dan niet doen zoals die mensen die altijd met nieuwe praatjes aankomen. Laten we tot God gaan en vragen om licht in de duisternis. We moeten zelfs niet wachten tot we helemaal in de verdrukking zitten, maar onze zwakheid erkennen.

En omdat wij op geen stukken na zo'n standvastigheid hebben als nodig is, moeten we van de morgen tot de avond God om leiding bidden en dat Hij ons wil aanwijzen wat we moeten doen. Dat moeten we uit Izaks voorbeeld vasthouden.

Nu zouden we hier kunnen vragen of er wel van zo'n grote schuld sprake is, omdat Izak niet gelogen heeft. Want we hebben al eerder gezien dat Rebekka zijn nicht was. Hij kon dus zeggen: ze is mijn zuster, want het woord in die taal betekent zoveel als: mijn bloedverwante. Er is hier geen sprake van een eerste, maar van een tweede graad van bloedverwantschap. Izak gebruikt dus geen leugen als hij zegt dat Rebekka zijn zuster is.

Toch heeft hij verkeerd gedaan. Om die reden dat God geen woordenzifter^{27a} is en geen vermaak vindt in het spelen met woorden, zoals we al eerder duidelijk gemaakt hebben. Hij let op de bedoeling.

(Fr.: Sophiste. In het oude Athene waren de Sofisten volgens Plato en Socrates mensen die met woorden goochelden.)

Als wij dus onze woorden mooi opgesierd hebben, zodat het een schone schijn heeft en ons voor de mensen vrijspreekt, is de zaak daarmee niet af, want God peilt de harten. En al hebben de mensen niets tegen onze verontschuldigen kunnen inbrengen, is God in alle geval niet tevreden. Hier krijgen we een goede en nuttige vermaning.

Maar waarom spelen de mensen doorgaans een spel met God? We kunnen dan al belijden dat Hij in staat is onze heimelijke gedachten te onderzoeken en dat niets voor Hem verborgen is. En toch behandelen we Hem alsof Hij een mens is en, nog erger, willen we dat Hij alles maar laat gaan. We willen Hem een rad voor de ogen draaien en beginnen met Hem een nog brutaler spel dan met de mensen.

Met al onze uitvluchten, waardoor wij afkeuring ontlopen, blijft er bij ons toch wel iets van spijt over. Want we gaan begrijpen dat anderen het anders zullen beoordelen dan wij en dan bedenken we: die ander is geen dier, hij kan mijn list dóór hebben.

Als we zo onze woorden versluieren, kunnen we er altijd aan twifelen of de mensen voldaan zijn of niet. Als het God betreft vegen we enkel onze mond of beter onze snuit af, want we doen als de beesten en zijn in dit opzicht erger dan zij.

Daarom moeten we des te meer dit onderricht vasthouden dat God niet blijft staan bij onze schone schijn, want dat zijn maar vijgenbladeren. En die hebben onze vader Adam niet kunnen verontschuldigen toen hij rekenschap moest geven.

Hoe moeten we dus doen? Zo, dat we in oprechtheid onze gebreken zó erkennen, dat die onze eerste rechters zijn. En dat we, als we iets scheef of verdraaid zien zitten, ermee moeten rekenen dat God dat afkeurt.

Want het gaat er Izak om, zijn huwelijk te verzwijgen. De woorden die hij kiest maken hem wel niet tot leugenaar, en toch zit er iets onwaarachtigs in hem. Waarom? Omdat hij zijn huwelijk niet wil erkennen, het onbekend wil laten blijven, zodat men Rebekka niet voor zijn vrouw aanziet

Dit moeten we vasthouden dat, wat voor woorden we ook in de mond nemen, niets ons kan vrijpleiten als onze bedoeling niet zuiver en recht is zodat we geen slinkse wegen gaan, waardoor we alle kanten uit dwalen. Als Paulus zo de leugen veroordeelt zegt hij erbij: laat ieder met zijn naaste waarheid spreken.

Door zo te werk te gaan zullen we bij God voor waarachtig gelden. Maar als er listige streken in het spel zijn en we het er op aanleggen dat men onze woorden niet begrijpt en daardoor in de war raakt, alsof we een dubbele tong hadden, zijn we daarin al veroordeeld als leugenaars. Dat moeten we van dit punt vooral vasthouden.

Dan volgt er: *dat Izak bang was dat men hem om zijn vrouw zou doden.*

Daar had hij zeker reden toe, omdat hij zag, zoals eerder Abraham, dat er geen vreze Gods in het land leefde. Niet dat men zo grof goddeloos leefde dat men geen verschil kende tussen goed en kwaad, want we horen hoe de Koning van het land zich uitsprekt. Maar de ware godsdienst leefde er niet, maar enkel afgoderij.

Zo leek het Izak dat alles er tuchtelooz toeging. Want we hebben nooit een vaste regel om naar billijkheid en recht te leven als we Gods Majesteit niet voor ogen hebben en daar als door een teugel door in de band worden gehouden.

Ook al weten we niet hoe we ons God moeten voorstellen en leven we zo in verwarde gedachten, toch hebben we nog wel enig fatsoen, zodat we verschil kennen tussen goed en kwaad en er niet op uit zijn om kwaad of geweld te gebruiken.

Maar dan kennen we geen vaste gang. Want zoals gezegd kunnen we, als we een sterk huis willen krijgen op geen ander fundament bouwen dan doordat de vreze Gods de leiding heeft.

Izak kon dus zekere aanleiding hebben om bang te zijn en het gevaar te willen ontlopen. Maar hij moest toch weten wat de bewaring door God, die hij uit ervaring kende, betekende! Als hij goed had doorgedacht had hij niet hoeven af te wachten tot God Zijn arm had uitgestoken om hem zichtbaar uit te helpen. Tegen hem was gezegd: *vrees niet, want Ik ben met je, Ik ben je rijke loon.*

Dat was dan wel niet uitdrukkelijk tegen hem gezegd, maar wat aan zijn vader was toegezegd was evengoed voor hem bedoeld, want hij was de erfgenaam van die belofte. Als hij dus niet Gods hulp afwacht, wordt hij daardoor overtuigd van ongelovigheid. Het geloof sluit wel niet uit dat we op de gevaren, waardoor we omringd zijn letten, want het geloof bedoelt niet ons ongevoelig te maken.

Er zou in ons geen kracht zijn om God aan te roepen als we er niet toe aangezet werden, als we zien dat we niet buiten Zijn hulp kunnen. Maar het maakt een groot verschil of die vrees zó groot is, dat ze ons van de rechte weg afbrengt of dat ze werkt als een prikkel die er ons toe aanzet om tot God te gaan.

Had Izak maar bij zichzelf bedacht: ik moet het aan mijn God voorleggen, want ik heb

geen andere uitweg dan dat ik Zijn hulp inroep. Hij heeft het me beloofd en als ik het nodig heb ik het al ervaren. Zijn trouw moet mij dus ook nu blijken.

Als Izak daartoe gekomen was, zou zijn geloof nog beter beproefd zijn. Dan zou zijn vrees getoond hebben dat hij zich in God gesterkt had, omdat hij zelf zo zwak was. Maar als de angst hem overvalt en hij bovendien een besluit neemt dat God veroordeelt, doet hij niet wat van een gelovig man mocht worden verwacht.

Als Izak dus zo te werk gaat, toont hij dat hij angstig is, omdat hij niet voldoende vertrouwd heeft op het Woord van God en geen verzekerd geloof kende. Maar doordat hij onzeker is en geen vast besluit neemt, toont hij dat hij niet zó op God vertrouwde als het behoorde.

Zo zien we dus wat Izak verkeerd deed en des te meer moeten wij ons er door gewaarschuwd weten, zoals ik al eerder duidelijk gemaakt heb, dat we in alle dingen, die ons schrik aanjagen, God de eer moeten geven, dat Hij het aankan ons afdoende te helpen. En de weg daartoe is dat we Hem aanroepen en dan de middelen gebruiken die Hij ons veroorlooft en goedkeurt, zonder naar links of rechts buiten het spoor te gaan.

Izak heeft de inwoners van het land geen onrecht aangedaan, maar God wel en dat is veel erger. En bovendien is hij niet helemaal te verontschuldigen als hij zo'n plan in zijn hoofd haalt. Want al was er geen vreze Gods in dat land, de echte liefde denkt geen kwaad. Men was hem nog niet lastig gevallen, had hem nog geen onrecht aangedaan: moest hij ze dan meteen al veroordelen?

Daarom laat God dat kwaad over hem komen, maar Hij toont zich uitzonderlijk barmhartig. Want men had hem zijn vrouw kunnen afnemen, zoals dat zijn vader overkwam. Gerar heeft een Koning, maar God verhindert dat die Izak in moeilijkheden brengt. Want Hij wist wel dat Izak niet zo sterk stond als zijn vader Abraham, waar we al eerder op hebben gewezen. Daarom is God hem vóór en als Izak besloten heeft naar Egypte te gaan verbiedt Hij hem het beloofde land te verlaten.

We hebben al eerder uitgelegd dat God ons beproeft naarmate Hij ons gaf. Hij werkt dus in alle mensen als in verschillende werkplaatsen en met niet overal gelijke werktuigen. Zo wordt ook Izak ditmaal ontzien. Maar we zien ook hoe meedogend en mild God hem behandelt, want Hij geeft Koning Abimelech niet de kans om te laten gebeuren wat Abraham overkwam.

Want als we vragen waarom dat de ene keer gebeurde en de andere keer niet, komt dat zeker omdat God het zo bestuurd heeft door Zijn wonderlijke raad. Want als Hij de mensen hun gang laat gaan, houden ze zeker geen maat. Er wordt met nadruk gezegd dat God de harten van de Koningen in Zijn hand houdt en ze laat uitwerken wat Hij wil.

Zo moeten we aannemen, dat Hij het hart van de Koning van Gerar er van heeft weerhouden om Rebekka te begeren. Anders zou hij voor zo'n begeerte zijn bezweken, die de arme Izak diep gekweld zou hebben en hem met verschrikkelijke angst zou hebben vervuld. Maar - zoals eerder werd gezegd - God is er trouw in dat Hij de draagkracht van de Zijnen kent en ze ontziet. Ofwel Hij beproeft ze dieper.

Omdat wij dus zo verlegen en zwak zijn dat we nauwelijks een zaak van niets aankunnen, laten we dan hopen dat God ons kracht geeft, als Hij ons aan een strenger onderzoek onderwerpt. Als dat ons maar niet zorgeloos maakt.

Als ik me zwak voel en zeg: o, God zal me wel ontzien, want Hij weet dat ik niets kan verdragen, zal ik zeker gestraft worden om mijn ondankbaarheid. Waarom? Omdat wij zó zwak zijn dat we naar Hem toe moeten vluchten, die alle macht heeft om wat ons ontbreekt te vervullen.

Laten we goed weten, dat als ons gezegd wordt dat God ons te hulp komt en ons kracht geeft om alle bestrijdingen die op ons afkomen te dragen, dat gebeurt om ons te leren ons dagelijks te oefenen in het gebed. We mogen er dus niet door in slaap gewiegd worden als ons gezegd wordt, dat God de Zijnen sterkt naarmate het Hem goeddunkt hen strijd te laten doormaken. Maar dat heeft altijd de bedoeling dat we ons nauwkeurig zullen onderzoeken en als we onze diepe armoede verstaan hebben onze toevlucht nemen tot het geneesmiddel.

We moeten Hem bidden nooit toe te laten dat we in menig opzicht tekortschieten als Hij ons ondersteunt. Of, als Hij wil dat we krachtiger zullen strijden, het ons dan geeft dat we van omhoog worden gewapend. Want Hij weet altijd aan die op Hem vertrouwen de overwinning te geven, als ze enkel onder Zijn vaandel strijden. Zoveel over die verschillen tussen Abraham en Izak waar we over lezen.

Nu staat er verder: dat de koning van Gerar heeft gezien dat Izak heel vertrouwelijk omging met zijn vrouw Rebekka (Fr.: se jouir avec) en dat hij hem toen ontboden heeft en tegen hem zei: ze is in werkelijkheid uw vrouw.

We kunnen hier zien dat er toen meer ingetogenheid bestond dan tegenwoordig en dat hoererij en losbandigheid toen niet zo algemeen waren. Want men had meteen al een ongunstig oordeel over Izak geveld. De mensen moeten toen meer fatsoen hebben gehad dan we in onze tijd zien. En ongetwijfeld had Izak algemeen die slechte reputatie gekregen dat hij een lage overspeler was die met een hoer optrok, omdat hij het er mee dekte door te zeggen dat ze zijn zuster was.

Ik moet zeggen, dat wanneer ze hem en zijn levenswijze gekend hadden, ze ervan overtuigd zouden zijn geweest dat hij een heilig en godvrezend man was, die niet geneigd was tot zulke walgelijke ondeugden.

Dat is iets dat we goed ter harte moeten nemen, want wel ieder wil voor een fatsoenlijk mens worden gehouden. En zo gauw men in ons iets verkeerd opmerkt, vinden we dat men ons groot onrecht aandoet. Maar intussen geven we er geen acht op hoe we kunnen maken dat men ons niet slecht beoordeelt en ons niet van laagheden en misdaden beschuldigt.

Daar zou dit middel tegen helpen, dat we ons zó gedragen, dat allen ervan overtuigd worden dat in de eerste plaats de vreze Gods ons vervult en dan dat we met de mensen vriendelijk en eerlijk omgaan, zoals God ons beveelt. Als we zo deden, zouden we zeker veel kwaadsprekende monden stoppen.

Ook de heiligsten kunnen echter niet voorkomen dat men vaak kwaad van hen spreekt. Was de Zoon des mensen zelfs niet het mikpunt van smaad en laster? Men heeft Hem immers verweten dat Hij God Zijn Vader lasterde.

Toch zegt de Schrift terecht dat we de kwaadwilligen de mond moeten stoppen door alle aanstoot geven te vermijden en ons niet alleen moeite te geven om ons van alle kwaad te onthouden, maar dan ook op alle mogelijke manieren. Mensen die zo bezorgd zijn dat men ook maar iets op hen aanmerkt, moeten dat middel aangrijpen en zo voorkómen dat men hen ten onrechte in gebreke stelt. Zo moeten we het voorbeeld van Izak navolgen.

We zien dat hij vreemdeling was in een heidens land, waar enkel afgoderij heerste. Toch wordt hij ook als een godvrezend man beschouwd en men heeft over hem geen ongunstig oordeel kunnen velden. Waarom niet? Omdat men van het tegendeel overtuigd werd door zijn goede leven en zijn eerlijkheid.

Laten wij ook zo doen, dan zullen we stellig veel laster en kritiek ontlopen. We

moeten daarbij wel in het oog houden dat er toentertijd zo'n zedigheid onder de mensen leefde dat, wanneer een man heel vertrouwelijk met een vrouw omging, dat uit een huwelijk moest voortkomen.

Tegenwoordig gaat alles zo tuchteloos toe dat men zijn ogen moet sluiten voor de gemeenste praktijken ter wereld. Ga maar eens naar de hoven. Daar is de ontaarding zó uit de band gesprongen dat men geen enkel onderscheid meer kent.

Zelfs als een man ziet hoe men met zijn vrouw omgaat en haar tot overspel verleidt, moet hij dat onbewogen aanzien. Want als hij laat blijken dat hij diep geraakt is en niet met de anderen mee lacht, gaat men zeggen: o, hij is jaloers, die dwaas, die spelbreker.

Zo gaat het daar toe. Want men is gekomen tot een toppunt van ongerechtigheid, zodat men alle schaamte heeft afgelegd, en de mensen zich overgeven aan zo'n lage losbandigheid, dat er geen eerbaarheid is overgebleven.

En God mocht geven dat dit kwaad alleen aan die hoven voorkwam. Maar het is een zondvloed en je ziet onder alle standen, ja zelfs tot de laagste toe zo'n ongebondenheid en ontaarding dat het meer dan erg is.

Laten wij ter harte nemen hoe ver wij afstaan van die mensen, die zoveel als arme blinden waren, omdat ze God heel niet kenden, geen geschreven Wet en zelfs niets van openbaring hadden. En toch leefde daar zo'n eerbaarheid dat niemand al te vertrouwelijk omging met een andermans vrouw. Men deed er ook niet zó, dat men er kwaad van kon denken, zoals dat hier gebeurt, als Abimelech zegt: maar ze is in werkelijkheid uw vrouw.

Waar maakt hij dat uit op? Wel, uit het feit dat die ondeugd daar niet gewoon was en onder de mensen niet was ingeburgerd, zodat men geen verschil kende tussen huwelijk en hoererij.

Dat leert ons zó met elkaar om te gaan, dat het niet tot onkuise blikken of onreine gebaren komt en we zo ver van het kwade vandaan blijven dat we zelfs voor de mensen geen aanleiding tot kwaadspreken geven of zelfs maar om ongunstig over ons te denken.

Nu wordt hier gesproken over een omgang met een vrouw die voor een vreemde te vertrouwelijk was. Maar we moeten niet zó streng zijn, dat we niet met elkaar kunnen omgaan zonder dat het verkeerd afloopt.

En dus moeten we zo vertrouwelijk met elkaar kunnen omgaan, ons zelfs in alle eerbaarheid kunnen vermaken, waarin we dan laten zien dat we reine harten, ogen en zinnen hebben.

Maar toen Izak zo vertrouwelijk met zijn vrouw omging, heeft het er op geleken dat dit alleen tussen man en vrouw kon, zodat men tot de slotsom moest komen dat die man een overspeler was ofwel een echtgenoot. Hem voor een overspeler houden kon niet, omdat hij eerbaar en in de vreze Gods had geleefd in het land Gerar, tot ieders voldoening. Men moest hem dus wel voor een echtgenoot houden.

Bovendien gaat Izak schuld bekennen, maar die erkent hij door te zeggen dat hij bang was dat men hem zou doden.

De loop van zaken wordt hier korter weergegeven dan we het eerder zagen. Want Abraham is harder bestraft en hij heeft zich ook uitvoeriger verontschuldigd. Hij zei: ik wist dat er geen vreze Gods leefde in dit land. Izak zegt alleen maar dat hij bang was dat men hem zou doden. Zo laat hij blijken dat hij, al was Rebekka zijn zuster, toch de bedoeling heeft gehad om de waarheid te omzeilen.

Als wij een tijdlang geprobeerd hebben om spitsvondig te zijn, moeten we niet zo

koppig worden dat we tot het bittere einde toe vol willen houden wat we gezegd en gedaan hebben, hoewel we ongelijk hadden, maar het liever openhartig erkennen. Want Izak kon dan wel zeggen: ja, ze is mijn zuster. Maar, al had hij dat gezegd, dan erkent hij toch dat men reden heeft gehad om hem te beschuldigen, zoals Abimelech dan ook doet. Want die ziet dat hij gegronde reden heeft om Izak te beschuldigen. Daarom zegt hij tegen hem: waarom hebt u dat gedaan?

Nu moeten we er aan de ene kant op letten, wat we al eerder besproken hebben, dat God Koningen bestraft heeft terwille van Zijn dienaren hoewel ze klein in getal en maar zwervers in het land Kanaän leken te zijn. Omdat God hun zaak in de hand hield en verhinderde dat men tegen hen geweld zou gebruiken, heeft Hij daarin de bijzondere gunst laten blijken die Hij hen toedroeg. De Profeet voegt er dan ook nog aan toe, dat God daarom zegt: raak mijn Gezalfden niet aan en bega tegen mijn Profeten geen onrecht.

We schreven Abraham en Izak wel een ongewone kracht en heiligheid toe, maar toch zijn ook wij nu gezalfd, zodat we door God bewaard worden en toegang hebben tot alle beloften, die aan hen waren gegeven. Dus al zijn wij even klein in aantal, machteloze mensen, als het ware schapen in de muil van de wolven, we moeten er niet aan twifelen, dat God de middelen heeft om ons staande te houden en zo nodig Zijn kracht te laten blijken, al was het tegen de grootste Koningen der aarde in.

Soms heeft God wel toegelaten, dat de kleine gewone mensen Zijn dienaren met plagerijen hebben lastig gevallen, zoals we weldra zullen zien. In alle geval heeft Hij, als Hij zo'n oorlog zag aankomen, het de Koningen zwaar aangerekend en daar heeft Hij in laten zien dat het leven van Zijn dienaren Hem ter harte ging. Laten wij dus evenzo hopen, daar zullen we niet in beschaamd worden.

We zien dat de groten in deze wereld onze vijanden zijn en dagelijks voelen we ons angstig door wat op ons komt afstormen. Laten we er dan niet aan twifelen dat onze God er raad op weet en dat Hij het schild is dat de slagen opvangt, al lijken ze op ons hoofd te moeten neerkomen. Deze toepassing moeten we van Izaks voorbeeld maken. Hoewel God Abimelech niet zo hard aanpakt als dat eerder gebeurde en hem niet zo hard aanspreekt als de Koning van Egypte, voelt hij zich toch wel klein en bang tegenover hem. Want al is Rebekka een mooie vrouw, de Koning van het land begeert haar niet, al denkt hij dat het hem vrij stond haar tot vrouw te nemen.

Daar moeten we enerzijds aandacht voor hebben; de andere kant is, dat God Izak toch wel vernedert en diens ontrouw niet ongestraft laat blijven. De kastijding is wel mild, maar hij wordt in alle geval op zijn plaats gezet.

Als hem niets was overkomen en men niet had gemerkt, dat Rebekka zijn vrouw was, zou hij het eenvoudig hebben vergeten zonder ooit nog te denken aan wat hij misdaan had. Hij zou er zelfs voldoening in hebben gevonden, omdat de afloop goed en naar wens was en zo gedacht hebben dat God het goedkeurde.

Want als de mensen hun fouten niet onder het oog worden gebracht, vleien en verharden ze zich. God werkt dus aan ons heil als Hij ons onze zonden laat voelen en ze ons zó onder het oog brengt, dat we gedwongen worden er aan te denken.

Zo is de zaak dus verlopen. God heeft Izak krachtig ondersteund door niet toe te laten dat de mensen iets kwaads tegen zijn vrouw ondernamen, zodat de Koning van het land hem zelfs vriendelijk heeft vermaand en zich bij hem beklaagd heeft, alsof hij een gelijke en een vriend was. Dat is een grote steun en we zien daaruit dat God medelijden heeft met de Zijnen en ze niet overmatig beproeft.

Maar in alle geval komt Izak er wel toe schuld te bekennen. En wie is zijn Rechter? Een arme heiden, een afgodendienaar. God kon wel een Engel uit de hemel naar hem toe sturen of hem een openbaring geven en dan vragen: wat doe je? Maar Hij laat hem daar staan. Want hij is ook niet waard zo eervol te worden terechtgewezen maar; de blinden moeten zijn kwaad blootleggen en hem veroordelen.

Die schande wordt hem aangedaan om hem des te meer te vernederen, om hem daaruit te laten leren voortaan beter op God te vertrouwen en niet weer tot dat kwaad te vervallen. Dat moeten we vasthouden.

Maar laten we op onszelf letten en niet afwachten tot de mensen ons beschuldigen. Laten we de vermaningen, die God ons in Zijn Woord geeft, aannemen. Want wat een eer doet Hij ons aan als Hij ons uitnodigt om naar Hem toe te komen en Hij vermaningen aan Zijn onderricht toevoegt! Als Hij dan ziet dat wij mensen te traag zijn ofwel onverbeterlijk lijken, wijst Hij ons scherper terecht.

Maar in alle geval gebeurt het in Zijn naam, als we in de Schrift lezen, onder de prediking zitten en Hij ons daar voor Zijn gericht daagt, want Hij is altijd Rechter. Daarom zegt onze Heere Jezus Christus dan ook, als Hij spreekt over de prediking van het Evangelie, dat als de Geest komt, die de wereld zal veroordelen. De Geest van God oefent Zijn rechtspraak over ons uit. Met welk doel? Dit: dat als we veroordeeld zijn, mits we dat oordeel gewillig aanvaarden, zodat we ons onderwerpen en om vergiffenis vragen, Hij bereid is ons die te geven.

Als God ons dus die eer bewijst ons als het ware in Zijn huis onder vier ogen te veroordelen als Hij ons onze zonden voor ogen stelt, zijn wij dan niet schandelijk verhard als we het hoofd niet buigen, niet onderworpen zijn en niet bereid zijn om ons op onze plaats te laten zetten?

Als we opstandig zijn, zal God ons naar een andere school sturen en zullen de bozen en ongelovigen ons veroordelen. We zien er velen die met de tanden knarsen als men ze hard aanspreekt als ze onder de prediking zitten. Want dan geven ze als antwoord: Is de Bijbel ertoe bestemd om de mensen zulke steken te geven? Moet het daar zó toegaan, dat men ons onderricht geeft door zo te schreeuwen? De predikanten schijnen ons te willen verteren.

Nu, God kan Zijn mensen nog op een andere manier onderrichten, namelijk als de trompet zal klinken, als hun schande openlijk bekend wordt en ze tenslotte naar de school van het schavot gaan. Als we ons de terechtwijzingen die dagelijks weerklinken niet ten nutte weten te maken, verdienen we met het volste recht honderd mijl ver verbannen te worden.

Als we dat alleen voor onszelf zouden ondergaan zou er geen gevaar zijn. Het erge is dat door onze boosheid Gods Naam wordt gelasterd. Laten we uit dit voorbeeld leren onderworpen en volgbaar te worden, zodat we het aanvaarden als God ons beschuldigt en veroordeelt en ons over onszelf schamen. Daar wordt onze schande en verkeerdheid niet overal bekend. Dat moeten we dus ook vasthouden.

Nu wordt ons gezegd dat Abimelech, als die zijn beklag doet over Izak, daar nog aan toevoegt: het had kunnen gebeuren dat iemand uit het volk met uw vrouw geslapen had en zo zoudt u een groot kwaad over ons hebben gebracht.

Wat het eerste punt betreft: Izak wordt hier terechtgewezen om zijn dwaze onnadenkendheid, want hij stelde door zijn manier van doen zijn vrouw bloot aan schande. Waarom? Wel, we hebben al eerder gezien dat de man als het ware een beschutting voor zijn vrouw moet zijn. Als een vrouw getrouwd is en de man met haar leeft en zijn plicht doet, dan geeft dat haar bescherming. Dan zal men het wel laten

haar te verleiden en te verderven.

Zo had ook Izak zich van zijn plicht moeten kwijten en zo'n bescherming voor zijn vrouw moeten zijn. Dat wil zeggen dat hij als echtgenoot door zijn huwelijk moest verhinderen dat iemand haar te na zou komen, hetzij om haar tot vrouw te nemen of op een andere manier.

Want het huwelijk is zoveel als een vrijgeleiden, zoals ik al zei en God heeft gewild dat het altijd in ere zal worden gehouden.

Al laten de overspelers zich gaan als varkens en ezels, ze houden toch nog wel iets van wroeging over. Onder de heidenen zijn de overspelers nooit ongestraft gebleven. Men heeft beseft dat als iets op aarde hoog staat, dat het huwelijk is. Diefstal en andere misdaden moeten eerder geduld worden dan dit verschrikkelijke, dat Gods verbond geschonden wordt en de gemeenschap die Hij met Zijn Naam gewijd heeft, zodat ze voor heilig moet gelden.

Als dat geschonden werd, hebben de heidenen dat altijd als iets zo afschuwelijks beschouwd, dat het niet geduld kan worden. Daarom klaagt Abimelech Izak aan dat hij door zijn toedoen zijn vrouw aan ontucht had blootgesteld.

En wij worden er door deze les toe aangespoord de gevaren te voorkómen en God door onze dierste dwaasheid niet te verzoeken. Wij moeten er dus voor waken, dat we het kwaad geen opening geven, zodat om zo te zeggen door onze aanmatiging en onnadenkendheid God wordt beledigd. Dat is zo het wijze beleid dat we moeten volgen en dat we, omdat we het niet uit onszelf hebben, van God moeten vragen.

In de tweede plaats zegt Abimelech: *U zoudt een groot kwaad over ons hebben laten komen.*

Wat bedoelt hij daarmee? Als iemand uit het volk gehoereerd had en een misdaad had begaan, hoe zwaar dan ook, verdiende die alleen gestraft te worden. Moet daar een heel land rekenschap voor afleggen?

We zien hier een arme heiden, een ongelovige, een arme blinde, maar die begrepen heeft dat de hele aarde werd bezoedeld door een overspeler. En dat, als die ongestraft blijft, het hele volk dus voor God schuldig staat, zodat het een tijdelijke straf verdient.

Wel weet God de kastijdingen die Hij over onschuldigen laat komen in winst om te zetten. Want die er zelf niet aan meedoen maar het dulden zijn niet helemaal schuldig, daarom weet God een weg om het tot hun bestwil te laten aflopen. Maar Hij tuchtigt ze nooit zonder oorzaak. Al zien we het nu nog niet met onze ogen: als de boeken opengaan zullen we zien dat God niet maar lukraak doet zoals men dat noemt. En als Hij gezamenlijke straffen laat komen over een heel volk voor een misdaad die persoonlijk lijkt, weet Hij heel goed, dat niet allen er onschuldig aan zijn, zoals hier nadrukkelijk wordt gezegd en zoals ook Abimelech het opvatte.

Want als er echtbreuken worden gepleegd die niet bestraft worden, is dat een besmetting, die over de hele aarde voortkruipt. Maar zullen wij dan nog kunnen zeggen dat iemand er onschuldig aan is, als we er de ogen voor sluiten en alles maar laten lopen? Al is iemand geen Rechter, maar een gewoon burger, dan zou die er zich nog met alle macht tegen moeten verzetten.

Maar integendeel doet ieder er aan mee om het de wind in de zeilen te geven, terwijl we het kwaad moesten verhinderen. Als wij de hoge moed en de ijver hadden, die uit God is, zouden we er ons voor inzetten dat Hij gediend en geëerd werd zoals Hij het verdient. Maar dat doen we niet, we zijn laf en laks.

Kort samengevat: nooit hebben de ondeugden ingang gevonden en zijn ze gaan heersen in een land, of groot en klein gelden als medeplichtig door hun te veel dulden, door huichelarij of koudheid.

Daarom straft God de zonden niet zonder er alle grond voor te hebben. Wat de echtbreuk betreft zien we, wat een arme heiden er nog over gezegd heeft. Laten wij ons dan schamen als zo'n kwaad onder ons heerst en laten we weten dat we geen andere Rechter nodig hebben om ons te veroordelen, wij, die gedoopt zijn in de Naam van onze Heere Jezus Christus, als wij zo'n vuil bederf willen laten voortduren, terwijl een arme, blinde man zo goed gezien heeft wat een schrikkelijke ondeugd dat is. Dat moeten we vasthouden om winst te doen met deze tekst.

Laten we het huwelijk in ere houden, omdat God er een wijding aan heeft gegeven en het een verbond is, dat in Zijn naam geheiligd is. Laat het in zijn eer en waardigheid blijven. Laten de echtgenoten op zo'n eerbare manier samenwonen, dat ieder zijn gezin bestuurt in vrede en rust en laat er onder ons geen losbandigheid worden gevonden.

Laat men aan ons kunnen zien dat wij in dit opzicht beter gevorderd zijn in Gods leerschool dan zelfs onze vader Izak, want hij is er van afgeweken.

SLOTGEBED

Laten we ons nu neerwerpen voor de Majesteit van onze goede God met de belijdenis van onze gebreken. We bidden Hem dat het Hem moge behagen, ons onze zwakheden en de gebreken, die in ons wonen, te laten gevoelen, zodat we onszelf mishagen, zodat we er tegenstand aan gaan bieden en ons niet te veel vrijheid veroorloven.

Dat we, als we kwaad gedaan hebben, er zó'n berouw over mogen krijgen, dat we naar Hem toe vluchten en er diep over zuchten, tot Hij ons hervormd heeft door Zijn Heilige Geest en ons naar de goede weg, waar we van afgedwaald waren, teruggehaald heeft.

Dat Hij ons zó moge ondersteunen in onze zwakheid, dat we niet ophouden ons Zijn kinderen te weten, al eren we Hem nog niet zo als onze Vader, als dat behoort.

Dat Hij deze genade niet alleen aan ons moge bewijzen, maar aan alle volken en naties ter wereld, door de arme onwetende mensen uit de kerker van dwaling en duisternis terug te brengen naar de rechte weg van het behoud.

8. GENESIS 26 : 11-21

Izak komt tot rust. God zegent zijn oogst opmerkelijk, maar de Filistijnen worden jaloers, ze zijn bang dat hij hen te machtig wordt. Zo moet Izak wegtrekken, ze gooien de waterputten vol zand, zodat hij niet kan terugkeren. Izak gaat in het dal van Gerar wonen, de waterputten blijven een twistappel.

GEBED OM VERLICHTING DOOR DE HEILIGE GEEST

Laten we onze goede God aanroepen en Hem bidden dat Hij het oog van Zijn Vaderlijke goedertierenheid op ons, Zijn arme dienaren moge slaan, door ons de vele gebreken en beledigingen, waardoor wij dagelijks onophoudelijk Zijn toorn tegen ons oproepen, niet te willen toerekenen.

En daar wij onwaardig zijn om voor Zijn heilige Majesteit te verschijnen, dat het Hem moge behagen ons te ontvangen in de naam van Zijn geliefde Zoon, onze Heere Jezus Christus en de verdienste van Zijn dood en lijden te willen aannemen als voldoening voor al onze gebreken, omdat wij met onze eigen werken niet kunnen bestaan voor Zijn aangezicht.

Dat het Hem moge behagen ons te verlichten door Zijn Heilige Geest, zodat we Zijn heilig Woord recht verstaan. Dat Hij ons de genade moge verlenen het getrouw te verkondigen en het aan te nemen met ware vreze en nederigheid.

Dat wij door dat Woord ertoe onderricht mogen worden om ons vertrouwen volkomen op Hem te stellen, zodat we Hem dienen en eren zoals het behoort; dat we Zijn heilige Naam in heel ons leven mogen verheerlijken en onze naasten stichten door goede voorbeelden.

We komen Hem om al deze dingen bidden, zoals onze goede Heiland en Verlosser Jezus Christus ons heeft leren bidden, door te spreken: Onze Vader, die in de hemelen zijt, Uw Naam worde geheilgd, Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede in de hemel, alzo ook op aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

PREEK

We hebben gezien dat God medelijden heeft gehad met Izak, hoewel hij verdiend had aan zichzelf te worden overgelaten in zijn moeilijkheden. Want het was een bijzondere genadegave dat Rebekka's kuisheid bewaard bleef, terwijl Izak haar nog wel in de steek had gelaten om zijn eigen leven te redden.

Zo'n gebrek aan vertrouwen had wel verdiend hard gestraft te worden, maar God heeft hem willen ondersteunen. Hij was Rebekka's beschermer, die er anders alleen voor had gestaan.

Nu wordt ons hier gezegd dat God Zijn barmhartigheid verder heeft laten blijken, dat wil zeggen, dat Hij Izak voor de toekomst veiligheid heeft willen geven, zodat niemand hem lastig zou vallen, zomin in zijn persoon als in zijn vrouw.

Die voorziening is werkelijk wel nodig geweest, want men kan hem verwijten dat het hem niets had kunnen schelen dat zijn vrouw tot het verlies van haar eer en tot schande had kunnen komen. Dat moest hem wel elke dag groot verdriet doen. Daar voorziet God in en Hij gebruikt er zelfs de Koning van Gerar voor, dat Izak met rust

wordt gelaten en niemand hem komt aanvallen.

Zo wordt er een gebod uitgevaardigd dat niemand hem mag aanraken op straffe des doods. Dat is een voorrecht geweest zoals we uit de Psalm aanhaalden, dat God ter wille van Abraham en Izak Koningen getuchtigd heeft en volken Zijn misnoegen heeft laten blijken. Zoveel is zeker dat Abimelech hevig geschrokken is en een rechtvaardig besluit heeft afgekondigd.

Waarom is dat geen eeuwige wet geweest? Omdat de mensen waar geen levende wortel van vreze Gods in leeft immers alles met geweld doen en in een plotselinge opwelling. Ze kennen totaal geen karakter en standvastigheid zoals we aanstonds zullen zien. Omdat Abimelech dus aangevoeld heeft dat, als men Izak beledigde of hem onrecht aandeed, het niet ongestraft zou blijven, heeft hij zich ingehouden. Dat wordt ons nu vooral verteld om ons te laten zien hoe God de Zijnen beschermt. Al wonen ze ook midden tussen boosaardige, wrede mensen, die zoveel zijn als wilde beesten, toch heeft Hij ze door Zijn kracht staande gehouden.

En dat is gebeurd om ons op hetzelfde te leren hopen. Want Gods goedheid, die Hij de oude Vaderen heeft bewezen wordt ons niet alleen voor ogen gesteld om ons te laten weten dat Hij in die tijd medelijden had met hen die op Hem vertrouwden. Nee, maar om ons er niet aan te laten twijfelen dat Hij ook nu nog niet zal toelaten dat men ons lastig valt, als we in Hem maar onze toevlucht hebben.

En als wij weten dat Hij ons ter zijde staat, moeten we er even zeker van zijn dat Hij voor ons partij kiest en Zijn bescherming voldoende zal zijn tegen alles wat de mensen tegen ons kunnen beramen en uitvoeren.

Als wij zo'n vertrouwen hebben moet het voorbeeld van Izak, dat hier beschreven staat, ons laten weten, dat God als het ware Zijn uitgestrekte arm laat zien, om ons te helpen waar dat nodig is. En al zouden onze vijanden machtig zijn en niets op aarde ze zou kunnen tegenhouden als ze ons willen verdrukken, mogen we toch weten dat God er Zijn hand niet van zal aftrekken.

Want we weten wat Hij zegt door Zijn Profeet Jesaja over Zijn Kerk, dat ze Hem kostbaarder is dan al de rijken en machten der wereld. Hoewel de wereldse mensen ons wel verachten en kunnen denken dat we bij wijze van spreken nog niet waard zijn voor hondenvoer te dienen, God heeft ons tegen alles in eens laten weten, dat we Zijn kudde zijn, die Hij onder Zijn hoede heeft genomen. Laten we er dus op vertrouwen dat Hij ons niet in de steek laat, als we door onze kwelgeesten worden aangevallen, als deze denken dat Hij ze niet kan raken.

Mozes zegt nu verder: *dat Izak gezaaid heeft en dat hij honderd malen geoogst heeft.*

Dat wil zeggen: honderdmaal meer dan hij gezaaid had. We zouden hier de vraag kunnen stellen hoe Izak, die immers geen voetbreed grond bezat, heeft kunnen zaaien. Sommigen vermoeden dat hij land gekocht heeft, maar dat zou heel onredelijk zijn. Want de Vaderen moesten tevreden zijn met de belofte die hen was gegeven en dat ze als vreemdelingen in het land moesten wonen. Iets later wordt dan ook gezegd dat Izak zijn tent heeft opgeslagen, om duidelijk te maken dat hij geen huis, geen vast bouwsel bezat.

We zien dus dat hij op aarde een zwerveling is geweest zoals zijn vader Abraham. Maar hij heeft een stuk land kunnen pachten om er te zaaien, want hij had een groot huishouden. We hebben gezien, dat Abraham meer dan vierhonderd strijdbare mannen uit zijn huishouden kon oproepen en zoals we zagen had Izak er niet minder. Zo moet het ons niet verwonderen dat hij, als hij in een vreemd land woont, grond heeft gehuurd of in pacht heeft genomen om er te zaaien.

Dat stemt ermee overeen dat we weten dat de oude Vaderen, al had God ze zo rijk

gemaakt, toch voortdurend aan het werk zijn geweest, zichzelf en hun huishouden. Al hadden ze rijkdom en zekere overvloed, toch hebben ze het goed dat God hen gaf niet misbruikt voor opschik en nietsdoen en om Koningen te lijken, maar ze zijn altijd eenvoudige mensen gebleven. We moeten er als de hoofdzaak uit vasthouden, dat Izak wat grond heeft gepacht en er gezaaid heeft.

En daar spreekt Mozes over, want hij zegt er nog bij, dat God hem gezegend heeft en hem zó voorspoedig heeft gemaakt *dat hij een honderdvoudige oogst kreeg*.

We zullen dat vreemd vinden in dit land, dat erg schraal en eigenlijk onvruchtbaar was, vergeleken bij Judea en Syrië en het bouwland daar. Al was ons maar gezegd dat het vijftigvoudig was zou het eigenlijk al ongelofelijk zijn. Want wij gaan af op wat ons gezegd wordt, naar we het gezien hebben.

Onze Heere Jezus Christus verklaart ons dat met een duidelijke bedoeling in de gelijkenis van het zaad dat wordt uitgezaaid.

Hij spreekt daar wel over in een ander verband, maar Hij zegt dan toch dat bij het zaaïen een deel op de weg valt en de vogels pikken het op. Een deel valt op de stenen en dat kan niet ontkiemen, omdat er geen grond aanwezig is. Een ander deel kan verstikt worden onder struiken en doornen. Maar wat in goede aarde valt draagt volgens Hem vrucht, deels dertig-, een ander deel zestig- en de rest honderdvoudig.

Als we dat horen zouden we er niet door overtuigd worden, als de Zoon van God daar niet sprak.

Maar de Ouden, die zelfs over het land van de Chaldeënen hebben geschreven, die er zelf zijn geweest en alles hebben onderzocht, zeggen dat het gewoonlijk uitkwam op tachtig tot honderd.

Maar hier, waar sprake is van het land van de Filistijnen, dat schraal en niet zoals Chaldea was, ziet Mozes er een bijzondere gave van God in, dat Izak een honderdvoudige oogst binnenhaalde. Dat is een teken van Gods zegen over Izak, zelfs in de dingen die behoren tot het vergankelijke leven.

Want hoewel de oude Vaders altijd de hemelse erfenis voor ogen hebben gehad en daar al hun liefde aan verpand hadden, konden ze er als sterfelijke mensen toch niet buiten dat God hen in deze wereld een voorsmaak van Zijn goedheid gaf. Want wat Paulus zegt is altijd waar geweest, dat de vreze des Heeren de beloften heeft niet alleen voor het eeuwige leven, maar ook voor het leven van nu.

In dit leven worden wij niet verzadigd door de gaven die God ons belooft. We zouden hier eigenlijk ons paradijs willen hebben en dan zouden we helemaal niet verder denken. Al onze zinnen zouden in slaap raken, als God ons alles gaf waarmee we in alle opzichten voldaan zouden zijn. Daarom geeft Hij ons enkel een voorsmaak van Zijn goedheid om ons hogerop te trekken.

Al kennen we nu nog maar ten dele: toch moet in alle geval God onze Vader blijken, niet alleen door het getuigenis van Zijn mond maar ook door de zegeningen die Hij ons rijkelijk schenkt. Hier krijgen we ze in Mozes' weergave ervan allebei te aanschouwen. Dat God namelijk de Zijnen zegent, zodat ze alle reden hebben om zich in Hem te verblijden, maar dan wel zó, dat Hij soms hun levensonderhoud zo besnoeit, dat ze altijd moeten zuchten, zolang ze in deze wereld verkeren en zo worden aangespoord het hogerop te zoeken.

We zien hier dat Izak welvarend wordt, hij groeit en wordt bemiddeld naar Mozes ons meedeelt. En die zegt niet alleen dat God hem voor één keer heeft gezegend, maar hij krijgt zoveel in handen dat het al maar hoger oploopt en hij rijker en rijker wordt.

Maar anderzijds zegt Mozes dan nog, dat de Filistijnen hem zijn gaan benijden. We zien hoeveel reden Izak had om zich in God te verblijden om de voorspoed die hem werd gegeven. Toch heeft God hem moeten inperken en maken dat er ook bitterheid met het zoete gemengd wordt. Het was voor hem een grote vreugde dat God hem zienderogen rijker maakte.

Dat was voor de Filistijnen zoveel als een spiegel, waarin ze konden zien wat het betekent God te dienen en zich aan Hem toe te vertrouwen. Maar dat moet voor Izak meebrengen, dat hij in moeilijkheden raakt, die hem komen kwellen. Zo zien we, dat God de weldaden die Hij aan Zijn kinderen schenkt, zó tempert, - ik heb het over de tijdelijke weldaden die dit wankel leven aangaan - , dat ze er nooit hun houvast en hun rust in kunnen vinden.

We zouden hier wel kunnen vragen, waarom God Izak zoveel voorspoed heeft gegeven, dat de inwoners tegen hem in opstand komen? Was Izak er niet meer bij gebaat geweest het wat minder breed te hebben, zodat hij rustig in zijn tent kon wonen in plaats van zo rijk te zijn geworden, dat iedereen hem vijandig gezind wordt? Zó vijandig dat ze het hem niet gunnen en hem niet langer verdragen kunnen, omdat ze bang zijn dat hij ze zal overheersen en met anderen zal samenspannen?

Als God die weg was ingeslagen, zou dat voor Izak gunstiger geweest zijn. Waarom geeft God hem zoveel, dat het er de oorzaak van wordt, dat hij weggejaagd wordt en er zelfs geen water voor hem, zijn huishouden en zijn vee is?

Wel, God weet alles zo te besturen, dat als Hij aan Zijn dienaren welvaart verleent, Hij ze laat voelen dat ze aan Hem moeten vasthouden en dan alle reden hebben om Hem te zegenen. En evengoed zet Hij het in iets goeds om als ze moeilijkheden te verduren krijgen. We moeten deze regel vasthouden dat alle blijken van genade, die we in deze wereld ontvangen, gepaard gaan met bepaalde moeilijkheden. Er is nooit zuivere honing of er is altijd azijn mee gemengd.

God zou het wel anders kunnen doen, maar we moeten ons aan Hem onderwerpen en goedvinden wat Hij doet, al gaan het gevoel en de verlangens van onze ziel er tegenin. Een wijs mens zou er echt nooit op uit moeten zijn om rijk en welvarend te zijn. Als hij maar genoeg heeft om te eten en zich te kleden, zou hij niet naar een andere stand moeten verlangen.

Het is wel zo, dat God sommigen oefent in het verdragen van armoede en anderen rijk maakt. Maar de arme en de rijke kunnen beide gelovigen zijn en allebei kinderen van God. Ik spreek niet over allen in het algemeen, maar we zien godvrezende mensen, die bepaald niet van gelijke stand zijn.

Sommigen kunnen bezit hebben waar ze van kunnen leven, zelfs met enig aanzien onder de mensen, anderen zullen nauwelijks aan hun brood komen. Als het aan ons stond om dat door een wet te regelen, zouden wij willen dat God naar één gelijke maatstaf te werk ging. Ja, maar Hij weet waarom Hij liever voor zo'n verscheidenheid koos. En - zoals ik al zei - wij hebben in Zijn wil te berusten.

Als het Hem dus behaagt Zijn dienaren zó welvarend te maken dat men erkennen moet dat Zijn zegen werkelijk op hun personen rust, is dat een getuigenis van Zijn goedheid en daar moeten zij van genieten. Maar als daar ook wat zuurs mee gemengd is, moeten ze denken: God wil niet dat ik in slaap val of me zo vastklamp aan die aardse zegeningen, dat het ze het hemelse leven laten vergeten.

De gelovigen moeten dus die tact en bezonnenheid in zich hebben, dat ze altijd gebruik maken van het goed dat God hen geeft, maar dat ze daarbij vooral niet de genade vergeten die Hij hen bewijst, al hebben ze ook angsten en zorgen, over last en

beledigingen die de mensen hen aandoen te verdragen. Hier wordt dus evengoed aan de rijken als de armen aangewezen wat hun plicht is.

Als een mens neergedrukt wordt door armoede en gebrek, zal God toch niet toelaten dat hij zó aan lagerwal kan zijn gekomen of hem zal altijd een kleine handreiking worden gedaan, die hem laat voelen dat God voor hem zorgt. Als de gelovigen niet alles hebben wat ze zouden wensen en het lijkt alsof God ze eigenlijk gebrek laat lijden, mogen ze toch niet tegen Hem murmureren of denken dat ze verworpen zijn.

Maar hoe weinig Hij hen ook geeft, zelfs hoe bitter weinig, ze moeten dat zó gebruiken, dat ze er Gods goedheid in proeven, zodat ze Hem als hun Vader kunnen aanroepen en op Hem kunnen hopen. Zo kunnen ze hun toestand geduldig verdragen, terwijl die anders heel hard en hachelijk zou zijn.

En als rijke mensen meer bezitten dan ze nodig hebben, brengt dat voor hen bepaalde zorg en overlast mee. Zo zegt het bekende spreekwoord immers: 'Heb je land, heb je een vijand'. Als iemand een morgen land bezit, krijgt hij er een proces over met nog andere ruzies. Als de rijken dus zien dat ze niet vredig van hun goed kunnen genieten, maar er altijd bepaalde ergernissen mee gepaard gaan, moeten ze bedenken dat ze er daardoor geen totale afkeer van mogen krijgen. Gods zegen geeft hen altijd moed om op Hem te vertrouwen. Ze moeten er dus niet door tot ondankbaarheid en onbegrip komen, maar altijd Gods Naam zegenen. Dat moeten we dus vasthouden uit deze tekst, waarin ons gezegd wordt, dat God Izak tot welstand gebracht heeft, maar dat dit hem de afgunst van de bewoners van het land heeft bezorgd, die hem daarom weggejaagd hebben.

Nu wordt er nader van gezegd: *dat de Koning van Gerar hem een bode heeft gestuurd om hem te zeggen: wij kunnen u niet bij ons laten wonen, want u bent machtiger dan wij.*

Hier zien we duidelijk wat ik al eerder heb aangeroerd, dat mensen die hun wortel niet hebben in de vreze Gods wel loffelijke, deugdzame daden kunnen verrichten, maar enkel zo nu en dan en ze zetten niet door. Volharding leeft alleen bij die door God geleid worden en die zó door Zijn Heilige Geest hervormd zijn tot vreze en gehoorzaamheid, dat ze doorgaan tot ze hun doel hebben bereikt.

Toch zijn ook de gelovigen niet zó trouw in het goeddoen dat ze niet vaak afdwalen. Maar God brengt ze terecht als ze gestruikeld zijn of zijn afgedwaald en Hij brengt ze weer op de rechte weg. Die nog niet zijn wedergeboren en nog in hun natuurlijke staat leven, kunnen het er soms wel wonderlijk goed van afbrengen, maar in een handomdraai is alles weer anders.

We zien dat in de Koning van Gerar. Even geleden leek hij een Engel, want toen hij sprak over het aanranden van andermans vrouw zei hij, dat dit meebracht dat het hele land besmet werd en het Gods wraak over groot en klein opriep. Dat is een goddelijke uitspraak, God lijkt door zijn mond te spreken en ongetwijfeld is deze uitspraak hem afgedwongen en ze treft hemzelf en allen die deze zonde om zo te zeggen vergeeflijk vinden.

Abimelech laat ons dus zien dat God hem aanzet en hem zo vurig van geest maakt, dat hij die misdaad verafschuwt, omdat hij inziet dat ze God mishaaft. Daarom laat hij zijn besluit bekend maken, dat niemand Izak of zijn vrouw mag aanraken op straffe des doods.

Het is iets loffelijks. Abimelech lijkt wel helemaal doordrongen van de vreze Gods. Maar even later zegt hij tegen Izak: ga weg, maak dat u wegkomt. Hij jaagt Izak weg. Hij beseft dat Izak onder Gods bescherming staat. Als hij dus ook maar iets tegen hem

onderneemt, betekent dat dan niet dat hij God uitdaagt en het vrijgeleide schendt dat God zijn dienaar heeft gegeven?

Laten wij uit dit voorval leren dat we, als we onder mensen verkeren die geen vreze Gods kennen, als ze een tijdlang menselijk en schappelijk met ons omgaan en daarna anders gaan doen, dat geduldig moeten verdragen, als ze ons ook wel goed hebben behandeld. Laten we tenslotte bedenken dat God Zijn vreze in ons moet indrukken en ze een levende wortel moet hebben, anders zijn we niet standvastig en beslist.

Laten we God bidden, dat het Hem mag behagen in de vruchten te laten blijken dat Hij ons waarlijk vernieuwd heeft door Zijn Heilige Geest, zodat we niet een ijver kennen die als een stovuur is en aanstonds uitdooft, maar zó dat we altijd gehoorzaam begeren te leven en daar bij blijven. En al wijken we er vanaf, omdat we zo zwak zijn, dat we daardoor niet tot losbandigheid en afval komen, maar onze loop tot het einde toe volbrengen.

Zo moeten we Hem bidden ons dagelijks de gaven van Zijn Heilige Geest te vermeerderen, want al was ons verlangen ook nóg zo goed, we zullen spoedig afkoelen. Wij hebben een wispelturige aard en van vandaag op morgen zouden we veranderen, als God ons niet bleef besturen. Dat is de hoofdzaak van wat we moeten vasthouden.

De reden die Abimelech hier opgeeft komt voort uit de algemene ervaring. We weten dat de rijken de armen verachten en wie wat bezit denkt dat de anderen zijn minderen zijn. De rijke zal bovendien vol hoogmoed zitten en dat heeft brutaliteit en wreedheid tot gevolg. Men zegt wel dat de mensen op paarden lijken als die oververzadigd zijn. Ze zijn dan niet te temmen, ze steigeren en bijten, kortom: men weet er geen raad mee.

Zo zijn de mensen gewoonlijk ook. Als iemand dus erg veel bezit heeft is hij zeker van nature geneigd om zich te verheffen, zodat de trots in hem gaat overheersen. Dat wordt ook van Sodom gezegd. Toen hun bezit ál maar groeide zijn ze hoogmoedig geworden en daar is de wreedheid bijgekomen, zodat ze heel geen medelijden met hun naasten meer kennen en die te hulp komen. Dat komt vrijwel algemeen voor.

Als Abimelech dus tegen Izak zegt: U bent sterker dan wij, ga dus weg, zoek een goed heenkomen, komt dat daaruit voort, dat de mensen Gods gaven misbruiken en niet sober en bescheiden kunnen blijven als God ze verhoogt.

We zien daarin hoe verdorven we zijn. Want als God zich tegenover ons vrijgevig toont, komt Hij dicht bij ons en trekt Hij ons meer naar Zich toe. Dat zou er ons toe moeten brengen ons des te meer te verootmoedigen.

Want niets moet er ons zó toe brengen om onze plicht te doen, als wanneer God zich zo betoont en we als onder Zijn ogen leven. Als we dus Zijn gunstbewijzen misbruiken en, zoals gezegd, de rijkdom in ons trots en verwaandheid opwekt en nog verachting van onze minderen bovendien; als daar dan nog de wreedheid bijkomt, dat we de één pijnigen en de ander kwellen; dat we de een na de ander opslokken, dan komt dat er toch wel op neer dat we licht tot duisternis maken?

Zo moeten we onze verdorvenheid erkennen, waar we niet alleen toe geneigd maar zelfs aan verslaafd zijn, als God er ons niet van verlost. Wanneer God Zijn kinderen die weldaad bewijst, neemt Hij zeker die ondeugd bij hen weg, dat ze er niets in zien zich te verheffen, weerspannig te worden en met grote woorden te komen en de mensen die niet precies huns gelijken zijn te vertrappen.

We hebben er al op gewezen dat God er altijd iets in tempert, om ze niet al te vrolijk

te laten worden in hun welvaart. In alle geval moet Hij dat bewerken door zijn Heilige Geest want er zal nooit bescheidenheid in ons leven, als we nog enige aanleiding vinden om ons te verheffen. Men zegt wel dat er enkel de schil van een ui voor nodig is om ons zó te laten vallen, dat we vergeten wie we maar zijn en ons zó dronken te maken van hoogmoed dat we alle anderen gaan verachten.

Nu zit Izak helemaal niet vol trots en verbeelding en Abimelech doet hem onrecht. Maar zoals gezegd, meet hij hem met de gewone maat, omdat de toelig van de mensen altijd is de kleinen te verdrukken, als ze er de kans toe krijgen om zich te veroorloven zoveel schade aan te richten als ze maar kunnen.

Daarom zegt Abimelech: u bent sterker dan wij. Daar moeten we nog bij opmerken dat God door dat algemene gedrag ons opwekt ons vredelievend en bescheiden te gedragen, als het er toe komt dat men ons prijst. Die lof moeten we maar liever vergeten en er meer op uit zijn altijd op onze plaats te blijven. Dat wil zeggen: in kleinheid.

Maar als Hij ons verandert en ons op een lage, verachtelijke plaats zet, mogen we weten dat Hij dat doet voor ons bestwil, als een voorkomingmiddel. (Fr.: *préservatif*)

En laten we weten dat we, als we op een hoge ereplaats gezet werden, dat ons totaal zou verblinden. Dat moeten we er uit vasthouden.

Nu komt als vervolg: *dat Izak weggetrokken is naar het dal van Gerar.*

Hij verliet het land niet helemaal, maar ging aan de rand zitten om buiten het gezicht te blijven en de inwoners van Gerar alle aanleiding tot kwade trouw te ontnemen. Want we weten wat soort mensen de Filistijnen waren. Hier zien we in de eerste plaats Izaks geduld, dat hij zich totaal niet verweerd heeft, maar, om vrede en rust te krijgen, zijn bezit bij elkaar gepakt heeft en zijn tent elders is gaan opslaan. Daar heeft hij zijn nederigheid in getoond. Hij ging dan wel niet helemaal het land uit, maar toch hield hij er wat maat in, om op de plaats te kunnen blijven waaraan hij wat gewend was geraakt.

We hebben gezien dat zijn vader Abraham een legertje in huis had. Izak had dus datzelfde kunnen doen om het hem aangedane onrecht tegen te gaan. Het is duidelijk dat hij op een lam lijkt en Mozes zegt niet dat hij een hevige ruzie heeft gemaakt of zich verweerd heeft, al jaagt men hem op een onrechtvaardige manier weg, omdat men hem immers had opgenomen en hem tamelijk menslievend had behandeld. Hij laat dat alles maar gebeuren.

Zo worden wij ertoe aangespoord om, als men ons kan verdrukken, de beledigingen geduldig te dragen en niet het zwaard op te nemen om wraak te nemen, als wij menen dat we tegenover de mensen in ons recht staan. Want we weten wat ons geboden is: niet toegeven aan onze toom, maar het aan God overlaten om ons te wreken. Zo volgen we er onze vader Izak in, dat hij het verdragen heeft om op zo'n lage manier te worden weggejaagd uit het land, waar hij zich zó had gedragen, dat hij wel verdiend had voor allen aannemelijk te zijn.

Welke aanleiding had hij er immers toe gegeven dat men kwaad van hem kon denken? En toch jaagt men hem weg en zegt dat hij sterker is, alsof hij die grootheid had misbruikt.

Zoveel dus over die aftocht van Izak, waarvan gezegd wordt dat hij is aangekomen in het dal van Gerar.

Mozes spreekt nu over een andere beproeving, die Izak wel heel zwaar heeft moeten vallen. Het gaat er om dat hij de waterputten die zijn vader Abraham destijds had gegraven heeft opgegraven en ze de oude namen van vroeger heeft laten houden.

Hier zien we in de eerste plaats de kwade trouw van de Filistijnen. Abraham was buitengewoon vriendelijk met hen omgegaan en Abimelech, de voorganger van de huidige, had zelfs met hem een verbond gesloten en hem een bezoek gebracht. Abraham had hem één van die gegraven putten ten geschenke gegeven en die daarna van hem terug gekocht. Hij had hem - zoals we hebben gezien - dus alle eer bewezen. En toch komen ze nu die putten dichtgooien.

Ze hadden begrepen dat Abraham Gods dienaar en een Profeet was. God had zijn twistzaak ondersteund en hij had daar een zichtbaar getuigenis van ontvangen. Want Abimelechs huis was gestraft, God had het met zijn gesel geraakt, ze moesten er zo wel toe zijn gekomen hem te verdragen.

Ze waren wel een tijdlang slecht over hem ingelicht geweest, maar omdat Abraham hen had verzekerd dat hij niemand zou verongelijken of schaden, zoals hij dat Abimelech bezworen had, moesten ze daar toch wel tevreden mee zijn, ze hadden hem leren kennen als een man van zijn woord.

En toch gooien ze de putten die hij had gegraven dicht, om te maken dat hij nooit kon terugkeren. Want het is duidelijk dat het gebeurde om hem de toegang te ontfemen.

Als vreemdeling in het land kon hij er een geschikte woonplaats zoeken en dan zeggen: ik heb tenminste water en ook wat weiland voor mijn vee. Hij kon er dus naar terugkeren, maar wat doen ze? O, als we hem de watertoevoer afsnijden, moet hij ergens anders weidegrond zoeken, dan kan hij hier nooit terugkomen. Wat een ongelooflijk lage streek! Maar laten we er op letten dat God Zijn kinderen zo geplaagd wil zien worden om hun geduld op de proef te stellen.

Intussen moeten we gewaar worden dat alles erop uitloopt dat de boosdoeners in de knel raken, als ze zo onmenselijk optreden tegen Gods dienaren. Want als Abraham daar was blijven wonen zou Gods zegen op het land hebben gerust. En als we van Izak horen dat hij honderdmaal meer geoogst heeft dan hij gezaaid had, is het duidelijk dat de grond er niet onvruchtbaar was en dat alle burens Gods genade ook gewaar geworden zouden zijn.

Gods kinderen hebben altijd iets van de goede geur van Gods barmhartigheid verspreid en we hebben gezien wat van Sodom en Gomorra werd gezegd, dat als God er tien rechtvaardigen had gevonden de stad niet verwoest zou zijn.

Zo kunnen mensen die God verachten en ongelovig zijn de gelovigen het land wel uitjagen, maar dat loopt altijd op hun nadeel uit. En God ontfermt zich over de Zijnen en al worden ze ook de wereld uitgeduwd en al vervolgt men ze, toch zal Hij altijd het een of andere toevluchtsoord en onderdak voor ze weten te vinden.

Maar dan moeten wij toch wel met een groot geduld gewapend zijn, als de mensen zó wreed zijn, dat ze niets rechtschapens hebben overgehouden en op wilde beesten lijken. Om dat te kunnen dragen moeten we wel gewapend zijn door de Geest van God, die de Geest der zachtmoedigheid is. Het staat immers zo, dat er niets toe nodig is of we spuwen ons venijn uit, want we zijn zo zwak, dat we niets kunnen verdragen en altijd op wraak uit zijn.

We zullen nooit zó zachtmoedig zijn dat we het onrecht dat men ons aandoet geduldig dragen als God ons niet bestuurt door Zijn Heilige Geest. Maar in alle geval wordt ons hier het voorbeeld van onze Vaders voor ogen gesteld, waar we uit moeten leren ons niet te hard te verweren als de mensen ons, op welke manier dan ook, kwellen.

Dan wordt er uitdrukkelijk bij gezegd, *dat Izak de namen van de putten bleef vasthouden*, zoals we dat gezien hebben bij Berséba die de put van de eed was, omdat

Abimelech daar met Abraham een eed had gezworen.

Dat deed Izak om in het bezit ervan te blijven, het was trouwens een algemeen gebruik. Abimelech had daar met Abraham een verdrag gesloten, dat was een belofte, bezegeld door een plechtige ceremonie.

Abraham had hem met die put vereerd, dat laat de naam ervan weten. Izak eist dus dat de inwoners zullen erkennen, dat die behoort tot het goed dat zijn vader had verkregen en dat nu wettig aan hem toebehoorde. Maar dat telt hier niet; hoe rechtvaardig zijn zaak ook is, men houdt niet op er met hem over te twisten.

Zo zien we, dat al willen Gods kinderen alleen maar genieten van het goed dat hen toebehoort en dat ze wettig mogen gebruiken, ze er toch van worden afgehouden. Want die God verachten zijn onbeschaamd en wat men ook tegen hen inbrengt, bij hen bestaat geen rede of recht dat ze hooghouden.

Als wij in onze tijd hetzelfde zien, vinden wij het heel niet nieuw of vreemd. In die oude tijd ging het eerlijker toe en toch zien we dat Izak heeft moeten afzien van al zijn eisen, hoe rechtvaardig ze ook waren.

Er wordt dan verder verteld dat hij namen geeft aan de putten die men hem betwist, dat wil zeggen waarvan men hem heeft weggejaagd. Want er was geen sprake van rechtspraak zoals nu, maar ze hebben hem met geweld weggejaagd. Als hij nu die putten Twist en Onenigheid noemt doet hij stellig daarmee zijn beklag bij God, als hij ziet dat de mensen doof zijn en dat wat redelijk is niet telt.

Dan blijft hem niets anders over dan daar een gedenkteken op te richten om Gods medelijden in te roepen. Laten wij dus leren dat we, als we er niets bij winnen al voeren we onze aanspraken en ons recht aan om ons bezit en alles wat ons gegeven werd te houden, steeds moeten blijven hopen dat God zich ten slotte over ons zal ontfemen.

Dit moeten we doen: zoveel ons maar mogelijk is er op uit zijn dat de mensen ons met rust laten en ons niet komen opslokken. Dat zal alle kinderen van God altijd geoorloofd zijn, want al is ons geboden te leven als schapen te midden van de wolven, toch staat God ons wel een verdediging zonder geweld toe, omdat Hij ons in Zijn hand besloten houdt. We moeten dus proberen zoveel we kunnen alle geweld, beledigingen en dergelijke en alle overlast die men ons aandoet af te weren.

Doen we dat zo? Als we daar niet verder mee komen en de mensen zo hardnekkig kwaad willen en zelfs door zo'n woede bezeten zijn dat alle redelijkheid bij hen met voeten getreden wordt, moeten we onze toevlucht bij God zoeken en bidden dat het Hem mag behagen onze zaak in Zijn hand te nemen. En we hoeven er niet aan te twijfelen, als de mensen zo onmenselijk tegen ons optreden en enkel maar spotten met wat wij hen voorgelegd hebben, dat God ten slotte orde op zaken zal stellen. Dat moeten we dan vasthouden uit het voorbeeld van Izak als hij de putten Twist en Onenigheid noemt. Want dat is niet gebeurd uit woede of wrok, zoals er velen zijn die wraak zweren en er beledigingen uitgooien, maar Izak heeft zijn zaak in Gods handen gelegd.

Daar worden we ook toe opgewekt door Petrus dat we, als mensen ons boos gemaakt hebben en wij er geen middel tegen weten, moeten afwachten dat God het ter hand neemt en dat zal Hij doen.

Tenslotte lezen we nog *dat als Izak een put heeft gegraven waarover hij niet wordt aangevallen, hij die noemt Rehoboth*. Daar wilde hij mee zeggen: *Ruimte en dat woord zet hij zelfs in het meervoud*. Het is hem niet genoeg om te zeggen: nu heb ik ruimte gekregen, maar hij zegt: nu heb ik ruimten gekregen die God voor ons gemaakt

heeft.

Zo zien we nog beter wat ik al even aanroerde, dat Izak, als hij tot het uiterste benauwd werd, geen water had om te drinken en de mensen zo wreed waren dat hij zelfs niet het water kon drinken dat hij door zijn eigen inspanning en die van zijn huishouden had verkregen, het aan God als de rechtvaardige Rechter overgeeft.

Als God, zo anders dan de mensen, medelijden met hem had, de mensen hem niet meer kwamen plagen en hij drinkwater had voor zich en zijn huishouden, zegt hij: ja, God heeft het mij geschonken. Hij zegt niet: o, daar ben ik nog goed van afgekomen, die boosdoeners hebben me met rust gelaten, nu moeten we er maar eens ons gemak van gaan nemen. Hij praat niet alleen niet zoals een wereldsgezind mens zou doen, maar hij wil een gedenkteken van dankzegging oprichten, zoals hij gedenktekenen van beklag had gekend, om er God toe te bewegen zich over hem te ontfermen.

Nu wil hij dat die weldaad van God daar ingegrift zal worden en dat men er niet maar drie dagen lang over zal spreken, maar zelfs na zijn dood. In die put moet men een teken zien van de gunst die God hem heeft betoond.

Als wij veel te verduren hebben gekregen, worden Gods genadegaven verdonkerd door het gevoel dat wij van ons leed hebben. Als God ons een tijdlang heeft laten hunkeren en al steekt Hij ons dan daarna Zijn hand toe, dan denken we er nog niet aan dat het van Hem komt, maar schrijven het toe aan het toeval.

Dat doet Izak niet, maar al heeft men hem weggejaagd en al heeft hij een tijdlang geleden; zo gauw God hem uitkomst geeft zegent hij Zijn Naam en zegt: God heeft ons een rijk geschenk gegeven. En hij zegt verder: *in deze put zal ik met verwondering Gods milde gaven aanschouwen.*

Dan moeten we er ten slotte nog acht op geven hoe groot Izaks geduld is geweest. Als wij tegenwoordig over geduld preken, kunnen we met grote moeite zó ver komen dat we, als we ook maar iets te verduren krijgen, niet meteen boos en humeurig worden. En al lijken we heel geduldig, dan blijft er toch altijd een zekere ergernis over als God niet aanstonds verlichting geeft. En wat lijden we dan wel? Om zo te zeggen: niets. Treft ons een kleinigheid dan lijkt dat buitengewoon hard. En als men dat nog even doorzet, klinkt het: o, maar dat is ondraaglijk!

We zijn dan wel ver af van de zachtmoedigheid die we hier te zien krijgen in onze vader Izak. Wij zouden zeggen: maar dat kan ik niet verdragen! Als men ons een stuiver tekortdoet of het gaat om een ietsje van ons bezit, dan zeggen we: o, daar kan ik niet doorkomen, dat is te erg.

Ja, maar Izak heeft voor zijn water moeten vechten. Ik noem het vechten, niet omdat hij het zwaard heeft opgenomen; maar hij moest onrecht verduren, hoewel hij een put had opgegraven die zijn vader op eigen kosten had verkregen, wat de Koning hem had bevestigd. Die had Izak later opgegraven en hard gewerkt om drinkwater te krijgen. En ondanks dat alles zien we zijn geduld.

Als God ons dus kan bedroeven en Hij de kwaadwilligen maar laat begaan en we door hen beroofd en opgeslokt worden, moeten we bedenken, dat het met ons nog niet zó ver is gekomen dat we geen druppel water hebben en men ons de eerste levensbehoeften ontnemt, waarvan God gewild heeft dat alle mensen er in zullen delen.

Want iedereen wil zijn eigen aandeel hebben, van koren en van wijn, van vlees en dergelijke dingen, ook van meubels en bezit. Iedereen mag iets voor zichzelf hebben, maar het water is een levensbehoefte die God voor alle mensen heeft bestemd. Als er de rivieren, de waterputten en de fonteinën zijn langs de openbare weg, waarom zal dat dan ontzegd worden aan die Gods schepselen zijn?

In alle geval zijn onze Vaders in zo'n hoogste nood moeten komen. En, zoals gezegd, daar moeten wij uit leren geduld te oefenen, niet alleen door de een of andere kleine belediging te verdragen of zelfs twee of drie, maar in al die omstandigheden moeten we zo welwillend en zachtmoedig zijn dat, als het over ons sterven gaat, we bij wijze van spreken zouden kunnen hopen dat God zich tegenover ons meedogend zou tonen.

Laten we het kwaad dus niet verdubbelen en van één duivel er geen twee maken, als de kwaadwilligen en ongelovigen ons onrechtvaardig vervolgen. Maar laten we proberen hun hart te vermurwen en het kwaad dat ze tegen ons beramen te temperen. Als we dat doen zal God zeker ten slotte, al verkeren we een tijdlang in de grootste angsten, ons zo in de ruimte zetten dat we stof hebben om Zijn heilige Naam volmondig te zegenen.

SLOTGEBED

Laten we ons nu neerwerpen voor de Majesteit van onze goede God met de belijdenis van onze gebreken. We bidden Hem, dat Hij ze ons zó moge laten gevoelen, dat we onszelf gaan mishagen en leren mogen, ons meer en meer te schikken naar Zijn heilige wil door onszelf te verloochenen.

Dat het Hem moge behagen onze zwakheden en ondeugden zó te verdragen, dat we er ons niet in vastzetten, maar Hij ons meer en meer moge reinigen, tot Hij ons bevrijd heeft van al onze vleselijke lusten en we bekleed mogen worden met alle gaven van Zijn Heilige Geest, zodat we zó met de mensen omgaan, dat we, al hebben we reden om ons te verheffen, toch klein en nederig blijven.

En dat we, als we verdrukt worden goedsmoeds mogen blijven, zodat we ons altijd mogen laten helpen door Die dat kan.

Dat Hij deze genade niet alleen aan ons moge schenken, maar aan alle volken en naties ter wereld, door de arme, onwetende mensen uit de kerker van dwaling en duisternis terug te brengen naar de rechte weg van het behoud.

9. GENESIS 26 : 23-25

Izak vertrekt naar Berséba, waar Abraham eertijds woonde. God verschijnt hem en versterkt hem door Zijn belofte te bevestigen. Izak bouwt er een altaar, waar Hij God dankt en bidt en zijn tent opslaat.

GEBED OM VERLICHTING DOOR DE HEILIGE GEEST

Laten we onze goede God aanroepen en Hem bidden dat Hij het oog van Zijn Vaderlijke goedertierenheid op ons, Zijn arme dienaren moge slaan, door ons de vele gebreken en beledigingen, waardoor wij dagelijks onophoudelijk Zijn toorn tegen ons oproepen, niet te willen toerekenen.

En daar wij onwaardig zijn om voor Zijn heilige Majesteit te verschijnen, dat het Hem moge behagen ons te ontvangen in de naam van Zijn geliefde Zoon, onze Heere Jezus Christus en de verdienste van Zijn dood en lijden te willen aannemen als voldoening voor al onze gebreken, omdat wij met onze eigen werken niet kunnen bestaan voor Zijn aangezicht.

Dat het Hem moge behagen ons te verlichten door Zijn Heilige Geest, zodat we Zijn heilig Woord recht verstaan. Dat Hij ons de genade moge verlenen het getrouw te verkondigen en het aan te nemen met ware vreze en nederigheid.

Dat wij door dat Woord ertoe onderricht mogen worden om ons vertrouwen volkomen op Hem te stellen, zodat we Hem dienen en eren zoals het behoort; dat we Zijn heilige Naam in heel ons leven mogen verheerlijken en onze naasten stichten door goede voorbeelden.

We komen Hem om al deze dingen bidden, zoals onze goede Heiland en Verlosser Jezus Christus ons heeft leren bidden, door te spreken: Onze Vader, die in de hemelen zijt, Uw Naam worde geheilgd, Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede in de hemel, also ook op aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid.

Amen.

PREEK

We hebben gisteren gezien dat Izak, om te erkennen dat hij ervaren had dat God hem te hulp was gekomen, de put waarvan hij rustig kon genieten Ruimten noemde.

Uit wat Mozes verder zegt wordt ons duidelijk dat dit genot voor hem niet lang geduurd heeft. Want Mozes laat ons weten dat Izak zich heeft teruggetrokken naar Berséba, de plaats waar zijn vader Abraham had gewoond. We weten dat hij, zonder ertoe gedwongen te zijn, de plaats waar hij die waterput had niet zou hebben verlaten. Want hij was geen lichtzinnige man die enkel maar her en der wilde rondtrekken, maar de noodzaak dwong er hem toe.

We moeten daaruit opmaken dat God hem steeds wilde oefenen en Izak zich er niet mee tevreden heeft gesteld, dat hij als vreemdeling in het land Kanaän woonde, zonder dat hij er een voetbreed bezat, maar het land is doorgetrokken, zoals de tekst van zo-even ons liet zien.

Daar moeten wij uit leren dat we altijd moeten leven als vogels op de tak, zoals men wel zegt. En al steunt God ons in zoverre, omdat we zwak zijn, dat we op een

bepaalde plaats kunnen wonen en daar tot rust komen, maar we moeten er ons toch niet vastzetten alsof dat ons veilige nest was. We moeten leren in beweging te blijven zoals Paulus dat woord gebruikt. Want de Christenen moeten wel zo standvastig zijn dat ze te midden van stormen en onweer niet wijken en veranderen. Maar wat hun woonplaats betreft moeten ze beweeglijk zijn en geen stilstand kennen dan zó, dat ze van dag tot dag onderdak krijgen door Gods hand.

Maar ook zó moeten ze er op bedacht zijn om rond te trekken naar het voorbeeld van de Vaderen, die door ervaring geleerd hebben hun erfdeel niet hier beneden te hebben. Ze hebben beleden dat ze pelgrims waren, zoals we later zullen zien dat Jakob dat tegen Farao zei.

We zien intussen de harteloosheid van alle bureu, ook daar, want zelfs de put die Abraham had gekocht is hem na zijn dood afgenomen, om het zijn opvolgers en kinderen onmogelijk te maken ze te gebruiken.

Dan wordt er gezegd dat Izak nog een put groef. Dat moest hij wel om water te hebben, zo goed voor zijn huishouden als voor zijn vee. Maar dat water moet hij wel ver van huis zoeken, totdat God hem teruggeeft wat men hem heeft ontfrofd.

Hij woont dus in Berséba een tijdlang zonder water of hij moet het lenen of kopen. Maar ten slotte komt die put er dan, zodat hij het ruimer krijgt en God de mensen, die hem van dorst wilden laten sterven, hun boze opzet niet laat uitvoeren. Maar al is dat zo, God heeft hem niet aanstands verhoord.

We moeten dus onthouden wat gisteren verhandeld werd, dat we moeten leren verdragen dat we krap zitten, zelfs als het om water gaat en het niets nieuws moeten vinden, wat onze Vaderen al hebben ervaren. Want het is onredelijk dat wij meer bevoorrecht zouden zijn dan zij. Als God ons ontziet, moeten wij daar Zijn goedheid in erkennen en als Hij het ons op een andere manier moeilijk maakt, moeten wij des te meer geduld opbrengen.

Tóch wordt nu gezegd: dat God aan Izak is verschenen in de eerste nacht die hij in Berséba doorbracht.

We moeten ons hier te binnen brengen wat we vroeger hebben besproken in het leven van Abraham, dat God hem is verschenen, toen hij het nodig had geholpen en getroost te worden in het verdriet en de tegenspoed die hij eerder had moeten verduren.

Dat is een opmerkelijke omstandigheid: toen God zag dat Zijn dienaar neergedrukt werd, heeft Hij hem wat verlichting willen geven. Zo houdt God, ook nu nog, al krijgen wij niet zulke visioenen, niet op Zich aan ons te vertonen, als Hij ziet dat we het niet meer dragen kunnen en we zouden afvallen als Hij het niet voorkwam.

Als wij verdriet hebben, lijkt God ons ver te zijn en beelden we ons in, dat Hij ons heeft vergeten. Als Hij omgekeerd ons Zijn genade, op welke manier dan ook, laat gevoelen; hetzij door ons te versterken om ons krachtig te laten strijden tegen onze verzoeking; dan wel ons verlost van de overlast en de beledigingen die men ons aandoet of ons op de een of andere manier als het ware zichtbaar bijstaat, dan is Hij aanwezig en dan zien we dat Hij voor ons zorgt.

We moeten dus aannemen dat toen God aan Izak is verschenen dat hoognodig was, want het is niet elke dag gebeurd. Bovendien moeten we leren er tevreden mee te zijn als God, nadat Hij heeft toegelaten dat wij gekweld werden door onrust, plagerijen en overlast, ten slotte toch toont dat Hij een Vader voor ons is. Als dat niet zó spoedig gebeurt, moeten we Hem verwachten. We zien dat Izak er ook niet altijd een duidelijk teken van kreeg dat God hem wilde bijstaan. Integendeel zag hij lange tijd geen enkele uitkomst en als de ene zwartigheid hem is overkomen komt de volgende eraan. Toch is hij niet bezwaken.

Die weg moeten wij dus ook volgen. Maar daarbij moeten we wel in het oog houden dat een enkel woord dat God ons toespreekt om ons Zijn liefde voor ons te betuigen, meer waard is dan al het goeds dat we zouden hebben, als we ons met eten en drinken en allerlei heerlijks konden verzadigen.

Als niets ons hinderde en we rondom rust hadden, zodat alles naar wens ging, zouden we in zulke omstandigheden het niet zo hoog waarderen, dan wanneer we er getuigenis van krijgen dat God ons genadig is.

Laten we het geval nemen dat een mens verzadigd is met alle lusten en gemakken, zodat hem niets ontbreekt, maar hij weet heel niet hoe hij tegenover God staat, omdat hij geen onderricht en geen belofte heeft. Dan is het altijd onzeker of die welvaart wel zal voortduren. Maar als hij er zich door laat bedwelmen, zodat hij er op rekent dat zijn welvaart wel zal voortduren, wat is het dan nog om al zijn geluk in deze wereld te hebben?

Hoe lang duurt dit leven? Alle goed dat ons in de handen kan vallen betekent niets en het kan geen goede geur hebben, als we niet verzekerd zijn van Gods genade. Maar het is iets heel anders als het God behaagt ons te tonen dat Hij ons liefheeft; dat we onder Zijn bescherming staan en niet kunnen omkomen; dat Hij ons in zijn hand geborgen houdt en ons bewaart. Daarmee moeten we voldaan zijn als al het andere ons kan ontbreken.

Hoewel God er Izak dus een teken van had gegeven dat Hij hem in ontferming had aangezien, is dat nog niets vergeleken bij wat Mozes neerschrijft, dat God hem is verschenen om Zijn verbond met hem te bestendigen en te bevestigen, zodat hij er vast van verzekerd kon zijn en het een schild moest zijn dat alle verzoeken afweerde.

Maar als eerste moeten we hier in het oog houden, dat dit visioen bedoelde Izak ertoe te stemmen om het woord dat hij zou ontvangen met des te meer eerbied en gezag te aanvaarden. Dat visioen heeft er een teken van moeten zijn dat God sprak en dat is altijd erg nodig, want we weten hoe de duivel probeert ons te verleiden door inbeeldingen en lege fantasieën.

Als de vaders dus voorgelicht werden om tot volle zekerheid van het geloof te komen, moest Gods Majesteit aan hen geopenbaard worden. Daar moesten ze een onbetwifelbare indruk door ontvangen, want als alleen het woord tot hen was gekomen zou dat een klank in de lucht zijn geweest, die geen enkele vastheid zou hebben gehad.

Zo is het niet overbodig, dat Mozes zegt dat God zich aan Izak heeft vertoond en Zich heeft uitgesproken, want Izak moest weten en er diep van overtuigd zijn dat het woord dat hij hoorde uit de hemel kwam en hij er zeker van kon zijn dat het volle waarheid was, waar hij op aan kon.

God is wel onzichtbaar en niet te begrijpen en zo is het onmogelijk dat we Hem kunnen zien, zodat we, ook al zouden we er al onze zinnen op zetten, nooit Zijn hoogheid zouden bereiken. Gods wezen, dat oneindig is, kan door mensen niet gezien worden. Maar dat verhindert niet dat Hij Zich aan ons vertoont, naardat het ons van nut is en aangepast aan onze kleine maat.

Zo vaak we dus lezen dat God aan de oude vaders is verschenen, wil dat niet zeggen dat ze Zijn volle Majesteit en Zijn wezen hebben omvat. Dat zou onmogelijk zijn, de mens is daar te zwak voor. Maar Hij heeft Zich aan hen vertoond, zó dat ze het hebben kunnen verdragen. Dat wil zeggen: zoals Hij zag dat het hen ten goede kwam.

Wanneer God Zijn heerlijkheid voor ons zou ontfouwen, zou dat ons zelfs onmiddellijk doen vergaan. Ik moet zeggen dat, als wij meer verstand hadden dan we

hebben en onze geest honderdmaal meer kon verstaan dan ze kan, we nog zo verbijsterd zouden zijn door Gods heerlijkheid dat we verstomd zouden staan.

God moet dus rekening houden met wat wij verdragen kunnen als het hem behaagt aan ons te verschijnen. Daarom moeten we het woord dat Mozes hier gebruikt zó verstaan, dat Izak, om nog vaster verzekerd te worden van de belofte die hij had gekregen, dit voorrecht te houden en er niet aan te twijfelen dat het God was die met hem gesproken had, als een blijk daarvan iets van een merkteken heeft gekregen.

Daar heeft hij door gevoeld, dat hij niet bedrogen kon uitkomen, dat het geen spooksel was of een vluchtige inbeelding, maar dat God hem een vaste steun wilde geven. God wilde hem zo'n rust geven dat hij door de kracht van het woord dat ermee verbonden was kon strijden tegen alle kwaad dat hem kon overkomen.

We lezen dat God hem heeft opgewekt om geen vrees te kennen en hem ook gezegd heeft wat daar de reden van was: *Ik ben met je, zegt Hij*; let wel: Ik, de God van je vader Abraham. Als God zegt: vrees niet, hebben we al eerder toegelicht dat God hen met wie Hij spreekt van alle vrees wil bevrijden. Want al hebben de Vaders alle wantrouwen dat bij hen kon opkomen overwonnen, daarom zijn ze nog niet ongevoelig geweest.

Abraham is verzocht, maar hij is daar niet door overwonnen. Dat moeten we onthouden dat zij die door de kracht van de Geest van God overwinnaar bleven, de strijd niet hebben opgegeven.

Er kan geen strijd zijn als er geen reden tot vrees bestaat. Als Abraham niet begrepen had dat hij in gevaar verkeerde, zou hij God niet hebben aangeroepen en zijn toevlucht niet bij Hem hebben gezocht. Als hij niet neergedrukt was geweest door de overlast die hij te verduren kreeg, zou hij bij God niet geklaagd en om verlichting gevraagd hebben.

We moeten dus niet denken dat God alle reden tot vrees heeft willen wegnemen bij hen tot wie Hij zegt: vrees niet. Maar Hij bedoelt ze zo dicht bij Zich te houden, dat ze niet overmatig bevreesd zouden zijn, zoals we gewoonlijk zijn als we God niet als helper hebben. Want met één windstootje liggen we en zijn dan zo geschrokken dat we geen uitweg zien. Zo wordt van Achaz gezegd, dat hij beefde als een blad aan een boom. Om hem van die kwaal te genezen zegt Jesaja tegen hem: zwijg, wees stil voor God!

Dat is de gewone wijze van spreken in de Schrift. Als er dus gezegd wordt: *vrees niet*, wil dat zeggen dat, al hebben we reden om te vrezen en in de war te zijn, we er ons tegen moeten verzetten en geduldig afwachten dat God ons te hulp komt. Die vrees mag ons dus niet overstelpen en verstikken. We moeten ons inspannen om overeind te komen en te volharden. En al worden we ook door onrust alle kanten uitgedreven, we zouden altijd recht overeind staan, als we onze vaste grond hebben in Gods belofte.

Nu wordt hier nadrukkelijk gezegd: *Ik ben met je*, om te laten zien dat als we God aan onze zijde hebben, dat ons genoeg moet zijn, ook al spant de hele wereld tegen ons samen. Ook al zijn alle mensen onze vijanden en al kan het er zelfs op lijken, dat alle schepselen tegen ons hebben samengezworen om ons te laten ondergaan, maar God voor ons partij kiest, dan loopt het er nog op uit dat we alle vrees te boven komen.

We zien dan ook hoe Paulus deze leer heeft toegepast en hij geeft er ons een voorbeeld in. Hij zegt: omdat God vóór mij is zal ik niet vrezen al werd ik door honderdduizend man aangevallen. Al laat de wereld mij duizend doden sterven, dan zal ik me nog verzekerd weten van Gods herdersstaf.

Zo spreekt Psalm 23 daarvan: *Heere God, Uw herdersstaf, de stok die U als herder*

hanteert, - want hij gebruikt de gelijkenis van een herder die zijn stok en herdersstaf gebruikt om de schapen te leiden - en dan zegt hij: Heere God als ik er maar een teken van zie, dat U mij bij Uw kudde telt, kan ik in de schaduw van de dood verkeren en me toch verblijden. Want ik heb troost genoeg als ik maar steun op Uw genade.

En op een andere plaats zegt hij: omdat God met mij is zal ik die me komen aanvallen verachten. Wat zal vlees mij aandoen, als God partij voor mij kiest? Hij spot daar met de zwakheid van de mensen en hij maakt duidelijk dat God ze allemaal ten val kan brengen en vernietigen door enkel maar op ze te blazen. En als hij aangejord is met kracht van omhoog betekenen al Satans dreigementen niets.

Dat verzekert Paulus ons zo overtuigend: als God vóór ons is, wie zal dan tegen ons zijn? Ook al is God de bewaker van ons leven dan kennen we nog wel veel tegenspoed, maar dan kunnen we ons tegenover onze vijanden en tegen alles wat de duivel ons wil brouwen beroemen, als God ons maar gunstig gezind is.

Daarom is dat woord om zo'n goede reden geschreven, om alle vrees weg te nemen, als God zegt: *Ik ben met je, vrees dus niet.* Zo wordt ons geleerd enkel rust te vinden in Gods goedheid en Vaderlijke gunst. En omgekeerd moeten we weten dat we daarbuiten altijd zoveel als losgeslagen mensen zijn.

Hier vinden we weer, wat we al eerder aangeroerd hebben, dat als God de liefde die Hij voor ons heeft niet betuigde, we ook in een aards paradijs in een hel zouden verkeren. En dat omgekeerd, als we in iets als een hel zouden verkeren, dus als in een afgrond, maar we zouden voelen dat God ons genadig is en tenslotte medelijden met ons zal hebben, zodat als we zeker van Zijn hulp zijn, een hel altijd tot een paradijs zal worden.

Dat moeten we hier goed in ons opnemen, dat als een mens niet weet hoe het staat tussen hem en God, als hij er dus niet zeker van kan zijn dat God hem een Vaderlijke liefde toedraagt, hij wel moet beven. Altijd wordt hij geslingerd en heeft hij dingen die hem kwellen, zonder dat hij weet waarom en vaak zal hij perplex staan.

Zo zijn de ongelovigen er aan toe, al stellen ze zich gerust, zelfs zó, dat ze God trotseren. Want ze denken aan Zijn hand te zijn ontkomen en dat Hij ze niet kan raken, al zou Hij zelfs bliksem van de hemel laten neerkomen.

De boosdoeners en die God verachten mogen in hun trots daar dan zo zeker van zijn, maar God geeft ze toch innerlijk prikkels, zodat ze zoveel als aanvallen in de blinde krijgen te verduren, waar ze niet van weten waar ze vandaan komen. Maar in werkelijkheid komen ze van God, die zo de strijd aanbindt tegen hun ongelovigheid.

Dat is het loon van allen die hun rust niet in God hebben gevonden en die niet beseffen dat heel ons welzijn, onze vreugde en ons geluk erin bestaat dat we onder Zijn bescherming leven. Dus allen die zo hoog opgeven van hun kracht en inzet; allen die hier beneden hun vermaak in de schepselen moeten vinden betalen tenslotte een prijs voor hun dwaze hoogmoed en voor het feit dat ze God niet de Hem verschuldigde eer hebben gegeven. Het loopt er op uit dat ze zich als arme wanhopige mensen ervaren.

Laten wij daaruit leren om, ook al gaf God ons alles wat ons van pas komt en al de heerlijkheden die we kunnen wensen, ons daar niet zó aan te hechten dat we los van God raken. Laat het er ons toe brengen ons liever aan de genade vast te houden en aan het getuigenis dat wij ervan hebben, dat Hij ons als kind heeft aangenomen en daarom zich altijd Vader zal betonen.

Als we dat besluit hebben genomen, zullen we stellig alle vrees te boven komen. Maar als we ons integendeel verbeelden, dat we veilig kunnen zijn zonder Gods

bescherming, zal het niet uitblijven, dat Hij ons laat zien hoe groot onze dwaasheid en overmoed is. Dat is de hoofdzaak, die we er uit moeten vasthouden.

Zo moeten we die twee dingen als onafscheidelijk bij elkaar houden, dat, als God met ons is, we zekerheid hebben tegen alle kwaad. Maar dat, als Hij ver van ons is, we helaas meer dan ellendige mensen zijn, al leefden we - zo als ik al zei - in een paradijs. Als Hij met ons is, al verkeren we dan in de schaduw, in de duisternis van de dood, zodat we wel elke minuut kunnen omkomen, dan blijven we ons verblijden, omdat we weten dat de dood voor ons zal worden omgezet in leven en alles tot ons heil dient.

Verder moeten we er nog op letten, dat God zegt: *Ik ben de God van Abraham*. Want door dat woord bracht hij Izak alle beloften te binnen, die hij van zijn vader had gehoord. Dat zou niet kunnen gebeurd zijn als hij niet door Abraham was voorgelicht en Abraham zijn plicht niet had gedaan en hem niet gezegd had: mijn kind, God heeft mij dat voorrecht gegeven boven alle mensen, dat Hij Zich aan mij bekend gemaakt heeft. Hij heeft mij gezegd dat mijn nageslacht voor Hem als Zijn erfgoed zal gelden, dat Hij ons zal zegenen en wij moeten geheiligd zijn van de hele wereld. Maar dan moeten wij Hem ook zó vereren, Hem aanroepen en Hem zo dienen.

Als Abraham zijn zoon dus niet trouw had onderricht, zou dit woord: *Ik ben de God van Abraham* waardeloos zijn en zelfs bijgeloof hebben meegebracht. Laten we dus goed beseffen dat God in dit woord aan Izak heeft willen bevestigen wat Hij eerder van zijn vader had gehoord.

Daar beroepen de Papisten zich op, als ze hun vuile dwalingen willen vasthouden. Want wat ze beweren hebben ze van hun vaders en voorouders, dat hebben ze niet pas in deze tijd verzonnen. En ze denken daarmee zelfs te kunnen afwijzen alles wat God in Zijn Woord betuigt, als zij hun vaders en voorouders maar volgen.

Ja, maar als God zich de God van Abraham heeft genoemd, berust dat op een vooronderstelling. Die is deze dat Abraham een geloof kende, overeenkomstig de leer waarin hij was onderwezen. Waarom noemt God zich niet de God van Nahor? Waarom niet de God van Terach^{36a}? Want dat zou nóg meer zeggen. De Papisten zullen niet zeggen: al honderd jaar is wat wij de dienst van God noemen onder de mensen in gebruik gekomen, maar ze zullen zeggen: Wat? Al duizend jaar gaat het in de wereld zo toe.

Zo zijn ze in staat om tegen God in te gaan naar het hen goeddunkt als ze over duizend jaar spreken. Als het dus enkel een kwestie van oudheid was, moest het luiden: *Ik ben de God van Terach en van Nahor* of ze moesten nóg verder teruggaan tot hen die nog eerder geleefd hebben.

Maar er is geen sprake van dat we dat kunnen zeggen. God noemt Abraham en Abraham was kort geleden gestorven, de anderen waren veel ouder. Welk onderscheid moeten wij hier maken? Dat moeten we niet in ons brein verzinnen, maar op het doel letten waar God kan op wilde richten. En zonder enige twijfel is dat, omdat Abraham - zoals we eerder verklaard hebben - een volle geloofszekerheid kende. Hij dacht volstrekt niet zoals de rest van de wereld en hij zei dus niet; ik vermoed, ik denk, maar hij was er volkomen zeker van dat God met hem gesproken had.

Omdat Abraham zo'n man was, wordt er nu gezegd: *Ik ben de God van je vader Abraham*. Laten we dus goed uitkijken welke Vaderen we moeten volgen om niet bedrogen uit te komen. Want als onze vaders waren voorgelicht zoals het behoort en ze zich bij Gods waarheid hadden aangesloten, zou dat al een goede steun zijn voor ons geloof. Als we gidsen hebben die ons de weg wijzen, hebben we daar profijt van en dat moeten we vooral niet verachten.

Maar als wij vaders hebben gehad die geen kinderen van God waren - uit Wie alle vaderschap en verwantschap voortkomt zoals Paulus zegt - moeten we onze ogen voor hen sluiten.

Want als God niet heel Zijn soevereine aanzien van Vader heeft en niet alles van Hem uitgaat, wee dan alle verwantschappen en alle banden, die deze wereld aangaan, want dat zijn allemaal strikken van Satan.

Laten we dus goed ter harte nemen, zoals het in deze tekst gezegd wordt, dat God de God van Abraham, de vader van Izak is. Bij wijze van tegenstelling zegt de profeet Ezechiël dan ook: wandel niet in de gerechtigheid van uw Vaderen. Waarom niet? Die vaders hadden niet het spoor van Abraham gevolgd, maar hadden zich ervan afgekeerd. Daarom verdienden ze niet meer de hoge eretitel van vaders, omdat ze merendeels geen kinderen van God zijn geweest.

Laten wij er dan mee rekenen, dat ook tegen ons zou kunnen worden gezegd, wat Stefanus uitspreekt: onbesnedenen van hart, jullie hebben altijd God en zijn Heilige Geest tegengestaan, zoals jullie vaders ook deden.

Als er bij onze vaders onwetendheid bestaan heeft en opstand, laten wij dan toch dat spoor verlaten en ons overgeven aan onze hemelse Vader. En laten we intussen, in plaats van wat de Papisten doen, te roepen: de Vaderen, de Vaderen, goed onderscheid weten te maken en niet zulke beesten zijn als zij door onze vaders in het een of andere bordeel te zoeken, zoals zij doen die de eenvoud van Wet en Evangelie hebben verbasterd en bedorven'. Dat zijn die monniken en huichelaars die de Heilige Schrift vervalst hebben.

Laten wij dus niet zo onzinnig zijn, dat we niet weten dat onze Vaderen kinderen van God moeten zijn van Wie alle vaderschap stamt, zoals we dat uit Paulus hebben aangehaald.

De hoofdzaak van wat we moeten vasthouden is dit, dat Izak ertoe aangespoord wordt om alles wat hij van zijn vader geleerd had voor waar te houden en er aan te denken. Het bedoelde zijn geloof te versterken als God hem zegt, dat hij zich aan zijn vader Abraham geopenbaard had.

In onze tijd moeten we dat onderricht in praktijk brengen zo vaak we behoefte hebben aan vastheid of als onze geest verward is; als we door iets van onzekerheid geplaagd worden, zodat we achterop raken, door onze vader Abraham na te volgen en ons te houden aan de regel die hij ons heeft aangewezen. Waarom? Omdat we er zeker van zijn dat God Zich aan hem geopenbaard heeft. Dat is een goed geleide, waardoor we niet van de weg van het heil kunnen afdwalen, als we ons bij onze vader Abraham aansluiten.

Want hij is door God als kind aangenomen en hij heeft het pand van ons heil ontvangen, al de beloften die wij nu als ons fundament moeten kennen. Datzelfde moeten we doen met de overige gelovigen, want hoewel ze niet bij ons horen door bloedverwantschap, blijven we toch hun kinderen.

Het heeft dus alle grond als de brief aan de Hebreeënen (Hfd. 11) ons op die grote wolk van getuigen wijst en ons zo wil inprenten dat we schandelijk ondankbaar zijn als we hen niet navolgen, die God ons tot voorbeeld gaf. Hij zegt: daar ligt een grote, dichte wolk van getuigen die ons zó naar God toe nodigt, dat het om zo te zeggen in het oog springt.

Wij ergeren ons aan iemand, als hij ons tekort heeft gedaan, maar we denken zelf verontschuldigd te zijn als we zeggen: die daar heeft het ook gedaan. Een vlieg is al genoeg om ons van de vreze Gods en de gehoorzaamheid áf te brengen en toch biedt

God ons zoveel getuigen aan om er ons aan te toetsen, dat we er genoeg aan moesten hebben. Als we daardoor dan geen vorderingen maken en er niet sterker door komen te staan, is onze ondankbaarheid daar dan niet de oorzaak van?

Zo vaak ons geloof dus zwak kan zijn en we door onkunde op dwaalwegen belanden, die als draaikolken gaan werken, denken we: hoe moet dat nu? Is God pas gisteren of eergisteren begonnen te spreken? Hij heeft immers tot Abraham gesproken? En Zijn waarheid is sedertdien immers zeker en vast gebleken? En al die getuigen die daarna zijn gekomen, al de heilige Koningen en Profeten en de anderen zijn immers allemaal getuigen die God ons heeft laten zien?

Laten wij ons toch aansluiten bij dat heilige gezelschap. Want zo vaak het Evangelie ons wordt verkondigd, zoals de Apostel er ook over spreekt, heeft dat de bedoeling ons niet alleen te trekken naar alle gelovigen die nu leven, maar tot de gemeenschap met al die heilige geesten die God uit deze wereld heeft weggenomen.

Wij zijn dus nu verbonden met de heilige Aartsvaders en Profeten, zo vaak God ons aanspreekt. En we zijn des te minder te verontschuldigen, als wij daar geen profijt uit trekken. Want God heeft zich nog klaarder en op een vertrouwelijker manier aan ons geopenbaard in de persoon van Zijn enige Zoon. Want nu heet Hij niet meer alleen de God van Abraham, maar de Vader van onze Heere Jezus Christus.

Als wij zo'n rijke en volmaakte openbaring hebben van wat tot ons behoud dient in dit levende beeld, waarin God Zich aan ons voorstelt, kunnen wij geen enkele uitvlucht bedenken, als we niet zo'n geloofszekerheid hebben dat we nooit alle kanten uit kunnen dwalen. En al zou de wereld honderdduizend maal bewegen, dan zouden wij vast staan in wat wij van God hebben ontvangen, omdat we weten dat Zijn Waarheid niet kan wankelen. Dat is het voornaamste dat we uit deze tekst moeten vasthouden.

We moeten hier ook op dat woord van onze Heere Jezus Christus letten als Hij zegt: Ik ga heen naar mijn God en jullie God, naar mijn Vader en jullie Vader. Dat zegt de Zoon van God, die de eeuwige God is, dan toch maar, om ons naar zich toe te trekken en ons sterk te laten staan zodat we nooit worden afgetrokken van die vaste grond, die Hij ons in Zijn Waarheid heeft gegeven, dat wij een gemeenschappelijke God hebben. Want omdat Hij mens werd en zo onze broeder, hebben wij een God die Zijn God en een Vader, die Zijn Vader is.

Als wij deze dingen horen, kunnen we toch niet meer twijfelen of onzeker zijn? Er zijn tegenwoordig wel van die mensen die zeggen: o, ik weet niet meer waar ik me aan moet houden! Er zijn zoveel verschillende meningen, dat ik erdoor in de war raak en zo kan ik niets meer geloven en ik weet niet wat ik moet navolgen.

Het kan niet anders of de duivel heeft zulke mensen in bezit genomen, omdat ze Gods Waarheid vertrappen, die immers een helder licht is, dat ons leidt en ons de weg van ons behoud wijst. Daar God zich sinds Abraham en Mozes heeft geopenbaard en Mozes heeft aangewezen als leider van zijn Kerk, ons allen heeft verenigd en Zijn enige Zoon heeft gezonden, in wiens persoon Hij ons tot Zich heeft willen verzamelen, laten we dan toch leren in de eenheid van geloof te blijven, die Hij ons heeft gegeven en er niet aan twijfelen dat Hij ons altijd als Zijn kinderen erkent.

Nu moeten we er acht op geven dat God zegt, *dat Hij Izak zal zegenen en zijn nakomelingen zal vermenigvuldigen.*

Want dat maakt duidelijk dat de gunst, die God betoont aan die Hij tot Zich roept, niet vruchteloos of zonder uitwerking is, maar krachtig vrucht draagt. Het is dus volkomen zeker dat God, als Hij ons genadig is, ons zoveel bezit zal schenken als Hij goed voor ons acht. Het zal wel niet volgens onze wens gaan, maar in alle geval zal er altijd

voorspoed verbonden zijn met Gods genade en liefde.

We weten immers dat Hij alles in Zijn hand heeft wat Hij voor hen dienstig acht. Laten we dus leren van onze God alle voorspoed en goedgunstigheid te verwachten, als het Hem behaagt ons te betuigen dat Hij ons liefheeft en - zoals we al zeiden - met ons is. Daarom moeten we, al overkomt ons veel neerdrukkende tegenspoed die ons hard en bitter valt, nooit ophouden aan Zijn belofte vast te houden.

Als we uit Gods hand een blik van Zijn genade ontvangen, moeten we dat er altijd voor gebruiken om ons geloof te versterken en er vast van verzekerd zijn dat wij ervaren zullen wat hier gezegd wordt: *Ik zal met je zijn en je zegenen*.

Als we Gods weldaden, die we dagelijks van Hem ontvangen, maar goed overwogen en ze maar op hun ware prijs stelden, zouden we stellig altijd reden hebben om Hem te eren en ons in Hem te verblijden.

Maar we slokken het goede, dat Hij ons geeft maar op en dan vegen we onze mond af en denken er verder niet over. Daarom zijn we zo geneigd om te murmureren, te wrokken en ons te verbijten. En waarom dan wel? Want Gods weldaden mochten er wel voldoende voor zijn om ons te laten weten dat Hij ons verzadigd heeft.

Maar - ik zei het al - wij verachten ze en halen ze door het slijk. En zo zijn we niet waard te voelen wat die belofte inhoudt: *Ik ben met je en Ik zal je zegenen*.

Nu lezen we verder: dat Izak een altaar heeft opgericht en daar de Naam des Heeren heeft aangeroepen. We hebben al eerder gezien waarom de heilige Vaders altaren hebben opgericht en wat er de bedoeling van was. Maar we moeten er nog wat meer over zeggen, omdat deze tekst daar om vraagt.

Het altaar dat Izak heeft opgebouwd, diende er toe om zijn geloof te belijden. Dat is het eerste. Want als wij tot God bidden hoeven we geen altaar op te richten. De dienst van God is op zichzelf geestelijk. Izak heeft geen altaar gebouwd enkel om er te bidden en Gods Naam aan te roepen. Het ging er om, dat zijn geloof zou blijken en God voor het oog van de mensen zou worden verheerlijkt.

Want al moesten we God in de geest dienen en diep in ons hart, dan wil dat nog niet zeggen dat we Hem ook niet voor het oog van de mensen de lof moeten geven die Hem toekomt en er zoveel we maar kunnen getuigenis van geven dat we Hem helemaal toebehoren, met lichaam en ziel.

We krijgen hier dus te horen dat de gelovigen, als ze hun vertrouwen op God hebben gesteld en Hem hebben aangeroepen; Hem de lof hebben toegebracht van alle goeds, ook nog voor het oog van de mensen belijdenis van hun geloof moeten afleggen. Zo wijden ze zich helemaal aan Hem toe, omdat alles immers Hem toebehoort.

Dan is er ook deze tweede reden, dat we, omdat we zo traag en lui zijn, op alle manieren moeten worden aangespoord, zodat het er toe komt, dat we voortgang maken in het dienen van God.

Hoe moet dat gebeuren? God is helemaal niet gesteld op uiterlijk vertoon als we tot Hem bidden. Toch gaan we wel knielen, we heffen de handen naar de hemel en hebben het hoofd ontbloot. Waarom doen we dat? In de eerste plaats met het oog op de mensen. Want - ik heb het al eerder gezegd - het is wel gepast dat we God eer bewijzen met onze lichamen, die Hij geschapen heeft en die Hij zelfs bestemd heeft tot Zijn glorie en tot de kroon der onsterfelijkheid.

Maar omdat wij traag zijn, moeten die middelen er in alle geval toe dienen, dat we meer aandrang krijgen om God te bidden en dat met meer gevoel. Daar dient het dus voor dat we onze handen vouwen, knielen en ons hoofd ontbloten. Dat wil uitdrukken

dat we ons neerwerpen voor onze God en daarmee willen zeggen: arm schepsel, wie ben je? Hoe nederig moet je wel komen te staan voor Hem die je geschapen heeft en aan wie je rekenschap zult hebben af te leggen over je hele leven?

Verder dient het er ook toe, om ons alle lege fantasieën af te nemen, die ons her en der laten dwalen, zodat we helemaal op Hem zullen gericht zijn. Dáár heeft Izaks altaar toe gediend: om hem daardoor op te wekken, zodat zijn hart des te meer werd ontvlamd om God te dienen.

Anderzijds doet hij belijdenis voor het oog van de mensen, om aan zijn huisgezin een goed voorbeeld te geven en om te laten zien dat hij niet meedeed met de bijgelovigheden van de heidenen. Hij wilde God zuiver en met alle krachten dienen, zoals dat in Gods Woord is neergelegd.

Dat moesten we over het altaar zeggen. Maar hier moeten we ook onthouden wat al eerder verklaard werd, dat de gebeden der heilige Vaders en de belijdenis die zij van hun geloof hebben afgelegd alleen met de offers waren verbonden om ze te leiden naar onze Heere Jezus Christus. Want ze zijn er altijd op gewezen, dat er geen toegang tot God is dan door de genade van de Middelaar, die nog niet in de wereld was gezonden. Maar daar hebben ze wel hun rust in gevonden.

Maar nu is onze Heere Jezus Christus tot ons afgedaald. Hij heeft onze natuur aangenomen en heeft ons gezegd, dat Hij het Licht van de wereld is, dat Hij de weg, de waarheid en het leven is, onze Pleitbezorger bij God Zijn Vader, en dat we door Hem nader tot de hemel moeten komen.

Als wij nu dat alles hebben, moeten we er dan niet des te meer van verzekerd zijn, als het gaat om het gebed tot God, dat we mogen weten, dat onze gebeden door Hem zullen verhoord worden en de deur voor ons zal worden opengedaan? Want we vinden Hem altijd genegen en goedgunstig om ons te helpen.

Laten we er op letten dat de altaren in de oude tijd en zelfs in de tijd van de Wet altijd zijn opgericht om de gelovigen te laten beseffen dat ze niet waardig waren om tot God te bidden en Hem in hun eigen naam aan te spreken. Maar ze moesten daar toe komen door middel van onze Heere Jezus Christus en door de kracht van het offer, dat Hij aan Zijn Vader zou aanbieden voor de verzoening van de wereld.

We moeten vooral niet denken dat Abraham en Izak altaren hebben uitgedacht naar hun eigen fantasieën. Want hun offers hebben enkel door het geloof aan God behaagd, zoals de Apostel dat duidelijk maakt. Maar ze konden hun vaste grond niet in het geloof hebben, als het Woord van God niet vóór hen uit was gegaan om hen te verlichten.

We moeten dus erkennen dat Izak niet op een oppervlakkige manier is gaan offeren, daarbij zoiets denkend als: zo zal het wel goedgekeurd worden. Want het was hem ingeprent dat hij als arme zondaar het niet moest wagen Gods Naam aan te roepen zonder zijn vertrouwen te hebben gesteld in Hem die zou worden gezonden om de zonden van de wereld uit te delgen door er verzoening over te doen.

De heidenen hebben ook wel hun altaren gehad en ze hebben geofferd zoals de heilige Vaders, maar het voornaamste hebben ze gemist. Ze hebben genoeg gevonden in uiterlijke plechtigheden, die op zichzelf onbeduidend waren, omdat ze geen oog hebben gehad voor dat hemelse voorbeeld waarover in Leviticus wordt gesproken.

Zo moeten wij dus onthouden dat onze vader Izak, toen hij de Naam van God wilde aanroepen, met het altaar bedoeld heeft, dat hij enkel kon worden aangenomen in de Naam en de gunst van onze Heere Jezus Christus.

Als wij dus in onze tijd God gedurig willen bidden, laten we er dan aan denken onze gebeden te besprenkelen met het bloed van onze Heere Jezus Christus. Want anders zijn ze werelds en bevlekt. Maar als het bloed van onze Heere Jezus Christus er bij komt zullen onze gebeden zeker zuiver zijn. Ze zullen zó gewijd zijn, dat ze God welgevallig kunnen zijn.

En als wij God aanroepen, elk in het diepst van ons hart, moeten we er ook op bedacht zijn onze naasten daar toe te brengen, zodat God onder ons eenparig wordt verheerlijkt. En zoals we door één Wet moeten verenigd zijn. laten we dan ook eenstemmig ervan getuigen, dat wij God als onze Vader en Redder kennen en Hem toebehoren, geheel en al.

Dat het Hem moge behagen ons te versterken, zodat we niet in gebreke blijven, hoeveel armoede we in deze wereld ook te verduren hebben. Maar dat we Zijn Woord zó mogen overdenken, dat enkel al de belofte, die Hij ons heeft gegeven, dat Hij ons voor Zijn kinderen houdt, ons voldoende is en we erdoor versterkt worden om ons aan Zijn welbehagen te onderwerpen en rustig al de tegenspoeden, die Hij ons zenden zal, te verdragen.

Dat we Hem ook, zonder enige geveinsdheid of gehuichel mogen groot maken in onze harten en ook voor het oog van de mensen de vruchten van ons geloof trachten te laten blijken en dat Hij zo door allen, groot en klein, moge worden geëerd.

Dat hij deze genade niet alleen aan ons moge schenken, maar aan alle volken en naties ter wereld, door de arme, onwetende mensen uit de kerker van dwaling en duisternis terug te brengen naar de rechte weg van het behoud.

SLOTGEBED

Laten we ons nu neerwerpen voor de majesteit van onze goede God met de belijdenis van onze gebreken. We bidden Hem dat het Hem moge behagen ze ons zó te laten gevoelen, dat we ons gaan mishagen, zodat we voor Zijn rechterstoel zuchten om door Zijn goedgunstigheid te mogen worden vrijgesproken, hoewel we met alle recht door Zijn oordeel schuldig bevonden zouden zijn.

10. GENESIS 26 : 26-35

De koning van Gerar komt Izak opzoeken en vraagt hem om met hem een verbond te sluiten. Als motief geeft hij op dat God met Izak is. Izak stemt toe, het verbond wordt met een eed bevestigd; er breekt voor Izak een rustiger tijd aan. Zijn knechten vinden opnieuw water. Ezau neemt twee Hethietische vrouwen; dat is voor Izak en Rebekka een bron van verdriet en ergernis.

BELIJDENIS VAN ZONDE

Broeders, laat ieder van ons zich voor Gods aangezicht stellen met belijdenis van zijn gebreken en zonden, en van harte mijn woorden meespreken:

Heere God, eeuwige en almachtige Vader, wij belijden en erkennen in oprechtheid voor Uw heilige Majesteit dat wij arme zondaren zijn, ontvangen en geboren in ongerechtigheid en verdorvenheid, geneigd om kwaad te doen en onbekwaam tot enig goed en door onze verkeerdheid overtreden wij eindeloos en onophoudelijk Uw heilige geboden.

Daardoor halen wij door Uw rechtvaardig oordeel de ondergang en het verderf over ons. Maar Heere, wij mishagen er onszelf over dat wij U hebben beledigd en we veroordelen onszelf en onze gebreken met oprecht berouw en verlangen ernaar, dat Uw genade uitkomst moge brengen in onze ellende. Heb toch medelijden met ons, hooggezegende God en Vader vol ontferming, in de Naam van Uw Zoon, onze Heere Jezus Christus. Wil onze gebreken en overtredingen uitwissen, vermeerder ons en laat dagelijks de gaven van Uw Heilige Geest over ons toenemen, zodat we, als we met ons hele hart onze ongerechtigheid erkennen, door zelfmishagen mogen worden getroffen, en dat in ons echt berouw opwekt. Moge dat ons laten afsterven aan al onze zonden en in ons vruchten van gerechtigheid en onschuld voortbrengen die U aangenaam zijn door onze Heere Jezus Christus. Amen.

GEBED OM VERLICHTING DOOR DE HEILIGE GEEST

Laten we onze goede God aanroepen en Hem bidden dat Hij het oog van Zijn Vaderlijke goedertierenheid op ons, Zijn arme dienaren moge slaan, door ons de vele gebreken en beledigingen, waardoor wij dagelijks onophoudelijk Zijn toorn tegen ons oproepen, niet te willen toerekenen.

En daar wij onwaardig zijn om voor Zijn heilige Majesteit te verschijnen, dat het Hem moge behagen ons te ontvangen in de naam van Zijn geliefde Zoon, onze Heere Jezus Christus en de verdienste van Zijn dood en lijden te willen aannemen als voldoening voor al onze gebreken, omdat wij met onze eigen werken niet kunnen bestaan voor Zijn aangezicht.

Dat het Hem moge behagen ons te verlichten door Zijn Heilige Geest, zodat we Zijn heilig Woord recht verstaan. Dat Hij ons de genade moge verlenen het getrouw te verkondigen en het aan te nemen met ware vreze en nederigheid.

Dat wij door dat Woord ertoe onderricht mogen worden om ons vertrouwen volkomen op Hem te stellen, zodat we Hem dienen en eren zoals het behoort; dat we Zijn heilige Naam in heel ons leven mogen verheerlijken en onze naasten stichten door goede voorbeelden.

We komen Hem om al deze dingen bidden, zoals onze goede Heiland en Verlosser Jezus Christus ons heeft leren bidden, door te spreken: Onze Vader, die in de hemelen zijt, Uw Naam worde geheiligd, Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede in de hemel,

alzo ook op aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

PREEK

Hoewel de mensen, zolang ze in deze wereld leven, veel armoede en verdriet te verdragen krijgen, komen toch de meeste rampen, die ze te verduren krijgen, uit henzelf voort, omdat ieder mens tegenover zijn naaste op een wolf lijkt. Wij zijn omringd door wilde beesten die ons allemaal vijandig gezind zijn. Zowel de hemel als de aarde en de andere elementen veroorzaken duizend zorgen.

We kunnen niet per schip reizen of we zijn een halve voetbreed van onze dood verwijderd; een storm kan een heel volk laten ondergaan. De aarde veroorzaakt ook veel hinder, God lijkt ons wel van alle kanten te bedreigen.

Maar als we alles hebben vergeleken, zijn het niet de wilde dieren of hemel en aarde of wat dan ook die de mensen zoveel overlast bezorgen, als wat ieder zijn naaste aandoet. We moeten inzien dat God ons een bijzondere weldaad bewijst als Hij ons vrede geeft en we niet van de een of andere kant worden belaagd en men iets tegen ons onderneemt en ons schade toebrengt. Dat moeten we wel aan Gods bescherming te danken hebben, want - zoals ik al zei - is ieder mens zoveel als een wolf voor zijn naasten.

Dat is de bedoeling van de geschiedenis in onze tekst. Want Mozes wil laten zien dat God, nadat Hij aan Izak was verschenen, er hem nog een blijk van Zijn gunst in heeft gegeven, dat de Koning van Gerar naar hem toegekomen is en om zijn bondgenootschap en vriendschap heeft gevraagd.

Dat is voor Izak een hele eer geweest en hij had er ook groot voordeel van, omdat hij altijd in onzekerheid moest leven, sinds men hem was gaan benijden en hem gedwongen had te vertrekken, al had hij er ook heel welwillend en zachtmoedig geleefd. Zo moest hij wel altijd onzeker zijn en voor de woede van zijn burens vrezen.

Nu bewerkt God dat ze vrijwillig naar hem toekomen en zich niet alleen als vrienden gedragen, maar hem vleien en bang zijn dat hij hen schade zal berokkenen. Om die reden vragen ze hem om een verbond met hen te sluiten dat door een plechtige eed zal worden bevestigd.

Hier moeten we er in de eerste plaats oog voor hebben dat God de harten van de mensen in Zijn hand heeft, hun hardheid verzacht als het Hem behaagt en al hun woede neerslaat en het doet omslaan in menselijkheid. Want de Koning van Gerar heeft zeker niet zijn aard veranderd als hij naar Izak toegaat. Als hij mogelijk bang was geweest voor Izak, had hij wel met zijn onderdanen en burens kunnen samenspannen tegen Izak, om hem samen aan te vallen.

Aan de andere kant had de Koning geen reden om aan Izak te twijfelen, want die had hem geen enkele aanleiding gegeven om hem te wantrouwen. Hij had zich eertijds zó gedragen dat hij wel had laten blijken, dat hij door zijn aanwezigheid niemand in moeilijkheden wilde brengen. Want we hebben gezien dat hij zich uit hun kring had terug getrokken.

God moet er dus deze wereldse mensen toe gebracht hebben om naar Izak toe te gaan en zich te gedragen zoals ze doen, zó nederig, dat ze een arme vreemdeling, die onder hen geen groot vertrouwen genoot, die enkel zijn huisgezin had, dat hij een eind van hen vandaan hield en er geen blijk van gaf dat hij iets kwaads wilde ondernemen, om hulp komen smeken.

Eerder had God ze laten begaan, maar daarmee wilde Hij het geduld van Zijn dienaar op de proef stellen. Het is immers duidelijk dat, toen men hem geen water wilde geven en hem ten slotte had gezegd dat hij de sterkste was en men hem niet langer kon verdragen, God hem heeft willen oefenen, om te zien hoeveel geduld hij kon opbrengen.

Zo heeft Izak begrepen dat, als het God behaagd had hem een rustige woonplaats te geven in het land waar hij verkeerde, hij er niet vandaan zou zijn gegaan. Maar als hij gewaar wordt hoe de mensen zich tegen hem te weer stellen, weet hij dat God er hem toe had bewogen om te vertrekken.

Maar nu moeten we er omgekeerd ook op letten, dat God ze er zo plotseling toe gebracht heeft om naar Izak toe te gaan en alle vijandigheid en twist, die nog aan beide kanten kon leven, af te doen. We moeten dus goed weten dat, als men ons iets kwaads aandoet en we op een plaats wonen, waar we ieder vriendelijk behandelen en helpen, maar we toch gesard en geplaagd worden, dat volgens Gods wil gebeurt, die ons wil laten strijden, niet als boosdoeners die kwaad met kwaad vergelden, maar zó, dat we onze zielen in lijdzaamheid bezitten, waartoe onze Heere Jezus Christus ons dan ook opwekt.

Maar omgekeerd, als we zien dat de mensen ons goed gezind zijn en niets kwaads tegen ons in de zin hebben, moeten we beseffen dat God medelijden met ons heeft en de schepselen naar het doel leidt dat Hem goeddunkt.

Zo moeten we er God om bidden, zo vaak onze vijanden wreed tegen ons zijn en we ze op geen enkele manier gunstig voor ons kunnen stemmen, hoe ingetogen we ons ook gedragen, het Hem mag behagen dat in Zijn hand te nemen, omdat we weten dat Hij mensen die wolven zijn in lammeren kan veranderen. Dat moeten we in de eerste plaats uit deze geschiedenis vasthouden.

Nu wordt er gezegd, dat Izak aanvankelijk tamelijk harde woorden heeft gesproken: waarom komen jullie naar mij toe? Jullie haten mij en jullie hebben mij zelfs uit jullie land weggejaagd.

We zullen uit het verdere verloop van de zaak zien, dat Izak in zijn hart heel geen venijn, bitterheid of wraakzucht heeft gekoesterd, want hij kalmeert al gauw. En als hij Abimelech en zijn hele gevolg, die hem gehaat en vervolgd hebben verwijten maakt, bedoelt hij niet ze daardoor te beledigen, zoals wij dat gewoonlijk doen.

Want als men ons iets onaangenaams of onbillijks aandoet scherpen we onze tongen, gaan kwaad spreken en de ander omlaag halen. Dan komt het tot enkel hatelijkheden, ruzies en verwijten. Alles samengenomen zouden we graag de mensen die ons lastig vallen in stukken scheuren, als we dat maar konden.

Zo zegt Salomo dat de haat verwijten, laster en onrecht voortbrengt. Als de harten zo in vlam staan, moeten de tongen ook wel uitschieten en dan gaan we elkaar beledigen. Zo doet Izak helemaal niet. Maar we moeten wel in het oog houden dat, al zijn we ook geduldig, dit niet uitsluit dat het ons vrij staat die ons onrecht aandoen daarop te wijzen en ze te laten voelen dat ze onrecht deden, zodat ze er ook iets uit leren.

Dan moeten we onze gevoelens wel goed nagaan. Want het is erg moeilijk en het komt zelden voor, dat een mens die beledigd werd, niet een zekere geprikkeldheid overhoudt en altijd zijn eigen zaak op het oog heeft. Daarom heb ik gezegd dat we tot onszelf moeten inkeren en nagaan of we werkelijk niet tot wraak geneigd zijn of besmet zijn door haat of wrok.

Als we dat onderkend hebben, kunnen we pas onze mond opendoen om tegen het ons aangedane onrecht te protesteren. En dan niet om wraak te nemen, door ze te beschuldigen, maar om te voorkomen dat ze schik krijgen in hun gebreken, wat onder

de mensen zo algemeen voorkomt.

We moeten goed letten op dit punt, dat het geduld van de gelovigen niet onverenigbaar is of in tegenspraak staat met het feit, dat we ze vrijmoedig de zaak onder het oog brengen door ze te zeggen: u hebt mij onrecht aangedaan en God daarmee beledigd en daar was geen enkele aanleiding toe.

Maar de gelovigen moeten altijd voor die hen als vijanden vervolgen het beste op het oog hebben. Want het verwijt dat Izak maakt is zeker bedoeld als een vermaning, waarmee hij het welzijn en het heil diende van de mensen die hij zo hard aanspreekt. Want waar zou het toe gediend hebben, als hij het verzwegen had? De anderen zouden het voor huichelarij hebben gehouden, als hij gedaan had alsof hij voldaan was over hen en om zo te zeggen enkel honing in zijn mond had. Het is dus zó gesteld dat Abimelech, die zich schuldig voelde, zou hebben gedacht: dat is een dubbelhartige man, een leugenaar.

Dat winnen die mensen ermee die zoveel verzwijgen en een effen gezicht trekken. Hoe geduldig Gods kinderen dus mogen zijn, altijd bereid om hen aangedaan onrecht te vergeven, zodat er in hun hart geen greintje bitterheid overblijft, toch zullen ze vaak niet nalaten te zeggen: daar hebt U mij onrecht mee aangedaan.

Dan doen ze dat om te laten uitkomen dat ze oprecht en eerlijk leven. We moeten altijd dat doel voor ogen houden en, al heeft men ons boos gemaakt en ons onrechtmatig iets afgeperst, toch nog het beste met onze vijanden voor hebben. De verwijten en de beschuldigingen die we tegen hen moeten inbrengen moeten enkel waarschuwingen zijn om ze weer op de rechte weg te brengen en hun hart te raken. Ze moeten niet verhard of koppig worden en een volgende keer beter op hun hoede zijn en niet tegen God opstaan door te denken dat ze alleen maar met mensen te doen hebben. Waarschijnlijk heeft Izak zo in wat hij deed de toekomst op het oog gehad.

Want het is volkomen geoorloofd, als men ons het een of andere onrecht heeft aangedaan, er zoveel als ons mogelijk is op uit te zijn, dat het niet weer gebeurt. Want hoewel onze Heere Jezus Christus ons beveelt om, als men ons op de ene wang heeft geslagen ook de andere wang aan te bieden, betekent dat niet, dat we onze vijanden moeten aanmoedigen en hen de gelegenheid moeten geven ons lastig te vallen. We moeten dat zoveel we kunnen vermijden en op alle goede en vriendelijke manieren de kwaadwilligheid van die geen vreze Gods kennen verhinderen.

Izak is in deze zaak bij zichzelf te rade gegaan, maar dat is er niet op uitgelopen dat hij wraak wilde nemen of met gelijke munt terugbetalen. Hij heeft het er bij laten blijven, die hem tevoren hard en onbillijk hadden behandeld, te verhinderen daarmee door te gaan en zulk onrecht weer te begaan. Dat moeten we als de hoofdzaak uit deze tekst vasthouden.

Deze regel is erg nodig, want we moeten dikwijls onze mond houden als de mensen zich met elkaar verzoend hebben en er ook niets anders overblijft. Maar dan kan de man die het grootste onrecht beging zich met des te grotere willekeur en brutaliteit willen vrijpleiten, door het te laten voorkomen dat het lam het water troebel gemaakt heeft.

Laten we dus weten dat als iemand zijn naaste onrecht heeft aangedaan en niet zo resoluut een eind maakt aan zijn persoonlijke geruzie, dat het dan ook uit is, ieder zich voor gewaarschuwd moet houden. Degene die ongelijk had moet het erkennen, het belijden en zich schamen.

Al zien we niet dat het veel heeft geholpen, Izak zet niet tot het einde toe door, hoewel

hij ziet dat zijn waarschuwing niet is aangeslagen, zodat ze de harten van de mensen tegen wie hij spreekt niet raakt. Toch wordt hij niet zo boos dat hij er tegenin gaat. En dan zegt Abimelech nog wel: daar wij ons tegenover U als vrienden hebben gedragen, zweer ons dan ook dat U niets tegen ons zult ondernemen.

Abimelech dekt het kwaad dat hij deed niet alleen toe en probeert niet alleen alles goed te praten, maar hij beroemt er zich op, dat hij zijn plicht tegenover Izak heel goed gedaan heeft. Dat is zo de gewone manier - zoals we al zeiden - want niets valt een mens zwaarder dan zichzelf te moeten veroordelen; ook al weet hij dat hij schuldig is, we krijgen eerder alles uit een mens dan deze zelfvernedering. En die is toch een teken, dat bij een oprecht berouw hoort.

Want als een mens voelt dat hij verkeerd gedaan heeft en daar berouw over kan krijgen, moet hij erkennen dat hij voor God schuldig staat en ook voor zijn naaste, als die erbij betrokken is. Daarom spoort onze Heere Jezus Christus ons aan om, als we ruzie hebben met onze naasten, liever onze offers bij het altaar te laten staan en het met hen eens te worden, in plaats van onszelf te vleien en ons te verharderen, waardoor we mensen, tegenover wie we verplichtingen hebben, verachten.

Hij spreekt daar over de tijd van de offers, maar Hij wil er eigenlijk mee zeggen, dat we niet tot God kunnen bidden en niets kunnen doen wat Hem behaagt, zolang we weigeren het kwaad dat we gedaan hebben goed te maken. Maar hoe dringend God ons ook beveelt ons te vernederen als we verkeerd gedaan hebben, toch kan niemand er toe komen. Dat wordt ons heel duidelijk gemaakt in de persoon van Abimelech en zijn gevolg.

De mensen zijn verblind door eigenliefde, trots en verwaandheid, zodat ze er niet toe kunnen komen om te zeggen; ik heb verkeerd gedaan. Ze schamen er zich altijd voor om schuld te bekennen en toch schamen ze zich er niet voor, dat ze veroordeeld zijn in het oog van God en de Engelen.

Dan voelen ze innerlijk wroeging, zodat ze zichzelf moeten veroordelen, al knarsen ze ook met hun tanden. Ze mogen dan al veel uitvluchten zoeken om hun kwade zaak overeind te houden, maar als ze groot en klein voor zich hebben ingenomen, door omkoperij of gunst of hoe dan ook en de hele wereld in hun macht denken te hebben, zullen ze onder het oordeel van hun geweten vallen. En daar zullen ze niet aan ontkomen.

En - zoals al werd gezegd - ze zullen gewaar worden dat ze niets hebben gewonnen met hun sluipwegen en uitvluchten. Want al hebben ze die, voor God moeten ze zich schuldig voelen.

Als dit ons voor ogen wordt gesteld, moet dat ons niet in zo'n ondeugd laten inslapen, maar moeten we voelen dat we, omdat we daarvoor openstaan, er het geneesmiddel tegen moeten zoeken.

Als Mozes dus zegt dat Abimelech gedaan heeft alsof hij zich heel goed tegenover Izak had gedragen, terwijl wij het tegendeel weten uit wat hij ons verteld heeft, wil dat niet alleen laten zien, dat Abimelech een huichelaar en een dubbelhartig man is. Het bedoelt ook ons een spiegel voor te houden, die ons laat zien dat ieder van ons ertoe geneigd is zichzelf te vleien en te proberen een kwade zaak te winnen. Ook al zijn we er voldoende van overtuigd dat we verkeerd hebben gedaan, verhindert onze trots toch dat iemand dat toegeeft.

Dat bedoelt Mozes dus. Wat moeten wij dus nu doen? Ieder moet goed onderzoeken wat er in hem leeft en als we ons grondig onderzocht hebben zullen we gewaar worden, dat ieder zijn gebreken wil toedekken en zijn tegenpartij de schuld geven als

we ruzie hebben. En dan zoeken we ook nog een schone schijn om ons met allerlei uitvluchten te verontschuldigen. We gaan om zo te zeggen van wit zwart maken en van zwart wit, om toch maar gelijk te krijgen.

Omdat we zien dat wij voor zo'n kwaad openstaan moeten we er tegen strijden. Het is niet genoeg onze kwaal gevoeld te hebben, maar we moeten er afkomen. En om daar van af te komen moeten we er tegenin gaan, al kunnen we het ook niet helemaal overwinnen.

Als het er om gaat dat in praktijk te brengen en we iemand beledigd hebben, moeten we niet met de mensen rekenen en ons een rad voor de ogen draaien, maar ieder moet tot zichzelf inkeren en zeggen: zo staat het dus met me, wat moet ik nu doen? Ik kan mijn tegenpartij wel de schuld geven, want hij heeft mij zo en zo beledigd, maar ben ik daarmee onschuldig voor God en zijn Engelen?

Ik moet er dus mee beginnen mezelf te veroordelen. Want al ben ik een arme blinde, toch voel ik wel van binnen dat ik verkeerd deed en ik kan toch niet tegen mezelf liegen? En zal God zich laten bedriegen? Al zou ik het goed wegstoppen, zal Hij er dan toch niet iets van merken? Om voor God vrijuit te gaan kan ik alleen maar mezelf veroordelen.

Volgens mij moeten we dit inzicht zo toepassen, dat het ons nuttig is. Kort samengevat moeten we er aan denken dat, als we iets misdaan hebben, berouw belijdenis meebrengt. Niet om wat in het oor van een priester te prevelen zoals dat in het Pausdom gebeurt, maar belijdenis heeft de bedoeling God de eer te geven en ook alle onrecht, dat we onze naasten aandeden goed te maken.

Allen die een ander verongelijkt hebben moeten dus proberen dat goed te maken door de minste te zijn. Ze moeten zich in alle geval er niet voor schamen te zeggen: *ik heb je beledigd, vergeef het me*. Want zo zullen we ook genade en vergeving van God ontvangen. Al roept het onrecht, dat we onze naasten hebben aangedaan dan al niet om wraak en al zouden die we verongelijkt hebben zwijgen en er niet meer aan denken, toch wordt dat kwaad bij God opgetekend en Hij zal nog anders spreken dan wanneer alle mensen de wapens tegen ons opnamen en ieder tegen ons inging.

Om te maken dat de gedachtenis aan onze gebreken voor God wordt weggedaan en er geen rechtszaak van komt, waarin wij rekenschap moeten geven van het kwaad dat we hebben bedreven, zullen we er toe moeten komen, al onze twisten zó op te lossen, dat ieder ze voorkómt door zich te vernederen tot een echte zuivere belijdenis ervan. Dat moeten we over dit punt vasthouden.

Aan de andere kant zien we - ik heb het al aangeroord - dat Izak heel niet hooghartig was en geen wrok bleef koesteren tegen die eerder zijn vijanden waren geweest, want hij drijft ze niet in het nauw.

Hij heeft daar tegenover Abimelech en zijn gevolg wel een bijzondere reden toe. Want zoals Paulus zegt kunnen wij mensen die niet tot de kudde en de gemeenschap van de Kerk behoren niet oordelen om ze tot berouw te brengen, zoals die tot de Christenheid behoren, die telkens weer wegens hun gebreken vermaand worden.

Want dat is de regel die God onder de Zijnen ingesteld heeft, dat we eraan onderworpen zijn door groot en klein te worden terecht-gewezen. Zo bestaat er, als wij onze plicht doen, als het ware een onderlinge rechtspraak, zonder zwaard of gezag. Want ieder die het Woord van God belijdt heeft iets van een rechter die zijn naasten hun gebreken onder het oog brengt. In het ene geval zal hij als rechter optreden, een andere keer worden beoordeeld. Volgens Paulus moeten we de huisgenoten in het geloof beoordelen, dus die tot onze gemeenschap behoren en de religie van de

gelovige kinderen van God delen.

Maar die daar buiten staan, al veroordelen wij ze, kunnen we niet zo vertrouwelijk aanspreken en zeggen: U deed verkeerd. Want ze zijn ons niet zo goed bekend, we vallen niet onder een gemeenschappelijk recht, zoals dat bestaat tussen de leden van de kring van de Kerk.

Daarom spreekt Izak Abimelech en zijn mensen niet zó beslist aan, als wanneer ze in het geloof verenigd waren geweest, een zelfde God hadden aanbeden, een zelfde Kerk hadden gevormd en onderling dezelfde regel waren gevolgd. Waarschijnlijk had Izak dan niet nagelaten te zeggen: wat is dat nu? U komt hier met Uw mooie woorden en U doet alsof U tegenover mij zulke goede vrienden geweest bent en mij enkel menslievend hebt behandeld. En wat was dat voor een menslievendheid, dat U me water hebt afgenomen en zelfs de putten hebt dichtgegooid, die ik door mijn eigen inspanning en het zweet van mijn mensen had gegraven? Daar ondervond U geen enkele schade van en toch hebt U op een boosaardige manier geprobeerd mij te laten omkomen. En tenslotte hebt U mij weggejaagd en niet kunnen verdragen dat ik bij U woonde. Wat is dat voor een vriendschap?

Zo had Izak dus kunnen doorbijten om zijn zaak te verdedigen, als Abimelech er vatbaar voor was geweest zo'n terechtwijzing te aanvaarden. Maar Izak vindt het voldoende zijn gevoelens duidelijk te laten blijken. Want als hij ziet dat Abimelech zich helemaal niet betert en geen behoorlijk berouw toont, houdt hij zich voor onbevoegd.

Als wij dus geprobeerd hebben om mensen die zich misdragen hebben tot berouw te bewegen en we zien dat ze weerbarstig zijn, dan kunnen we niet verder aandringen. Als ze leden van de Kerk zijn moeten we wel doortasten, om ze niet weerbarstig te laten blijven. En als ze proberen zich in te dekken en we zien dat ze zich niet schuldig willen verklaren, moeten we toch aannemen dat we ze overtuigd hebben.

Want zo moeten we mensen aanpakken die zó stug en verhard zijn, dat we moeten zeggen: vriend, je toont hoe onbeschaamd je bent. Ik zag al eerder dat je van de goede weg was afgeraakt, maar nu merk ik dat je een hopeloos geval bent, want het is duidelijk dat je God veracht. En wat zul je daar, hoe dan ook, mee winnen? Want je verkeerdheid is maar al te duidelijk.

Zo kunnen we nog wel mensen, die denken hun zaak te kunnen winnen, op hun plaats zetten. Maar als we met mensen te doen hebben met wie we helemaal geen omgang hebben, die voor ons niet als broeders gelden, dan moeten we het erbij laten blijven ze kort en bondig de waarheid te zeggen, want ze zullen er zwaar voor moeten betalen, als ze er niet aan denken schuld te bekennen.

En laten wij van onze kant, als men ons heeft overtuigd, dat we iets verkeerd gedaan hebben, niet afwachten dat men ons een langdurig proces en onderzoek aandoet, zodat we door getuigen moeten worden overtuigd, maar laten we de terechtwijzing onderworpen aannemen, zo gauw die ons gegeven wordt.

En laten we vooral niet doen zoals de mensen die een handvol as opgooien om de zaak te verduisteren. Laten we al onze gebreken erkennen, want dat is het enige middel als we niet tegen God willen opstaan. En laten we beseffen dat, als men ons iets ten laste legt en ons vermaant, God ons daarin Zijn genade wil laten voelen. Dat Hij de moeite neemt ons uit de moeilijkheden te halen, zodat we niet verloren gaan, niet koppig blijven en Satan ons niet in zijn macht krijgt. Laten we dat in het oog houden, zodat we berouw krijgen en nederig zijn.

Izak bewijst hier nog duidelijker dat hij aan geen wraak of vijandigheid denkt, hoewel men hem onrecht had aangedaan, want hij richt een maaltijd aan en ze eten en drinken samen. Daar moeten wij diep over nadenken, want op die manier moeten wij levenslang strijden tegen onze driften.

Het is dan ook een ABC van het christen-zijn om geen kwaad met kwaad te vergelden, maar integendeel goed voor kwaad, om dat kwaad zo te overwinnen op een manier die wij niet hadden kunnen bedenken.

Zoals ik zei moet dat zoveel als ons ABC zijn en we zijn niet zó volmaakt of we moeten daarmee beginnen, en, als we begeren God te dienen, alle bitterheid, vijandigheid en wraakzucht, met alle lust om ons te wreken, af te leggen. En dan moeten we onze vijanden niet alleen vergeven zonder hen kwaad te doen, maar bereid zijn om hen goed te doen.

Wie doet dat tegenwoordig ook maar voor een honderdste deel? Wat gebeurt het vaak dat al lijken veel mensen wel kleine Engelen te zijn, die enkel leven om God te dienen en te eren en zo van niets anders weten dan van liefde, dat zo gauw ze maar even geraakt worden, het venijn naar buiten komt. En dat kruipt verder door, zodat ze de herinnering aan een heel klein stootje levenslang in hun hart vasthouden.

Als we zo zien dat we niet op één dag of zelfs in één jaar kunnen bevrijd worden van die vervloekte wraakzucht, moeten we dit middel des te meer toepassen, zodat we ingetoomd en geleid worden door de Heilige Geest. We mogen niet vast blijven zitten in vijandigheid en wraakzucht, maar die vrijwillig laten varen en in alles en met alle middelen geduld oefenen.

Op die manier zal het ons voor ons hele leven veel voordeel blijken op te leveren, als we vasthouden welk gebruik we moeten maken van deze geschiedenis die ons van Izak wordt verteld. Het komt er op neer, dat hij zijn vijanden een maaltijd heeft voorgezet, niet enkel voor de vorm, maar om te laten zien dat hij zuiver en oprecht stond en alle beledigingen, die ruzie zouden kunnen meebrengen, had vergeten en begraven.

We lezen dan verder, *dat ze samen een verbond hebben gesloten en het wederkerig hebben bezworen.*

Izak was wel beledigd, toen de anderen hem vroegen hen te beloven en te bezweren dat hij hen geen kwaad zou doen. Want ze hadden genoeg ervaring opgedaan om te weten dat hij geen gewelddadig man was en er niet op uit was hen in moeilijkheden te brengen.

Hij kan dat allemaal van de hand wijzen, maar hij ziet af van zijn recht. Als wij in vrede met de mensen willen leven, moeten wij dat ook altijd doen. Niet om die ons onrecht deden de vrije hand te laten, maar om ook niet overmatig streng te zijn en alles wat ons toebehoort te willen houden, zonder er een kruimel van te willen loslaten.

Want als ieder zo op zijn recht staat, kunnen de mensen nooit verbonden en verenigd zijn. En al waren ze het, dan zouden ze van vandaag op morgen nieuwe aanleidingen kunnen vinden om elkaar te verslinden. Er is dus maar één middel om vrede en eendracht te bevorderen en dat is dat niemand moet zoeken wat van hemzelf is. Zo gebruikt Paulus het dan ook als hij over de liefde spreekt in I Korinthe 13.

Daar zegt hij dat de liefde dit doet: *niet het eigene op het oog hebben.* En verder zegt hij, als hij ons opwekt om vredelievend te zijn en in een lieflijke broederschap te leven: niemand van ons mag eerezuchtig zijn, de grootste en hoogste willen zijn en het willen winnen. Want het woord dat Paulus gebruikt sluit in dat de lust leeft om te

overwinnen en anderen te overtreffen.

Als wij die lust toch hebben, ontbrandt er een vuur zoals ik al zei. Satan kan wel duizend middelen vinden om tweedracht te zaaien, onenigheid, oorlog uit te lokken en zó'n ruzie, dat we alles wel omver lijken te willen gooien.

We moeten dus wel weten dat het nodig is, als we in vriendschap en broederlijke eendracht met onze naaste willen leven, dat ieder afziet van zijn recht. We moeten niet tot het uiterste gaan en zeggen; ik houd wat ik heb en ik laat er niets van los, hoe het ook gaat. Als we zó te werk gaan zal de duivel altijd wel een list beramen om het vuur van tweedracht en rumoer aan te steken en dat loopt uit op oorlog. Dat moeten we dus uit deze tekst vasthouden.

Intussen zien we dat het Gods kinderen geoorloofd is vriendschap te sluiten met wereldse mensen, die er een valse godsdienst op na houden. Ja, maar dan wel zó, dat het niet meebrengt dat we zó nauw verbonden raken, dat we eenzelfde juk opnemen. Want we moeten het vermaan van Paulus goed ter harte nemen dat zegt: ga niet hetzelfde juk trekken met de ongelovigen.

Hij spreekt hier in een vergelijking, hoe het namelijk toegaat als twee runderen met de horens verbonden zijn om eenzelfde juk te kunnen trekken. Dan moet de een met de ander overeenstemmen en hoe ze ook tegenstribbelen, het juk houdt ze samen en zo moeten ze wel samen optrekken.

Paulus zegt ons met klem, dat we niet zó mogen samengaan met de ongelovigen, dat we door de banden met hen gehinderd worden en er toe komen in te stemmen met verkeerde dingen of er, op welke manier dan ook, door gebonden te raken. Maar om vrede te houden en hun woeste geweld te verhinderen, zal het ons altijd vrij staan met hen een verbond te sluiten.

Maar we moeten ons ver houden van al hun boosheid en oppasen dat we er niet mee vertrouwd raken. We moeten zelfs hun verkeerdheid zoveel we kunnen veroordelen, zodat we vooral niet hun metgezellen en broeders worden en nog minder medeplichtig aan wat de bozen doen. In Psalm 15 wordt ons zelfs gezegd dat we ze moeten verafschuwen.

Ondanks dat alles moeten we hun woestheid inperken en ze alle gelegenheid ontnemen om ons schade toe te brengen en daar de deur voor sluiten, zodat ze niet kunnen uitvoeren wat ze zouden willen ondernemen. Dat kwaad kunnen we ontgaan door een verbond met hen te sluiten. Zo kunnen ze ons niet naar hun believen kwaad doen, als we daar zo een grendel voor hebben geschoven. We zien zelfs, dat God voor ons zo goed en genadig is, dat Hij ons in de eed Zijn Naam laat gebruiken om te maken dat we zeker van elkaar kunnen zijn. Daar laat Hij in zien, hoezeer de eendracht onder de mensen Hem behaagt en wat een afkeer Hij heeft van alle rumoer, oorlogen, overlast, getreiter en geweldenarij die onderling voorvallen.

Dat is geen kleine zaak, dat God ons Zijn Naam laat gebruiken en die als het ware in onderpand geeft. Als een vorst één van zijn kinderen als gijzelaar moet geven, vindt hij dat erg hard. En onze God geeft ons Zijn Naam als pand, als het er om gaat de onderlinge vrede te bevorderen. Ja, zelfs om met de ongelovigen in vrede te kunnen leven, zodat ze er niet toe komen ons aan te vallen en schade toe te brengen.

Als we dan zien dat God zich verwaardigt Zijn Naam daartoe te laten gebruiken, moeten wij er des te meer op uit zijn om alle middelen te baat te nemen om de mensen vredelievend tegen ons te stemmen, zodat er geen twisten uitbreken. We moeten die uit de wereld helpen als ze ontstaan en ze ook zoveel we kunnen voorkómen.

Als dat dan helemaal niet lukt en we een twist zien uitbreken, moeten we proberen die

uit de weg te ruimen. Dat moet dan gebeuren op de manier die ik al heb aangewezen, dus door zo mogelijk van ons recht af te zien. Dat moeten we vooral vasthouden. Nu wordt ons in deze tekst niet gezegd op welke manier ze de eed hebben afgelegd. Maar we zullen uit het vervolg zien, dat Izak altijd aan de levende God, de Eeuwige, de Hem toekomende eer heeft gegeven, ook al had hij met wereldse mensen te doen. En al hadden zij afgoden uitgedacht en door hun bijgelovigheden de echte dienst van God bedorven, hij bleef toch standvastig.

Dan zegt Mozes er nog bij dat Izaks knechten toen ze naar huis kwamen tegen hem gezegd hebben: *we hebben levend water gevonden.*

Maar dan zegt hij over Ezau, *dat hij een vrouw gezocht heeft onder de Hethietene, zelfs twee, die hebben de levensvreugde van Izak en Rebekka vergald.*

We zien hier dat God aan de ene kant zijn dienaar op allerlei manier verlichting heeft willen geven. Want Hij had hem niet alleen laten weten, dat hij er voortaan zeker van kon zijn dat men hem geen kwaad meer zou aandoen. De koning was hem immers komen opzoeken, maar God geeft hem water waarvan hij in vrede kan genieten als van zijn eigendom.

Als onze God zo menslievend is tegenover Izak, moeten wij beseffen dat Hij de Zijnen nooit overmatig op de proef stelt, maar de aanvechtingen verzacht, zodat ze er nooit helemaal door worden overstelpt. Laten wij hopen dat, zoals Izak ondersteund werd en God nadat Hij hem bedroefd had, hem stof tot blijdschap geeft, wij ook datzelfde mogen verwachten, zodat we niet bedrogen uitkomen als we ons daar aan houden.

Want God kent onze zwakheden en stellig geeft Hij ons zó'n indruk van zijn barmhartigheid en gunst, dat we Zijn Naam moeten zegenen. We zullen geen reden hebben om zó mismoedig te worden, dat we niet meer weten wat het inhoudt in Hem onze troost te vinden.

Maar het voornaamste punt is dat Ezau twee vrouwen heeft genomen uit de Hethieten. Hier beginnen we te zien dat Ezau niet maar één keer zijn wereldse gang ging, maar daarmee is doorgegaan en zich er helemaal in heeft laten gaan. Eerder hebben we gezien dat hij, toen hij zijn maag goed gevuld had met de maaltijd, die zijn broer Jakob voor hem had klaargemaakt nadat hij gedronken en gegeten had, is weggegaan en zijn eerstgeboorte heeft veracht.

Nu schrijft Mozes dat hij Hethietische vrouwen heeft genomen. Als hij ook maar iets van spijt gekend had en als hij de belofte van de geestelijke erfenis, die aan zijn vader was gedaan, op prijs had weten te stellen, zou hij zich zeker op een afstand van die volken hebben gehouden. Want hij wist wel wat zijn vader Abraham had gedaan, die zijn dienaar plechtig had laten zweren dat hij voor zijn zoon geen vrouw zou nemen uit dit land Kanaän. Hij wist dat zijn moeder uit een ver land was gehaald, uit Mesopotámië, omdat God aan dat huis de voorrang gaf en niet wilde dat het vermengd zou raken met mensen uit dit land.

Wat doet hij dus als hij twee vrouwen neemt uit de inwoners van Kanaän, die God had vervloekt? Het kwam er op neer dat hij de belofte van het heil losliet en ze liet varen, er geen rekening meer mee hield, alsof het een kleinigheid was.

Daar hebben we er al een blik van dat Ezau zich de eerstgeboorte onwaardig betoonde en dat komt er uit voort dat hij niet door de Geest van God geleid werd. Zo hebben we al eerder aangetoond, dat God Zijn verkorenen weet vast te houden en Zijn goedheid en Vaderlijke aanneming tot kind zó in hun harten te bevestigen dat ze zich

naar Hem schikken, de wereld gaan verachten en het geestelijke goed gaan genieten, dat Hij voor hen bereid heeft.

De verworpenen laat Hij daarentegen hun gang gaan, zodat ze zich verhardten. Al gebeurt dat niet aanstonds: tenslotte zal het uitkomen dat er geen zaad van vreze Gods of vroomheid in hen leeft. Dat moeten we uit deze tekst vasthouden.

Laten wij daaruit leren te trachten ons ver te houden van die ons in het verderf zouden kunnen storten. Want als wij ál te vertrouwelijk omgaan met mensen die God verachten, kunnen we spoedig besmet raken; met hen omgaan is een dodelijke pest. Zo moeten we des te meer leven in vreze, er goed op bedacht dat we niet bevuild raken door de drek van deze wereld.

Maar laten we er vooral de wonderbare voorzienigheid van God in opmerken, dat Ezau zijn vrouwen uit dit land koos. Want daardoor is hij zo goed als afgesneden van het huis van zijn vader Abraham. Die hield alleen van hem en hoewel die twee vrouwen hem ergerden, toch kon hij zijn hart nog niet helemaal van Ezau aftrekken, hoewel hij wist dat God hem had verworpen.

Daarin is hij tegen God ingegaan, al dacht hij daar niet aan, maar God gaat anders te werk. Als Hij ziet dat er in hun zwakheid woont, bestuurt Hij het zo, dat Izak tenslotte zijn zoon Ezau laat vallen.

Zo heeft God dan alles zo geleid dat Zijn Kerk klein bleef, zelfs zo goed als ondergronds. Maar dat betekende niets: zoals we spoedig zullen zien, bleef alleen Jakob over. Izak was al halfdood. Hij was zestig toen zijn kinderen werden geboren en Ezau was veertig toen hij zijn vrouwen nam. Izak was dus erg oud. En wat Jakob betreft, die was ook veertig, maar nog ongetrouwd. Waar zijn die nakomelingen dan? Het lijkt wel dat de Kerk moet ondergaan en al Gods beloften afgedaan hebben.

Maar al is ze zo klein, dat ze naar menselijk oordeel verachtelijk is, we zien dat God het zó goed bestuurd heeft, dat Zijn Kerk zuiver en ongedeeld bleef en wat werelds was er van afgesneden wordt.

Het ging ermee alsof men een huis gehuurd had en de huurders er uit waren gezet. Zo moest Ezau verworpen worden en Jakob alleen overblijven, zoals de erfenis ook voor hem was bestemd.

SLOTGEBED

Laten we ons nu neerwerpen voor de Majesteit van onze goede God, met de belijdenis van onze gebreken. We bidden Hem, dat Hij ze ons zó moge laten gevoelen, dat we er voortdurend over tot Hem zuchten en er Hem vergeving voor vragen.

Dat we ons zo altijd mogen inspannen om er tegen in te gaan en er ons meer en meer ver van te houden, tot we geheel bekleed zullen zijn met Zijn gerechtigheid.

Dat Hij onze zwakheid moge verdragen, zodat we het voorrecht blijven genieten, dat we hem als onze Vader mogen aanroepen, al schieten we in veel opzichten nog zo te kort.

Zo moeten we nu allen spreken: Almachtige God, hemelse Vader, wij worden in onszelf gewaar en belijden het naar waarheid, dat wij niet waardig zijn de ogen naar de hemel op te heffen om ons voor Uw aangezicht te vertonen en dat we ons niet moeten inbeelden dat we kunnen denken, dat onze gebeden door U verhoord worden, als U rekent met wat er in ons woon.

11. GENESIS 27 : 1-7

Izak voelt zijn sterven naderen, hij vraagt Ezau hem wildbraad te brengen, dan zal hij hem de eerstgeboortezegen geven. Rebekka hoort dat en wil het verhinderen; ze krijgt Jakob zover dat hij zich als Ezau verkleedt, met een door Rebekka klaargemaakt gerecht naar Izak toegaat, en de zegen in Eau's plaats krijgt.

GEBED OM VERLICHTING DOOR DE HEILIGE GEEST

Laten we onze goede God aanroepen en Hem bidden dat Hij het oog van Zijn Vaderlijke goedertierenheid op ons, Zijn arme dienaren moge slaan, door ons de vele gebreken en beledigingen, waardoor wij dagelijks onophoudelijk Zijn toom tegen ons oproepen, niet te willen toerekenen.

En daar wij onwaardig zijn om voor Zijn heilige Majesteit te verschijnen, dat het Hem moge behagen ons te ontvangen in de naam van Zijn geliefde Zoon, onze Heere Jezus Christus en de verdienste van Zijn dood en lijden te willen aannemen als voldoening voor al onze gebreken, omdat wij met onze eigen werken niet kunnen bestaan voor Zijn aangezicht.

Dat het Hem moge behagen ons te verlichten door Zijn Heilige Geest, zodat we Zijn heilig Woord recht verstaan. Dat Hij ons de genade moge verlenen het getrouw te verkondigen en het aan te nemen met ware vreze en nederigheid.

Dat wij door dat Woord ertoe onderricht mogen worden om ons vertrouwen volkomen op Hem te stellen, zodat we Hem dienen en eren zoals het behoort; dat we Zijn heilige Naam in heel ons leven mogen verheerlijken en onze naasten stichten door goede voorbeelden.

We komen Hem om al deze dingen bidden, zoals onze goede Heiland en Verlosser Jezus Christus ons heeft leren bidden, door te spreken: Onze Vader, die in de hemelen zijt, Uw Naam worde geheilgd, Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede in de hemel, also ook op aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

PREEK

Gisteren hebben we gezien dat Ezau door zijn huwelijk heel duidelijk heeft laten blijken, dat hij zich weinig gelegen liet liggen aan de zegen die aan het huis van zijn vader Abraham was beloofd, want dat geslacht zou Kanaän beërven. De volken, die er toen woonden, moesten dus allemaal worden uitgeroeid en dat land werd aan het volk van God toegewezen.

Zodoende moest het worden gereinigd van alle besmettingen. En dan gaat Ezau zich vermengen met mensen, die God al had veroordeeld, daar toont hij dus in dat hij zich van God afkeert. Want anders kon hij geen toenadering zoeken tot die volken. Als hij erfgenaam van de belofte had willen worden, had hij zich steeds afzijdig moeten houden en geen vermenging moeten aangaan die de loop van de beloofde genade in de weg stond.

Zoals we hebben gezien neemt hij vrouwen uit de Hethieten. Zo ziet hij, zover dat van

hem afhangt, áf van Gods genade, die bedoelde dat het hele geslacht van Abraham Kanaän als erfgoed zou bezitten.

Er is nog een tweede kwade zaak, want hij neemt twee vrouwen, wat tegen de wet van het huwelijk indruist, zoals we hebben gezien. Want dit stelde God voor altijd vast, dat de mens een hulp zou krijgen, maar geen twee of drie. Toen Eva werd geschapen en aan Adam werd gegeven, werd er bij gezegd dat die twee tot één vlees zouden worden. Dat is dus een regel die de mensen altijd moesten volgen.

Zo zien we dat Ezau zelfs alle natuurlijke eerbaarheid heeft geschonden en in dat opzicht een grof mens is geweest. Zijn vader Abraham had ook wel twee vrouwen, maar dat moeten we in hem veroordelen. Verder heeft hem geen begeerte verlokkt, maar zijn vrouw heeft er hem door haar voorbarigheid toe gebracht. En alles welbeschouwd moet dat een onbekookte ijver heten, om te willen genieten wat God hem had beloofd, namelijk dat hij een gezegend zaad zou krijgen.

Nu had hij geen kinderen. Zo neemt hij dus een tweede vrouw, maar - zoals we al zeiden - betekende dat niet dat hij de door God gestelde orde wilde verbreken, Er zit een verkeerde kant aan, maar wat moeten we van Ezau anders zeggen, dan dat hij een losbandig man was, die heel verkeerd gedaan heeft door niet eens het verschil te kennen tussen huwelijk en hoererij?

Abraham neemt dus twee vrouwen. Het is een feit, dan toentertijd het huwelijk door die volken in het Oosten slecht in acht werd genomen. Want ze hebben zich altijd erg overgegeven aan hun vleselijke lusten, zodat buiten wat men polygamie noemt - dat wil zeggen: huwelijk met meerdere vrouwen - ook bloedschande er heel gewoon is geweest. Er woonde een wild volk in die streken, ze zagen er niet tegenop het huwelijk omlaag te halen. Maar dat het zo de gewoonte was verontschuldigt Ezau niet. Zo moeten we wèl weten dat het voor God volstrekt geen verontschuldiging is, als we zeggen dat iedereen zo doet en we veel medeplichtigen hebben. Laten we dus niet denken dat we dan bij Hem vrijuit gaan.

Als in een land misbruiken leven, maakt men er een wet van en men raakt er aan gewend. Ieder vleit zichzelf en beroept zich op mensen die hem naar de ondergang gevoerd hebben, als ze zeggen: o, maar die en die doen het ook. En als men die dan opzoekt en ze vraagt: waarom doen jullie dat, dan zeggen ze: wel, iemand van aanzien heeft het ook gedaan.

Zo komen we allemaal in eenzelfde vat terecht en God zal ons allemaal laten kronkelen als doorntakken, als we ons willen vrijpleiten met de ondeugden van hen die een voorbeeld moesten geven, maar die we moeten mijden als ze kwaad doen.

En toch is Izak nog verblind door zijn liefde voor zijn zoon Ezau. Hij ziet dat die zich al tot bastaard heeft gemaakt, omdat hij zich als het ware rondwentelt op een mesthoop door zich te verbinden met die mensen die God vervloekt heeft. En dan breekt hij met de regel en instelling van het huwelijk en zijn vader verdraagt dat alles maar.

Er wordt ons gezegd dat de vrouwen van Ezau hem wel geërgerd hebben en dat geeft hem verdriet, maar toch houdt de liefde voor zijn zoon hem nog gevangen. Daar zit wel een goede kant aan, maar daar kunnen we niet van zeggen dat die dus lof verdiende, daar is het ver van af. Want hij had zijn zoon, al was die dan wel de eerstgeborene, moeten verachten omdat hij zich zó van God vervreemd had en, wat hem betreft, de belofte van het heil teniet gedaan had.

Wat moest er van de Kerk terechtkomen, als Abrahams geslacht met die volken was samengegaan? Het had Izak dus dieper moeten raken, dat zijn zoon zo'n werelds mens

was.

En dan ziet hij die grofheid, dat Ezau er niet tegen opziet twee vrouwen te nemen. Hij had er wel dozijnen kunnen nemen, als hij die allemaal had kunnen onderhouden. Als hij die ondeugden in zijn zoon verdraagt, beledigt hij God stellig. Want als de vaders, als ze zien dat hun kinderen losbandig zijn, ze niet streng terechtwijzen, staan ze schuldig, omdat ze hun plicht niet doen.

Onze God heeft hen gezag gegeven in hun huizen en over hun nageslacht. Met welk ander doel deed Hij dat dan dat ze alles in de hand zouden houden en er rekenschap over zouden vragen als er kwaad in hun familie voorvalt?

Dat is al een heel groot gebrek in Izak, maar hij gaat de perken nog verder te buiten, als hij zo gehecht is aan zijn zoon Ezau. Er wordt ons gezegd, dat zijn ogen minder werden, zodat hij niet meer kon zien. Maar de dwaze liefde voor zijn eerstgeborene verblindt hem nog veel meer dan zijn hoge leeftijd of zijn lichamelijke gebreken.

Want hij had zich gewaarschuwd moeten weten - want dat was hij - dat God de voorkeur gaf aan Jakob boven Ezau. Maar hij gaat daar tegenin, zoals we eerder gezien hebben, toen er gezegd werd dat hij Ezau liefhad en Rebekka Jakob. Haar liefde was gehoorzaamheid aan de openbaring uit de hemel.

God had tegen haar al dat woord gesproken: de grotere zal de mindere dienen. Rebekka is daar dieper van doordrongen dan Izak. Hij zet dóór zoals we in deze tekst zien en hij lijkt tegen God in te willen gaan. Dat was zeker niet zijn bedoeling, maar hij wordt meegesleept door zijn genegenheid, zodat hij vergeet wie hij is en alle onderscheidingsvermogen en oordeel verliest.

Daar zien we uit hoe wij onze genegenheden moeten wantrouwen, want het kan ons telkens weer overkomen, dat we tegen God opbotsen, zoals een wilde stier met de horens stoot. Zo drijven onze lusten ons aan, zo slepen ze ons mee, zodat we heel duidelijk tegen God strijden zonder daar zelfs aan te denken. We bedenken dan niet: dat is mij verboden, God veroordeelt en verwerpt dat. Zo kunnen onze zinnen soms zó in de war raken, dat we de weg kwijt zijn.

We zien daar een voorbeeld van in Izak, want levenslang is hij een spiegel van heiligheid geweest. Hij heeft als het ware geleefd als een Engel door zich aan de vreze Gods te houden. Maar dat is hij hier kwijt, zó erg, dat God voor hem niet meetelt. Hij laat liggen wat hij van zijn vrouw gehoord heeft, dat de eerstgeboorte al aan Jakob gegeven was. Toch gaat hij gewoon door.

Dat is dan wel heel vreemd, want hij bleef toch dienaar van God en Profeet en hij had de opdracht om de zegen te geven aan degene voor wie God dat besloten had. Ja, hij had die eigenlijk in bewaring (Fr.: en depot), omdat hij ze bewaken moest. God bewijst hem deze eer, waarmee Hij als het ware wilde zeggen: *Ik zal zegenen naar het Mij goeddunkt, maar jij zult er getuigenis van geven, jij zult het verkondigen. Wat jij zult spreken zal zelfs rechtskracht hebben, het zal iets wettigs zijn dat Ik in de hemel zal bevestigen.*

Deze eer doet God hem aan, maar door zijn onwetendheid blijft hij daar onkundig van. Hij gaat zelfs helemaal tegen zijn plicht in en tegen wat zijn ambt moest zijn. Op het eerste gezicht lijkt dat niet samen te kunnen gaan, maar God heeft het door Zijn wondere raad zó bestuurd dat Hij de duisternis in licht heeft veranderd. Hij heeft laten blijken dat het niet van de waandenkbeelden van de mensen afhangt of het erfgoed van het heil aan deze of aan gene toekomt. Wát de mensen er ook tegenin konden brengen: wat Hij verordend en vastgesteld had moest tot uitvoering komen.

Maar omdat wij dat alles niet aanstonds kunnen verstaan, moeten we liever de gang

van Mozes' verhaal volgen en er daarna een samenvatting van geven, als we gaan zien wat we aan deze geschiedenis kunnen hebben.

We lezen dat Izak, als hij voelt dat zijn krachten afnemen, daar hij al ondermijnd was, tegen zijn zoon Ezau zegt: ik weet de dag van mijn dood niet, ga daarom voor mij op jacht op wild en maak dat smakelijk klaar, zoals ik het graag heb, dan zal mijn ziel je zegenen.

Als Izak zegt dat hij de dag van zijn dood niet weet, erkent hij, dat hij zich al dicht bij het graf voelt, want niemand kent de dag van zijn dood. God heeft gewild dat wij daar altijd onwetend van zouden blijven, om er ons altijd op voorbereid te laten zijn. Het spreekwoord zegt, dat wij allemaal gaan sterven, maar het uur waarop is ons onbekend.

Dat is nuttig voor ons, want we zien hoe de mensen het er goed van nemen en vrolijk zijn, omdat ze denken dat ze nog wel rust en uitstel krijgen. En hoe zou het gaan als wij het einde van ons leven zeker wisten? Iedereen zou alle kwaad gaan bedrijven, God zou grenzeloos worden veracht.

Maar omdat onze God het zó gemaakt heeft, dat we vanaf de schoot van onze moeder al door de dood belaagd worden, zoals we daaruit zien dat kleine kinderen sterven nog eer ze ter wereld komen, kunnen we immers elke minuut voelen, zo gauw we geboren zijn, hoe zwak we blijken te zijn! Door hoeveel ziekten worden we omringd? Hoeveel kan ons onverwachts overkomen? Zo moet dus jong en oud terecht zeggen dat hij niet weet wanneer hij zal sterven.

Maar de betekenis van die woorden is - zoals ik al zei - dat Izak goed begrijpt dat hij niet lang meer op aarde zal verblijven. Het is wel waar dat ook de jonge mensen die nog sterk zijn en in de bloei van hun jaren verkeren bereid moeten zijn om de wereld te verlaten en te sterven elke dag van hun leven. Toch waarschuwt de natuur ons, dat we als we in de afgang van het leven staan, ons niet meer aan de wereld moeten overgeven.

Zo moeten we uit dit woord van Izak opmaken, dat ieder van ons die ziet dat hij gebrekkig en zwak is, de vleugels laat hangen of al lang geleefd heeft, er des te meer door moeten worden aangespoord om zich op het sterven voor te bereiden.

Hier wordt wel alleen maar gesproken over het zegenen van Ezau, maar stellig houdt deze opwekking in dat we, als we de dood dichtbij zien, ons vrijmoedig in Gods handen moeten overgeven en Zijn Naam verheerlijken door zo'n gehoorzaamheid, dat we niet meer voor onszelf leven. Als we zo orde op onze zaken hebben gesteld, staat ons niets meer in de weg om heen te gaan als we worden geroepen.

Als er over die zegen wordt gesproken, is daar geen gewoon gebed mee bedoeld, want stellig bad vaak elke dag voor zijn kinderen. Maar hier zegt hij: laat ik je zegenen eer ik sterf. Daar kunnen we wel uit opmaken dat die zegen, waarover Izak spreekt, een bijzondere bedoeling heeft gehad. En - ik zei het immers al eerder - Izak was zoveel als de bewaarder van Gods belofte en die schat was hem toevertrouwd en in bewaring gegeven om te zegenen.

Daarom zegt de Apostel ook dat de mindere door de meerdere wordt gezegend en dat hij daarvoor gezag van God moet hebben gekregen. Dat is duidelijker uitgekomen in de tijd van de Wet. Want de Priesters hadden niet alleen de opdracht om het volk te onderwijzen en om offers te brengen, maar ook om te zegenen. En de vorm daarvan was hen zelfs voorgeschreven.

Als Mozes over dit ambt spreekt zegt hij vaak dat de Priesters die God verkoren heeft, tot taak hebben om te zegenen. En dat deden ze niet persoonlijk, maar als typen. Want

het had ten doel om te laten zien dat het aan onze Heere Jezus Christus toekomt om voor ons de getuige van die zegen van God te zijn en te maken dat die voor ons zeker is. Zo heeft Hij dat ook getoond toen Hij opvoer naar de hemel en met opgeheven handen Zijn discipelen zegende.

Hij heeft dus duidelijk gemaakt dat de inhoud en de waarheid van die typen van de Wet in Hem gelegen zijn. Zo is het dus toe gegaan vóór de Wet werd opgeschreven, want God heeft gewild dat Abraham de vader van de Kerk zou zijn. Om die reden heeft hij Izak gezegend, waardoor hij hem als het ware de erfenis, die hem was beloofd, overdroeg.

Nu moet Izak datzelfde doen, want hij heeft de zegen niet voor zichzelf gekregen, maar om die voorgoed in de familie te laten blijven. Hij moest dus bedienaar van Gods genade zijn, zoals wij ook nu nog zien dat God ons Zijn genade en geestelijke gaven meedeelt door de hand van mensen die Hij daartoe heeft aangewezen.

De mensen kunnen ons stellig onze zonden niet vergeven. En toch gebruikt onze Heere Jezus Christus deze spreekwijze: wie jullie hun zonden zult vergeven, die zullen ze vergeven zijn. Maar toch houdt Hij dat aan Zichzelf voor, zoals Hij het betuigt bij Jesaja: Jakob, Ik ben het en niemand anders die uw ongerechtigheden uitdelgt.

Maar hoewel God alleen de macht heeft, onze zonden te vergeven en ons van onze belevking te reinigen, toch doet Hij dat door de hand van mensen. In de Doop hebben wij stellig een vast en onfeilbaar getuigenis dat God ons onze zonden niet toerekent, maar dat wij rechtvaardig en zuiver tegenover Hem staan. En dan hebben we daarin ook een pand dat Hij ons vernieuwt door Zijn Heilige Geest, zodat wij tot een reine levenswandel komen.

Dat kunnen mensen ons niet schenken, maar toch gebruikt God ze als instrumenten en dat alles komt uit zijn Geest voort.

Komt het ook aan een schepsel toe ons deelgenoten te maken van het lichaam en bloed van Christus? Toch gaat het, als bij het Avondmaal het brood en de wijn worden uitgedeeld, niet om een beeld zonder echte inhoud, maar alles wordt vervuld en daar toont onze Heere Jezus Christus zich trouw in. Want Hij geeft het. En we zouden teveel aan de mensen toeschrijven, die niets zijn en niets kunnen, als we zeiden dat zij over Jezus Christus beschikken, zodat ze Hem uitdelen aan wie een brokje brood en één of twee slokken wijn ontvangen.

Dat maakt Hij dan ook duidelijk als Hij zegt: Mijn vlees is het hemelse brood. Hij bedoelt daarmee een dubbele gave. De ene heeft Hij ons geschonken, toen Hij zich aan God Zijn Vader aangeboden heeft om de zonden uit te delgen. Zo zegt Hij: het brood dat Ik jullie zal geven is Mijn lichaam dat Ik geven zal.

Dat is tweemaal gegeven, want Hij heeft Zijn vlees gegeven als voldoening voor al onze zonden, zodat God met ons verzoend werd en wij vrijgesproken en gerechtvaardigd werden.

Maar dan is er een tweede gave en die geeft Hij ons dagelijks. Want het is aan Jezus Christus voorbehouden Zich aan Zijn gelovigen te geven, die Hem door geloof ontvangen. Daar volgt uit dat dit niet aan de mensen mag worden toegeschreven, alsof zij die kracht hadden. Maar onze Heere Jezus Christus blijft ze daarbij gebruiken.

Zo is het altijd geweest, want God heeft gewild dat de lof van het heil van de mensen altijd aan Hem zou worden toegeschreven. Maar dat neemt niet weg dat zij de instrumenten zijn waardoor Hij werkt. Zo heeft Hij zich van Izak bediend om de zegen uit te spreken die Hij had vastgesteld.

Dat zien we duidelijk in de leer van het Evangelie. Want wat is dat: de prediking van het Evangelie? Het is de kracht van God tot behoud voor allen die geloven. Zo zegt Paulus het en daar spreekt hij over het woord dat uit onze mond komt. Een kracht van God? Maar op zichzelf is het niets. Stellig, maar het behaagt God om Zijn kracht te tonen door middel van de mensen en Hij wil dat Zijn Woord zó'n uitwerking heeft, dat het als sleutel dient om Gods Koninkrijk voor ons te openen. Daarom vergelijkt Hij het dan ook met de sleutels van het hemelse Koninkrijk.

Laten we dus goed ter harte nemen, dat Izak toen volstrekt niet gesproken heeft van een gewone zegen, van een gebed, zoals dat gebeurt als wij elkaar zegenen en we God bidden onze naasten genadig te zijn en hen te geven wat voor hen van pas komt.

Dat zijn allemaal zegeningen. Maar Izak heeft gevoeld dat hij tot dienaar van God was aangesteld om de schat die hem was toebetrouwd uit te delen. Daar moeten we goed op letten, zodat we er niet toe komen de leer die God ons laat prediken te verachten, omdat we zien wat die als inhoud heeft.

Want er zijn veel fantasten die alle tussenoorzaken afwijzen en zonder vleugels tot boven de wolken zouden willen vliegen. Ze zeggen: is God alleen dan niet voldoende om ons te onderwijzen? Hij geeft ons immers het geloof? Staat de Heilige Geest soms in de macht van de mensen? Wat hebben we er dan aan, dat er voor ons gepreekt wordt en waar dient het toe dat we zoveel lezen? Dat is allemaal overbodig, want God kan het ons wel ingeven zonder dat de woorden ons in de oren klinken. Want Hij heeft alles wat voor ons welzijn en heil nodig is en Hij zal het helemaal doen. Moeten de mensen Hem dan voor een ondergeschikte aanzien? Moet de kracht van de Heilige Geest dan worden vermengd met lagere middelen, alsof Hij niet de volle vrijheid had? Dat zeggen dan bepaalde dwaalgeesten. Ze begrijpen maar niet dat God Zich niet bindt aan de mensen, als Hij ze gebruikt, want dat doet Hij naar dat het Hem goeddunkt. Het geloof komt wel gewoonlijk voort uit het horen, zoals Paulus zegt, zodat we geen geloof kunnen hebben als we niet door mensen onderwezen worden.

Zou God het niet anders kunnen doen? Het gaat hier niet om Gods macht, maar om Zijn wil en om wat Hij heeft vastgesteld. Als wij dus gaan vragen: kan Hij niet evengoed dit of dat doen? Zeker wel, maar omdat Hij het anders gewild heeft, moeten wij het daarbij laten blijven.

Laten we er dus toe komen de leer, die ons dagelijks met alle eerbied wordt onderwezen, te aanvaarden en zo weten dat, als we het getuigenis hebben dat onze zonden ons zijn vergeven, dit alles in de hemel bezegeld wordt. God spreekt als het ware Zelf tot ons, want Hij wil volstrekt niet dat wij Zijn waarheid meten met de maat van mensen, die zwak en leugenachtig en enkel ijdelheid zijn.

God wil dat Zijn waarheid naar wat ze zelf is en naar haar aard zal worden beoordeeld. Laten we toch zei ingetogen en bescheiden zijn, dat we ons onderwerpen aan de orde, die Hij heeft vastgesteld! Dat moesten we zeggen over dat woord zegenen.

Nu begint Mozes ons te verhalen dat Rebekka een slimme list heeft bedacht om de zegen aan Ezau te ontroven en die aan Jakob over te dragen. Zoals we gesproken hebben over Izaks verkeerdheden, zo zien we nu hetzelfde in zijn vrouw Rebekka. En toch zijn ze beiden gelovige mensen, maar dat geloof is verduisterd en zei in de war geraakt, dat er haast niets meer van te zien is.

Het is duidelijk, dat Izak een echt geloof had en door oprechte ijver werd geleid. Want als hij er innerlijk niet diep van overtuigd was geweest, dat de erfenis die aan hem en

zijn nakomelingen beloofd was, ook zou worden gegeven, wat betekende die zegen dan? Dan was het enkel losse praat, een zaak van niets.

Izak moet er dus vast van overtuigd zijn geweest, hoewel hij aan de rand van het graf staat, al half dood,' en met geen dag meer te leven, dat hij ondanks dat alles blijft vasthouden aan wat hem was toegezegd, dat zijn geslacht zou worden gezegend, dat God hem verkozen had en dat dit zekerder dan zeker was. Al ziet hij de vervulling van de beloften niet in deze wereld: God is in de hemel en zomin hij als zijn nageslacht zal er bedrogen mee uitkomen. Maar ze moeten blijven verwachten.

Zo zien we hoe Izak, nadat hij levenslang gestreden heeft tegen de verzoeken, die hem er van af komen trekken, nog in zijn sterven volhardt in geloof en geduld en God de eer aandoet, dat hij vastbesloten op Hem blijft hopen. Want ieder die op God vertrouwt zal nooit beschaamd uitkomen.

Izak kent dat en dat is een uitnemend geloof. Want hij is maar een arme zwerveling. Hem is gezegd: jij zult dat land beërven en zie, hij heeft zelfs geen drinkwater, zoals we zagen. En nu bedreigt de dood hem en hij weet niet waar het op uit zal lopen, als hij er niet helemaal op voorbereid is.

Maar toch weerstaat hij Satan en de wereld en blijft er verzekerd van, dat God hem werkelijk niet heeft willen bedriegen. Het is hem allemaal goed, al sterft hij en al vergaat hij in de aarde. Maar Gods waarheid zal voortduren, ze zal kracht en vrucht hebben.

Zo zoekt Izak de wereld niet op, hij ziet af van al zijn gevoelens en houdt zich stil en twijfelt er niet aan dat God Zich over hem en zijn nageslacht zal ontfermen. Daar verdient hij alle lof voor, zoals ik al zei, en toch is hij nog zei verblind door de liefde voor zijn zoon, dat hij tegen God ingaat, al bedoelt hij het niet zo. Het is geen openlijke rebellie en geen van te voren bedachte boosaardigheid, maar hij is zo versuft, dat hij nog maar ten dele begrijpt wat zijn ambt inhoudt.

Hij weet wel, dat God hem tot de waardigheid heeft geroepen om heraut en getuige van die zegen te zijn. Dat weet hij, maar toch vergist hij zich anderzijds. Het gaat hier dus om een eigenaardig geloof: een goede ijver, gemengd met de aandriften van het vlees.

Laten we nu overgaan naar Rebekka.

Ze gaat hier met dwaze overmoed te werk. Want waar moet dat op uitlopen, als er ondernomen wordt Gods zegen te ontheiligen door list en leugens? En dan leugens van de ergste soort! Het gaat hier om het heil van de wereld, het gaat hier om het deelhebben aan Jezus Christus, die God als Verlosser zendt.

Hoe gaat Rebekka te werk? Het is toch zeker zó, dat zo'n belangrijke zaak moet worden ondernomen in vreze en grote onderworpenheid. En wat moet dat dan, als ze in haar dwaasheid op een misdadige manier haar eigen wil probeert door te drijven en dat in een zo belangrijke zaak, die alle andere overtreft?

Want Rebekka weet goed dat de zegen die zij zoekt voor haar zoon Jakob betekent, dat hij levenslang hoofd van de Kerk zou zijn, dat uit hem onze Here Jezus Christus zou voorkomen. Maar toch verlaagt ze zich ertoe, om er niet tegen op te zien te gaan liegen en bedriegen en alles teniet te doen. Ze lijkt Gods genade tot een bespotting en te schande te willen maken. Want die moest zo door het slijk worden gehaald, als Mozes zegt dat ze een vacht plooit om de hals en de handen van haar zoon, die de schijn wekten dat hij behaard was. En dan steelt ze Ezau's kleren en brengt er haar zoon dan toe om te gaan liegen.

Jakob gaat dan een geitje halen dat zij klaarmaakt om het voor wilddraad te laten doorgaan. En daar komt de geur van Ezau's kleren dan nog bij: kortom, als het van haar had afgehangen, zou ze Gods hele verkiezing ongedaan gemaakt hebben. Dat zijn heel zware misdrijven. Maar dat alles komt wel voort uit een zo voortreffelijk geloof als er ooit te vinden is.

Dat is wel vreemd, maar we kunnen het gemakkelijk beoordelen. Waar gaat het Rebekka om? Ze heeft haar zoon Jakob lief, maar wat kan ze er bij winnen als hij gezegend wordt, terwijl er daarbij bedrog in het spel is? Want dat kon voor hem evenmin rijkdom als voordeel in het wereldse meebrengen. Maar wat meer is, ze stelt hem bloot aan de toorn en de vervloeking van zijn vader. Verder weet ze dat Ezau vol venijn zit, vol trots en trouweloosheid. We zien dan ook in het vervolg dat Jakob in levensgevaar heeft verkeerd.

Rebekka weet al die dingen en toch gaat ze in haar huis een vuur aansteken, terwijl ze haar lievelingszoon altijd bij zich kon hebben en naar het wereldse voor hem kon zorgen zonder hem in gevaar te brengen.

Maar wat doet ze? Het staat in haar hart ingegrift dat de eerstgeboorte voor Jakob moet zijn, zoals God haar gezegd had. Zo wil ze God gehoorzamen en stelt ze die eerstgeboorte boven alles, al is die voor de mensen geen duit waard.

Want we zullen later zien dat Jakob Ezau zijn heer noemt en zich voor hem vernedert, zelfs zó diep dat hij voor hem knielt. Maar al heeft die eerstgeboorte voor de wereld geen waarde, Rebekka stelt haar op hoge prijs.

Daar zien we stellige, onbedrieglijke blijken van haar grote voortreffelijke geloof in, waardoor ze God heeft willen gehoorzamen door tegen haar man en al het andere in te gaan. Dat heeft voor haar niets te betekenen, als zij maar uitvoert wat God heeft gesproken. Zo stelt ze de geestelijke dingen hoger dan al het wereldse.

Dat zijn dus stellige, onbedrieglijke blijken van haar geloof. Er zit in haar zó'n spanning dat ze zich te buiten gaat en heel geen oog heeft voor het kwaad dat er uit kan voortkomen. En waarom doet ze dat? Omdat ze zich onderwerpt aan Gods wil. Daarom laat ze haar oudste zoon los en onttrekt ze hem haar moederliefde, want ze begrijpt dat hij moest worden afgesneden. Wel, zegt ze, dan moet hij maar wegvallen als een verrot lid, omdat God het zo heeft besloten.

We zien hier dus Rebekka's grote deugden vermengd met ondeugden en daar worden wij door vermaand in vreze te leven. Al heeft God ons een bijzondere aandring gegeven om Hem te willen behagen, zullen we altijd zó in moeilijkheden komen, dat als we denken het best mogelijke te doen, er aanmerkingen op zullen zijn te maken, als God ons ter verantwoording zou willen roepen.

Dat maakt iedereen mee, want al hebben we ons als doel gesteld daarheen te gaan, waarheen God ons roept, dan begaan we toch zoveel misstappen, dat het meer dan treurig is. En die het hardste lopen, met de bedoeling God te gehoorzamen, verdwalen vaak op allerlei zijpaden. En God laat dat toe om er ons geen aanleiding toe te geven er trots op te zijn.

Als dan zelfs onze deugden voor God ondeugdelijk zijn, wee ons. Want hoe moet het dan gaan met de ondeugden die Hij helemaal veroordelen moet? We mogen nog zo ons best doen om goed te doen en ons er nóg zo op toeleggen, toch moet het er op uitlopen dat we er God mee beledigen.

Hoe dat kan? Omdat we zwak zijn en verstrikt in onwetendheid. Al geeft God ons licht en al zien we de weg goed, toch kunnen vaak wolken ons het uitzicht benemen, zodat we in plaats van rechtdoor te gaan, alle kanten uit kunnen dwalen.

Zo zijn de deugden van de gelovigen ondeugdelijk en daar moeten wij uit leren, dat we alleen kunnen rusten in Gods loutere goedheid, hopen dat het Hem zal behagen

ons onze misslagen te vergeven en zelfs als rechtvaardig aan te nemen, wat Hij met goed recht zou kunnen veroordelen.

Hoe zijn onze werken voor God welgevallig? Hoe noemt Hij ze welriekende offeranden, die door Hem beloond worden? Wee ons, niet wegens enige verdienste, zoals de Papisten zich dat inbeelden, maar omdat God aanneemt wat Hij met alle recht voor verwerpelijk en afschuwelijk kon houden.

Zo moeten we ter harte nemen, dat we in Izaks geloof de zwakheden kunnen zien die in ons leven, zolang we in deze wereld verkeren, al heeft God ons voor een deel vernieuwd door Zijn Heilige Geest. En laten we overigens weten, dat God zó te werk gaat, dat het kwade dat in ons woont Hem niet kan verhinderen Zijn werk uit te voeren, zelfs door middel van ons.

Ik geef er een voorbeeld van. Als wij in een sterfelijk mens een volmaaktheid willen vinden als die van de Engelen, zullen we zo iemand nooit vinden. Er heeft nooit een mens bestaan, die niet door een bepaald gebrek besmet was. Daarom hebben de Priesters, die typen en voorbeelden waren van onze Heere Jezus Christus, in de eerste plaats vergeving gevraagd van hun eigen zonden. Hoewel ze voorspraak deden voor het volk, als middelaars optraden en door hun offers de zonden afdeden, moesten ze toch bij zichzelf beginnen.

Als wij dus nu Dienaren des Woords willen vinden, op wie geen enkele aanmerking kan gemaakt worden, zijn die er stellig niet. De voortreffelijksten onder hen moeten ons nog de zwakheid van de mensen voor ogen stellen. Als wij dan tot de slotsom zouden willen komen: dan kan ik mijn behoud toch niet vinden door middel van dat soort mensen? Want ik zie dat ze nog gebreken hebben.

Wel - zoals ik al zei - laten we dan uit de persoon van Izak leren dat het God is, die Zijn werk voltooit, al is het een feit, dat er nog onkunde voorkomt bij hen die ons moeten toespreken en bij het uitdelen van het geestelijke goed, dat aan hun hoede is toevertrouwd. Maar ook al zijn ze niet zo goed als ze moesten zijn, toch blijven we van hun dienst gebruik maken. God zendt en gebruikt ze zó in het werk dat Hij wil doen, dat Zijn genade niet verhinderd wordt door het feit, dat er op hen nog wel iets valt aan te merken. Dat moeten we dus nog ter harte nemen uit deze tekst.

Als we alles samenvatten, zien we, dat het geloof van Gods kinderen zwak en ingewikkeld is. Maar dan niet in die zin, waarin de Papisten dat hebben uitgedacht. Want zij noemen een ingewikkeld geloof deze dwaasheid, dat iemand kan zeggen: o, ik geloof in de God van mijn moeder. Ik weet niets van het hele Christendom af, maar kom aan, daar laat ik het maar bij blijven en ik geloof wat onze heilige moederkerk leert.

En werkelijk: de geleerdste priesters kunnen zeggen: o, ik geloof in de God van mijn dienstbode, omdat zij gelooft in de god, die de kool die zij geplant heeft laat groeien. Dat is het ingewikkelde geloof van de Papisten en dat is een toverdrank van de duivel. Het geloof van Gods kinderen is ingewikkeld, omdat ze door onkunde worden gevangen gehouden. Toch is er wel helderheid, want wat is geloof immers? Het is een kennis die we hebben van Gods goedheid en genade, als Hij ons heeft verlicht door Zijn Heilige Geest en Zijn Woord.

Het geloof kan niet bestaan zonder deze twee dingen: zonder het Woord van God. Ik bedoel daarmee: omdat God daarin de gang van zaken in de Kerk heeft vastgesteld. En dan kan het óók niet bestaan zonder dat ons de Geest gegeven wordt. Want al zou het Woord ons avond en morgen worden gepredikt, dan zouden we er nog geen enkel profijt van hebben, als Hij ons de oren niet doorboorde en ons verlichtte, omdat wij

arme blinden zijn. De zon mag ons dan al voortdurend beschijnen: de blinden zullen toch geen verschil tussen dag en nacht kunnen maken, voor hen komt het op hetzelfde neer.

Zo is het ook met ons gesteld. Als Hij ons niet innerlijk verlicht, wanneer Hij Zijn Woord tot ons laat komen om ons de weg te wijzen, zullen we enkel kunnen verdwalen. Het geloof heeft dus wel klaarheid in zichzelf, maar ik wijs er op, dat deze helderheid gewikkeld is in veel duisternis. We zien God immers niet van aangezicht tot aangezicht en we zijn totaal niet in staat om Zijn geheimenissen te begrijpen.

Het is voldoende als we ten dele kennen en een voorsmaak hebben van wat ons volkomen geopenbaard zal worden, als we, bevrijd van ons vlees, herschapen worden tot de hemelse heerlijkheid en metgezellen van de Engelen worden.

Dit moeten we er als de hoofdzaak uit vasthouden, dat ons geloof, al is het groot en voortreffelijk, altijd een zekere zwakheid blijft houden en er altijd zekere ongevoeligheid en onkunde gemengd blijft met wat God ons te verstaan geeft.

Daar kunnen we uit opmaken dat, als de Schrift zegt dat wij gerechtvaardigd en behouden worden door het geloof, dat niet de verdienste van het geloof is. Want als ons behoud zijn grond had in de waardigheid van het geloof, zou het volmaakt moeten zijn. Als ons geloof zwak is - zoals ik heb al aangetoond - en we het nog maar ten dele hebben, zouden we ook maar een deel van het heil hebben. En als het dan geschokt zou worden, zouden we altijd onzeker zijn en in twijfel raken.

Maar als er gezegd wordt dat we door het geloof behouden worden, komt dat daaruit voort dat we Gods ontferming aanvaarden en die moet ons wel voldoende zijn voor heel ons behoud.

Ons geloof is onvolmaakt, ja, maar als het enkel zwak is, zal Gods goedheid dat gebrek aanvullen, omdat we nog de last van dit vergankelijke leven dragen, niet alleen lichamelijk, maar in ons hele bestaan.

We weten dat onze zielen naar de dood overhellen, maar waar is het leven dan? Dat is in ons. Hoe dan? Omdat wij, zoals Paulus het in het achtste hoofdstuk van de brief aan de Romeinen zegt, de Geest van God hebben ontvangen. Hebben we die Geest in volheid? O, nee, er is maar een vonk, een druppel van aanwezig, maar dat, zo zegt Paulus, is leven en dat zal alles wat in ons sterfelijk is verteren en tenietdoen.

Laten we dus goed weten: ons geloof is maar klein en wij voor ons kunnen nog niet het honderdste deel van het goed, dat God ons aanbiedt, omvatten en we kunnen Zijn genade zelfs alleen maar proeven door het even met de tong aan te raken. En toch blijft het erbij dat we door het geloof behouden worden.

Want er kan geen sprake van zijn - ik zei dat al eerder - dat we het mogen inschatten en vervlakken naar onze maatstaf. Dat wil zeggen, dat als we een oprecht geloof hebben, dat genade van God heeft ontvangen en alles wat voor onze zaligheid nodig is en dat alleen nog maar omvat, dat God ons heeft laten weten, dat Hij voor ons een Vader wil zijn, we die belofte dan moeten omhelzen en er ons houvast in moeten vinden. En al kan er dan al twijfel en wantrouwen leven, dan moeten we daar tegenin gaan en tot dit vaste besluit komen: o, en toch wil God ons stellig niet beschaamd laten uitkomen. Dat moeten we hier ook nog vasthouden, zowel uit het voorbeeld van Rebekka als dat van Izak.

Nu zegt Mozes uitdrukkelijk, dat Jakob heeft geweigerd en zei: hoe moet dat dan aflopen? Want ik ben niet behaard zoals mijn broer; als mijn vader het bedrog merkt zal hij me vervloeken.

Het lijkt erop dat we hier in Jakob twee grote gebreken te zien krijgen. Het ene is dat hij meer vrees heeft voor zijn vader dan voor God. Zo zou het inderdaad kunnen worden opgevat, maar als we alles goed beschouwen, brengt zeker de vrees Gods hem daartoe. Want hij zou zich niet zoveel zorg over de vloek van zijn vader hebben gemaakt, als het niet in zijn hart was ingegrift, dat zijn vader door God was aangewezen tot getuige van de belofte die Hij hem had gegeven. Dat dit dus in Jakob leeft, is er een teken van dat hij niet blijft staan bij het menselijke, maar in de persoon van zijn vader rekent hij met wat God heeft bepaald.

Een ander kwaad ding is dat hij twijfelt. We weten dat we in ons leven, als we niet werkelijk verzekerd zijn, geen vinger kunnen verroeren zonder dat we God beledigen. Hoe komt dat? Gehoorzaamheid is meer dan offerande. Als we dus iets ondernemen, zonder te weten of het ons geoorloofd is en of God het goedkeurt, komt dat er op neer dat we God aan de kant zetten.

Dat gaat zó ver, dat we niet kunnen drinken of eten, dat we kortom niets kunnen doen, zelfs geen strohalm verschuiven, of al onze daden zijn veroordeeld en worden door God verafschuwd. Zo drukt Paulus dat ook uit.

Want onder het woord *geloof* verstaat hij in hoofdstuk veertien van de brief aan de Romeinen: *zekerheid*. We moeten er zeker van zijn, dat wat we doen, door God wordt goedgekeurd en naar zijn Woord is. Nu zegt Jakob hier: hoe moet dat dan aflopen, want ik ben niet behaard zoals mijn broer. Hij twijfelt, dat is er dus een teken van, dat als hij later zijn moeder gehoorzaamt, er kwaad in het spel is, zodat alles wat hij onderneemt op enkel verwarring uitloopt en God het verafschuwt. Als hij steeds was blijven twijfelen, zou alles, wat hij was gaan doen, zonde geweest zijn, die Gods toom opriep. Maar uit het verdere verloop zien we dat hij zeker van zijn zaak is geweest.

Zijn moeder antwoordt hem: *Laat die vloek maar op mij neerkomen*.

Dat antwoord is niet zo oppervlakkig en zo weinigzeggend als het hier staat. Maar zij heeft er Jakob op gewezen, dat hij door God verkoren was en dat de eerstgeboorte hem toekwam.

En we zullen zien dat hij sterker is komen te staan en niet meer beeft als hij tegenover zijn vader staat. Daar kunnen wij makkelijk uit opmaken dat Jakob versterkt is, zodat hij vastbesloten werd en wist dat de zegen die hij zocht hem niet zou teleurstellen.

Toch kunnen we hem er niet van vrijpleiten dat hij aanvankelijk heel erg tekortschoot. Het gaat er hier om het huis te funderen. Jakob twijfelt en hij weet niet of hij goed dan wel verkeerd handelt. Hij is, zoals we zien, heel slecht begonnen en daarom zou alles in de war zijn gelopen, als God dat niet verhinderd had. Alles samengenomen zien we hier, zo goed in Jakob als in Izak en Rebekka, dat Gods genade hen niet ten deel viel en bij hen binnenkwam door hun wijsheid of door de goede middelen die zij te baat namen.

Die gebreken zijn er dus, maar God is al hun gebreken en verkeerdheden te boven gekomen en Hij heeft het door Zijn oneindige barmhartigheid zó laten verlopen, dat wij allen reden hebben om ons hoofd te buigen en te belijden dat heel ons behoud alleen van Hem afhangt en alleen uit Hem voortkomt.

SLOTGEBED

Laten we ons nu neerwerpen voor de Majesteit van onze goede God met de belijdenis van onze gebreken. We bidden Hem dat Hij onze ogen moge openen, om ze meer en meer te leren kennen, zodat we er geen behagen in scheppen.

Maar dat we mogen zuchten en kermen om van Hem vergiffenis te krijgen en intussen tegen onze vleselijke lusten strijden tot we eindelijk geheel mogen overeenstemmen

met Zijn gerechtigheid, waar we nog zo ver van af zijn.

Dat Hij deze genade niet alleen aan ons moge schenken, maar aan alle volken en naties ter wereld, door de arme, onwetende mensen uit de kerker van dwaling en duisternis terug te brengen naar de rechte weg van het behoud.

12. GENESIS 27 : 11-19

Jakob durft eerst niet te doen wat Rebekka voorstelt, maar geeft tenslotte toe. Zo dient hij zich bij Izak aan als Ezau en vraagt om de zegen van de eerstgeboorte.

GEBED OM VERLICHTING DOOR DE HEILIGE GEEST

Laten we onze goede God aanroepen en Hem bidden dat Hij het oog van Zijn Vaderlijke goedertierenheid op ons, Zijn arme dienaren moge slaan, door ons de vele gebreken en beledigingen, waardoor wij dagelijks onophoudelijk Zijn toorn tegen ons oproepen, niet te willen toerekenen.

En daar wij onwaardig zijn om voor Zijn heilige Majesteit te verschijnen, dat het Hem moge behagen ons te ontvangen in de naam van Zijn geliefde Zoon, onze Heere Jezus Christus en de verdienste van Zijn dood en lijden te willen aannemen als voldoening voor al onze gebreken, omdat wij met onze eigen werken niet kunnen bestaan voor Zijn aangezicht.

Dat het Hem moge behagen ons te verlichten door Zijn Heilige Geest, zodat we Zijn heilig Woord recht verstaan. Dat Hij ons de genade moge verlenen het getrouw te verkondigen en het aan te nemen met ware vreze en nederigheid.

Dat wij door dat Woord ertoe onderricht mogen worden om ons vertrouwen volkomen op Hem te stellen, zodat we Hem dienen en eren zoals het behoort; dat we Zijn heilige Naam in heel ons leven mogen verheerlijken en onze naasten stichten door goede voorbeelden.

We komen Hem om al deze dingen bidden, zoals onze goede Heiland en Verlosser Jezus Christus ons heeft leren bidden, door te spreken: Onze Vader, die in de hemelen zijt, Uw Naam worde geheilgd, Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede in de hemel, also ook op aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

PREEK

We moeten het onderwerp waar we gisteren aan begonnen zijn verder volgen. God heeft Izak, Rebekka en Jakob zó bestuurd, dat Hij ondanks de fouten en de gebreken die in hen leefden heeft doorgezet en Zijn besluit heeft uitgevoerd door Jakob te zegenen en Ezau aan de kant te zetten.

Dat wil niet zeggen dat Izak van zijn kant onschuldig was of dat hij niet een heel grote fout gemaakt heeft. Datzelfde is in Rebekka en Jakob te vinden, maar God heeft het gewonnen. Zo zien we daaruit dat Hij het niet van de mensen verwacht en niet van hen afhankelijk is, als het er om gaat Zijn zaak door te zetten.

Hij gaat ze toch wel gebruiken, maar laat tegelijk blijken dat Hij zelf alles doet om Zichzelfs wil. Als de schepselen Hem als middel dienen, gebeurt dat alleen in zoverre het Hem behaagt, zonder dat Hij er door noodzaak toe gedwongen wordt. En hoewel wat de mensen doen tegen de draad ingaat, lijkt dat ertoe te moeten dienen om te laten blijken, dat Hij genoeg heeft aan Zijn eigen kracht, ook al wordt Hij door geen andere partij geholpen.

Nu hebben we gezegd, dat we uit dat gesprek van Jakob zien, dat hij met twijfel begint en dat is strijdig met het geloof. God heeft daarom dat gebrek van Zijn kant moeten

goedmaken. Als Jakob zegt dat hij een vervloeking over zich kan halen, komt dat eruit voort, dat hij beseft dat zijn vader ertoe is aangewezen om hem tot erfgenaam te maken, niet alleen van het vergankelijke goed van deze wereld, maar van de belofte die tot het geestelijke leven hoort. Dat begrijpt hij dus en daarom houdt hij niet alleen rekening met een sterfelijk mens, maar met de levende God.

Wat Rebekka betreft: die zegt dat die vloek haar dan maar moet treffen. We zien dat ze buiten zichzelf is - zoals we dat gisteren bespraken - dat ze maar zegt wat haar voor de mond komt. Maar het lijdt geen twijfel of ze heeft beseft dat dit haar zou kunnen schaden. Ze had er wel geen oog voor dat ze verkeerd deed, want hoewel ze van het goede beginsel uitgaat dat ze God moet gehoorzamen en moet maken dat Zijn verkiezing haar uitwerking kreeg, mocht ze toch niet zo'n kunstgreep gebruiken die op louter bedrog en leugen uitliep.

Want God is machtig genoeg - zoals we al eerder zagen - om Zijn werk te volbrengen en Zijn raad te volvoeren, Hij hoeft daarbij niets aan ons te ontfangen. In nog veel sterkere mate is het niet geoorloofd Zijn Waarheid door leugens te willen dienen. Maar Rebekka doet dat en in dit opzicht is ze niet vrij te pleiten.

Maar dit voorbeeld wordt ons voor ogen gesteld om ons aan onszelf te laten denken. Want het kan ons allen overkomen, dat wij met onze verzinsels aankomen, als we de zaak goed willen laten verlopen. Dat komt er dan op neer, dat we eigenlijk vinden dat God niet wijs genoeg is of dat Hij niet de kracht en de middelen bij de hand heeft om de dingen goed te laten aflopen. Zodoende willen we God controleren en dan zeggen: goed, laat Hij het dan maar doen. Maar hoe? Niet volgens Zijn raad en Zijn oneindige kracht en mogelijkheden; in de eerste plaats, dat het gebeurt zoals wij dat in ons brein hebben klaargemaakt.

Dan gaan we zeggen: dit vind ik goed, zó'n middel zou heel geschikt zijn. Zijn we dan niet al te wijs? Telkens weer moet Hij volgens ons dit doen en dat ter hand nemen. Ja, maar God heeft dat niet door Zijn Woord bevolen. Het is dus een onverdraaglijke brutaliteit.

En dat blijft maar algemeen gebeuren, ieder zal in zichzelf het zaad van dit kwaad aantreffen. Daarom moeten we des te beter leren er niets van het onze bij te doen, omdat wij altijd weer de dingen door elkaar halen en het een of ander willen regelen, zoals wij het bedachten. Maar als we zo te werk gaan volgens onze manier van doen, komen we niet verder, dan dat we alles bederven en in de war sturen.

Als God ons zulke gebreken niet toerekent en Zijn werk toch uitvoert, doet Hij dat niet om ons daar trots door te laten worden, zoals vaak mensen, die zich te buiten zijn gegaan kunnen zeggen: o, dat is nog goed afgelopen. Ja, maar God heeft ons die dwaasheid vergeven en is ons toch maar blijven ondersteunen, hoewel wij het helemaal niet waard waren.

Laten we dus leren onze overmoed niet goed te praten, als God goed heeft laten aflopen wat wij ondoordacht hadden ondernomen. We moeten Zijn barmhartigheid des te meer groot maken, als we zien dat, hoewel wij nog wel tegen Hem ingingen zoveel als we konden, Hij het toch heeft laten doorgaan. Dat is de hoofdzaak die we uit deze tekst moeten vasthouden.

Nu volgt er, dat Jakob de twee geitjes is gaan halen, die naar zijn moeder brengt, die het vlees smakelijk klaarmaakt, naar dat ze wist dat Izak daarvan hield. Daarna heeft ze Jakob de kleren van Ezau aangetrokken en de dierenvellen zó geplooid, dat hij een behaarde man leek te zijn.

Men zou kunnen denken dat het hier om een kinderlijk gedoe ging, een gespeelde klucht. Want het gaat om onecht vlees, het is geitenvlees in plaats van wildbraad.

En dan moet de vader, als hij goed verzadigd is door zijn maaltijd, zijn zoon gaan zegenen en dat zal dan de betaling voor zijn maaltijd zijn. En tenslotte komt Jakob daar verkleed, alsof hij op het toneel stond en zijn broer Ezau moest voorstellen, waarbij hij diens kleren aan had, met dierenhuid over zijn hals en zijn handen. Alles samen genomen is dit hele gedoe enkel waard om er om te lachen.

Maar om de eerbied te bewaren en iets te hebben aan deze geschiedenis, moeten we leren Gods verkiezing in het oog te houden, daar hebben we al eerder over gesproken. Want als we die niet als grondslag nemen, zullen we zeker in wat Mozes naar voren brengt niets vinden dat ons ontroert en er ons van overtuigt dat dit alles van Boven wordt bestuurd en gewild.

Als we er vast van overtuigd zijn, dat God aan Jakob de eerstgeboorte gaf aler hij werd geboren, moeten we wel erkennen, als we zien dat de dingen door de mensen zo dwaas worden uitgevoerd, met een onbekookte ijver, dat we altijd weer moeten zeggen: kijk, God is onveranderlijk. Al richten de mensen door hun brutaliteit en hun dwaze inbeelding verwarring aan en al verdraaien en verknoeien ze alles, toch moet Gods raad onveranderd blijven vaststaan. Dat moeten we dus ter harte nemen om het volle profijt uit deze geschiedenis te halen.

Ten slotte wordt er gezegd dat Jakob naar zijn vader toegaat en tegen hem zegt: ik ben uw zoon Ezau, eet en drink. Zo zien we hoe de mensen harder en harder worden; als ze iets hebben ondernomen met een onbekookte ijver, dan worden ze steeds overmoediger.

Eerst twijfelde Jakob en zei: als mijn vader merkt dat ik de spot met hem drijf, zal hij me vervloeken. Maar nu trekt hij zich nergens meer iets van aan en hij praat zo frank en vrij, dat we zouden denken, dat hij er zeker van is dat hij daar staat als Ezau zelf.

Daar moeten we uit opmaken dat we, eer we met iets beginnen, er over moeten nadenken of we Gods goedkeuring hebben en of Zijn wil ons leidt. En als Gods wil ons leidt, moet alles wat we doen enkel gehoorzaamheid zijn.

Want als we ermee beginnen buiten de perken te gaan in het een of ander, dan gaan we, al voelen we eerst nog wel iets van gewetensbezwaar zodat we het er heel moeilijk mee hebben, ten slotte onze ogen sluiten en zetten door. En al ontmoeten we alle mogelijke bezwaren, toch houden we koppig vol.

Omdat de mensen zich zo verhardten in hun dwaze plannen en we daar zo'n sprekend voorbeeld van vinden in onze vader Jakob, moeten we er dus des te meer op bedacht zijn geen vinger te verroeren, als we niet weten dat God goedkeurt wat we doen en we met Zijn Woord te rade zijn gegaan. Want als we weten dat we aan Hem onderdanig zijn, kunnen we niet krachtig genoeg te werk gaan. Want dan leeft er geen dwaze zelfoverschatting die ons onze fantasie laat volgen.

Maar uit onszelf kunnen we niets doen en hoe weinig het ook mag zijn, het is nog te veel. Maar - zoals ik al zei - laten we leren goed te beginnen, als we dat doel willen bereiken waar we naar verlangd hebben.

Intussen kunnen we uit wat Mozes meedeelt wel een beeld opvangen, dat ons stellig niet slecht van pas komt. Dit: hoewel kan werd bedrogen en Ezau helemaal niet aanwezig is, terwijl Jakob de zegen heeft gekregen onder valse voorwendsels, hebben we hier toch als het ware een beeld van de zegen die God ons heeft gegeven.

Want daarvan is ons gezegd, dat wij gezegend zijn met alle hemelse zegeningen en alle geestelijke gaven. Zo staat het in het eerste hoofdstuk van de brief aan de Efeziërs. En hoe gebeurt dat? Paulus gaat verder en schrijft: in Jezus Christus.

Als God onszelf aanziet, kunnen we alleen Zijn vijanden blijken te zijn en moet Hij

ons om der zonde wil verachten. Omdat het dus zo staat, moeten we gezegend worden buiten onszelf om. Dat wil zeggen; in de persoon van ons Hoofd. En dan moeten we bekleed worden met het kleed van onze Heere Jezus Christus.

Wij brengen immers enkel vuil en besmetting mee? Wij zitten allen vol ongerechtigheid, voor God gaat er eigenlijk een stank van ons uit. Maar als we bekleed worden met de gehoorzaamheid van Zijn enige Zoon, is dat een goede geur, waardoor we Hem welgevallig zijn.

Hoewel er zo dus aan de kant van de mensen enkel verwarring bestaat en alles door elkaar heen loopt, kunnen we dat toch tot ons voordeel gebruiken. Jakob is de spiegel van de hele Kerk geweest. Nu zijn wij gezegend zoals hij gezegend werd in de persoon van zijn oudste broeder.

Er is geen sprake van dat we hier alles zien overeenstemmen. Als men zegt dat Ezau in niets op Jezus Christus lijkt is dat waar. Maar bij een vergelijking hoeven niet alle onderdelen overeen te komen. Het is voldoende als men er voor een deel een zekere overeenkomst in opmerkt. Zo wordt ons bij voorbeeld gezegd dat de komst van onze Heere Jezus Christus zal zijn als die van een dief. Wat zou Hij dan stelen? Het is dwaasheid aan zoiets te denken. Maar het beeld is duidelijk genoeg, als we zien dat die in deze wereld in slaap vallen, plotseling zullen worden verrast.

Als er dus nu sprake is van de eerstgeboorte van Ezau, waarbij Izak de persoon van God voorstelt en Jakob gezegend wordt onder het kleed en het voorkomen van zijn broer Ezau, zien we daarin vervuld, wat we hier hebben verhaald, dat we zouden zijn afgewezen, als we in onze eigen naam en in eigen persoon waren gekomen om Gods gunst te verkrijgen. Maar als we daar komen, gedekt door onze Heere Jezus Christus, worden we zó aangenomen.

Maar nu wordt er gezegd dat Izak vraagt: Wie ben je, mijn zoon. En Jakob antwoordt: Ik ben uw zoon Ezau.

Izak vertrouwt het niet, hij denkt dat er bedrog in het spel is, zoals we zien als hij verder zegt: kom

dichterbij, zodat ik je kan betasten om te weten of je mijn zoon Ezau bent of niet.

We zien Izak hier twijfelen, maar van Gods kant houdt de zegen haar kracht en uitwerking. Zo wordt er dan ook gezegd, dat Izak Jakob zegende in Gods tegenwoordigheid.

Als we onze ogen op Izak gericht houden moeten we werkelijk wel zeggen dat de zaak slecht wordt ondernomen en niet verdient helemaal goed af te lopen. Maar God heeft er de hand in gehad - zoals ik al zei - niet alleen waar de tussenoorzaken in gebreke bleven, maar waar ze er zelfs tegenin gingen en het er op leek uit te lopen, dat wat God had besloten teniet gedaan zou worden.,

We moeten daarom des te beter ter harte nemen dat al zet God de mensen aan het werk en al doet Hij hen de eer aan ze te gebruiken als instrumenten, er toch niets van hun kant bijkomt. Zo kunnen we zeggen: die planten en begieten betekenen niets.

Maar Jakob heeft hier, in plaats van te planten en te begieten, de plant eerder uit de grond getrokken en hij heeft Gods zegen eerder laten verdorren, zodat ze onvruchtbaar en zonder uitwerking moest worden. Maar, hoe dan ook: God heeft er gebruik van gemaakt. Want als Jakob heeft geplant en begoten, heeft hij dat maar voor een deel gedaan en niet zoals het behoorde.

Toch - zoals ik al zei - overwint Gods goedheid het kwaad en het gebrek dat in Zijn schepselen zit.

In alle geval zouden we kunnen zeggen: doordat hij twijfelde, verdiende hij ontzet te worden uit de rang en het ambt dat hem was gegeven, dat inhield dat hij Gods genade in bewaring had, waar het heil van de wereld in lag besloten. Die schat was hem opgedragen, maar door zijn ongelovigheid verdiende hij die kwijt te raken.

Maar dat wil God niet. Aan wie moeten we dat toeschrijven? We moeten hierin Zijn barmhartigheid groot maken, omdat er van de mens geen hulp te verwachten is, maar juist het tegendeel.

We moeten er ook acht op geven dat God Izak nog suffer maakt dan hij al was. We hebben al wel eerder gezien dat zijn ogen verblind waren en hij door zijn leeftijd zó zwak was dat hij voor een halfdode moest gelden. Maar het is niet iets natuurlijks geweest, dat hij, als hij Jakobs stem hoort, zich zo zwaar vergist heeft, dat hij niet gedacht heeft: hier is bedrog in het spel.

Hij begint te twijfelen, maar hij zet niet door en hoewel hij het niet wil, zegt hij Jakob in plaats van Ezau. Het kan dus alleen maar zó zijn dat God hem nog slomer heeft gemaakt dan hij door zijn leeftijd al was.

En zo is het er toe gekomen - zoals ik al eerder zei - dat God Zijn werk zó bestuurd heeft, dat hoewel de mensen van hun kant in de weg stonden en het leek of alles ertegen in verzet kwam, de afloop zó is geweest, dat het duidelijk is dat God heeft uitgevoerd, wat Hij gesproken had, volgens Zijn verborgen verkiezing, waartoe Hij besloot vóór de schepping van de wereld.

Laten we zo beseffen, dat alles wat Izak deed enkel dwaasheid was, doordat hij zo sloom was. Hij begreep het niet meer, hij heeft geen onderscheidingsvermogen, hij kan de dingen niet beoordelen en God heeft dat laten meetellen. Hoe dan? Hoe laat Hij het brood een rol spelen als Hij ons voedt?

Als wij gedronken en gegeten hebben voelen we ons verkwikt, zodat wie zijn armen en benen niet meer kon verroeren, nieuwe werkkraft heeft opgedaan. Betekent dat dus dat het brood bepaalde kracht heeft, een bepaald leven en beweging?

Als wij dan zien dat het brood ons iets geeft, dat het zelf niet had en koren, wijn en andere levensmiddelen evenzo, wil dat toch alleen maar aan de dag brengen, dat God Zijn schepselen zó inzet dat we niet moeten blijven staan bij wat ons oog ziet. Maar we moeten altijd hierbij uitkomen dat zoals Hij de natuurlijke orde heeft ingesteld, Hij ons ook leidt en bestuurt, zelfs tegen de natuur in. Dat Hij soms te werk kan gaan, totaal anders dan wij gewend waren, zodat we verwonderd staan, vooral als het gaat om ons behoud.

We moeten ons niet inbeelden dat wij of de schepselen er van hun kant iets toe bijdragen, maar God moet alles wat Hij begint uitvoeren en volmaken. Als Hij dan op een vreemde manier te werk gaat en het enkel dwaasheid lijkt te zijn, moeten we weten - zoals Paulus zegt - dat de dwaasheid van God wijzer is dan alle wereldse wijsheden.

Paulus noemt het Gods dwaasheid naar wat wij ervan vinden, als Hij op een aanstotelijke manier te werk gaat, zodat we buiten onszelf raken en denken: wat wil God daarmee zeggen? Hij lijkt er een spel van te maken, Hij schertst.

Zo denken wij erover. Daarom zegt Paulus dat het dwaasheid is, omdat de mensen niet verder zien dan hun zintuigen reiken. Maar dit gaat in alle geval heel de wijsheid van de wereld te boven. Dat moeten we dus vasthouden. En als we die les goed ter harte hebben genomen, zullen we niet doen wat veel leeghoofden aandurven, die dit gebeuren oppervlakkig bezien en er dan mee gaan spotten, alsof alles wat Mozes hier uitgesproken heeft om zo te zeggen maar scherts was.

Als wij in ons hebben opgenomen wat Paulus ons voorlegt, zullen we zeker heel bescheiden oordelen en er toe komen Gods geheim te aanbidden, hoewel het op het eerste gezicht lijkt dat Hij er geen eer mee inlegt. Maar we moeten het begin en het einde in het oog houden en niet de middelen die bij ons een zekere ergernis of zelfs afkeer kunnen oproepen.

Alles samengenomen zien we hoe God Izak zó bestuurt dat hij totaal blind wordt. We kunnen dus niet zeggen dat God aan Izak doorzicht heeft gegeven om te doen wat zijn ambt vereiste. God wist wel waarom en Hij kende het hele verloop en toch heeft Hij Izak verblind. Intussen heeft Hij hem bij de hand genomen en hem als een stekeblinde geleid.

Nu zien we werkelijk in de regering van de Kerk iets overeenkomstigs, dat er tenminste dichtbij komt. Want - zoals we gisteren zeiden - is de prediking een kracht van God om allen die geloven te behouden. Als wij dus Gods genade, waardoor wij worden behouden, verkondigen, omdat onze zonden ons zijn vergeven in onze Heere Jezus Christus, door het bloed dat Hij stortte, dat het rechte middel is om ons te reinigen: welnu dan laat God de hemel opengaan en roept ons tot Zich hoewel het Woord uit de mond van een mens komt.

Maar ik weet niet aan wie dat ten deel valt, want ieder moet van zijn eigen geloof getuigen. Als ik zou preken en er dan zelf niet mijn deel van kreeg, wee mij, want dan moest ik meer dan blind zijn.

Er zijn er dan ook die het Evangelie prediken en van Gods genade getuigen, die arme zondaars naar het heil toe trekken, terwijl ze er zelf alleen door geoordeeld worden. Hoe kan dat? Omdat ze het doen als goochelaars, er zit geen aandrang en vuur in.

Zo kan God zich soms van mensen bedienen die niets betekenen, die niet beter dan uitschot zijn. En toch blijven ze evengoed dienaren van Zijn kracht, die mensen die op de weg van het verderf verkeren naar het behoud toe trekken.

Dan zijn er ook de huurlingen die voor hun buik prediken en alleen aan zichzelf denken of opgang willen maken. Toch blijven ze Gods instrumenten voor het behoud van allen die geloven.

Vaak zullen de besten, van wie ik zeg dat ze trouw hun plicht doen, door arme zondaars op te roepen om naar het heil toe te komen, die gidsen en voorbeelden zijn voor de anderen, ook niet weten wat God wil doen. Hoe komt dat? Ze zaaien het zaad en weten niet hoe God het wil laten groeien. Soms denken ze te zegenen en dan kan het zijn dat ze vervloeken. Hoe dan dat? Want Gods wraak moet allen die Hem verachten treffen. Het Evangelie wordt gepredikt om alle mensen een genadig God te laten vinden. Maar velen verzwaren door hun afkeer en ondank hun oordeel, want voor hen is het Evangelie, zoals Paulus zegt, een doodsgneur, die de dood betekent, dus een zo dodelijke geur dat die hen vernietigt.

Zo zien we nog tegenwoordig, dat, als God Zijn werk doet door de Dienaren des Woords, sommigen totaal blind zijn en anderen voor een deel. Want de huurlingen, waar we over spraken, zijn meer dan dom en begrijpen niets. Maar ook de goede, trouwe dienaren moeten nog erkennen dat hun ogen blind zijn, zodat ze niet weten hoe God hun werk vruchtbaar maakt en waar dat zal gebeuren. Vaak lopen hun goede bedoelingen op het tegendeel uit. Dat moeten we dus vasthouden.

Maar omdat God heeft verklaard, dat Zijn Woord de toegang tot het eeuwige leven is en Hij alles zal bevestigen wat hier in Zijn Naam door mensen gesproken is, moeten we ons daaraan houden. Laten we er niet aan twijfelen dat we, hoeveel gebrek er in ons zit, evengoed als in hem die spreekt als in hem die luistert, ondanks alles in deze

zegen zullen delen, als we dat Woord gelovig aannemen en het ons ook getrouw en naar waarheid wordt voorgesteld.

Daarin zien we de dwaasheid van die vervalsers in het Pausdom. Want daar gaan ze uit van die afgod die ze hebben, als ze van een stukje brood een god maken. Ze zeggen dat als de priester niet de bedoeling heeft om te consecreren (wijden) er niets gebeurt. En dat, als dat brood veranderd is in een god, dat te danken is aan de bedoeling van de man die consecreert. Daardoor zouden ze bij al hun missen afgodendienaars zijn - ik spreek over hun eigen leer - als ze die voorwaarde niet stelden.

Want, zo zeggen ze, hoe kan men weten of een priester die consecreert zijn werk goed doet en of hij niet denkt aan zijn keuken of aan zijn dienstmeisje? Want als dat het geval is, dan is er helemaal geen god. Waarom niet? Omdat ze zeggen dat er niets gebeurt als de bedoeling ontbreekt.

Ze laten ons wel zien dat de ene dwaling de andere meebrengt. Want omdat ze zich inbeelden, dat het brood veranderd wordt in het wezen van onze Heere Jezus Christus, volgens die toverpraktijk die ze hebben uitgevonden, halen ze er steeds die bedoeling bij. Maar intussen zien we dat ze niets hebben begrepen van de aard van de Sacramenten.

Ik ga nu niet in op die omzetting, die ze uitgedacht hebben en die ze transsubstantiatie noemen. Maar als het zo moest zijn, dat de man die consecreert en die dat als opdracht en roeping heeft, de mensen bindt aan zijn bedoeling, waar loopt dat dan op uit? Een booswicht, die een Doop verricht, kan iemand zijn die met God de spot drijft en hij zou zodoende het Sacrament teniet kunnen doen. En als hij dan het Avondmaal heeft te bedienen, kan hij de spot drijven met het arme volk, dat daarin het pand van zijn behoud komt zoeken, hij kan God openlijk tegenstaan. Kort gezegd zou hij dan de kracht van God - die Hij in de Sacramenten laat werken - in zijn mouw hebben opgesloten. Wat een ongelooflijk zware lastering is dat!

Daar zijn ze dan toe gekomen. Want het moet vaststaan dat ook al bediende een Engel de Mis, ze toch nog een duivelswerk zou blijven. Maar als een duivel het Avondmaal bediende, kan die nóg niet verhinderen dat God Zijn werk doet.

We moeten vooral niet letten op de waardigheid van de man, die in het Avondmaal het brood of de wijn geeft. Maar God heeft het voor ons zó ingesteld, dat Hij kracht geeft aan het zichtbare teken. Hij is het die zó werkt door Zijn Heilige Geest dat we niet bedrogen uitkomen, als we daar heen gaan om waarlijk met Hem verenigd en verbonden te zijn. Dat moeten we dus uit deze tekst vasthouden om er profijt van te hebben.

Laten we nu komen tot de zegen die Izak uitspreekt. Als hij zijn zoon gekust heeft zegt hij: deze geur van mijn zoon is als die van het veld dat God gezegend heeft.

Weer zien we dat hij bedrogen wordt. Maar stellig ziet hij, misleid door de geur van de geleende kleren, zijn zoon Jakob aan als zijn eerstgeborene. Zo gaat ook de geur, waardoor wij aan God behagen uit van Hem, die de eerstgeborene van het huis is, onze Heere Jezus Christus.

Dan laat Mozes er nog op volgen: *God moge je de dauw van de hemel en het vette van de aarde geven, koren en wijn in overvloed.*

Op het eerste gezicht zouden we kunnen zeggen, dat deze zegen niets anders inhoudt, dan dat Jakob goed en vet gevoed zal worden. Want Izak roert hier geen enkel geestelijk goed aan, terwijl we eerder hebben verzekerd, dat Jakob niet moest worden gezegend met aards gemak, rijkdom, voorspoed of welke weelde dan ook. Hoe kan dat

dan met elkaar samengaan?

We moeten hier de regel volgen, die ons door de Heilige Schrift wordt gegeven, dat Gods genade eigenlijk altijd gekleed was in bepaalde beelden, vóórdát onze Heere Jezus Christus is verschenen.

Als de Vaderen vergeving van hun zonden wilden ontvangen, werd er een dier gedood en het bloed werd uitgegoten. Soms heeft men, als het vet verbrand was, het bloed gesprengd.

Nu vraag ik u: kan een dom dier de zonden uitdelgen waaraan wij voor God schuldig staan? Het bloed dat op zichzelf enkel bederf veroorzaakt: wat kan dat doen? En als het vet verbrand is, gaat het stinken, het kan niet verduurzaamd worden. Zou dát dan God met de mensen kunnen verzoenen? Zouden we om al die redenen dan moeten zeggen, dat God dat volk ertoe gebracht heeft om zich enkel over aardse dingen te bekommeren?

We moeten altijd uitkomen bij dat hemelse voorbeeld, dat Mozes op de berg te zien kreeg en waarover hij spreekt en daarheen worden we ook door Paulus en Stefanus verwezen. Zoals de offers meer betekenden dan ze naar buiten lieten zien, moeten we er dan ook op letten dat God dat volk zó geleid heeft, dat er altijd iets duisters mee vermengd was. Want het wachtte op de komst van onze Heere Jezus Christus, eer we Gods genade en het geestelijke leven zuiver te aanschouwen hebben gekregen.

Van onze Heere Jezus Christus wordt ons gezegd, dat Hij de eersteling is van die opstaan uit de doden. Waarom is Hij dat? Omdat we alleen naar de ons beloofde opstanding en het hemelse leven verlangen, als we Hem voor ons uit zien gaan. Onze lichamen vergaan tot stof, wat beloven ze ons dus? Het einde van alle mensen kan enkel wanhoop zijn: alles lijkt voorbij te zijn en - zoals Salomo zegt - de dood van een hond is, wat het lichaam betreft, gelijk aan die van de mens.

Als we dus niet al onze zinnen op het rijk van onze Heere Jezus Christus richten, moet alles hier op beschaming uitlopen. Maar als we weten dat Hij de dood heeft overwonnen en is opgevaren naar de hemel, hebben we een ruime toegang.

Zo is het niet geweest onder de Wet en ervoor, want de vaderen hebben onze Heere Jezus Christus alleen in afschaduwingen gezien. Ze hebben wel, zoals wij, naar het hemelse leven verlangd; ze hebben dezelfde Geest van de aanneming tot kind gekend; ze hebben God als hun Vader aangeroepen. Maar dan wel uit de verte en de dingen waren voor hen duister.

Daarom moeten wij in het oog houden, dat er toen nog niet zo'n openbaring was gegeven als nu in het Evangelie, want God moest ze naar zich toe trekken, door de middelen die bij hen pasten. Zo zegt Paulus in Galaten 4, dat ze geleid zijn als kinderen en de Wet leek daarbij op een voogd. Want hoewel een kind al de erfgenaam van zijn vader is, kan het zijn bezit niet zelf beheren, omdat het daar nog niet toe in staat is. Maar het staat onder het toezicht van zijn voogd en Nat het ook doen kan, het is niet vrij.

Al waren zo ook de Vaderen onder de Wet, zoals wij, erfgenamen van het Koninkrijk der hemelen, toch heeft er die slaafse onderwerping bestaan die hen onder de leiding van een voogd liet blijven. Waarom gebeurde dat? Omdat - zoals ik al gezegd heb - die eer moest voorbehouden blijven aan de komst van onze Heere Jezus Christus. Als de oude Vaderen niet stap voor stap en eigenlijk trapsgewijs omhoog geleid waren naar het hemelse leven, omdat de dingen voor hen nog zo duister waren en onze Heere Jezus Christus nog zo ver van hen afstond, hoe zou het dan met hen zijn afgelopen?

Zouden ze hun doel bereikt hebben?

Daarom heeft God hen wel te hulp moeten komen en heeft Hij hen de hand moeten toesteken. Zo is dan ook het land Kanaän voor hen een pand en teken geweest, dat God hen een betere erfenis had toegedacht dan ze op de wereld hadden.

Ze konden wel teruggaan naar hun geboorteland dat, zoals men ziet, vruchtbaarder was dan Judea. We zien hoe Abraham en Izak door hongersnood geplaagd worden. Als ze er enkel op uit geweest waren om hier beneden in het leven te worden gehouden, zouden ze dit beloofde land hebben verlaten. Maar ze zijn er gebleven. Waarom? Om er na hun dood het genot van te hebben? Ze moesten dus aan iets hogers denken dan aan dat zichtbare land en het op een andere manier waarderen, dan dat ze zouden kunnen zeggen: we hebben hier alles wat we kunnen wensen. Maar ze hebben Kanaän' beschouwd als een pand, dat God hen daarvan gaf, tot ze in het bezit zouden komen van het hemelse leven.

Als we dus in die zegen van Jakob zien, dat er gesproken wordt van de dauw van de hemel, het vette van de aarde en overvloed van koren en wijn, wil dat niet zeggen, dat Izak alleen heeft willen afbidden, dat zijn zoon te eten zou krijgen als een varken aan de trog en hij hier goed verzadigd en welgedaan zou worden. Maar Izak heeft de regel gevolgd die God in die tijd gesteld had, dat Hij hem de panden gaf van iets veel voortreffelijkers.

Omdat het zo staat gaat hij verder: dat zijn zoon zal heersen over al zijn vijanden en alle volken voor hem zullen knielen.

Met welk recht zegt hij dat? Izak is een arme vreemdeling, hij moet de grond waarop hij zijn tent opslaat pachten, hij moet leven bij de gratie van anderen. En toch maakt hij zijn zoon tot Koning der koningen, zodat de hele wereld hem eer komt bewijzen en de hele aarde aan hem onderworpen zal zijn.

We zien wel, dat Izak zich heel niet vastzet in deze lage dingen, maar dat hij die twee samenvat, dat hij de aardse zegeningen beschouwt als panden, om zijn zoon hogerop te voeren. Maar hij gaat recht op zijn doel af en dat is gericht op het Koninkrijk der hemelen, zoals dat hem beloofd was.

We weten immers dat de dingen die ons de eer en de hoge posities, de wereldse waardigheden en adeldom kunnen laten vergeten, ons worden aangeboden door onze Heere Jezus Christus. Dat moeten we dus uit deze tekst vasthouden.

Het staat wel zó, dat ook nu nog de tijdelijke genadegaven, die we uit Gods hand ontvangen, door ons moeten worden beschouwd als panden van Zijn goedheid. Maar het gaat om een meer en een minder. Want omdat de oude Vaderen niet zoveel licht hebben gehad als wij nu en ze het met afschaduwingen en beelden hebben moeten stellen, daarom heeft God hen Zijn genade wel duidelijker moeten laten blijken dan het tegenwoordig het geval is.

Want in het Evangelie hebben wij onze Heere Jezus Christus en ons wordt gezegd dat we aan Zijn beeld gelijkvormig moeten worden. Nu weten we dat Hij in deze wereld enkel ellende en tegenspoed heeft ondervonden. We zien hoe Hij is gekruisigd, zodat Hij wel door Zijn Vader leek te zijn verworpen. Hij heeft de diepste angsten doorgemaakt. Zo moeten wij op een andere manier met Hem gelijkvormig worden gemaakt dan zij, die zo geleid zijn door afschaduwingen.

Als we trouwens Jakob met Ezau vergelijken, zullen we het nog beter verstaan - zoals we later zullen zien - als Izak Ezau zegent. De zegen die hij dan uitsprekt is veel voller en rijker dan die hij tegenover Jakob gebruikt. Maar daarmee zegent hij Ezau niet met het oog op de hemelse zegen, maar hij zegt tegen hem: Beste jongen, er zijn

geen twee zegeningen. Al is ze mij ontroofd⁵⁶, toch zal ze van kracht worden. God heeft gezegend die ik gezegend heb, omdat Hij mij dat heeft opgedragen. Het moet er dus bij blijven, zoals het gegaan is. Ik heb er geen zeggenschap meer over, ik moet het er bij laten blijven, dat ik eenmaal heb gezegend.

En daarna zegent hij Ezau toch. Hoe kan dat? Is dat geen tegenspraak? O nee, want dat heeft de bedoeling om uit te spreken dat er geen hemelse zegen meer is, die zou insluiten dat de zo gezegende hoofd van de kerk zou zijn en Jezus Christus uit zijn geslacht zou worden geboren. Dat lag, zoals hij erkent, niet meer in Izaks macht. Zo geeft hij Ezau overvloediger de goederen van deze wereld en wat de schepselen kan verzadigen, dan hij het Jakob deed.

Nu zien we ook makkelijk, dat als Izak spreekt over de dauw van de hemel, het vette van de aarde en een grote hoeveelheid koren en wijn, hij niet bedoelt dat zijn zoon zich daar erg aan zal hechten, maar hij laat hem eenvoudig - zoals ik al zei - de panden zien om hem hogerop te trekken. Dat moeten we dus vasthouden.

Maar laten we goed acht geven op wat Izak zegt: *de stem is de stem van mijn zoon Jakob, maar de hand lijkt die van Ezau te zijn.*

Dat God dat nog aan zijn lippen ontlokt! Izak doet alles wel verkeerd, maar naast de dwaling is er toch nog enig inzicht. En God waarschuwt hem op die manier, om hem te laten weten, dat de zegen aan Jakob toekwam. Die moest dan ook werkelijk voor hem blijven, ook al was dat allemaal niet gebeurd. Als Rebekka dus niet die verkeerde list had gebruikt, had God heel goed Izaks mond kunnen sluiten, zoals Hij zelfs de mond van Bileam gesloten heeft.

Die Bileam is een leugenaar, hij is ingehuurd en gekomen om zo mogelijk het volk van God te vervloeken, waarvoor Balak hem belonen zou. Maar God geeft aan zijn tong zo'n draai, dat hij, als hij bedoelt te vervloeken, juist zegent, al verzet hij zich daar nog zo tegen.

Nu ging het bij Izak niet als bij Bileam, want hij had niet de bedoeling om God te weerstaan of Zijn verkiezing ongedaan te maken. Maar hij is blind door zijn dwaze liefde voor zijn zoon Ezau, zoals we dat hebben gezien. Als onze God het zo gewild had, zou Hij Izaks tong heel goed zó bestuurd kunnen hebben, dat hij Jakob zou zegenen. Maar nu hij denkt dat hij zijn zoon Ezau zegent, laat God hem toch nog dit zeggen: De stem is de stem van Jakob.

Nu is de stem ook het belangrijkste bij de zegen, want Izak geeft niets van wat hij zelf bezat, maar hij was getuige van Gods genade en als heraut moest hij die bekendmaken. Daar hij dus nu niets van Ezau aantreft dan de kleding en de aanraking, kan hij nergens houvast aan krijgen dan aan Jakobs stem.

Daar zien we uit dat God steeds gewild heeft, dat, al wist Izak niet wat hij deed, de zegen naar Jakob toe moest gaan. Dat moesten we over dit woord zeggen.

Intussen moeten we ten slotte nog goed ter harte nemen, dat als er gezegd wordt, dat alle volken aan Jakob onderdanig moeten worden, dat niet betekent dat hij of zijn nageslacht een aards rijk in deze wereld zullen krijgen. Ze hebben wel het land Kanaän beheerst, maar dat betekent in geen geval dat ze alle volken aan zich hebben onderworpen. In de tijd van Salomo heeft God dat volk in de lengte en de breedte laten uitgroeien, maar dat is een beeld geweest. Want we moeten uitkomen bij onze Heere Jezus Christus, het Hoofd van mensen en Engelen.

Wat Mozes dus zegt over die oppermacht, kan net zomin aan Jakob als aan zijn kinderen of hun nageslacht toekomen. Maar het doelt op onze Heere Jezus Christus.

Daarom wordt er ook nadrukkelijk gezegd dat Hij het Hoofd van zijn broeders zal worden en dat de zonen van Zijn moeder zich voor Hem zullen neerbuigen. Dat heeft niet van Jakobs persoon gegolden. Hij had maar één broer, die zich bepaald niet voor hem heeft neergebogen, maar hem eerder schrik heeft aangejaagd, zoals we zullen zien. Maar de vervulling van dat alles zien we in onze Heere Jezus Christus. En dat deed Hij niet voor Zichzelf, maar voor ons welzijn en ons behoud heeft Hij alle macht ontvangen van God Zijn Vader, opdat elke knie voor Hem zou buigen. En in Hem zijn wij een priesterlijk Koninkrijk, ja, als we Hem erkennen als onze God en ons Hoofd en Hem aanbidden.

SLOTGEBED

Laten we ons nu neerwerpen voor de Majesteit van onze goede God met de belijdenis van onze gebreken. We bidden Hem dat Hij ze ons zó wil laten gevoelen, dat we ons voor Hem verootmoedigen en Hem om vergeving vragen.

Dat we onszelf zó mogen haten en ons om onze ondeugden mogen mishagen, zo dat we Hem bidden, dat het Hem moge behagen ons zó te hervormen, dat we meer en meer toenemen in alle heiligheid en gehoorzaamheid aan Zijn gerechtigheid.

Dat Hij ons zó moge verdragen in onze zwakheden, dat Hij niet ophoudt Zijn beloften, die Hij ons gedaan heeft, te vervullen, hoewel wij van onze kant ze niet alleen vertragen, maar ze wel lijken af te stoten.

Dat Hij toch niet moge ophouden Zijn machtige arm naar ons uit te steken, tot we gekomen zullen zijn tot het doel, dat Hij ons voorstelt, dat we namelijk deelgenoten zullen zijn van de heerlijkheid, die Hij voor ons verworven heeft door onze Heere Jezus Christus.

Dat Hij deze genade niet alleen aan ons moge schenken, maar aan alle volken en naties ter wereld, door alle arme, onwetende mensen uit de kerker van dwaling terug te brengen naar de rechte weg van het behoud.

12. GENESIS 27: 29-36

Izak twijfelt eerst, maar wordt overtuigd. Zo krijgt Jakob de zegen van de eerstgeborene. Ezau komt terug van de jacht, dient zich ook bij zijn vader aan en dan komt alles uit. Ezau krijgt toch nog een zegen, maar die de kern van de zaak mist.

GEBED OM VERLICHTING DOOR DE HEILIGE GEEST

Laten we onze goede God aanroepen en Hem bidden dat Hij het oog van Zijn Vaderlijke goedertierenheid op ons, Zijn arme dienaren moge slaan, door ons de vele gebreken en beledigingen, waardoor wij dagelijks onophoudelijk Zijn toorn tegen ons oproepen, niet te willen toerekenen.

En daar wij onwaardig zijn om voor Zijn heilige Majesteit te verschijnen, dat het Hem moge behagen ons te ontvangen in de naam van Zijn geliefde Zoon, onze Heere Jezus Christus en de verdienste van Zijn dood en lijden te willen aannemen als voldoening voor al onze gebreken, omdat wij met onze eigen werken niet kunnen bestaan voor Zijn aangezicht.

Dat het Hem moge behagen ons te verlichten door Zijn Heilige Geest, zodat we Zijn heilig Woord recht verstaan. Dat Hij ons de genade moge verlenen het getrouw te verkondigen en het aan te nemen met ware vreze en nederigheid.

Dat wij door dat Woord ertoe onderricht mogen worden om ons vertrouwen volkomen op Hem te stellen, zodat we Hem dienen en eren zoals het behoort; dat we Zijn heilige Naam in heel ons leven mogen verheerlijken en onze naasten stichten door goede voorbeelden.

We komen Hem om al deze dingen bidden, zoals onze goede Heiland en Verlosser Jezus Christus ons heeft leren bidden, door te spreken: Onze Vader, die in de hemelen zijt, Uw Naam worde geheilgd, Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede in de hemel, alzo ook op aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

PREEK

Gisteren bleef van de zegen die Izak zijn zoon Jakob gaf dit woord nog liggen: dat wie hem zegent gezegend zal zijn en wie hem vervloekt vervloekt zal worden. Het is wel duidelijk dat geen sterfelijk mens dat in zijn hand heeft, want het is Gods taak om te straffen die Zijn kinderen kwaad doen. En het is ons niet alleen verboden om wraak te nemen, maar bovendien is het niet onze taak om onze vijanden loon naar werken te geven.

Izak heeft hier dus stellig Gods oordeel laten horen en heeft niet in zijn eigen naam gesproken. Als Profeet was hij daar bevoegd toe. We lezen dan ook dat het uit Gods mond tot Abraham kwam, in het twaalfde hoofdstuk: Ik zal zegenen die jou zegenen en allen vervloeken die jou vervloeken. Dat houdt God aan Zichzelf voor.

Maar hoe kon Izak het hebben gewaagd te spreken zoals God spreekt, als hij niet geweten had, dat die erfenis aan hem was toegekend en hij die zo aan zijn zoon overdraagt, zodat die er de bezitter van wordt na Izaks overlijden? Alles samen genomen zien we dus dat Izak het zich niet heeft aangemattigd zo te spreken. Al heeft

hij heel grote fouten gemaakt, toch heeft hij vastgehouden wat God hem beloofd had en beseft dat dit ambt hem was gegeven. Daarom kan hij zonder te aarzelen vervloeken die zijn nageslacht zouden vervloeken. Om die reden is het geen mensenwoord, maar een uitspraak, gedaan door de kracht van de Heilige Geest.

We moeten in de eerste plaats onthouden dat als wij door geloof met Jakob verbonden zijn, God ons in Zijn hoede neemt, wat betekent dat allen die ons plagen en lastig vallen dan tegen Hem strijden. Want Hij beschermt ons als Zijn oogappel, zoals dat ook op andere plaatsen wordt uitgesproken.

Is dat dan niet iets groots, dat God het voor ons opneemt in alle geschillen, de vijand van onze vijanden is en dat men ons geen onrecht of geweld kan aandoen of Hij gaat er tegenin, alsof zijn eigen. Majesteit geschonden werd? Als God dus zo diep afdaalt dat Hij uitspreekt, dat men, als men ons het een of andere onrecht aandoet met Hem te maken krijgt en Hem geraakt heeft: wat beters zouden we kunnen bedenken?

Laten we dus leren geduldig te zijn onder al onze beproevingen. Al worden we in deze wereld onrechtmatig vervolgd, toch mogen we weten dat niets ongestraft zal blijven en dat onze tegenstanders rekenschap zullen moeten afleggen. Zij kunnen zich dan al inbeelden dat ze het een tijdlang hebben gewonnen, maar omdat God in de hemel woont, moet hun loon op hun hoofd neerkomen. Ze moeten leren verstaan, dat als ze denken ons in het nauw te drijven en te kwellen, ze Gods bescherming en vrijgeleide hebben geschonden. Zoveel over dit onderwerp.

Verder moeten we ook uit deze tekst leren aan al Gods kinderen goed te doen. Het zal ons zelfs niet toegestaan zijn onze vijanden iets af te persen, al zouden ze de slechtste mensen ter wereld zijn, maar toch zien we dat God hart heeft voor de gelovigen. Men kan ze niet aanraken of Hij komt ons te hulp en is voor ons een schild, waarbij Hij ons laat weten, dat Hij zal vervloeken die ons hebben vervloekt.

We hebben dus grond om ons ver te houden van alle onrecht en er ook tegen op onze hoede te zijn, om mensen, die door God zijn aangenomen geweld of onrecht aan te doen. En aan de andere kant, als we zien dat Gods kinderen onze hulp zo nodig hebben, al verwachten we in het wereldse van hen geen beloning, al hebben ze daartoe de middelen niet en al zijn ze ons onbekend, laten we ze te hulp komen, omdat we weten dat er gezegd is dat God ons zal zegenen, omdat ons loon in de hemel klaar ligt en we er niet bij tekort zullen komen. Dat is de hoofdzaak die we uit deze tekst moeten vasthouden.

We moeten er ons voor gewaarschuwd houden in geen enkele vorm onrecht te begaan tegen die God ondersteunt. Want omdat Hij ze bewaakt, zullen we er zeker rekenschap van moeten geven als we ze op welke manier dan ook tekort hebben gedaan.

Laten we dus bereid zijn de mensen, die God ons laat ontmoeten, goed te doen. En als Hij ons laat weten dat Hij dat alles zal opvatten als iets dat Hem wordt aangedaan, moeten we niet denken dat we er iets door zullen tekort komen, al kunnen de mensen die wij hielpen ons niets vergoeden. Want als ze arm zijn en geen middelen hebben of niet in de gelegenheid zijn te laten blijken dat ze niet ondankbaar zijn, mogen we weten dat God de hulp en de steun die we boden aan die er behoefte aan hadden, in Zijn eigen hand ontvangt.

Als we dat weten hebben we genoeg om voldaan te zijn. Maar als we willen dat God ons zó zal zegenen moeten we wel - zoals ik al zei - echte kinderen van Jakob blijken te zijn, niet naar de vleselijke afstamming maar door geloof. Dan moeten we wedergeboren zijn door eenzelfde Geest en het getuigenis, dat we als kind zijn

aangenomen in onze harten ingegrift en zo als het ware verzegeld hebben, zodat we er volkomen van verzekerd zijn en we in dat vertrouwen God aanroepen.

Om dat te kunnen doen moeten we het Hoofd van allen, onze Heere Jezus Christus zegenen, van wie Paulus zegt dat Hij de eeuwig gezegende God is.

Nadat hij gesproken heeft over Zijn menselijke natuur en Zijn afstamming van Abraham zegt hij, dat Hij toch God, de eeuwig Gezegende is. Wij moeten Hem zegenen, niet op de menselijke manier, maar zo, dat we hem verheerlijken zoals Hij dat waard is.

Als we God bidden om de voortgang van Zijn Koninkrijk, in het gebed dat de Heilige Geest gedicteerd heeft, zeggen we immers: *Gezegend Hij die komt in de Naam des Heeren, Heere God laat Uw Koninkrijk groeien, Heere God laat het Koninkrijk van David toenemen.*

Door middel daarvan worden we deelgenoot van wat Mozes ons hier meedeelt, wat betekent dat God zo'n buitengewone gunst en liefde voor ons heeft, dat Hij ons niet alleen zegent, maar als men ons goed of kwalijk behandelt dat beschouwt als Hemzelf aangedaan en dat Hij beloont die medelijden met ons toonden en ons in onze behoeften hebben geholpen. Dat Hij ons zal wreken en dat Hij, al zijn wij stil onder het onrecht en de beledigingen die men ons kan. aandoen, ons behoedt. Hij zal de kracht van Zijn arm laten voelen en straffen die ons onrechtmatig verdrukt hebben. Dat is de hoofdzaak van dit woord dat we nog niet besproken hadden.

Nu volgt er, dat Jakob maar net was weg gegaan van zijn vader en de woorden maar nauwelijks waren uitgesproken of Ezau kwam terug van de jacht en hij maakt een maaltijd voor zijn vader klaar en brengt hem die op zijn bed.

Als we overwegen wat Mozes hier vertelt, lijkt Ezau het nog altijd waard om te worden gezegend. Want hij heeft gewillig uitgevoerd wat zijn vader hem had opgedragen, hij doet zijn plicht. Waarom ontgaat de eerstgeboorte hem dan?

Maar daar vergissen we ons in, want wij letten alleen maar op wat we met onze ogen zien. Maar God rekent met rechtschapenheid en waarheid", zoals Jeremia dat zegt.

We moeten niet denken dat God iets geeft om uiterlijke schoonheid, die heeft geen waarde. Maar ze kan ons meeslepen omdat wij zinnelijk zijn. Kort gezegd wordt wat voor de mensen een schone schijn heeft door God verworpen. Zo zijn heidenen gewoon de kracht te bewonderen, naar het vertoon dat er mee gemaakt wordt. Maar wij moeten verder zien en dat betekent dat God de harten en de heimelijke gedachten peilt.

Zo kan een daad geweldig geprezen en hoog gewaardeerd worden, terwijl ze God kan mishagen. Want het kan zijn dat de bedoeling niet eerlijk is of er zit huichelarij achter of overmoed en het doel kan niet zuiver gesteld zijn.

Laten we het geval nemen dat iemand eerlijk wil leven, maar hij heeft die dwaze uitzinnigheid, dat hij er naam mee wil maken en er op uit is, dat men hem naar wereldse trant zal toejuichen. Die man heeft zijn loon al binnen en omdat hij door eerezucht gedreven wordt, moet alles wat hij wil en onderneemt door God worden verworpen. Waarom? Omdat de nederigheid de wortel van alle deugden is. Al zijn de mensen er op uit om zich te laten gelden, toch komt er, al leken ze Engelen te zijn, uit hen niets anders voort dan rommel en zelfs verrotting.

Als we zo zien dat Ezau zich voor het oog zo gedragen heeft en nergens in tekortschoot en dat toch niet heeft meegeteld en God er geen rekening mee heeft gehouden, moeten wij daaruit de les leren, ons vooral niet te laten meeslepen door

dwaze eerezucht, zodat we opvallen en mee willen tellen, maar het zoeken in een eenvoudig rechtschapen leven voor Gods aangezicht.

Laten we beseffen dat als het hart niet voorop gaat, al de dienst die wij God kunnen aanbieden terecht verworpen wordt. Dat moeten we als de hoofdzaak vasthouden van wat Mozes ons laat weten over de gehoorzaamheid, die Ezau tegenover zijn vader getoond heeft.

Het staat dan ook zo, dat als we Ezau met Jakob vergelijken, we weer vinden waar we eerder op hebben gewezen, dat Jakob werkelijk de voorkeur kreeg boven Ezau door Gods vrije goedheid, waarvan de reden ons volkomen onduidelijk blijft.

Want Ezau gaat dan toch maar op jacht, hij bedriegt zijn vader niet en hij dringt zich niet op door een lage oneerlijke kunstgreep, hij doet niets van dat alles.

En wat doet Jakob? Hij bedriegt, hij liegt, hij speelt een vals spel, hij doet zich voor als zijn broer Ezau. In zijn hele manier van doen gaat het enkel om bedriegerij en oplichterij en dan doet hij zijn vader de schande aan, dat hij hem ertoe brengt de een voor de ander te houden. Wij zouden toch wel zeggen dat Jakob verdiende te worden afgewezen en afgesneden.

En toch wil God dat hij de eerstgeboorte krijgt. Waar moet dat anders uit voortkomen dan daaruit, dat God een eeuwige raad heeft, die wij niet kunnen begrijpen?

Laten we dus leren ons te vernederen, ook al is ons niet duidelijk om welke reden God aan Jakob de voorkeur heeft gegeven boven Ezau, zodat Hij de eerstgeboorte van de grotere heeft afgenomen en die aan de mindere heeft gegeven.

Hoewel wij dus totaal niet weten wat God ertoe gebracht heeft, laat het voor ons vaststaan dat Hij alles rechtvaardig doet, omdat Zijn wil de regel van alle recht is. Hij is aan geen enkele wet onderworpen, nog veel minder aan wat wij fantaseren, zodat Hij de dingen kan doen zoals het hem belieft.

Al zouden wij kunnen gaan redetwisten en alle mogelijke gronden aanvoeren die er te bedenken zijn, toch zal de enkele wil van God alle wereldse redenen te boven gaan. Alles wat uit ons brein opkomt moet tegen de grond; er is immers gezegd dat God altijd gelijk heeft, ook al veroordelen de mensen Hem.

Want zij hebben nog die duivelse trots, die ze laat murmureren tegen wat Hij doet, waarbij ze er heel wat op hebben aan te merken en hun gronden weten aan te dragen. Maar als hun wartaal ophoudt, blijft Gods gerechtigheid ongeschonden overeind. En die het aangedurfd hebben Hem te lasteren, blijven beduusd en verward staan. Dat punt moeten we hieruit vasthouden.

Nu lezen we dat Izak eerst vraagt: *wie ben je?*

Als hij dan te horen krijgt dat het Ezau is, begrijpt hij er niets van en zoals Mozes zegt overvalt hem een grote angst. Als Izak niet had geweten wat zijn zegen betekende en dat God haar zou bevestigen en als hij niet beseft had, dat hij geroepen was tot het ambt en de waardigheid van Aartsvader en getuige van de erfenis van het heil, zou hij niet zo geschrokken zijn. Want dan zou hij gezegd hebben, zoals men gewoonlijk doet: ik ben door mijn zoon bedrogen. Hij zou woedend tegen Jakob zijn uitgevaren, hem zelfs vervloekt hebben en dan zou hij tot deze conclusie zijn gekomen: o, maar ik blijf die ik was, hoe de zaken ook liepen; het heeft mij geen kwaad gedaan, ik heb mijn gezag nog tot mijn vrije beschikking. Dat zou Izak gezegd hebben als hij de gewone wijze van doen was gevolgd.

Maar nu weet hij, dat God hem heeft aangesteld tot dienaar, om er voor te waken dat de erfenis van het heil aan zijn huis verbonden zou blijven. Hij weet dat hij daarbij

alleen maar een instrument is geweest en het niet zó staat, dat God hem Zijn ambt had overgedragen, al had Hij het hem wel toevertrouwd.

Want al vertrouwt God Zijn gezag toe aan die Hij tot dienaren van het Woord maakt, dat wil niet zeggen dat Hij het dus zelf neerlegt of Zijn recht hoe dan ook uit handen geeft. Izak heeft dus verstaan, dat omdat hij door de Heilige Geest was ingeschakeld, wat hij gesproken had van kracht moest blijven. Stellig is hij daardoor wakker geschud, want tevoren leek hij ingeslapen te zijn. De liefde voor zijn zoon had hem zó beneveld dat hij de herinnering aan wat wij eerder hebben gezien kwijtgeraakt was.

Hij wist heel goed dat de grotere de kleinere zou dienen en toch is hij zo onwijs en redeloos, dat hij altijd maar aan Ezau blijft hangen en er niet aan denkt zich naar Gods wil te schikken. Dat doet hij niet door openlijke opstand - zoals we eerder hebben uitgelegd - maar die liefde maakt hem blind en verhindert, dat hij eenvoudig in Gods wil wist te berusten. Daarom heeft hij te spoedig vergeten waar hij voor stond.

Laten we er dus acht op geven, dat die schrik, waarover Mozes spreekt, zoiets was als wanneer een man plotseling door een bepaald alarm wordt wakker geschud en daardoor in de war raakt, zodat hij kan denken dat het om een doodstijding gaat of dat zijn vijanden om zijn bed heen staan.

Zo is het met Izak gegaan. We moeten hier in de eerste plaats bij opmerken dat het goed is dat God ons vrij hardhandig wakker maakt als we ingeslapen waren en dat kan ons elke dag overkomen. We kunnen, als we het Woord van God horen wel denken dat we goed wakker zijn, we vinden dat we zelfs ijveraars zijn en zo lijken we dat Woord goed te kunnen opnemen. Maar alles wat we gehoord hebben kan ons heel spoedig zijn ontgaan, vooral als we met heel andere zaken te maken krijgen.

Als we vermaand worden om geduld te oefenen kunnen we denken, dat we daar bijna volkomen toe in staat zijn. Maar niet zo gauw overkomt ons iets of we lopen een klap op en meteen staan we in vuur en vlam en we mopperen en klagen en hebben vergeten wat ons werd gezegd.

Als men ons aanspoort om werlds goed en eer te verachten en we worden er door Satan toe verlokkt, dan zijn we daarin zo goed als ingeslapen en dat betreft al onze zinnen. Als onze God ons een eenvoudige vermaning laat horen, kunnen we er zeker van zijn dat Hij als tot een slapende spreekt.

Maar wat wint men daarmee? Daarom moet God ons dus hardhandig wakker maken. Zo vaak onze God ons dus geselslagen toedient en we bestraft worden, de één zo, de ander anders, moeten we onderzoeken wat er in ons leefde. Dan zullen we inzien dat we een tijdlang dwaas zijn geweest en er niets van begrepen hebben wat er behoorde gedaan te worden. Of we hebben totaal niet opgelet.

Laten we dan uit het voorbeeld van onze vader Izak leren, dat als onze God ons aanspoort en wil dat we met alle aandacht naar Hem luisteren, we onze zinnen, die in de war waren, bij elkaar moeten halen. Laten we leren daarmee winst te doen. Zoveel over dit onderwerp.

We moeten nu gaan zien hoe Izak zich gewillig aan God onderwerpt.

Ik heb al gezegd, dat mensen die hun reputatie hoog willen houden weerspanning worden. Al hebben ze het grootste kwaad ter wereld begaan, toch willen ze steeds maar doorzetten. Daardoor komen zoveel mensen in de diepste afgronden terecht. Ze schamen zich er voor om op te houden, ze willen bekend staan als mannen van stavast en ze denken dat als ze het anders gingen doen, men dat voor lichtzinnigheid zou houden. Dat brengt mee dat, hoe brutaler en verwaander de mensen optreden, ze zich nog meer verharderen en weerspanning worden. Ze gaan door, hoe ver het ook moet zijn, ze zetten alles op alles en willen naar geen enkele kant toegeven. Dat is een heel

algemeen verbreid kwaad en we zullen er des te eerder voor openstaan, als we niet toekomen aan wat ons hier verteld wordt.

Izak moest er zich wel heel diep over schamen, dat hij zich zó vergist heeft, doordat hij zo sloom was. We zouden kunnen zeggen: kijk eens naar die dronkaard daar! Doordat hij zó verzadigd was, zó gegeten en gedronken had, houdt hij de een voor de ander! We zouden verder kunnen zeggen, dat hij een gulzigaard was, als hij niet eens geitenvlees en wildbraad heeft kunnen onderscheiden. Verder zou er nog kunnen worden gezegd: hoe moet dat nu? Als hij zijn jongste zoon gezegend heeft in plaats van de oudste en zich zo heeft laten bedriegen en alles op vergissing en diefstal berust, denkt hij dan dat het toch nog door God zal erkend worden?

Izak kon zo heel wat redenen hebben om in die omstandigheden weerspanning te worden. Maar dat wordt hij niet en hij erkent dat het door God zo was verordend, dat Jakob moest worden gezegend en het zonder enige verandering daarbij moest blijven.

Als we het samenvatten wordt ons onder het oog gebracht dat we, als we door achteloosheid iets hebben gedaan, dat God niet behaagt of als we ons te buiten zijn gegaan, onze roeping in het een of andere opzicht hebben verzaakt, zo spoedig we gewaarschuwd worden, rechtsomkeert moeten maken en er vooral niet mee moeten doorgaan, omdat we zo God openlijk trotseren.

Maar we moeten er vooral op letten dat al werd Izak meegesleept door een verkeerde hartstocht en vergat hij wat door God was beloofd, het geloof in hem niet geheel uitgeblust was, al was het wel verstikt.

Daar hebben we gisteren al in de brede over gesproken, maar toch moeten we daar aan blijven denken. Want wie brengt hem ertoe te zeggen: ik heb je broer gezegend, hoewel hij er met bedrog toe kwam, maar hij zal gezegend blijven? Welke les is hij aan het leren? Hij had het eerder moeten beseffen.

Nu begrijpt hij het, maar - zoals ik al heb gezegd - de helderheid van zijn geloof was als een kool vuur die onder de as verborgen ligt. Er is niets van te zien, maar als er wat aan geschud wordt, worden de vonken dadelijk zichtbaar en dan vertoont het vuur zich.

Zo is het bij Izak gegaan en dat is niet alleen voor hem persoonlijk geschreven, maar om ons er een algemene les uit te laten trekken. Want hetzelfde zal ook ons vaak overkomen. Dat gebeurt als we teveel hebben toegegeven aan onze ijdelheid, de een meegesleept door eerezucht, de ander in vlam gezet door begeerte, zodat hij veel bezit bij elkaar wil slepen. Weer een ander kan door de een of andere dwaze lust zijn bevangen, nog een ander kan, op welke manier dan ook, van God vervreemd zijn geraakt en dan ligt ons geloof daar als dood neer.

Maar God gedooft niet dat het helemaal ondergaat, want als Zijn Woord bij ons een levende wortel heeft, is het een onvergankelijk zaad. Het kan dus nooit totaal worden uitgerukt, maar men zou in alle geval kunnen zeggen, dat er geen vonkje of druppel geloof aanwezig is, doordat we zó verkild zijn, dat we niet meer aan God denken en de wereld ons voor zich heeft ingewonnen.

Als iemand nu zo afdwaalt dat hij alleen nog maar denkt aan zijn lusten, zouden wij zeggen dat het geloof helemaal was onder gegaan. Dat lijkt wel zo, maar God houdt er toch nog wat zaad van verborgen, zoals we hebben gezegd dat het vuur wel verstikt kan zijn, maar niet helemaal uitgedoofd als het onder de as ligt.

Al onze driften, rijkdommen, eerbewijzen en weelde in de wereld lijken op as, die Gods klaarheid, die ons de weg moet wijzen en leiden, verstikken.

Maar omdat onze God medelijden met ons heeft, bewerkt Hij dat we later onze

zonden gaan erkennen en in plaats van te verkillen, ja, zelfs haast bevroren te zijn, beginnen we weer warm te worden met een sterke aandrang om naar Hem terug te keren.

Zo vervult onze God dus aan Zijn gelovigen wat we hier lezen over onze vader Izak. Dat wil niet zeggen, dat we God mogen gaan verzoeken en het ons vrij staat ons zó door Satan op de verkeerde weg te laten brengen, dat ons geloof zo goed als ingeslapen raakt in onze harten en zielen. Want het zal niet altijd zo gaan, dat God de slapenden wakker maakt en die van Hem vervreemd zijn naar Zich terugroept.

Laten we dus leven in vreze en beven en zelfs, als we mensen zo versuft zien worden dat ze totaal verdwaasd zijn en het geloof in hen als dood is, laten we dan des te meer vrezen. Wat was David niet een heilig man! En toch zien we dat hij een tijdlang er aan toe was als een hopeloos geval. Hij had die verschrikkelijke misdaad begaan, dat hij de vrouw van een ander had geroofd en haar man op een laaghartige manier had laten doden, zo laag en verraderlijk, dat hij verdiende voor de mensen vernederd te worden. Uit dat alles zien we, dat wat een Profeet hij ook was en wat een vreze Gods er tevoren ook in hem leefde, kortom hoewel hij een spiegel van een engelachtige volmaaktheid was, we zien dat hij op een rund of een varken leek, hij heeft nergens besef van, hij heeft heel geen berouw, het lijkt wel of God hem tot een verworpene heeft gemaakt en zijn geest totaal verdwaasd heeft.

En zelfs als de Profeet hem die gelijkenis voorhoudt en hem over een buurman vertelt, die een arme gewelddadig heeft verdrukt, o, dan staat hij wel klaar om anderen te veroordelen, maar hij denkt volstrekt niet aan zichzelf. Totdat de Profeet tegen hem zegt: *U bent die man, ik heb het over uzelf.*

Dus voordat Nathan tegen hem zegt: U bent die moordenaar. U hebt dat bedreven, pas als die hem een mokerslag komt geven, zoals dat met een razende stier gebeurt, kan hij daar maar sloom blijven. En omdat Satan hem zo ver heeft gekregen, dat hij bedwelmd, ja, helemaal betoverd was geraakt, moet God hem wel neerslaan.

Als wij zoveel voorbeelden zien zoals die ons hier voor ogen gesteld worden, hoe Izak, het hoofd van de Kerk daar als een blinde te werk gaat, tot God hem hardhandig heeft laten wakker schrikken, moet dat ons, zoals al gezegd, des te meer in vreze en beven leren leven.

We moeten wel goed weten, dat als God ons zulke prikkels en steken geeft om ons tot Zich te laten terugkeren, terwijl we tevoren ongevoelig leken te zijn en doordat we er al zo lang aan gewend waren geraakt, dat we een slechte adem hadden gekregen, we, als God ons de genade bewijst ons tot Zich terug te roepen, zo ontroerd moeten zijn als het behoort. Dan mag het er niet bij blijven dat we onze mond afvegen, nadat we met enkele woorden hebben erkend dat we misdaan hebben, zoals dat veelvuldig gebeurt. Maar dan moeten we navolgen wat Mozes ons hier laat zien, dat Izak geschrokken is. En hoe dan? Op een diepgaande verwonderlijke manier.

Want we komen onmogelijk tot berouw, zonder dat we een droefheid kennen, die ons kwelt en we zo als in een hel verkeren, als we onze armoede zó voelen dat we buiten onszelf raken. Eer we daar aan toegekomen zijn, kan er geen berouw in ons leven.

Zo moeten we deze leer toepassen, dat als onze God ons geraakt heeft, wij van onze kant tot diep in ons hart getroffen worden en zó ontsteld, dat we niet weer terugvallen in die vadsigheid en zorgeloosheid, waar we een tijdlang door overmeesterd waren.

Izak laat zijn geloof nog beter blijken, als hij zegt: en hij zal gezegend zijn. Want hij erkent dat God hem tot dit ambt had verordend en hij niet in zijn eigen naam had gesproken. Want Gods besluit is onherroepelijk, Izak moet het dus opvolgen. Zo

moeten we uit deze tekst nog opmaken - waar we al iets over zeiden - dat Izak niet anders heeft gedaan dan waartoe hij bevoegd was. Al heeft hij door onwetendheid gefaald en zich vergist in de persoon, hij is altijd aan een goed beginsel trouw gebleven, dat er in bestond, dat hij heeft uitgevoerd, wat God hem had opgedragen. Daarom moest dat vaststaan en zijn uitwerking krijgen.

Dat wordt ons tot onze lering gezegd, want nu weten we, dat onze God ons de vergeving van de zonden laat bekendmaken door de mond van mensen. Hij wil ons zeker laten zijn van de erfenis van het eeuwige behoud, Hij wil ook dat onze aanneming tot kind ons bekend gemaakt wordt.

We hebben wel iets nodig dat ons overtuigt, want als we niet helemaal zeker zijn van ons behoud, zodat we God niet kunnen aanroepen, komt dat er op neer dat we de poort van het paradijs voor ons sluiten.

Daar staat dan een man die ons toespreekt. Hij zal ons onze zonden vergeven en hij is zelf een zondaar. Dan gaat hij ons het eeuwige leven beloven en hij is zelf een arm schepsel, zo zwak als maar mogelijk is, het is enkel rook. Toch gaat hij de hemel voor ons openen, terwijl hij niet waard is op aarde te wonen, want wie hier beneden is het waard op Gods kosten te worden onderhouden?

Als we dus hen op het oog hebben, die ons het Woord van God verkondigen, waardoor ze betuigen, dat God ons voor Zijn kinderen houdt en ons onze zonden vergeeft; dat Hij ons in de Naam van onze Heere Jezus Christus als rechtvaardig en onschuldig aanneemt, moeten we dus op iets hogers letten. Want als we aan de mensen blijven hangen, zullen we stellig altijd afvallen. En als we zien, dat er gebreken mee gemengd zijn, zal dat Gods gezag kunnen schokken en verminderen en dat kan tenslotte heel ons geloof omverwerpen.

Daarom moeten we deze tekst des te beter ter harte nemen, want die is voor ons geschreven. Het gaat erom, dat, als wij gezegend zijn, dat vast moet staan en bevestigd moet worden. Zo hebben we het eerder aangehaald uit de belofte van onze Heere Jezus Christus: wat jullie op aarde ontbonden hebt, zal in de hemel ontbonden zijn en wat jullie op aarde binden, zal in de hemel gebonden zijn.

De Paus heeft, om aan zijn tirannie kracht bij te zetten, deze tekst vervalst en bedorven. Want hij wil dat men zich houdt aan hem en aan wat hij bedacht heeft. En hij denkt dat hij alles kan, al doet hij heel Gods gezag teniet. Hij wil gevreesd en gehoorzaamd worden en niemand mag hem ergens in tegenspreken. Dat is een afschuwelijke godslastering.

We moeten weten, dat onze Heere Jezus Christus volstrekt niet wil, dat de mensen in de hoogte worden gestoken en tot afgoden worden gemaakt. Wat wil Hij dan wel? Hij heeft aan zijn Woord de zekerheid willen geven die het verdient, want waar zouden we aan toe zijn, als we dat niet konden? Zoals ik al gezegd heb, zouden we altijd twijfelen en verontrust zijn.

Maar als we weten dat, als we de belofte van de vergeving van onze zonden en de genadige aanneming tot kind van God horen, dat betekent, dat we horen hoe Hij ons tot Zich nodigt en voor ons de deur openzet om vertrouwelijk tot Hem te bidden. En al spreekt daar maar een sterfelijk mens, toch moeten we er niet aan twijfelen of dat is even goed als dat de Engelen neerdaalden. Ja en nog meer, want Paulus durft zelfs te zeggen, dat als er een Engel van de hemel neerdaalde, die een andere leer verkondigde dan die hij gepredikt had, die voor een duivel moet worden gehouden. Want hij wist van Wie hij zijn leer ontvangen had, dat ze namelijk van God kwam.

Laten we er dus toe komen nog grotere eerbied te tonen tegenover het Woord van God, als het ons gepredikt wordt en die onwaardeerbare schat op de rechte prijs stellen, al komt ze ook uit aarden vaten.

Want wie zijn wij die het Evangelie verkondigen? Als men wil nagaan wat voor mensen wij zijn, moet alles wat wij prediken op niets uitlopen. Maar, zoals ik zei, deze schat moet altijd worden ingeschat naar de waarde die ze heeft, al heeft God ze dan in ons gelegd, die niet anders dan gebarsten vaten zijn, enkel maar breekbaar. Dat moeten we dus vasthouden uit dat woord: *die Ik gezegend heb, die zal gezegend zijn.*

Hoe kan dat? Had Izak dan het voorrecht, dat hij kon zeggen, dat wat hij had uitgesproken van kracht zou zijn? Toen hij had gegeten en gedronken had was hij een arme blinde, zo dom dat hij niet wist wat hij deed en zó afgestompt, dat hij, als hij Jakobs stem hoort, zich laat leiden als een arm dier; moet die nog zeggen: dat zal van kracht blijven?

Ja zeker, maar doordat hij zijn fout inziet, zit hij daar verslagen neer, maar toch zet hij door. Want hij beseft waar God hem toe gesteld heeft en daar geeft hij God de eer van. Dan laat hij al zijn eigen gevoel los, omdat hij weet dat er niets van hemzelf bij zit.

We moeten inzien, dat Izak zó zijn plaats is gaan innemen en zó tot rust is gekomen in het Woord van God, dat hij zijn eigen aandriften, die hem tevoren hadden overmeesterd, laat varen. Van onze kant hebben we hier intussen een goede regel, die er ons op wijst, dat als we onderricht zijn, al gebeurt dat door sterfelijke mensen die tot ons gezonden zijn, God ons tot Zijn kinderen aanneemt. Dat moet ons voldoende zijn om Satan en al zijn verleidingen en alles wat in ons brein kan opkomen en ons geloof onzeker kan maken te weerstaan.

Nu wordt er verder gezegd *dat Ezau het uitgeschreeuwd, dat hij gebruld heeft, hij heeft gehuild als een wild dier en heeft gevraagd om toch ook te worden gezegend.* Maar dat zijn vader hem gezegd heeft, dat de eerste zegen van kracht moest blijven. Dan gaat hij woedend uitvaren tegen zijn broer en hij heeft gezegd: *hij draagt zijn naam met recht.*

We hebben eerder verklaard, dat die naam Jakob afgeleid is van hiel, alsof hij dus hielelichter genoemd werd, omdat hij zijn broer bij zijn hiel vasthield toen hij zou geboren worden.

Nu zegt Ezau: hij heeft mij met zijn hiel een schop gegeven, zoals men van een dier dat achteruit slaat wel zegt, dat het zijn hiel heeft laten zien. Dat past Ezau toe op zijn broer: hij heeft me al tweemaal de hiel gelicht. Dat woord heeft ook verband met hielelichter: als men iemand heimelijk een schop geeft en hem laat vallen. Ezau zegt dus dat Jakob hem nu al tweemaal een schop gegeven heeft. De eerste keer toen hij hem zijn eerstgeboorte ontnam en nu ook nog zijn zegen.

We moeten hier in de eerste plaats letten op wat de Apostel ons betuigt, dat Ezau, hoewel hij hilde en kermde, toch niet tot berouw kwam, omdat hij daar te laat toe gekomen is.

Dat volgt op de opwekking die wij eerder gaven. Daar werd gezegd, dat we geen onheiligen moeten zijn zoals Ezau, niet verslaafd aan de wereld, evenmin aan alles wat met ons lichaam en dit wankele leven te maken heeft, zodat we het hemelse leven en het geestelijke goed vergeten. Waarom zegt de Apostel dat?

Hij zegt dat mensen die zo onheilig leven en zich bevulen door hun ongeremde lusten, wel zullen schreeuwen, maar niet tot berouw zullen komen, omdat de deur voor hen gesloten zal zijn.

Op het eerste gezicht kan dat wel vreemd lijken. Want er is toch ook gezegd, dat zo

vaak de zondaar zal zuchten en om vergeving vraagt, God altijd bereid zal zijn om die tot Hem terugkeren in genade te ontvangen?

Dat is een algemene belofte. Hoe kan de Apostel dan zeggen, dat we niet meer tot berouw kunnen komen, als we er te laat mee komen, want we hoeven toch enkel maar te zuchten?

Het is gemakkelijk te begrijpen. Alle mensen zullen wel tot God schreeuwen, maar op een verschillende manier. Want de gelovigen worden door echt berouw aangegrepen als ze roepen en zuchten. Er wordt zelfs gezegd dat David zó gebruld heeft dat zijn keel het begeven heeft.

Het is dus het schreeuwen dat Gods kinderen kennen, zoals er van David staat dat hij gebruld heeft als een leeuw. En later horen we Hizkia zeggen dat hij er geen duidelijk woord heeft kunnen uitbrengen, dat hij innerlijk heeft gesjilpt als de zwaluwen en tot geen samenhangend woord heeft kunnen komen. Hij heeft zó gehoest⁶¹, dat hij geen duidelijk woord kon spreken, hij was zo goed als uitgedroogd.

We zien dus dat de gelovigen dat gevoel hebben gekend, maar toch zijn ze tot berouw gekomen. Ze zijn diep getroffen door hun gebreken. Zo hebben ze zich moeten mishagen en zich voor God verootmoedigen en daarna kregen ze hoop dat ze vergeving zouden krijgen.

De ongelovigen weten ook wel genoeg van brullen, maar hun harten blijven er verhard onder. De tranen kunnen hen wel uit de ogen stromen, maar toch blijven ze trots en opstandig tegen God. Ze kunnen wel bang zijn voor Gods oordeel, maar dat brengt ze er toe tegen Hem op te staan. Want ze komen er juist niet toe hun misdaden te gaan haten en zichzelf er over te gaan verachten.

Zo is het bij Ezau geweest. En daarom moeten wij begrijpen dat kreten zonder berouw door God verworpen worden en Hem niet bereiken. Als de Apostel van berouw spreekt, wil hij daar niet mee zeggen, dat Ezau berouw gehad heeft, maar dat hij geen barmhartigheid vond en God hem niet genadig is geweest.

Laten wij het ons voor gezegd houden en die lasterlijke leugen verfoeien, die Satan in de wereld uitgestrooid heeft, dat het met een diepe zucht wel goed komt. Want zo doen de pretmakers, als ze vermaand worden om hun uitspattingen de rug toe te keren. Dan zeggen ze: o, ik moet het er nog maar goed van nemen en God is de kwaadste niet.

Dan is er nóg een andere lasterlijke uitspraak, die zo verachtelijk is, dat de stenen er van moesten barsten. Dat is dan het: God is immers barmhartig! Ze denken dat God door dat woord barmhartigheid hen iets verplicht is. Maar dat zal hen duur te staan komen!

En dan zijn er nog mensen die zeggen: o, het is al genoeg als het tenslotte tot een snik en een zucht komt. Maar wie zal daarvoor zorgen? Hebben wij dat in onze hand? Moet God daar niet aan te pas komen?

Als iemand valt, kan hij nog wel opstaan, al heeft hij zich bezeerd. Maar als hij zijn nek gebroken heeft, zal hij dan ook weer overeind komen? Voor God is al ons vallen dodelijk en wat meer is, het loopt er op uit, ons in Satans handen over te leveren. Zoals ik al zei: zal een mens kunnen opstaan als hij zijn nek gebroken heeft? Zo staat het vast dat, telkens als we God beledigen, het er op neerkomt dat we, wat ons aangaat, de nek breken.

Kunnen wij dus onszelf het leven teruggeven, als we het hebben verloren? Dat moet er ons wel toe aanzetten met diepe ernst te leven en niet zó lang te wachten dat de deur gesloten is, maar te luisteren naar alle vermaan dat we krijgen. Als God dan klopt

moeten we Hem opendoen.

Tenslotte moeten we nog vasthouden wat de profeet Jesaja heeft gezegd: zoek de Heere, zolang Hij te vinden is, roep Hem aan terwijl Hij nabij is. Er is nu geen tijd meer om er meer over te zeggen, maar we moeten toch wel ten besluite aanhoren dat die plaats bij Jesaja vervuld wordt als het Evangelie gepredikt wordt, zoals Paulus dat verklaart in de tweede brief aan de Corinthiërs: nu zijn het de kostelijke dagen, nu is het de tijd om behouden te worden.

En we moeten ook goed acht geven op de gelijkenis die gebruikt wordt door onze Heere Jezus Christus, dat we vooral niet de goede gelegenheid moeten laten voorbijgaan. Maar als God ons tot Zich nodigt, moeten we naar Hem toe komen, jazer en zelfs met haast. Dan moeten we niet aankomen met lome schreden, zodat het traag en laks gebeurt, want dan hebben we te vrezen dat onze ondankbaarheid ons tenslotte laat buiten staan en de deur gesloten zal zijn.

Ik herhaal het nog eens: laten we al deze aansporingen ter harte nemen en er zó winst mee doen, dat we, als we tot berouw tegenover onze God zijn gekomen en over onze zonden zuchten, we het mogen beleven dat onze mond overloopt, als we ons in Hem verblijden en Zijn heilige Naam zegenen, omdat Hij ons genadig geweest is.

SLOTGEBED

Laten we ons nu neerwerpen voor de Majesteit van onze goede God met de belijdenis van onze gebreken. We bidden Hem dat Hij ze ons zó moge laten gevoelen, dat het er niet toe komt, dat het daarbij maar blijft of we inslapen, maar dat we zó tot onze Rechter mogen terugkeren, dat we, als we Hem om barmhartigheid vragen, die bij Hem mogen vinden.

En dat dit er niet alleen toe moge leiden dat Hij met ons niet in het gericht treedt, en ons onrecht en onze misdaden vergeeft, maar dat Hij ons ervan moge reinigen door Zijn Heilige Geest.

**III. BIJEENKOMST
GEHOUDEN IN DE KERK VAN GENEVE (1551)**

door

JOHANNES CALVIJN

**WAARIN DE ZAAK VAN DE EEUWIGE VERKIEZING VAN GOD KORT
EN DUIDELIJK DOOR HEM WERD UITEENGEZET EN
BEKRACHTIGDMET GEZAMENLIJKE INSTEMMING VAN ZIJN
BROEDERS DIENAREN.**

GEDRUKT TE GENÈVE BIJ

VINCENT BRES 1562

STEMMEN UIT GENEVE

Preken, artikelen, brieven van J. Calvijn

De Gereformeerde Bibliotheek ZH. 1971

INHOUD DEEL III.

VOORWOORD VAN DE VERTALER

Leeuwarden, januari 1971.

L.S.

Hierbij ontvangt U het verslag van een der wekelijkse bijeenkomsten van de predikanten van Genève (op vrijdag), waar gehandeld is over de verkiezing van eeuwigheid. Inleider was Ds. Calvijn, en daarna zeggen de andere predikanten er het hunne van. Deze bijeenkomst vond plaats in 1551. (Het verslag is gedrukt in 1562).

Iemand uit Italië afkomstig ging in Genève een leer verspreiden waarbij het geloof vóór de verkiezing werd gesteld. Dit was de aanleiding, dat dit onderwerp op de predikantenbijeenkomst onder de loupe genomen werd. Ik wist niet dat reeds meer dan 60 jaar vóór dat deze dingen in ons land zoveel strijd veroorzaakt hebben (tegen de Remonstranten), dezelfde kwestie al in Genève aan de orde was geweest. De Dordtse vaders hebben dit zeker wel geweten. Heel dit verslag is een mooie toelichting (historisch) op de artikelen tegen de Remonstranten.

Dit leek mij heel belangwekkend om uit de historie naar voren te brengen. Maar hiermee hadden we nog geen boekje vol. Daarom heb ik tevens aan de wens van velen voldaan om wat brieven van Calvijn aan Melanchton (vice versa) te vertalen. De eerste is van Luther aan Melanchthon.

Verder gaat de correspondentie tussen Calvijn en Melanchthon juist over het onderwerp van de verkiezing en, waarin Melanchthon aarzelde met Calvijn in te stemmen.

Ik kan dit wel enigszins verstaan. Gode zij dank is de (onze) verkiezing een werkelijkheid; als God Zich niet over ons ontfermd had, zou niemand van ons behouden zijn. Wij waren allen verwerpelijk. En God is aan niemand de begenadiging verplicht. Maar men moet voorzichtig zijn in het spreken over dit heilgeheim, dat alleen door de ingewijden (de verkorenen zelf) verstaan wordt; niet tot zelfverheffing, maar tot lofprijzing van de onverdiende genade van God.

II

Allen die uitverkoren worden, of zijn, worden door God gesteld om voor & anderen ten zegen te zijn. En ze zijn dat ook, als zij het Evangelie bekend maken, en hun licht ze,' voor de mensen laten schijnen, dat die hun goede werken zien, en daarom de Vader in de hemel verheerlijken. Welk mens kan zich met recht beklagen, dat God mensen uitkiest om voor de anderen ten zegen te zijn? Het uitkiezen van de één, is het zegenen van de anderen. Laten we er ons goed van doordringen dat we allen verwerpelijk waren.

Had Kain reden om Abel te doden? Allerminst; het was pure boosaardigheid: zijn werken waren boos, die van zijn broeder rechtvaardig.

Hadden de aartsvaders het rechteen hekel aan broeder Jozef te hebben? Hij werd ook voor hun levensbehoud in de hongersnood, onderkoning van Egypte. GOD had hem daartoe bestemd, en dit aan Jozef geopenbaard. Wie mocht hem dat kwalijk nemen? Moesten zij nijdig op hem worden omdat hij argeloos vertelde wat de Heere hem had laten zien? Over deze voorbestemming kon hij met zijn broers niet praten,- en datavaren nog wel de zonen van Jacob. Ik wil maar dit zeggen: Over zulke heilgeheimen, die God aanvankelijk alleen aan de naastbetrokkenen bekend maakt, kan men maar met weinigen, soms met niemand praten. Wij spreken wijsheid onder de volmaakten, - een wijsheid die niet ieder verstaan of verdragen kan.

Nog een gedachte die telkens bij mij opkomt als ik over deze dingen nadenk: Het woord van Mozes tot Farao na de zesde plaag had niet het eerste kunnen zijn. God laat het hem zeggen, tegen het eind, als Farao's verharding duidelijk gebleken is: "Maar waarlijk, daarom heb Ik u verwekt, opdat Ik Mijn kracht u betoonde, en opdat men Mijn Naam vertelle op de ganse aarde". (St. Vert.) Ex. 9: 16; Rom. 9: 17.

Ik acht de Statenvertaling hier beter dan die van het Bijbelgenootschap. De woorden in het Hebr. en Grieks spreken niet van verwekken = telen, maar van opwekken = wakker maken.

Als ik de dingen in hun verband lees in de Schrift, komen er geen moeilijkheden. Maar zet men ze buiten hun verband in een (abstract) schema, van verkiezing en verwerping in dit geval, - dan komen er onnodige moeilijkheden. Overigens heeft Calvijn natuurlijk volkomen gelijk als hij zegt, dat wij ook mogen weten, en moeten onderwijzen, wat God Zelf ons door de Apostel leert. Maar Paulus schrijft het in een brief aan een Gemeente van gelovigen. En in Eféze 1 spreekt hij erover in een doxologie, een lofzegging van en voor de Gemeente.

Laten wij het in dit verband houden. Hoe zouden wij God ooit genoeg kunnen danken voor Zijn verkiezende liefde. Laten we echter nooit vergeten, - wat Calvijn ook duidelijk voorhoudt, dat wij verkoren zijn om heilig en onberispelijk te zijn. Wie kan met recht bezwaar maken tegen onberispelijkheid?

Ds. D. v. Dijk.

DE GELOVIGE LEZERS: HEIL.

Men zegt gewoonlijk dat er altijd wel een geluk bij een ongeluk is. Het grootste gedeelte van hen die zó spreken, begrijpt niet wat de bron van die gewone spreekwijze is. Want zij nemen de woorden zoals ze gelegen zijn, en denken er niet aan dat het goede dat na het kwade komt, van iets anders dan van het kwade komt, - alsof een kwaad zich uit zichzelf in goed zou kunnen veranderen. Alleen de gelovige mens kan dat waarlijk uitleggen; te weten, dat de goedheid en de kracht van God jegens de Zijnen van die aard is, dat Hij maakt dat hetgeen er naar zijn aard toe strekte om ineensorting en verstrooiing te bewerkstelligen, tot een geheel tegenovergesteld doel wordt omgewend wat de gelovigen betreft; dat wil zeggen dat er iets uitnemend goeds en voordeligs uit voortkomt door de leiding van Iemand die het licht uit de donkerheid en de duisternissen tevoorschijn weet te brengen.

Een Mr. Warhoofd, voortgekomen uit het een of andere gezelschap van Carmelieten en monniken, stelt zich plotseling aan als een kwakzalver, en er op zinnende door welk middel hij zich zou kunnen laten gelden, vond hij niets dat naar zijn mening zó snel naar het doel voerde en zó geschikt was, dan zich onbedacht te verstoppen in de Kerk van Genève, en daar zeker gif uit te strooien dat hij uit Italië had meegebracht. Hetgeen hij niet had durven ondernemen, als hij zich niet begunstigd had gevoeld door de kwaadwilligheid van sommige mensen die er zich gaarne mee bezig hielden heel de Kerkelijke orde en tucht te verstoren. Hij had een goede en ruime gelegenheid, en als hij tot het doel van zijn voornemen gekomen was, zou hij dit reeds bereikt hebben, dat hij de mensen tot drieste verachters van God maakte, en aan een ieder de vrijheid in handen gegeven had alles te doen wat hem goed dacht. Want door de orde van de voorbestemming of verkiezing van God om te keren, en die te stellen ná het geloof, maakte hij dat het geloof in ieders vermogen stond, en terwijl op die manier ieder zichzelf wijs maakte dat hij het geloof had, behoefde hij zich niet bezorgd te maken te denken dat hij zalig zou worden, ook al was zijn leven vol goddeloosheid en alle besmetting.

Deze uitermate onbeschaamde man van niets, brutaal als er nooit iemand ter wereld geweest was, had reeds medeplichtigen aangetrokken, gelijk zulke zeugen genoeg van zulk soort varkens vinden en hoewel de dwaling van zijn leer duidelijk was, zodat zelfs de kleintjes het wel bemerken konden, werd zij toch, aannemelijk als die leer is voor de verdorven natuur, door sommigen maar al te gemakkelijk aangenomen die wel gewild zouden hebben dat alle godsvrucht en alle eerbaarheid van leven heel ver weggejaagd werden. Maar God heeft door Zijn grote barmhartigheid daarvan zó gelukkig genezing gegeven, dat dit afschuwelijke ondier beschaamd geworden is, en zijn varkens, tenminste de snuit niet hebben durven openen om te knorren.

En daar ziet ge op welke wijze dit ongeluk goed geweest is, - namelijk doordat het gelegenheid gegeven heeft tot opheldering van de ze) noodzakelijke en ze; heilzame stof van de voorbestemming. Want dat heeft de Dienaren van de Kerk van Genève bewogen om een vrijdag, naar de orde die zij volgen om op die dag hun bijeenkomst te houden, te besteden om voor heel de vergadering deze stof te ontvouwen, - waarvan **Ds. Jean Calvin** zulk een korte, en in zijn korthed zo duidelijke uiteenzetting gaf, dat als men er iets aan wilde toevoegen, dat slechts een herhaling zou zijn, of althans, een zelfde zaak breedvoeriger zeggen; en aan de andere zijde, wanneer men er iets van wilde weglaten, zou dat zijn de zaak onvolledig maken. En hetgeen de andere

broeders en Dienaren daarna gezegd hebben, is een eenvoudige bevestiging geweest. Op die wijze is dan deze kwakzalver-monnik, terwijl hij meende alles in de war te sturen, niettemin de aanleiding geweest voor een groot goed, waaraan hij niet dacht; en zo is het kwaad dat hij wel durfde binnenvoeren, goed geweest.

Als dit goed en nog niet eerder aangeboden is, laat dan toch niet na het aan te nemen; want deze leer die zó goed is en zó vol van vertroosting, is heden ten dage voor het minst even noodzakelijk als ooit, - omdat zij tegenwoordig niet meer gebrek aan vijanden heeft, dan zij toen had.

Wees Gode bevolen.

**VERGADERING GEHOUDEN IN DE KERK VAN GENÈVE,
WAARIN BEHANDELD IS DE STOF VAN
DE EEUWIGE VERKIEZING VAN GOD.**

Gebod dat de Dienaren gewoon geweest zijn te doen aan het begin van de vergadering.

Wij zullen onze goede God en Vader aanroepen, en Hem smeken dat het Hem moge behagen ons al onze fouten en beledigingen te vergeven, en ons te verlichten door Zijn Heilige Geest, om het ware begrip te hebben van Zijn heilig Woord, en ons de genade te bewijzen dat wij het zuiver en trouw kunnen behandelen, tot eer van Zijn heilige Naam, tot stichting van Zijn Kerk en tot ons heil. Hetgeen wij vragen in de Naam van Zijn enige en welgeliefde Zoon, onze Heere Jezus Christus. Amen.

En allereerst is Ds. Jean Calvin begonnen zoals hier volgt:

Omdat wij het Avondmaal binnenkort zullen ontvangen, en wij dat niet kunnen ontvangen gelijk wij moeten, tenzij wij ware enigheid van geloof hebben, die ons samenbindt, en satan ook in deze vorige dagen getracht heeft verwarring en verdeeldheid onder ons aan te brengen, gelijk gij weet, - hebben wij allen tezamen geacht dat het goed en nuttig zou zijn te handelen over het uitkiezen van God, waardoor Hij ons gekozen en uitverkoren heeft, opdat dit op zulk een wijze door de groten en de kleinen verstaan zou worden, dat wij daarover in vrede en rust van ons geweten zouden verkeren.

Maar de stof zou lang zijn om uiteen te zetten. Daarom zal ik mij tot korthed moeten beijveren zoveel als mij mogelijk zal zijn, met voorbijgaan van vele dingen die gezegd zouden kunnen worden, omdat de tijd niet zou toelaten dat alles in den brede uiteengezet werd; zoveel is zeker dat ik moeite zal doen, (door de genade van God), dat er een hoofdsom zal zijn waaraan men zich zal kunnen houden, en dat er niemand ze; dom en onwetend zal zijn dat hij zich zou kunnen verontschuldigen dat de zaak hem niet bekend was. En voorts ten slotte, als iemand enige twijfel of bezwaar zou hebben, zal hij het kunnen verklaren, opdat alles beter verklaard en bewezen moge worden, namelijk met de heilige Schrift.

En ziehier waarmee wij moeten beginnen, - te weten, dat wanneer wij geloven in Jezus Christus, dat niet komt van onze eigene bedrevenheid, en ook niet dat wij zulk een groot, of zulk een scherp verstand hebben, om die hemelse wijsheid te begrijpen, die in het Evangelie vervat is, - maar dat dit komt van een gunstbewijs van God, ja van een genade die onze natuur te boven gaat. Er blijft nu over te zien of die genade aan allen gemeen is of niet. Maar de heilige Schrift zegt het tegenovergestelde, - namelijk, dat God Zijn Heilige Geest geeft aan wie het Hem goeddunkt, dat Hij ze verlicht in Zijn Zoon. De ondervinding toont het en wij zijn ervan overtuigd. Wij moeten daaruit dus de gevolgtrekking maken, dat het geloof voortkomt uit een hoger en meer verborgen bron en fontein, - te weten uit de genadige verkiezing van God, waardoor Hij ter zaligheid kiest degenen die het Hem goeddunkt.

En het is dit wat de heilige Paulus behandelt in het eerste hoofdstuk aan de Efëzen, wanneer hij God looft, niet alleen hierom dat wij geloven, of wel hierom dat Hij ons Jezus Christus gegeven heeft in Wie wij moeten geloven, en dat wij heel de vervulling en volkomenheid van ons heil in Hem hebben; maar hij zegt: *Gezegend zij God die ons geroepen heeft, en ons verlicht heeft, ja zelfs gelijk Hij ons uitverkoren had vóór*

de grondlegging der wereld. (Ef. 1: 4).

Wij zien dus nu, hoe de genade van God door ons volledig gekend zal worden, namelijk, niet slechts wanneer wij ervan overtuigd en verzekerd zijn dat Hij ons het geloof geeft, maar dat Hij het ons gegeven heeft, aangezien Hij ons uitgekozen had vóór de schepping der wereld, door Zijn wil.

Maar de heilige Paulus stelt zich daarmee nog niet tevreden, maar hij voegt daar bij, dat Hij ons uitverkoren heeft, naar het voornemen van Zijn wil, dat Hij bij Zichzelf overlegd had (vs. 9). Wij moeten deze woorden hier wel van gewicht achten. Want wanneer de heilige Paulus spreekt van het voornemen van God, stelt hij dat tegenover hetgeen in de mens zou kunnen zijn, om te zeggen dat het er ingelegd is.

Wanneer er sprake is van dit woord VOORNEMEN, wat is dat dan anders dan deze raadslag die God gehad heeft? Gelijk wanneer hij zegt, dat God ons heeft uitgekozen met een heilige roeping, (aan Titus) en dat niet naar onze werken, maar volgens Zijn voornemen en volgens Zijn genade, dat wil zeggen, volgens Zijn genadig voornemen.

Wij zien daar een vergelijking die de heilige Paulus maakt van twee tegenovergestelde zaken, - namelijk, van de werken van de mensen, en aan de andere zijde stelt hij het voornemen van God. En dus, wanneer wij dit woord horen uit de mond van de heilige Paulus, laten wij dan een raadslag verstaan die God gehad heeft wanneer Hij ons bij Zichzelf heeft uitgekozen, zonder niettemin acht te geven op hetgeen in ons is, om te zeggen dat Hij daardoor aangetrokken is, of bewogen om ons goed te doen.

Het is waar, dat God wel acht op ons geeft wanneer Hij ons uitkiest, maar wat zal Hij er vinden? Niets dan alle jammer en ellende, en daardoor wordt Hij bewogen tot medelijden. Maar nu vindt Hij die ellende in alle mensen in het algemeen; maar Hij bewijst barmhartigheid aan die het Hem goeddunkt. En waarom? De reden is ons niet bekend. Welnu dan moet voor ons voldoende zijn wat wij kunnen begrijpen, - dat wil zeggen, wat de heilige Paulus ons zegt en verklaart, dat God ons uitgekozen heeft, volgens het voornemen dat Hij overlegd had bij Zichzelf: dat Hij daardoor al de aanmerkingen wil ter neerwerpen die men zou kunnen aanvoeren en zeggen: En God zou op die manier onrechtvaardig zijn. Het is dus nodig dat dit alles uitgesloten wordt. Wanneer hij zegt dat God bij Zichzelf dit voornemen overlegd heeft, dat wil zeggen, dat Hij niet buiten zichzelf gegaan is, dat Hij de ogen niet herwaarts en derwaarts geworpen heeft, om te zeggen: Ik zal bewogen worden om dit te doen.

Maar bovendien, hij zegt '*dat Hij ons heeft uitverkoren in Jezus Christus*'; en duidt daarmee aan dat wij in onszelf onwaardig zijn, - gelijk het ook in waarheid zó is en degenen die dat niet belijden, misgaan zich wel door verwaandheid, wanneer zij menen dat zij iets in zichzelf hebben, waarom God ze tot Zich geroepen heeft. En daarom heeft hij er aan toegevoegd, dat Hij ons aangenomen heeft in Zijn welbeminde Zoon. En het is niet zonder reden dat hij aan onze Heere Jezus toekent, dat Hij de welbeminde Zoon is. In onszelf zijn wij gehaat en waard dat God ons verfoeilijk acht; maar Hij ziet ons aan in Zijn Zoon, en dan heeft Hij ons lief.

Voorts voegt de heilige Paulus er met name bij, *dat het is opdat wij heilig en zonder vlek zouden zijn*, opdat men zou weten dat het geloof op een lagere trap staat, en dat het afhangt van de verkiezing van God. (Ef. 1: 4). En wij moeten ons herinneren wat de heilige Petrus zegt in het 15e hoofdstuk van de Handelingen (vs.9), dat God de harten van de mensen reinigt door geloof. Wanneer de heilige Paulus dan dus zegt in dit gedeelte, dat wij door God uitgekozen zijn om heilig en vlekkeloos te zijn, begrijpt

hij het geloof daaronder. Want het is zoveel alsof hij zeide, dat wij in onszelf vol besmetting zijn, en dat het een gedeelte van die besmetting is wanneer wij ongelovig zijn; gelijk hij zegt, dat de ongelovigen hun gedachten bedorven hebben en bezoedeld voor God.

Hoe moet het dan? Zó dat wij komen tot die genadige verkiezing van God, als wij een enkele druppel of een enkele korrel zuiverheid willen hebben. ZÓ zien wij dan dat het geloof voortkomt alleen van de verkiezing van God, dat wil zeggen, dat God diegenen verlicht die Hij uitgekozen had door Zijn genadige goedheid vóór de grondlegging der wereld.

En dat zegt hij eveneens in het 8e hoofdstuk aan de Romeinen. Hij stelt die uitspraak op de eerste plaats, dat God alle dingen doet medewerken ten goede voor degenen die Hij liefheeft (Rom. 8: 27). Maar hij voegt er daarna een verbetering bij, opdat het de mensen niet toeschijnt dat zij zich voor de zaligheid geschikt maken, en dat zij zulk een goed door hun deugd verkrijgen, zegt hij: Namelijk bij hen die volgens het voornemen van God geroepen zijn, (op dezelfde plaats), alsof hij zeide: Het is waar dat alles ons ten kwade en ten ondergang gewend zal worden als wij God niet liefhebben; en het is nodig dat die liefde van God in ons is, als wij willen dat alles ons te hulp komt; maar laten wij daarom niet menen dat het aan ons staat te beginnen, want het is nodig dat God aan ons voorafgaat. En dat het ze) is, wie zijn degenen die God beminnen? Zij die door Hem geroepen zijn (zegt hij), namelijk volgens Zijn voornemen.

Hij brengt ons nog eens terug bij dit woord dat wij uitgelegd hebben, namelijk bij dit onveranderlijk voornemen dat er in God is, dat niet uit zichzelf voortkomt, maar zijn oorzaak neemt in Zijn loutere goedheid, waarom Hij dit of dat doet. Ziedaar hoe wij die verkiezing moeten verstaan die de heilige Paulus stelt van hen die geroepen zijn volgens het voornemen van God.

En dáár spreekt hij met name van het voornemen van God. En waarom? Opdat wij zouden weten dat dit een vaste roeping is, die gedaan wordt met uitwerking en kracht. Want God zal de ongelovigen wel roepen, - maar die roeping is niet voldoende om hen te bekeren. Hij raakt hun harten niet ten diepste; Hij geeft niet zulk een kracht aan Zijn Woord, dat het in hen blijft. Maar wanneer Hij ons roept naar Zijn voornemen, zodat Hij ons tot Zich bekeert, is dat evenveel als dat Hij ons uitgekozen heeft, - gelijk Hij er daarna bijvoegt, dat Hij degenen die Hij tevoren gekend heeft, uitgekozen heeft, en dat Hij ze geroepen heeft; degenen die Hij geroepen heeft, dat Hij die gerechtvaardigd heeft (Rom. 8: 28, 29). De heilige Paulus stelt hier verschillende trappen, maar het fundament begint dáárbij, te weten, dat God de Zijnen gekend heeft.

En hoe gekend?

Het is waar dat sommige lasteraars zullen zeggen, dat Hij diegenen gekend heeft die Hij heeft willen uitkiezen, aangezien Hij in hen voorzien heeft dat zij Hem trouw zouden zijn, en dat zij een goed gebruik van Zijn genade zouden maken. Maar dat is een al te dwaze spotternij; want er is hier sprake van zulk een kennis als hij later stelt. Er is geen andere uitlegger nodig dan de heilige Paulus zelf, die zijn bedoeling verduidelijkt; het is niet nodig elders verklaring te zoeken. Want hij zegt dat God Zijn volk niet verworpen heeft dat Hij gekend had. En hoe gekend? Had Hij soms in Zijn volk gevonden, dat het zulk een genade waardig zou zijn? Maar integendeel, hij zegt dat de rest van die grote menigte alleen behouden zal worden, namelijk volgens de verkiezing der genade. Dat is die waarvan de heilige Paulus (Petrus?) in de Handelingen gesproken had, wanneer er gezegd wordt dat Jezus Christus overgegeven

is naar de voorkennis van God; en die vóórkennis houdt overlegging in.

Kortom, wanneer de heilige Paulus zegt dat God degenen uitgekozen heeft die Hij gekend heeft, duidt hij niets anders aan dan hetgeen hij zegt tot de Galaten, hfdst. 4 (vs.9): *Nadat gij God hebt leren kennen, of liever nadat gij door Hem gekend zijt.*

De heilige Paulus kent de mensen toe dat zij God gekend hebben door geloof. Maar opdat de mensen verstaan dat dit niet uit henzelf voortkomt, matigt hij zich en zegt, ja, aangezien gij door Hem gekend zijt. Alsof hij zeide, gij zijt niet tot God gekomen, tenzij dan, aangezien Hij naar u toegekomen is. Gelijk het ook gezegd wordt bij de Profeet Jesaja (65: 1): *Ik ben gevonden van hen die Mij niet zochten; Ik ben verschenen aan hen die naar Mij niet vroegen; en tot degenen die ver verwijderd waren heb Ik gezegd: Hier ben Ik, hier ben Ik.*

Zó zien wij dus hoe de uitverkorenen door God gekend zijn, en hoe Hij hen uitkiest die Hij gekend heeft, - dat wil zeggen dat Hij ze merkt als Zijn bezit - en zegt: *Gij zijt de Mijne.* En diegenen worden, na gekend te zijn, door Hem geroepen; en die roeping is er wanneer God ons het geloof geeft.

Wij zien dus hoe deze voorstelling (propos) die ik reeds gegeven heb breder bevestigd is, te weten, dat God ziende dat het gehele mensengeslacht in verval en verderf verkeert, er uit trekt die Hem goeddunkt door Zijn loutere genade, en wel terwijl Hij ze er uittrekt roept Hij ze tot Zich. Want dat is het middel. Maar zoveel is zeker, dat dit uitkiezen het hoogste is, en voorop moet gaan, en dat het geloof volgt in zijn orde.

Maar hij die deze Kerk in verwarring heeft willen brengen toont zijn al te domme onbeschaamdheid, wanneer hij zich niet schaamt te zeggen, dat het eerste hoofdstuk aan de Efeziërs alleen verstaan moet worden van de heilige Paulus en de Apostelen. Wanneer de heilige Paulus zegt: *God heeft ons uitgekozen vóór de grondlegging der wereld, Hij heeft ons voor aangenaam gehouden in Zijn welbeminde Zoon om ons uit te kiezen tot aanneming, opdat wij Zijn kinderen zouden zijn,* - o, dat is, (zegt hij) alleen maar dat God de Apostelen uitgekozen heeft, opdat zij het Evangelie zouden prediken.

Ja zeker, dan zullen dus alleen de Apostelen kinderen van God zijn, die door Hem aangenomen zouden zijn; dan zouden die alleen door God bemind zijn'. Daar hebt ge een fraaie Theologie, om heel de wereld in de hel te slepen: En wij zien ook dat dergelijke lieden spotters zijn met God, en honden zijn die blaffen, ja om alle redelijkheid om te keren en teniet te doen. Wat is dus nodig? Dat wij wel van gewicht achten wat reeds gezegd is, om de bedoeling van de heilige Paulus te leren kennen, die niet duister en ook niet twijfelachtig is

En laten wij ter breder bevestiging, komen tot hetgeen wij reeds gezien hebben bij de heilige Johannes, namelijk wanneer er gezegd wordt, in het 6e hoofdstuk: *dat niemand tot Jezus Christus kan komen, tenzij de Vader er hem toe trekt* (Joh. 6: 44). En laten wij er nu acht op geven of dat trekken bij allen plaats vindt. Het is waar dat God Zijn Woord aan allen voorstelt, en dat Hij daardoor zonder onderscheid alle mensen nodigt om naar Hem te luisteren; maar Hij spreekt niet tot allen in hun hart, gelijk het daar ook behandeld wordt: *Die het van Mijn Vader gehoord en verstaan zal hebben zal tot Mij komen* (vs. 45).

Ik vraag u, komen allen tot Jezus Christus? Wij zien het tegendeel. Als allen niet tot Jezus Christus komen, volgt daaruit dat niet allen door de Vader onderricht zijn; want Hij zegt dat al diegenen die onderwezen zijn, tot Jezus Christus zullen komen. Daar hebt ge een gedeelte dat duidelijk en gemakkelijk genoeg is om te begrijpen. En onze Heere Jezus Christus voert ten bewijs aan wat geschreven staat in het 54e hoofdstuk

van Jesaja, waar de Profeet zegt, *dat al de kinderen van de Kerk door God onderwezen zullen zijn*. Maar wanneer hij zegt dat al de kinderen van de Kerk door God onderwezen zullen worden, is er geen twijfel aan dat hij spreekt van een bijzondere weldaad die Hij bewijst aan hen die tot Zijn kudde geroepen zijn. En het is een al te domme en slechte onbeschaamdheid te zeggen, zoals dit warhoofd, dat alles wat daar gezegd wordt algemeen is.

Gelijk ook wanneer God zegt door Ezechiël: Ik zal maken dat gij in Mijn geboden zult wandelen (Ezech. 37); dat is (zegt hij) een algemene belofte die zowel op de Turken betrekking heeft als op de Christenen. Daarna, wanneer er gezegd wordt: Ik zal een nieuw verbond met u sluiten, - Ik zal u een hart van vlees geven, - dat wordt aan iedereen beloofd. Wanneer er gezegd wordt: Ik zal Mijn Wet in uw harten inschrijven, - dat wordt beloofd aan allen zonder uitzondering.

Is dat toch niet met God en met Zijn Woord spotten, daar wij zien dat God door de Profeet Jeremia handelt over een ander verbond, dat Hij niet met het oude volk gemaakt had? Hij zegt: *Dat verbond zal niet zijn zoals dat hetgeen Ik met uw vaders gemaakt heb, want zij hebben het overtreden*. En er kan de mensen niets anders van overkomen, dan dat zij voortdurend ontrouw zijn jegens God, dat zij zich van Hem afkeren. Wanneer God dus een verbond wil hebben dat vast en blijvend is met ons, is het nodig dat Hij Zijn Wet in onze harten inschrijft. En doet Hij dat in het algemeen met alle mensen? Wij zien (gelijk ik aan het begin gezegd heb) het tegenovergestelde, namelijk bij ondervinding.

Men moet dus de gevolgtrekking maken, dat dit niet komt van onze kracht, en ook niet van onze waardigheid of verdienste, - maar van een loutere genade van God. Wij zien dat niet allen de Wet ingegrift hebben in hun harten; dat het stenen hart blijft bij de meesten, bij wie wij een meer dan wanhopige hardnekkigheid zien. Laten wij dus weten, dat die belofte bijzonder is, en dat God alleen bezig is in hen die van Zijn huis zijn.

Voorts, onze Heere Jezus Christus neemt alle moeilijkheid voor ons weg. Want wanneer Hij het gedeelte van Jesaja aanhaalt, is dat dan om te zeggen dat God alle mensen onderwijzen zal? Maar integendeel; want Hij zegt dat daarin vervuld is wat de Profeet zegt. En wat is de bedoeling van Jezus Christus? Bij het zien van de stompzinnigheid van hen die meenden grote doctoren te zijn, die alles zouden verwerpen wat Hij verkondigde; dat de grote voormannen van de Kerk het niet zouden aannemen, zegt Hij: Men moet zich niet verbazen dat er zoveel opstandigen en weerbarstigen zijn, -want het is niet aan allen gegeven te geloven. Het is nodig dat Mijn Vader diegenen trekt die tot Mij komen. En dat is wat Hij zegt, dat al wat de Vader Hem gegeven heeft tot Hem zal komen; en dat Hij ieder die daar gekomen zal zijn, bewaren zal; dat Hij niet zal dulden dat er iets van verloren gaat.

Daar hebt ge drie punten waarop wij moeten, letten.

- Het eerste is, dat wanneer wij tot Jezus Christus komen, dat wij Hem tot een erfenis gegeven zijn door God Zijn Vader. Het zal niet aan ons staan, dat wij ons aan Hem zullen geven, maar het is nodig dat de Vader hem die schenking doet. Men moet dus de gevolgtrekking maken dat de uitverkiezing aan het geloof voorafgaat. Want de Vader geeft aan Zijn Zoon wat Hij reeds als het Zijne heeft; dat wil zeggen dat hoewel allen Zijn schepselen zijn, zij niettemin niet allen van Zijn kudde zijn; maar dat Hij de Zijnen heeft die Hij uitgekozen heeft gelijk het Hem behaagd heeft. Hij had dus reeds uitgekozen al diegenen die Hij geeft aan Jezus Christus.

- En daaruit volgt het volgende punt, - namelijk, dat Jezus Christus onder Zijn hoede

en bescherming ontvangt degenen die Hem zijn gegeven door de Vader, en niet zal dulden dat er iets van verloren gaat; zodat wanneer wij eenmaal onder Zijn hoede zullen zijn, Hij ons zulk een kracht zal geven, dat wij zullen volharden tot aan het einde. Gelijk wij het eveneens gezien hebben in het 10e hoofdstuk van de heilige Johannes, waar Hij zegt dat niemand de schapen die aan Zijn hoede zijn toevertrouwd roven zal. En waarom zal niemand ze ontroven? *De Vader* (zegt Hij), *die ze Mij gegeven heeft, is meer dan allen* (Joh. 10: 29). En dit moeten wij goed overwegen om te strijden tegen zoveel verzoeken die satan ons aandoet om ons af te trekken. Want wat zal anders, wanneer wij van alle zijden aangevallen worden, wanneer wij tienduizend doden rondom ons hebben, onze kracht en weerstand zijn? Maar God is onoverwinnelijk. Laten wij dus weten dat ons heil zeker is. En waarom? Omdat het in Gods Hand is. En hoe zijn wij ervan verzekerd? Omdat Hij het onze Heere Jezus Christus in handen gesteld heeft, die ons duidelijk maakt, dat de Vader, die ons uitgekozen heeft, Zijn raadslag wil volbrengen tot volledige uitvoering en volkomenheid.

- Voorts, onze Heere Jezus Christus toont ons daar wel wat wij reeds meermalen gezegd hebben, en dat wij moeten vasthouden, namelijk dat God ons tot Zijn schapen maakt, namelijk daar Hij ons uitgekozen heeft; en verder roept Hij ons tot Zijn kudde; *het middel om ons te roepen is door het geloof*; en dan worden wij als schapen aangewezen en verklaard. Want de roeping die in de Schrift gevonden wordt, is niet anders dan het getuigenis dat God geeft van Zijn raadslag, die tevoren verborgen was, gelijk er weldra vollediger over gesproken zal worden.

Zoveel is zeker, dat wij schapen van Jezus Christus zijn vóór dat wij het geweten hebben; daarna roept Hij ons tot Zich, en vervolgens beginnen wij naar Zijn stem te horen.

Hetgeen de heilige Paulus daarover verhandelt in het 9e hoofdstuk van de Romeinen, is nog duidelijker. Want daar wordt er een volledige oplossing van gegeven, ja en zulk een, dat men er niets tegen zou kunnen zeggen. Alles wat hij er ons van zegt is duidelijk. Het is waar dat satan zich altijd ingespanssen heeft aanmerking te maken en veel ijdele spitsvondigheden uit te denken om te verduisteren wat daar gezegd wordt; maar de waarheid komt ze altijd te boven, hoe het ook zij.

De heilige Paulus toont aan, dat hoewel Hij de kinderen van Abraham heeft uitgekozen om Zijn erfdeel te zijn, toch niet al degenen die voortgekomen zijn uit het geslacht van Abraham naar het vlees, kinderen van de belofte zijn, zegt hij, - dat wil zeggen, dat zij niet vervat en niet begrepen zijn in de verkiezing van God, om te zeggen dat zij waarlijk erfgenamen van God zouden zijn en van Zijn Koninkrijk. Gelijk wanneer men nu zou zeggen, dat Jezus Christus wel verordend is tot Koning over de gehele wereld, opdat allen zouden komen om Hem eer te bewijzen. Gelijk ervan gesproken wordt in zoveel plaatsen van de Profeten, - en vooral in de 2e Psalm, die ik aanhaal als de meest opmerkelijke en de meest algemeen bekende: 'Vraag Mij, en Ik zal U al de einden der aarde tot Uw erfdeel geven' (Ps. 2: 8).

Van de opkomst van de zon tot aan de ondergang van de zon zult gij vereerd worden door de koningen en de vorsten. Daar ziet ge dus hoe heel de wereld tot de zaligheid geroepen wordt, in Naam van onze Heere Jezus Christus; maar dat wil daarom niet zeggen dat allen in waarheid erfgenamen van de belofte zullen zijn. En waarom niet? De heilige Paulus zou wel kunnen aanvoeren dat niet allen geloven, en hij heeft het niet gedaan door vergeten; maar hij laat na dat te zeggen; het is aangezien God diegenen uitkiest die Hem goeddunkt.

En, mijn broeders, laten wij goed op dit punt letten. Laten wij er eerst acht op geven wie het is die hier spreekt. Het is de heilige Paulus, die op een andere plaats betuigt, te weten in het 12e hoofdstuk van de 2e brief aan de Corinthen, dat hij weggerukt is geweest tot in de derde hemel; dat hij geheimen Gods gezien heeft, die het een mens niet geoorloofd is uit te spreken. Weet de heilige Paulus niet welke maat men moet houden bij het onthullen van de geheimen van God? Want hij zegt dat het niet toegestaan is sommige geheimen te onthullen die hij daar boven gezien heeft.

Daaruit volgt dus, dat dit geheim hier aan de mensen geopenbaard kan worden; anders zou hij er zich wel voor gewacht hebben het naar voren te brengen; anders zou hij het nooit zó onverschrokken geopenbaard hebben, als hij gedaan heeft. Want hier gaat hij weloverwogen, zonder grote terughoudendheid, in op deze voorstelling van de verkiezing, en hij wil dat wij zóver onderwezen worden, dat wij weten wat hij stelt, te weten: Twee kinderen die in de schoot van eenzelfde moeder zijn, en die door eenzelfde vader verwekt zijn, namelijk, door de Aartsvader Izak. Zij hebben allebei de belofte die uitwendig gepredikt is; zij zijn geboren in eenzelfde huisgezin, dat het volk en het heiligdom van God is, dat het hoofd was van Zijn Kerk; en niettemin wordt er gezegd van de tijd dat de moeder ze in de schoot draagt: dat de meerdere de mindere dienen zal. En laten hier degenen die willen lasteren zeggen dat dit te verstaan is van de aardse zegening. Ja, maar dat is volkomen spotten met de Heilige Geest, die gesproken heeft door de mond van de heilige Paulus.

Handelt de heilige Paulus er daar over wie het meest op zijn gemak zal zijn in deze wereld, wie goed zijn brood zou hebben? Handelt hij over weelde en andere dergelijke dingen? Dat is spotternij: Maar over het eeuwig heil van alle zielen. Zij voeren dat ook slechts aan om de heilige Schrift te verdraaien. Wij zien dus dat zulk een uitlegging, die deze spotters met God ervan willen geven, alleen maar pure dwaasheid is. Want hier is sprake van erfgenamen te zijn van het verbond dat geheel geestelijk is, namelijk van het verbond dat God met Abraham gemaakt had toen Hij tot hem gezegd heeft: Ik zal uw God zijn en de God van uw zaad na u. Wat houdt dat in? Dat wil zeggen, gij zult eeuwig leven in Mijn Koninkrijk, - gelijk Jezus Christus er ons ook de uitlegging van geeft.

Het is ook niet zonder reden dat de heilige Paulus zegt, *dat Izak twee kinderen gehad heeft van eenzelfde dracht van zijn vrouw Rebecca, dat de een de voorkeur gehad heeft boven de andere*; daarbij voert hij het getuigenis aan van de Profeet Maleachi. Het is waar dat er bij Maleachi gesproken wordt van het land Kanaän en van het gebergte van Seïr. Maar was het land Kanaän niet een figuur en een afbeelding van de hemelse erfenis?

De heilige Paulus stelt ons dus voor, als in een spiegel, dat God Jacob uitgekozen heeft, en hem de voorkeur gegeven heeft boven zijn broeder Ezau.

Jacob zeg ik, die de mindere was, heeft de voorkeur gehad boven de grootste, en is boven Ezau gesteld, opdat men niets zou toeschrijven aan de orde van de natuur, maar aan deze eeuwige raadslag, waarover wij nu handelen.

De heilige Paulus zegt dat niet alleen, maar hij zegt: *Voordat zij goed of kwaad gedaan hadden, heeft God zó gesproken*, te weten, dat Hij Jacob uitgekozen heeft en hem in een erfdeel gesteld heeft, en Ezau daarvan verstoken heeft.

Voordat zij, zegt hij, goed of kwaad gedaan hadden; namelijk opdat men zou weten dat dit kwam van de zijde van God die roept, en niet van de zijde van de mensen.

De papistische Theologen hebben onder elkander een onderscheiding, - namelijk, dat God de mensen niet uitkiest naar de werken die in hen zijn, maar dat Hij diegenen uitkiest van wie Hij voorziet dat zij gelovigen zullen zijn. En dat gaat in tegen hetgeen wij reeds gezegd hebben van de heilige Paulus. Want hij zegt dat wij uitverkoren en gekozen zijn door Hem, opdat wij heilig en zonder smet zouden zijn voor Zijn aangezicht.

De heilige Paulus had heel anders moeten spreken; omdat God voorzien had dat wij heiligen zouden zijn, heeft Hij ons uitgekozen. Maar hij heeft zulk een spreekwijze niet gebruikt, maar hij zegt: Hij heeft ons uitgekozen opdat wij heiligen zouden zijn. Hij maakt dus de gevolgtrekking dat dit geloof afhangt van deze verkiezing.

En degenen die er anders over denken, weten niet hoe het is met de mens en met onze menselijke natuur. Laten wij daarom een weinig beschouwen wat er in onze natuur is, en wat men daaruit haten kan wanneer God haar gelaten zou hebben gelijk zij is. Maar het is zeker dat wij zó verdorven en verkeerd zijn, dat wij anders niet kunnen doen dan alle kwaad. Het is waar dat er wel gezegd wordt, dat voor degenen die God liefhebben, alle dingen ten goede gekeerd zullen worden, maar hij zegt tevens, in hetzelfde hoofdstuk, dat al de krachten van onze natuur evenveel vijanden zijn tegen God. En dus, wat ziet God vooruit bij de mensen, als Hij ons laat zoals wij zijn? Wat zal Hij anders in ons vinden, dan alle vuiligheid en afschuwelijkheid, zodat Hij ons een doodvijand moet zijn, en dat Hij ons in het diepste van de hel stort?

Ziedaar wat God voorzien kan. En dus, wanneer Hij het goede voorziet, is dat wat Hij verordend heeft daar te brengen; Hij voorziet dus anders niet dan Zijn giften en Zijn genadegaven. En wie zal hier nu trots op kunnen zijn? Wie zal zichzelf verheffen en zeggen: Ik ben iets?

Dat het zo is, - laten wij komen tot het andere gedeelte dat de heilige Paulus zegt: En wie zijt gij die u onderscheidt? En wat maakt u uitnemender?

De heilige Paulus toont twee dingen aan, - te weten, dat hoewel wij allen van eenzelfde gesteldheid en natuur zijn, wij niettemin de een van de ander afgescheiden worden, maar dat dit onderscheid van God komt; want het woord brengt dat mede. Onderscheiden, dat is meer uitnemend maken. En zo toont hij ons aan dat daar niets van ons in is; dat wij aan God niet voorafgaan; dat wij niet tot Hem naderen; maar, integendeel, Hij is het die alles doet; wij moeten alles aan Hem toeschrijven.

En zó zien wij dus wat de bedoeling van de heilige Paulus is in dit 9e hoofdstuk van de Romeinen, wanneer hij uiteenzet dat Ezau verworpen is, en dat Jacob uitgekozen is, dat dit niet gekomen is van de werken, maar van God die roept, zegt hij.

En zó moeten wij ook de gevolgtrekking maken, dat het niet is van degene die wil en ook niet van degene die loopt, maar dat het van God is die barmhartigheid bewijst; dat wil zeggen, dat de mensen zich hier niet moeten verheffen om aan God de eer te ontroven, en ook niet om zichzelf iets toe te schrijven van hun behoud; want hij zegt dat alles gelegen is in de barmhartigheid van God.

Maar er zijn er die op dit gedeelte aanmerking maken, en zeggen dat het niet is van degene die wil en ook niet van degene die loopt, dat wil zeggen dat ons lopen niet voldoende zou zijn voor ons behoud, maar dat G& erbij helpt door Zijn barmhartigheid. Dat is wel ter zakr. Als het zo was, zou men het tegenovergestelde kunnen zeggen. Want als er een samengaan zou zijn tussen God en de mensen, - dat wil zeggen dat God de éne helft doet en wij de andere, zou men dus moeten besluiten dat het niet geheel van ons is, maar voor een deel van God; en ook dat het niet geheel van

God is, maar voor een deel van ons; en daardoor zouden wij God aan ons willen onderwerpen, hetgeen een al te verfoeilijke lastering is, en waarvan ieder een afschrik heeft, ja zó goddeloos is het. Gelijk de heilige Augustinus er eveneens over handelt:

Wanneer de heilige Paulus in dit gedeelte spreekt van die wil en die loopt, kent hij ons niet zulk een wil toe, en ook niet zulk een vermogen, dat wij iets van onszelf kunnen; maar hij toont aan dat de mens als gevangen is, en dat hij in het geheel niets kan, maar wat hij heeft, komt voort van de genade van God, die ons de hand toereikt om ons tot Zich te trekken, ja van de tijd af dat wij verwijderd, verbannen en geheel verworpen waren.

En nu zien wij dat de voorstelling die ik gegeven heb geheel bevestigd wordt door de heilige Schrift, te weten, dat God ons heeft uitgekozen, namelijk niet alleen voor dat wij het wisten, maar voordat wij geboren waren, en voordat de wereld geschapen was; en dat Hij ons heeft uitgekozen door Zijn genadige goedheid, en dat Hij de reden niet elders gezocht heeft; dat Hij dit voornemen bij Zichzelf overlegd heeft, en dat het nodig is dat wij dat weten, opdat Hij door ons verheerlijkt moge worden gelijk het behoort.

En de verheerlijking zoals die Hem verschuldigd is, kan Hem zonder dat niet toegebracht worden, - gelijk het ons aangetoond wordt in het tweede hoofdstuk van de tweede brief aan de Thessalonicenzen: *Wij moeten God altijd dank toebrengen* (zegt de Apostel) *die ons uitverkoren heeft vóór de grondlegging der wereld, namelijk in geest en in heiligmaking* (2 Thess. 2: 13). Hoe brengt de heilige Paulus daar dank toe aan God? Hij zegt niet alleen daarom dat zij geloven, maar daarom dat God ons uitverkoren heeft. En voorts voegt hij daarbij, dat God hen uitverkoren heeft om hen te heiligen door Zijn Heilige Geest, en hen gebracht heeft tot de kennis van het geloof. Gelijk wij het ook reeds behandeld hebben in dit gedeelte van de Efeziërs, dat geheel in overeenstemming is daarmee.

Maar er zijn tegenwerpingen die zich daartegenin bewegen; want wij weten hoe groot de vermetelheid van de mensen is; en er is niemand die niet deze ondervinding bij zichzelf heeft, dat het heel moeilijk is ons verstand te bedwingen, zodat wij vreedzaam en nederig aannemen wat men ons verklaart. Het is wel nodig dat een mens door God vastgezet wordt voordat hij zich daartoe schikt. Daarom spoort de heilige Jacobus ons aan het Woord van God te ontvangen dat ons verkondigd wordt, namelijk met zachtmoedigheid, met een welwillende geest. Men behoeft er zich dus niet over te verbazen als de mensen zich verheffen tegen deze leer, als er veel tegenspraak is. Maar zoveel is zeker, dat al diegenen die kinderen van God zijn alles waarvan zij horen dat het uit Zijn mond is voortgekomen, ontvangen zonder enige tegenspraak, en zeggen: Wij moeten ons daaraan houden, want God heeft het uitgesproken.

Inderdaad, daar hebt ge hoe God onze nederigheid wil beproeven. Het is waar dat heel de leer van de Schrift daar wel op doelt, - maar zoveel is zeker dat er geen onderricht is zó geschikt om de mensen te vernederen dan dit, namelijk dat wij erkennen dat God ons uitgekozen heeft door Zijn genadige goedheid, ja, voor zover het Hem behaagd heeft. Daarom moeten die tegenwerpingen die gedaan worden teruggedrongen worden alleen door dit woord van het gezag van God: namelijk welke heerschappij en verhevenheid moet Hij over ons hebben. Wanneer wij anders niet zullen hebben dan dat, is dat genoeg om alle trots neer te slaan van hen die willen blaffen tegen de leer die wij in de Heilige Schrift heel beslist hebben. En dit dient ook om alle goddeloze fantasieën terug te dringen die de duivel ons in het oor zou kunnen fluisteren, gelijk

men zegt.

Ik zal beginnen met hen die bescheiden lijken te zijn.

En inderdaad, men zal er wel sommige vinden die God vrezen, die toch enig gewetensbezwaar zouden kunnen hebben, of enige twijfel in de geest; maar zoveel is zeker dat zij niet zó goed onderworpen zijn inde gehoorzaamheid aan God, dat er geen trots in hen verborgen is; en het is nodig dat God hun geveinsdheid ontdekt die zij tot nu toe zouden hebben. Want zij die zullen zeggen: O, zie eens, ik vrees God onrecht aan te doen, wanneer ik zal zeggen dat Hij uitgekozen heeft die Hem goeddunkt. Zulken hebben het misdrijf niet ontdekt dat er bij hen verborgen was. Wanneer zij zullen zeggen: O, ik vrees dat dit God van wreedheid beschuldigen zal zijn, wanneer ik zal zeggen, dat Hij niet alle mensen in het algemeen uitkiest, - dan kan men hun antwoorden: Mijn vriend, gij toont daarmee, dat gij een trotsheid in uw hart verborgen hebt; dat ge de geveinsdheid nog niet ontdekt hebt die er in u is. En de reden? Laten wij acht geven op hetgeen de heilige Paulus zegt in het 14e hoofdstuk aan de Romeinen, wanneer hij ervan spreekt dat wij de een de ander niet moeten oordelen, tenzij wij door God onderwezen zijn (Rom. 14: 10 - 13).

Maar hij spreekt daar, niet over de zonden die reeds veroordeeld zijn, en waarover wij de uitspraak hebben die God ervan gegeven heeft, maar van onbelangrijke zaken; daarbij moeten wij de een de ander niet oordelen. *Want wij zullen gesteld moeten worden (zegt hij) voor de rechterstoel van God.* Wij zijn broeders, en daarom moeten wij ons niet aanmatigen te veroordelen of te redden, om te zeggen: Die daar zal vallen, omdat hij kwaad doet; of die daar zal geheel opgericht worden, omdat ik zal zeggen, hij doet goed.

Neen, neen, het is behoorlijk dat onze Heere Jezus ons oordeelt; en evenals Hij ons neerwerpt, dat Hij ons ook opricht, - gelijk die macht Hem gegeven is door God Zijn Vader.

Als de heilige Paulus niet wil dat wij die vermetelheid aannemen dat wij de een de ander oordelen, denken wij dan, vraag ik u, dat wanneer wij ons gaan verheffen tegenover God, zodat wij niet zouden willen dat Hij als rechtvaardig erkend wordt, tenzij dan dat wij Hem als zodanig erkennen; dat de reden ons duidelijk is, - wat een redenering is dat? Maar zo zijn al diegenen die zeggen: Ik vrees dat God onrechtvaardig zal zijn als Hij zó doet. Gij vreest dat God onrechtvaardig zal zijn, tenzij God Zich aan u onderwerpt, tenzij gij Hem controleert, tenzij gij de reden begrijpt waarom Hij zó iets doet, ja zeker, als of Hij uw mindere was. En wat voor aanmatiging is dat?

Maar het is waar dat velen dat misdrijf bij zichzelf niet kennen, maar men moet daar in komen tot die wortel. En wij moeten hier niet aankomen met onze beuzelachtige vragen, om te zeggen: Ik weet niet of God rechtvaardig is; laat Hij mij tonen hoe en waarom. Maar wanneer wij Zijn raadslag niet kennen, wanneer wij niet zulk een groot verstand hebben, om daartoe te geraken, dat wij zouden kunnen ontcijferen waarom Hij alle dingen doet, - wij behoren in nederigheid te wandelen tot de dag dat het boek zal worden geopend, gelijk ervan gesproken wordt bij Daniël. Dan (zegt de Schrift) zullen wij zien wat wij nu aannemen door het geloof, - waarom het is dat God Jacob uitgekozen heeft; waarom het is dat Hij Ezau verworpen heeft, en waarom Hij ze; over de mensen beschikt; wij zullen zien, zeg ik, de reden waarom.

Maar nu, laten wij ermee tevreden zijn dat God rechtvaardig is, en laten wij eveneens weten dat Hij de bron is van alle wijsheid, van alle billijkheid en van alle rechtschapenheid. Maar laten wij ook bezien, bovendien, wat die reden is.

Het schijnt sommigen toe, dat het de heilige Paulus aan een antwoord ontbroken heeft, toen hij gezegd heeft: "Mens, wie zijt gij, dat gij u tegen God kunt verheffen?" (Rom. 4: 20).

Maar dat is juist de beste oplossing die hij kan geven. En dat het zó is, dat wij niet moeten denken dat God ons niet heel wel zou kunnen voldoen, dat Hij niets weet te zeggen, wanneer er sprake van zou zijn dat Hij zou antwoorden, en dat Hij ons zou tonen: *Dáárom heb Ik dit of dat gedaan.*

Maar in de eerste plaats, laten wij het geval nemen dat God Zich aan ons zou willen onderwerpen, op zulk een wijze dat Hij daar zou zijn als voor Zijn rechter, om Zich te verontschuldigen; ja zeker: Gij vindt daar iets op te zeggen? En daarom heb ik het gedaan. Wanneer God Zich zou willen onderwerpen, als om ons rekenschap te geven van alles wat Hij doet, - laten wij een weinig overwegen of wij die heerlijkheid van God zouden kunnen bevatten, die majesteit die er in Hem is, op zulk een wijze dat wij ze zouden kunnen verdragen. Maar integendeel wij zouden daardoor te gronde gericht moeten worden, wanneer wij zouden komen met zulk een vermetelheid en zó buitensporig. En daarom, laten wij weten wat onze vatbaarheid is, te weten, dat wij zó dom en onwetend zijn, dat wij niet kunnen begrijpen wat God gewild heeft dat voor ons verborgen is. Maar laten wij intussen voor geheel uitgemaakt houden, dat God rechtvaardige reden heeft om te doen wat Hij doet, ook al is die voor ons verborgen; dat de dingen die wij niet weten toch niet ophouden er te zijn. Want wij zien de dingen die geschied zijn nog niet van aangezicht tot aangezicht. Wij zien ze niet met het oog, gelijk de heilige Paulus erover handelt in een ander gedeelte. Kortom, wij zullen dit mysterie hier nooit begrijpen, en dit geheim zo groot en zó verheven, - tenzij dan dat wij die zachtmoedigheid hebben om te zeggen: Welnu, als wij de reden niet zien waarom God zó te werk gaat, zoveel is zeker dat het ons genoeg moet zijn dat Hij rechtvaardig is; en bovendien altijd te vorderen in de kennis van Zijn wil.

En wat diegenen betreft die zeggen, dat men deze leer wel zou kunnen voorbijgaan, en dat men het geloof zou kunnen prediken en de bekering, zonder te zeggen dat er zijn die door God zijn uitgekozen; die willen wijzer zijn dan Hijzelf. Het is waar dat wij matig moeten zijn, gelijk ik pas gezegd heb, en wij kunnen niet te veel gematigdheid in acht nemen om onze grenzen niet te buiten te gaan, gelijk God het ons bevolen heeft. Maar de maat van die soberheid, vanwaar moeten wij die nemen? Soms uit onze wijsheid, of van God zelf? Het is wel zeker dat God weet wat voor ons geschikt is om te horen. En daar het zó is, dat Hij ons bekend maakt wat wij reeds gezien hebben, is De uitverkiezing.

het dus nodig dat wij het weten, maar wij moeten niet verder gaan. Zodra God de weg afgesneden heeft, moeten wij daar terstond blijven staan. En laten wij dus weten dat het aan God staat ons bekend te maken wat Hij wil dat ons bekend en duidelijk is, en aan ons om het aan te nemen in alle nederigheid, ja en om geen verder onderzoek te doen.

Laten wij nu komen tot de tegenwerpingen die diegenen maken die met open mond lasteren tegen God.

Gelijk sommigen zullen zeggen: Als het zó is dat God uitgekozen heeft die het Hem goeddunkt, dan is het dus niet nodig dat wij geloven en dat wij moeite doen om heilig te leven; want het uitkiezen van God brengt alles mede. En zulke zwijnen (Matth. 7: 6) doen anders niet dan wroeten met hun snuit, - en wat zullen zij daarmee toch vorderen? Want daar is de heilige Schrift die een korte en gemakkelijke oplossing

daarvan geeft, namelijk dat wij uitgekozen zijn met een heilige roeping, daartoe dat wij onze onreinheid niet meer volgende, heilig en zonder smet zijn. Datgene dus dat zij naar voren brengen is evenveel als wanneer iemand het licht van de zon wil scheiden, en zeggen: Het is genoeg dat wij de zon hebben; het is niet nodig dat er licht is. Maar laat men dat licht van de zon afscheiden, wat voordeel zal ons dat brengen? Zó is het met het verkiezen van God. Laten wij dus niet scheiden wat Hij heeft samengevoegd. Want toen Hij ons heeft uitgekozen, was het tot dat doel dat wij heilig zouden zijn. Degenen die Hij uitgekozen heeft, heeft Hij afgescheiden van de ongelovigen, opdat zij niet meer ingewikkeld zouden zijn in hun vuiligheden, in hun gemeenheden, en in hun besmettingen.

En daar dat een al te domme tegenwerping is, te zeggen: Als God ons uitgekozen heeft, moeten de mensen zichzelf de vrije teugel laten, en zichzelf te gronde laten gaan. Maar het tegenovergestelde is het geval; want degenen die zouden zeggen: O, als wij uitverkoren zijn, volgt daaruit dat wij heel wel kwaad kunnen doen, want wij kunnen niet omkomen.

Zulken, zeg ik, zouden geen groter getuigenis van hun verwerping kunnen geven dan dat. En het is zó, dat God degenen die Hij heeft uitgekozen, regeert door Zijn Heilige Geest. En wat brengt de verkiezing van God mede?

Dit, dat wij aangenomen zijn tot Zijn kinderen, en dat wanneer Hij ons uitgekozen heeft, Hij ons de Geest der aanneming geeft om ons te besturen; zoals het geschreven staat in de eerste brief van de heilige Johannes.

Maar laten wij nu komen tot deze voornaamste lastering die sommigen uitspreken: O, als het zó was dat God uitkiest die Hem goedgevindt, en dat Hij de overigen verwierp, dan zou Hij onrechtvaardig zijn.

Want zij doen niet zoals degenen van wie ik reeds gesproken heb, die vrezen dat God onrechtvaardig zou zijn; en die door zó te doen Hem terdege willen eren. Maar hoe is het? Zij kennen de manier niet om God te eren. De eersten zijn reeds vooringenomen door satan; en deze zijn er geheel door in bezitgenomen. Zoveel is zeker dat zowel de eersten als de anderen zich verheffen tegen God. Maar wat zal zulke mensen uiteindelijk overkomen? Het is als wanneer ik een steen losmaak boven mijn hoofd; en waar zal die op neervallen? Wanneer wij daarvan de een naar de ander zouden werpen, zouden wij nog kunnen maken dat wij op onze hoede zijn om niet geraakt te worden, zodat de slagen ons niet zullen treffen; maar wanneer wij zullen gaan spreken tegen God, aan wie zullen wij ons dan houden? En wanneer wij geweerschoten, speerworpen en pijlen en andere dingen op ons hoofd zouden willen afschieten, zou alles dan niet op ons neerkomen, en zouden wij er niet door overstelpt worden? En laten wij dan dus bevreesd zijn in zulk een verlegenheid te geraken, en laten wij slechts leren de majesteit van God te aanbidden, dat wij uitgemaakt achten dat alles wat Hij doet goed geordend is, ook al zien wij niet waarom. En dat toont de heilige Paulus ons aan, dat wij niet wijzer moeten zijn dan de Geest van God.

Er zijn er die het vreemd vinden wanneer men hun geen oplossing geeft die gemakkelijk zou zijn. En ik zou wel willen dat men mij de dingen duidelijker zegt, zodat ik zou begrijpen waarom zo iets geschiedt. Mijn vriend, gij moet een andere school gaan zoeken, daar gij zó verwaand zijt, dat gij geen eer wilt geven aan God, als gij de gronden niet ziet? Ga maar een andere school zoeken dan die van de Heilige Geest. Wij zien hoe de heilige Paulus spreekt: *O mens, wie zijt gij?* Als iemand tegen ons wil pleiten, over iets dat hem niet toekomt, laat hij zich dan tegen God gaan

stellen. Want wanneer wij verder willen gaan dan hetgeen Hij ons bekend gemaakt heeft door Zijn Woord, zullen wij geen goede leerlingen zijn in Zijn school. De heilige Paulus toont ons dus aan hoe wij ons in dit geval behoren te gedragen, - welke maat wij in acht moeten nemen. - namelijk dat een mens zo kort in de toom gehouden moet worden, en dat wij weten wat onze plaats is.

En inderdaad, wij willen wel boven de redeloze dieren gesteld worden. Wanneer een ezel of een hond zou spreken, en zou komen te zeggen: Waarom ben ik niet een mens, - zou er niemand van ons zijn die niet zou antwoorden: Wel, omdat het God behaagd heeft u een dier te maken, moet gij daarmee dan niet tevreden zijn? En wie zijn wij in vergelijking met God? Het is zeker dat wij evenveel minder zijn dan Hij als de redeloze dieren beneden ons. En waarom zal Hij dan niet evenveel over ons te zeggen hebben, als wij over de schepselen willen hebben? Wat blijft er dan over?

Laten zij, die zó willen lasteren, acht geven op dat voorbeeld dat de heilige Augustinus aanhaalt, bij het tweede gedeelte, namelijk van onze Heere Jezus Christus. Want inderdaad, Jezus Christus is de spiegel en het voorbeeld waarin God de oneindige schatten van Zijn goedheid heeft bekend gemaakt, - want Hij is het Hoofd der Kerk. Dan moeten wij ook bij Hem beginnen, wanneer wij willen weten hoe God te werk gaat in Zijn lagere ledematen.

Daar is Jezus Christus, waar God en waar mens. En die menselijke natuur is verhoogd tot een verwonderlijke waardigheid; want Jezus Christus die God en mens is, is niettemin de Zoon van God; ik zeg, enige Zoon, natuurlijke Zoon.

Wat heeft de menselijke natuur verdiend die in Jezus Christus is? Want zij komt voort uit het geslacht van Adam; zij moest van het zaad van David zijn, of anders zou Hij onze Redder niet geweest zijn. Hij is door Zijn moeder ontvangen op een wonderlijke wijze, maar zoveel is zeker dat Hij gekomen is van het geslacht van David, van Abraham en van Adam. Dat Hij geheiligd is en niet onderworpen is geweest aan dezelfde verdorvenheid als wij, dat is gekomen van de bewonderenswaardige en uitnemende genade van God. Maar zoveel is zeker dat als wij de menselijke natuur van Jezus Christus beschouwen, zij niet verdiend had tot deze trap van eer verhoogd te worden, om te zeggen: *Hier is Hij die heersen zal over de Engelen, voor Wie alle knie zich buigen zal.*

Wanneer wij zulk een genade van God beschouwen in ons Hoofd, moet ieder van ons dan niet tot zichzelf inkeren om te erkennen: God heeft mij uitgekozen, mij die uit Zijn Koninkrijk was gebannen en uitgeworpen. Ik had niets in mij dat Hem aangenaam kon zijn, en niettemin heeft Hij mij uitgekozen om één van de Zijnen te zijn. Is het niet heel nodig dat wij zulk een genade kennen, om haar groot te maken? Wanneer wij er dan toe komen dat te overdenken, roepen wij met de heilige Paulus uit: *O hoogte!* Dat is om ons te tonen dat wij geen ware leerlingen zullen zijn van de Heilige Geest, totdat wij verrukt zijn geweest in bewondering. Wanneer wij denken over de geheimen van God, laten wij dan belijden dat wij nog niet in staat zijn ze te begrijpen.

En verder moeten wij nu komen tot de verworpenen.

Want geheel zoals God er uitgekozen heeft, heeft Hij ook al diegenen verworpen die Hem goed gedacht hebben, en het ene brengt het andere mee. Want wanneer er uitkiezen is, dan neemt men niet alles, maar men kiest een gedeelte uit. Maar van hen die verworpen zijn, is het waar dat wij het vreemd zouden kunnen vinden hoe God hen verwerpt, aangezien zij Zijn schepselen zijn. Maar wij moeten bedenken wie wij zijn

in Adam, en wat wij daarvan hebben. Wij zijn in hem allen verloren en veroordeeld. Als God ons allen zou verwerpen, van de eerste tot de laatste, hadden wij geen reden om tegen Hem te pleiten; want als Hij ons recht doet, verdienen wij in de hel geworpen te worden.

Maar nu als God sommigen gekozen heeft en toch de anderen verworpen zijn, moet ons oog nu kwaad zijn, wanneer Hij zulk een zeggenschap zal uitoefenen die Hem toekomt? Zoals het ons getoond is in die gelijkenis die onze Heere Jezus aanvoert wanneer Hij zegt: Wanneer Ik goed en mild ben, zal uw oog dan boos zijn? Maar Hij spreekt daar van hen die morden omdat de huisvader niet meer gaf aan hen die al de moeite verdragen hadden, dan aan hen die geen werk gedaan hadden. En wat, zegt Hij, *staat het Mij niet vrij met het Mijne te doen wat Mij goeddunkt?*

Wanneer de mensen dan die zeggenschap hebben, dat zij over hun goederen kunnen beschikken naar hun goeddunken, - zal God dan onderworpen zijn aan een wet die enger is dan de mensen? Zou dat niet zijn Hem te veel onderwerpen? En laten wij er ook op letten, daar wij allen verloren zijn in Adam, zodat wij allen te gronde gericht zijn, - en God niettemin er sommigen van roept na hen uitgekozen te hebben, - dat dit getuigt van een bijzondere goedheid waarvan Hij jegens hen gebruik maakt, - dat Hij wel vrijheid moet hebben dat te doen, zonder dat sommigen er zich aan vergrijpen daartegen te morren.

Ja, maar toen God Adam geschapen heeft, zal men zeggen, heeft Hij toen dan niet voorzien wat gebeuren moest? En heeft Hij er geen beschikking over gemaakt volgens Zijn wil?

Ja zeker, dat kan niet ontkend worden. Maar zoveel is zeker, dat de mens rechten goed en rechtschapen in zijn natuur geschapen is; niettemin, dat hij gevallen is en neergestort, dat hij ongehoorzaam geworden is aan God, dat hij zulk een overtreding begaan heeft, dat komt van hemzelf, en kan niet aan God worden toegeschreven. Ja, maar als God het niet besloten had, zou het zó niet geweest zijn. God had daar wel in kunnen voorzien. Hoe heeft Hij toegelaten dat dit ze' geschied is? Had Hij het niet heel wel kunnen herstellen? Ja, maar laten wij er ons voor wachten te morren tegen onze Rechter; en laten wij weten dat hetgeen Hij ten allen tijde verordend heeft in Zijn raad voor ons verborgen is, en wij zijn niet in staat het te verstaan. En dat het zó is, dat Hij ons herinnert aan hetgeen in de heilige Schrift gezegd wordt, dat de raadslagen en de geheimen van God diepe afgronden zijn. Waartoe zal het dienen zich daarin te werpen? Wanneer wij een afgrond vóór ons zien, wie zal er zich dan in gaan storten?

Wat blijft er dan over dan dat wij Zijn gerechtigheid aanbidden in al Zijn werken? Zó behoren wij te doen.

En dáár brengt de heilige Paulus ons, wanneer hij zegt, dat er in zijn tijd waren die eveneens tegen God morden, of die tenminste aanvoerden wat deze lasteraars naar voren willen brengen: En waarom beklagt God Zich dan (Rom. 9: 19), dat wil zeggen, wat vindt Hij te zeggen op de mensen, daar wij Zijn wil niet kunnen weerstaan? *O mens: wie zijt gij dat ge u tegen God verheft?*

De heilige Paulus zou wel al de redenen van de Sorbonisten (leraars van de Parijse Universiteit) en de warhoofden kunnen aanvoeren die heden ten dage de verkiezing van God omver zouden willen werpen. Hij zou wel kunnen zeggen: O, God heelt uitgekozen degenen van wie Hij voorzag dat zij gelovigen zouden zijn; degenen aan wie Hij Zijn genadegaven heeft toebedeeld, en heeft gezien dat zij ze zouden aannemen door hun vrije wil, - maar hij zegt niets van dat alles; maar integendeel, hij maakt de gevolgtrekking dat het niet aan ons staat er onderzoek naar te doen; en

niettemin toont hij aan hen die God genade bewijst dat Hij dat doet aan wie het Hem behaagt. Is dat dan niet een meer dan duidelijke uitspraak?

Laten wij dan tevreden zijn met de getuigenissen van de Schrift die tevoren reeds zijn aangehaald, en laten wij weten dat juist zonder dat, al diegenen die zich zó tegen God verheffen, reeds genoeg door zichzelf overtuigd zijn, zodat het niet nodig is voor hen een groot bewijs te voeren.

En het is inderdaad verwonderlijk, hoe de mensen zó verwaand zijn te zeggen: O, zie, ik kan niet tevreden zijn tenzij men mij een duidelijke reden aanvoert. Ik vraag u, is er meer afdoend bewijs dan te zeggen wat wij gezegd hebben? Dan hetgeen wij ervan gevoelen binnen in ons hart? Zelfs wanneer men veel geredekaveld zal hebben, en men de dingen met de vinger aangewezen heeft, - is er zekerder bewijs dan dat hetgeen wij in ons geweten hebben? Het is wel zeker van niet. En laat ieder dan nu tot zichzelf inkeren. en hij zal zijn veroordeling ingegrift vinden in zijn geweten; hij zal vinden dat wij allen des doods schuldig zijn; dat wanneer wij onszelf goed van nabij bekeken hebben, ieder van ons zichzelf zal moeten veroordelen. En hoe gaan wij daarna dan zeggen: En ik zie er geen reden voor?

Zulken tonen dat zij nooit hun geweten binnengegaan zijn; dat zij in de lucht fladderen, dat zij niet met vrees en eerbied voor God de dingen verstaan die Hij ons aanwijst; maar zij willen zich verheffen zonder te weten wie God is en wie zij zelf zijn. En die twee dingen moeten met elkaar in overeenstemming zijn. Als wij voordeel willen hebben van de leer van het Evangelie, moeten wij weten hoe het met God is en met ons. En die mensen willen er niets van weten.

Ziedaar wat wij moeten vasthouden wat de verworpenen aangaat, namelijk, dat God ze verwerpt, aangezien zij niet gekozen en uitverkoren zijn. En toch moeten wij erkennen dat God rechtvaardig is, ook al kunnen wij niet begrijpen wat de reden is. Want het is ook niet behoorlijk dat Hij gehouden zou zijn er ons rekenschap van te geven. Laten wij er dus mee tevreden zijn te weten, dat al Zijn oordelen met billijkheid en rechtheid gepaard gaan, en dat die gerechtigheid ons eenmaal bekend zal zijn wanneer wij zullen zien aangezicht tot aangezicht. En daarom zegt de heilige Paulus, het voorbeeld van Farao aanhalende, daarna dat God wel evenveel zeggenschap heeft, ten minste over de mensen, als een pottenbakker heeft over aarde of slijk. En dus, wanneer God ons maakt tot vaten ter ere, laten wij bedenken dat dit Zijn loutere goedheid is. Laten wij dus erkennen dat Hij ons wel zou kunnen maken tot vaten ter oneer; en wanneer Hij het doet, dat dit komt van onze eigene natuur, dat Hij aan ons niet verplicht is er meer van te maken.

Laten wij voorts, om een samenvatting te geven van alles wat gezegd is rakende de uitverkiezing van God, - er op letten dat God door ons niet grootgemaakt is gelijk het behoort; dat wij Zijn genade niet erkennen zoals Hij ze jegens ons ontplooit, tenzij wij weten dat wij door Hem zijn uitgekozen, - ja dat Hij ons getrokken heeft uit de algemene veroordeling waarin heel het geslacht van Adam verkeert, ja zelfs om ons te geven aan onze Heere Jezus Christus; dat Hij het alleen is die ons heeft vrijgekocht; en laten wij intussen de verworpenen beschouwen, zodat wij leren ons aan hun personen te spiegelen, om te zeggen: Even- ze, zou het met ons zijn, als God geen gebruik had gemaakt van Zijn vaderlijke goedheid om ons van hen af te zonderen. Want wij kunnen ons van nature niet onderscheiden, - maar het is God die ons uitnemender gemaakt heeft. Totdat de gelovige mens daartoe gekomen is, zal hij God nooit grootmaken gelijk het behoort, gelijk ik reeds gezegd heb.

Maar nu zal ik in het kort uiteenzetten alles wat men zou kunnen aanvoeren, niet door al de argumenten voor te stellen, maar wanneer ik op één of twee zal antwoorden zal dat voldoende zijn. Inde eerste plaats wordt er gezegd door de heilige Paulus aan Timotheüs, in de eerste brief, het tweede hoofdstuk, dat God wil dat alle mensen behouden worden. Reeds heeft hij die de Kerk beroerd heeft over die zaak deze zelfde kwestie naar voren gebracht.

Waarover hem voldoende antwoord gegeven is in een bijeenkomst. En ik haal dit argument aan, omdat het de grondslag is die dit warhoofd neemt die de leer van God in deze Kerk heeft willen verwarren. Zie, zegt hij, God wil dat ieder mens behouden wordt, en tot kennis van de waarheid komt (zegt de heilige Paulus). Als God wil dat allen tot de kennis van de waarheid komen, waarom zendt Hij dan niet om het Evangelie aan de Turken te prediken? Waarom staat Hij toe dat de wereld verblind wordt over zulk een grote tijdruimte? En gelijk de heilige Petrus erover spreekt, in het tiende hoofdstuk van de Handelingen, als hij zegt hoe heeft Hij de mensen zó langen tijd laten dwalen? Daar volgt dus uit dat de heilige Paulus niet spreekt van ieder mens, maar van alle standen. Zoals gelijk hij het aantoon, wanneer hij zegt dat men moet bidden voor de koningen, voor de vorsten, en voor hen die in een waardigheid gesteld zijn.

Men zou kunnen zeggen: *En hoe zullen wij bidden voor de vijanden van God?*

Maar, de heilige Paulus zegt, dat men de genade van God niet moet beperken naar onze inbeelding, want God wil dat alle standen komen tot kennis van Hem. Daar is dus toch niet een gedeelte dat recht ter zake wordt aangehaald, om het uitkiezen van God omver te werpen? Maar men moet er zich niet over verbazen als zulke warhoofden niets zien, terwijl zij denken dat zij heel spits en scherpzinnig zijn; want de duivel verblindt hun de ogen (2 Tim. 2: 26).

En evenzó brengen zij nog naar voren: Ja, maar heeft God niet gezegd dat Hij de dood van de zondaar niet wil, maar dat hij zich bekeert en leeft? (Ezech. 18: 32) dat wil zeggen, dat hij zal leven doordat hij zich bekeert, - alsof God iedereen tot bekeringen berouw oproep. Maar, laten wij er nu acht op geven of de bekering aan allen gegeven is. De heilige Paulus verklaart in het tweede hoofdstuk van de tweede brief aan Timotheüs, dat dit niet een algemene gave is, wanneer hij zegt: *Of God hun mogelijk bekering geeft tot behoud.* (2 Tim. 2: 25). Daarmede duidt hij aan, dat God genade schenkt aan wie het Hem behaagt. Wat de bekering betreft, wanneer hij zegt: Laat de zondaar zich bekeren en laat hij leven, dat wordt verstaan (gelijk ieder zien kan), daarvan dat God iedereen tot bekering aanspoort. Niettemin is die belofte niet algemeen. Gelijk ook de dreigingen die God geuit heeft tegen de Ninevieten voorwaardelijk zijn: Als zij zich bekeren, als zij tot berouw komen, zal het kwaad dat Ik tegen hen in den zin heb hun niet overkomen. (Jona 3, Jeremia 18: 8). Die dreiging was dus onder voorwaarde. Evenzo wanneer de Profeet Ezechiël zegt: *Ik wil niet de dood van de zondaar, maar dat hij zich bekeert en dat hij leeft* (23: 11), is dat alsof hij zegt: God zendt mij om aan een ieder de belofte van heil aan te kondigen, maar gij moet u bekeren.

Maar deze gave van bekering is niet aan allen gemeen. Het staat niet aan ons, ons te kunnen bekeren van ons slechte leven, tenzij God ons verandert en ons reinigt door Zijn Heilige Geest, - gelijk de heilige Schrift geheel vol is van dat onderricht. Daaruit volgt dat die belofte niet evangeliek aan allen gedaan is, hoewel zij daartoe gericht wordt. En zal die ongelukkige komen vragen: waarom? Als spottenderwijs, alsof hij nooit een enkel woord van de Schrift gelezen had: *Maar bij zulke honden* (Phil. 3: 2), past zulk een onbeschaamdheid wel, wanneer zij het ondernemen zó tegen God te

strijden.

Maar intussen voert men ook nog aan: Ja, maar wordt het Evangelie niet over heel de wereld gepredikt?

Ja zeker; maar laten wij er acht op geven of allen door God verlicht worden om deze leer aan te nemen. De heilige Schrift zegt ons het tegendeel; en de heilige Paulus geeft een oplossing van dat alles, wanneer hij zegt dat het Evangelie de kracht van God ter zaligheid is voor allen die geloven (Rom. 1: 16). Maar laten wij er nu acht op geven wie degenen zijn die geloven; hij toont het ons aan in het 10e hoofdstuk van de Romeinen, wanneer hij zegt dat het geloof is door het horen, en het horen door het Woord van God; maar zegt hij, niet allen hebben geloofd en niet allen gehoorzamen; want Jesaja zegt: Wie heeft onze prediking geloofd? Aan wie is de arm des Heeren geopenbaard? Wanneer de heilige Paulus de reden wil aanvoeren waarom niet allen geloven, zegt hij uitdrukkelijk: De arm des Heeren is niet aan allen geopenbaard; dat wil zeggen dat God Zijn kracht niet jegens allen ontplooit. En is dat niet een heel duidelijke uitspraak? Wat zou men daar tegen kunnen inbrengen? Niet allen geloven. En de reden? Dat is dat God Zijn kracht niet jegens allen ontplooit.

En dit lezen wij zo dikwijls in de heilige Schrift, - zoals wanneer de heilige Lucas zegt, in het 18e hoofdstuk van de Handelingen, dat God het hart opent van die vrouw genaamd Lydia, purperverkoopster; dat God haar het hart opent, opdat zij opmerkzaam wordt op hetgeen de heilige Paulus zeide.

Dat is een bijzondere gave die aan die vrouw gegeven wordt, wanneer God tot haar spreekt in haar hart; ja, maar hebben wij niet een algemene leer over deze zaak, zoals de heilige Lucas geeft, wanneer hij zegt: Al diegenen die ter zaligheid verordend waren, hebben geloofd? Het Evangelie is naar zijn aard wel de kracht Gods om alle gelovenden te behouden. Maar door onze kwaadwilligheid kunnen wij niet anders dan het Evangelie verwerpen, als God ons niet verlicht, wanneer Hij ons roept. Gelijk hij zegt, dat allen geloofd hebben, te weten, die ter zaligheid verordend waren. (Hand. 13: 48).

Laten wij intussen begrijpen, dat wij ons niet van onze behoudenis kunnen verzekeren dan door het geloof. Want wanneer iemand zegt: En wat weet ik er van of ik behouden ben of veroordeeld? Dan toont hij daarmee dat hij nog nooit geweten heeft wat geloof is en de verzekerdheid die wij in God moeten hebben, door Jezus Christus. Wilt ge dus goed weten of ge uitverkoren zijt? Bezie uzelf in Jezus Christus. Want diegenen die, door geloof, waarlijk deel hebben aan Jezus Christus, kunnen zich er wel van verzekeren, dat zij behoren tot de eeuwige verkiezing van God, en dat zij tot Zijn kinderen behoren. Ieder dus die zich in Christus bevindt, en een lid is van Zijn lichaam door het geloof, die is verzekerd van zijn behoudenis, en wanneer wij het zouden willen weten, is het niet nodig dat wij naar boven stijgen om een onderzoek in te stellen naar hetgeen ons op dat uur verborgen moet zijn. Maar daar is God die Zich tot ons neerbuigt; Hij toont ons iets in Zijn Zoon; alsof Hij zeide: *Hier ben Ik; aanschouw Mij, en weet hoe Ik u aangenomen heb tot Mijn kinderen.*

Wanneer wij dus dit getuigenis van behoudenis aannemen dat ons gegeven wordt door het Evangelie, weten wij daaruit en zijn verzekerd dat God ons uitgekozen heeft. En dus is het niet nodig dat de gelovigen twifelen aan hun verkiezing, maar, dat zij dat voor geheel uitgemaakt houden, dat sedert zij tot het geloof geroepen zijn door de prediking van het Evangelie, zij deelgenoten zijn van die genade van onze Heere Jezus Christus, en van de belofte die Hij hun gedaan heeft in Zijn Naam. Want onze Heere Jezus Christus is het fundament van deze twee, - te weten van de beloften van heil en

van onze genadige verkiezing, die geschied is van de schepping der wereld af aan. En zo zien wij nu dat al de gedeelten die men zou kunnen aanvoeren, niet ter zake zijn aangehaald om de verkiezing van God teniet te doen, - dat dit onderricht vast en zeker moet blijven.

Wij zien ook dat wij in vrees en nederigheid moeten blijven, zonder ons in te beelden dat wij een onderzoek willen instellen naar hetgeen God verordend zou hebben vóór de schepping der wereld; maar dat wij alleen maar volgen hetgeen door de heilige Schriften gezegd wordt, en dat wij de weg houden die wij reeds gehouden hebben rakende de verkiezing van God. Intussen moeten wij in het algemeen ook weten, dat God door Zijn voorzien alle dingen zó bestuurt, dat Zijn wil is als de bron van alles.

Ziedaar hoe wij zeggen dat zij de noodzakelijkheid van alle dingen is. Niet dat wij daardoor God in onze ongerechtigheden zouden moeten verwickelen, en ook niet dat wij dat zouden kunnen doen; maar wij moeten deze leer hier vasthouden gelijk ze ons in de heilige Schrift getoond wordt, - te weten dat God zozeer over alle dingen beschikt, dat er van Zijn zijde niets kwaads gedaan wordt, want Hij is rechtvaardig; en wat de mensen betreft, dat zij alle goeds verderven en verkeren tot ongerechtigheid; dat het ook behoorlijk zal zijn dat de veroordeling van al het kwaad dat zij doen, op hun hoofden blijft neerkomen.

En hoe is dat? Maar, het is waar dat die stof hier een lange uiteenzetting zou vergen, voor die haar in den brede zou willen ontfouwen, maar wij zullen er slechts een enkel woord over zeggen.

God heeft Zijn wil voor alle rede, en die wil is zodanig verbonden met billijkheid en rechtschapenheid, dat Hij anders niet kan willen dan alle goed. Het is waar dat de mensen wel hun genoegens, hun begeerten zouden willen hebben; zij zouden hun willen wel kunnen onderwerpen aan hun slechte genegenheden en hun begeerten; op die manier is alles in hen verkeerdt en bedorven. En waarom? Omdat de mens uit zichzelf onderworpen is aan goddeloze fantasieën en aan buitensporigheid, zodat hij geen maathoudt, dat hij geheel onordelijk geworden is. Maar in God is geheel het tegenovergestelde. En waarom? Omdat de wil van God de regel van de regels is, de Wet van de wetten, de gerechtigheid van alle gerechtigheid, billijkheid van alle billijkheid, rechtschapenheid van alle rechtschapenheid. Kortom, dit is de bron van alle goed.

En hierin moeten wij wel de leer van de Papisten veroordelen; want hier hebt ge wat de papistische Theologen zeggen, dat God twee willen heeft, de éne geordend en de andere absoluut. Maar dat is een duivelse lastering. Want zij verzinnen een andere wil van God dan die welke door Hem geordend is; dat is zoveel alsof zij zeiden, dat Hij een buitensporige wil heeft, dat Hij het midden niet houdt, en geen maat, en geen rechtheid, noch billijkheid in alles wat Hij doet. En is dat niet te zeer lasteren, zoiets aan God toe te schrijven? Maar, daartegenover, zeggen wij dat die wil van God geordend is, dat het de bron is van alle billijkheid en gerechtigheid. Intussen, gelijk ik reeds gezegd heb, zal de wil van God ons niet zozeer bekend zijn, dat wij de reden zien waarom Hij dit of dat doet; maar zoveel is zeker, dat alles wat Hij doet een goed en recht doeleinde heeft.

Bijvoorbeeld: Daar zijn de oorlogen die plaats vinden in de wereld; dat gebeurt niet zonder er grote buitensporigheden begaan worden, en zelfs zulke verschrikkelijke dingen, dat ze ons de haren te berge doen rijzen. Het is zó, dat als er alleen maar een moord begaan wordt, dan is dat een verschrikkelijke zaak; maar in een oorlog zullen er honderdduizend begaan worden. Wanneer men het goed van iemand rooft, is dat

een heel grote wreedheid; er worden honderd duizend huizen geplunderd en verwoest in oorlogstijd.

Men zal men zeggen: Wat een grote heiligschennis! En in een oorlog zullen er oneindig veel lasteringen zijn; ja en zó verfoeilijk dat het vreselijk is er alleen maar aan te denken. Er zullen ook ontuchtigheden zijn, roof van meisjes en vrouwen, en andere verschrikkelijke dingen. Maar nu is het zó dat de oorlogen niet plaats vinden zonder de wil van God, en zonder Zijn beschikking. Dat is een zaak die zeker is, en de heilige Schrift is vol van die leer; want er,, wordt gezegd, dat God de lansen doet breken, het gevecht doet ophouden; ook dat Hij de legers verzamelt, dat Hij ze Zich laat gereed maken voor de, veldslag, dat de koningen en de vorsten zijn als Zijn soldaten, die Hij aan het werk stelt; dat Hij ze aanvoert, ja dat, Hij ze als bij de hand leidt; dat dit anders niet zijn dan Zijn schichten, Zijn pijlen, Zijn zwaarden en Zijn bijlen. Daar hebt ge wat de Schrift er ons van aangeeft.

En hoe doet God deze dingen? Is er ongerechtigheid bij Hem?

Het is wel zeker van niet. Maar Hij zendt Zijn gesels op de wereld, en door een rechtvaardig, oordeel; Hij, straft ons gelijk het Hem behaagt; en, hoewel wij de reden nog niet zien, moeten wij toch weten dat alles wat Hij doet rechtvaardig is. En daar hebt ge Job, die er,geen onderzoek naar, doet waarom God hem al zijn goed ontnomen had, zodat Hij er hem geheel van ontbloot had. Het is waar dat hij daarover veel redeneert, en zegt dat dit niet is om, zijn zonden. Maar niettemin is zoveel zeker, dat hij tot het besluit komt dat hem dat niet overkomen is zonder het voorzien van God; dat al het kwaad dat hij te verduren had, hoewel het hard viel om te dragen, niet nalaat verzacht te worden door het geduld dat hij daarbij, had. En inderdaad, mort hij tegen God? Neen, maar hij zegt: *De Heere had het mij gegeven, Hij heeft het mij ontnomen: Zijn Naam zij geprezen.*

En hij spreekt niet in geveinsdheid, maar in oprechtheid. Laten wij dus leren, dat wanneer God de dingen doet, ook al is er ons geen enkele reden duidelijk van, wij niettemin niet moeten ophouden Zijn beleid en Zijn oordeel te aanbidden, en te belijden dat Hij rechtvaardig en billijk is; en als, wij niettemin de ogen verblind hebben, en als dat licht ons onbegrijpelijk is, - toch zal God ons bekend maken wat ons nu onbekend is; ja wanneer Hij ons geheel met Zich verbonden zal hebben, gelijk dat het doel is waartoe Hij ons roept.

Ik weet wel dat ik wijdlopig geweest ben, hoewel ik mij beijverd heb tot de grootste kortheid die mij mogelijk was, zodat ik de rede afgebroken heb, om van het een tot het ander te komen zo kort als ik kon.

Maar de stof kon door mij niet in den brede uiteengezet worden, gelijk zij het wel verdiende, en gelijk het noodzakelijk en heel nuttig is dat zij in onze, harten wordt ingegrift.

Als ik vele dingen weggelaten heb die goed en nuttig zouden zijn te horen, - wat de bevestiging van dit onderwerp betreft, zal ik de broeders verzoeken aan wie God de genade geschonken heeft ervan te spreken, dat zij erover spreken, opdat wij des te meer bevestigd mogen worden in dat woord, dat wij van God ontvangen hebben.

NADAT DS. JEAN CALVIN VOORGESTELD HAD WAT HIERVOOR GEZEGD IS, HEBBEN DE ANDERE DIENAREN, IEDER OP ZIJN BEURT, ER AAN TOEGEVOEGD HETGEEN HIER VOLGT:

Allereerst **Ds. Abel Popin.**

De leer die wij gehoord hebben, en die voldoende uiteengezet is, behoeft niet herhaald te worden, en het is ook niet nodig er iets aan toe te voegen, en ook niet iets anders bij te voegen, dan alleen een volledig en volkomen geloof. Want vandaar komt het gebrek, dat wij niet vorderen in dit heilig Woord, gelijk het behoort; dat is dat wij geen geloof kunnen voegen bij hetgeen er ons van is aangetoond, hetgeen toch zeer noodzakelijk is. Dat is dan de noodzakelijke toevoeging aan het voorstel dat wij gehoord hebben, dat wij er het geloof bij toebrengen, hetgeen (gelijk ik gezegd heb) zó noodzakelijk is, dat wij het aan God moeten vragen, opdat Hij er ons meer én Meer in moge doen toenemen.

Intussen zien wij ook dat het niet zeer noodzakelijk is de gedeelten van de heilige Schrift aan te voeren, waarvan de voornaamste en de meest dringende en de meest nadrukkelijke aangehaald zijn, ja ook zeer goed uiteengezet. Maar ook zien wij dat de dingen die wij gemeenschappelijk en persoonlijk in gebruik hebben, ons daarvan een kennis en begrip aanbrengen, - zodat wij niet kunnen ontkennen dat deze belijdenis die wij doen van ons christen-zijn, in dit woord van het geloof zal zijn gelegen; zodat wanneer wij zullen spreken van het geloof, wij zullen zeggen dat het uit kracht van het geloof is dat wij christenen zijn. En, als het zó is, is het zeker dat het geloof ons een ware overtuiging aanbrengt, een vast verzekerd zijn van de goede wil van God jegens ons, die openbaar gemaakt is en zozeer onthuld in onze Heere Jezus Christus, dat zij door Zijn Heilige Geest in onze harten verzegeld is. En dat maakt dat wij de beloften van God ook ontvangen, die ook afhangen van Zijn goede wil.

Het is ons dus onmogelijk Jezus Christus te kunnen leren kennen zonder de goede wil van God jegens ons, waardoor Hij ons heeft gekozen en uitverkoren, - gelijk het gezegd en breedvoerig verklaard is. Daar is dus het woord geloof dat wij algemeen in gebruik hebben dat ons voldoende reden aanvoert dat het de verkiezing van God is waarvan alle goederen afhangen die wij hebben in onze Heere Jezus Christus; namelijk, die goede wil van God waardoor Hij ons uitkiest door ons te geven aan Jezus Christus, en Jezus Christus aan ons.

Insgelijks zien wij dat volgens dit geloof, wanneer wij daarvan belijdenis willen doen, wij de goede wil van God stellen. Gelijk wanneer wij Hem onze Vader noemen die in de hemelen is, wij daarmede betuigen, dat Hij ons Zijn goede wil zodanig heeft doen kennen, dat wij vast geloven dat Hij onze Vader is; dat Hij Zich zodanig jegens ons wil betonen, dat wij niet meer onkundig zijn van die grote wijsheid die Hij wil dat ons onthuld is in onze Heere Jezus Christus, te weten, dat Hij ons uitverkoren en gekozen heeft vóórdat wij kennis van Hem hadden, ja vóórdat de wereld geschapen werd, - gelijk het zeer goed uiteengezet is.

En eveneens zien wij dat wanneer wij dat betuigd hebben, wij vragen dat Zijn Naam geheiligd moge worden. En het is zeker dat wij daarin de wil van God goedkeuren, als rechtvaardig, goed en recht, gelijk zij in waarheid is, - door te verklaren dat Hij niet alleen verheerlijkt moet worden, maar dat Hij in al Zijn handelingen als rechtvaardig erkend en verstaan moet worden, om Hem er de lof van toe te brengen die Hem toekomt. Anders zouden wij die goede wil van God niet kunnen overdenken, - Zijn goedheid en barmhartigheid, waarvan Hij jegens de Zijnen gebruik heeft gemaakt. Voorts moeten wij de goedheid van God erkennen, daarin dat Hij onze Vader

genoemd wil worden, dat wij Hem ook zouden leren kennen als almachtig. Want dit zijn twee onafscheidelijke zaken, de macht en de goedheid van God. En dit is het eerste artikel van ons geloof, en dat wij moeten geloven, dat wij belijden dat God zó onze Vader is, dat wij meteen verzekerd zijn van Zijn almacht; en daarin hebben wij stof om ons ten zeerste te vertroosten en om ons te vernederen. Want wanneer wij allen in het algemeen beschouwd zullen hebben, zullen wij bevonden hebben dat wij van eenzelfde gesteldheid zijn. Het is dus nodig dat de kinderen van God stilstaan bij Zijn goedheid, die Hij hun doet gevoelen, en dat zij er Hem dank voor toebrengen, wanneer zij bemerken dat het Zijn wil is, dat zij afgescheiden worden van de ongelovigen; niet dat zij het waardig zijn of geweest zouden zijn, maar aangezien Hij hen uitgekozen heeft door Zijn loutere goedheid.

En ook hebben zij stof om zich te vernederen, wanneer zij die macht en goedheid van God verstaan, die Hij alleen jegens hen ontplooit tot hun heil. En dat zijn dus de dingen die wij in gewoon gebruik hebben, die ons moeten dienen om deze leer te gaan overwegen, om goed te keuren en voor zeker te houden wat gezegd is.

Er blijft anders niet over dan aan deze leer een Amen toe te voegen, en te zeggen: Zó is mijn geloof, aldus wil ik geloven; ik wil daar, geheel bij blijven, zonder er ooit hoe weinig ook aan te veranderen of van af te wijken. En laten wij dus aan onze goede God vragen dat het Hem moge behagen ons zó te leiden door Zijn Heilige Geest, dat wij onze oren gesloten houden voor al die lasteraars en goddelozen die ons willen afbrengen van de eenvoudigheid van Zijn Woord; maar laten wij het volgen in zulk een vrees en' gehoorzaamheid, dat wij allen tezamen dat Amen in waarheid kunnen zeggen: Zó geloven wij het, en daarin willen wij sterven en leven.

Ds. Jacques Bernard.

Ik stem in met hetgeen gezegd is, en bevestig dat dit het zuivere en eenvoudige Woord van God is, en waarop wij ons geloof moeten gronden. Ik zal er nog bijvoegen, dat ik er mij niet voor schaam zó tot allen te spreken. Namelijk dat ik de Heere loof dat het Hem behaagd heeft ons in deze stad de gunst te bewijzen, ons zulke kundige en welsprekende mensen te geven als zij die reeds gesproken hebben, om die leer te handhaven en hen in verwarring te brengen die het tegenspreken; gelijk de heilige Paulus, een uitverkoren vat, zich niet geschaamd heeft haar te prediken aan de Romeinen en aan de Efeziërs, gelijk wij gehoord hebben uit de hoofdstukken die reeds zijn aangehaald.

Hetgeen ik met name zeg, omdat er velen zijn die zeggen, dat enen zulke redevowering niet moet houden voor het volk. Alsof het zonde zou zijn de waarheid staande te houden. En wanneer wij zeggen wat de Heere beveelt, wat wil men ons dan vragen? Wij horen wat Biléam tot Balak van de Midianieten zeide, in het tweeëntwintigste hoofdstuk van Numeri: Ik zal alleen maar zeggen wat God in mijn mond gelegd heeft. Hij zegt ook in het drieëntwintigste van ditzelfde boek Numeri: *Heb ik u niet gezegd dat ik doen zal alles wat de Heere mij bevolen heeft?*

De Heere heeft in onze mond gelegd, dat wij verkondigen dat sommigen zijn uitgekozen om eeuwig te leven, en dat anderen in het verderf gelaten worden. En wat is dat anders dan dat sommigen zijn uitgekozen om gered te worden, en de anderen bestemd tot het eeuwige vuur? Wij moeten dus spreken, daar de Heere zulke woorden in onze mond gelegd heeft. En daarover vraag ik mijnbroeders ervan te zeggen wat de Heere er hun van gegeven zal hebben, opdat het aan allen bekend zal zijn, dat wij niet van die honden zijn (van wie er gesproken wordt bij de profeet Jesaja), die niet blaffen

kunnen, maar dat wij waarlijk bedienaren zijn van het Evangelie van onze Heere, om die leer (zoveel het aan ons ligt) staande te houden, waar ik mee instem (gelijk ik gezegd heb) en die ik goedkeur gelijk het ook de waarheid is van God die onfeilbaar is en die niet liegen kan.

Daarom vraag ik allen die van God zijn, dat zij haar aannemen met zulk een vrees en eerbied als het betaamt, wetende dat als zij er geheel en al van overtuigd en vastbesloten zijn, zij deel hebben aan het eeuwige leven. Aan de andere zijde zij die haar verwerpen en die zich aan haar niet willen onderwerpen, moeten weten dat zij niet tot dit leven geroepen zijn, maar dat zij bestemd zijn tot eeuwig verderf.

Ds. Nicolas des Galars.

Mijn broeders, wij moeten weten hoe noodzakelijk het is voor ieder van ons, beslist te zijn in deze leer. Want het is onmogelijk dat wij ooit vrede en rust in ons geweten kunnen hebben, tenzij wij zulk een grondslag in ons hebben, namelijk, dat wij weten dat God ons uitgekozen heeft. Maar intussen is het nodig dat dit alles gefundeerd is in God; want als wij er een enkele druppel van aan onszelf willen toekennen, zal er niets vast en zeker zijn. Wij moeten dus erkennen, dat wanneer wij geroepen zijn,- wij reeds uitgekozen zijn, en dat dit afhangt van die vaderlijke goedheid van onze God, en van Zijn uitverkiezing die Hij van oudsher gedaan heeft. Wanneer wij deze grondslag niet hebben, zullen wij heel de Schrift doorlopen zonder er onderricht uit te ontvangen dat tot ons heil strekt. Laten wij er acht op geven hoe de heilige Paulus te werk gaat om diegenen te verzekeren aan wie hij schrijft. Hij toont aan dat die heiliging hieruit voortkomt dat Hij hen heeft uitgekozen. En de heilige Paulus spreekt ten volle van dat uitkiezen, zodat wanneer wij daartoe behoren, wij zien dat het een onveranderlijk besluit van God is.

Anderszins, wanneer wij die zekerheid niet hebben, zal satan ons spoedig geplunderd hebben, om de voornaamste fundamenten van ons geloof onderst boven te keren, en ons zozeer in zijn dwalingen te verstrikken, dat het heel moeilijk zou zijn ons er aan te onttrekken. Verder, wanneer wij niet kunnen begrijpen wat ons verstand te boven gaat, - laten wij niet zó vermetel zijn dat wij God aan ons willen onderwerpen, alsof Hij gehouden was ons te openbaren wat Hij wil dat voor ons verborgen is. Maar integendeel, laten wij ons geheel aan Hem onderwerpen, gelijk redelijk is, - en laten wij zonder verder te gaan dan Hij ons verklaart in Zijn Woord, met David zeggen: Heere, ik zal van oordeel en barmhartigheid zingen.

En het is niet zonder reden dat hij deze twee woorden verbindt; want het is zeker dat zij die de barmhartigheid van God hebben leren erkennen in hun uitkiezing, Zijn rechtvaardig oordeel zullen erkennen in de verwerping van de goddelozen. En dat dient om ons te vernederen. Zodat wanneer wij de barmhartigheid van God zien, waarvan Hij jegens ons gebruik gemaakt heeft, - als wij daarna verstaan hoedanig Zijn oordeel is, wij dan onszelf wantrouwen, om ons vertrouwen geheel en al te stellen op Zijn goedheid. Wanneer deze twee zaken door ons gekend worden om er geheel van verzekerd te zijn, dan zullen wij in ware gehoorzaamheid aan onze God onderworpen zijn.

Ds. Philippe de Ecclesia.

Wat dat uitkiezen van God aangaat, - er is niemand die er enigerwijze over kan oordelen, behalve hetgeen er ons van geopenbaard is door Zijn Woord, dat zeker is. En wij hebben verschillende gedeelten in de Schrift die er ons getuigenis van geven; en laten wij onder andere uitspraken die de herinnering waard zijn, die nemen die het

zekerst is, uit het eerste hoofdstuk van de Efeziërs, waar melding gemaakt wordt van de oorzaak van onze verkiezing, wanneer er gezegd wordt dat zó het welbehagen van de wil van God geweest is. Daar hebt ge de oorzaak hiervan; en dat moet ons voldoende zijn, aangezien de heilige Paulus geen andere oorzaak aanvoert dan die goede wil van God; en daardoor wil hij alle verdienste en alle waardigheid uitsluiten, en wil hij aantonen dat dit uitkiezen van God om niet is en gegrond op Zijn loutere goedheid. Maar intussen moeten wij dit welbehagen van God (gelijk het gezegd is) niet zó beschouwen dat wij het afscheiden van hetgeen er volgt bij de heilige Paulus, wanneer hij er bijvoegt: in Jezus Christus. Want God heeft ons niet uitgekozen alleen maar op zichzelf, maar Hij heeft ons liefgehad in Jezus Christus, en neemt ons aan in Jezus Christus. En gelijk het gezegd is, Jezus Christus is de spiegel en het voorbeeld waarin wij de oorzaak van onze verkiezing kunnen aanschouwen; want wij kunnen niet kennen of weten of wij door God zijn uitgekozen of niet, tenzij Jezus Christus, die afgedaald is van God Zijn Vader, het ons openbaart. En vervolgens voegt de heilige Paulus er de doelloorzaak van de verkiezing bij, wanneer hij zegt: opdat wij heilig en vlekkeloos zouden worden voor Zijn aangezicht. Wij zijn dus uitgekozen volgens het welbehagen van de wil van God, in Jezus Christus; en hij zegt met name: in Jezus Christus; want wanneer wij de verkiezing buiten Jezus Christus zouden willen zoeken, zouden wij er niets

Ds. Philippe de Ecclesia.

van vinden; en degenen die niet in Hem zijn, zijn verworpen.

Maar intussen zijn er sommigen die zeggen: Hoe zullen wij weten of wij uitgekozen zijn? Het is waar dat ik wel belijd, dat het het welbehagen van God is, wanneer ik uitgekozen ben in Jezus Christus, zonder enige verdiensten. Maar hoe kan ik weten dat ik behoor bij het getal van de uitverkorenen van God? Ik ben geen geleerde; ja en ook zou ik niet kunnen treden in die raad van God die mij verborgen is. Hoe heeft God mij dan bekend gemaakt dat ik een van Zijn uitverkorenen ben? Maar het is zeker dat wij niet van te voren kunnen weten dat wij tot de uitverkorenen van God behoren (a priori, zoals men het noemt); dat wil zeggen dat wij in Zijn raad zijn binnengetreden om het te weten; maar achteraf (a posteriori) kunnen wij het verstaan, wanneer Hij het ons bekend maakt, en Hij het ons openbaart door Jezus Christus. Gelijk wanneer wij vuur zien, wij niet kunnen weten hoe het warmte in zichzelf heeft; maar zoveel is zeker dat wij wel zullen oordelen dat het warm is. Zo ook wanneer wij tot Jezus Christus komen, is ons dat een zeker teken dat wij uitgekozen zijn, wanneer wij verstaan, door het geloof, dat Hij ons aangenomen heeft onder Zijn bescherming en Zijn hoede.

Wat het tweede lid van de voorbeschikking aangaat, hetgeen de verwerping is, - het is zeker dat als wij die tegenstelling willen maken van uitkiezen en verwerpen, wanneer er gezegd wordt dat God ons gekozen heeft door Zijn wil, en door het welbehagen van Zijn goede wil, en dat in Jezus Christus, - opdat, zeg ik, de tegenstelling goed zij, het diensvolgens nodig zal zijn in te voeren dat Hij er ook verworpen heeft buiten Jezus Christus. Het is waar dat sommigen gewild hebben (zoals de oude doctoren), wanneer zij gesproken hebben van verwerpen, - dat verwerpen van hen die goddeloos zijn, niets anders is dan hen te laten in hun verdorven natuur; maar alles komt op hetzelfde neer. Want wanneer God Zich niet bemoeit met de mensen, en dat zij in hun verdorven natuur blijven, dan zijn zij door Hem verworpen. Niet dat men daardoor kan invoeren dat God Bewerker is van zonde. Hij is de regel van alle gerechtigheid en rechtheid; de zaak op zichzelf blijft altijd goed, rechtvaardig en recht; maar dat Hij erover beschikt, gelijk het Hem goeddunkt, is aangezien Hij heer en meester is over

alle dingen, en dat het ons niet betaamt er iets te vinden om aanmerking te maken. En dus is hetgeen aangehaald is van het uitkiezen en van het verwerpen, een onderricht dat zeer waar is, en waaraan men zich moet houden en er geheel bij blijven.

Ds. Francois Bourgoing.

Men zou wel tevreden kunnen zijn met hetgeen tot nu toe gezegd is. Toch zal ik om van mijn zijde te tonen dat ik de leer goedkeur die verkondigd is; een woord zeggen. Omdat het Warhoofd die de Kerk van God in verwarring brengt, voornamelijk hierop aandringt, dat onze verkiezing afhangt van ons geloof, en hij hier de orde omkeert die door God gesteld is in Zijn heilige Schrift, moeten wij verstaan dat God ons getuigenis geeft dat wij verzekerd zijn van onze verkiezing, door het geloof dat ons gegeven is. Het is dus nodig, dat de verkiezing aan het geloof voorafgaat, en dat het geloof daarna komt. En het tegenovergestelde invoeren en beweren, is de geesten van de mensen verwikkelen in dwalingen waaraan zij zich niet gemakkelijk zullen kunnen onttrekken.

Daar het zó is, welke reden is er te zeggen dat wij een vrije wilsbeslissing hebben, waardoor wij vrijheid hebben te verwerpen wat God ons geven wil, namelijk, het geloof, - dan wel het aan te riemen als het ons goeddunkt? Als dat zó was, waar zou dan de zekerheid zijn en de vastigheid van ons behoud? Ik zal een gedeelte van Jesaja aanhalen om deze leer te bevestigen, namelijk dat wij geheel afhankelijk zijn van het uitkiezen van God, en dat het noodzakelijk moet zijn dat die genadige goedheid van God voorafgaat voordat wij zouden kunnen geloven; en het geloof richt zich op Jezus Christus, als op zijn ware doeleinde; en wij zullen nooit toegang noch ingang hebben tot onze God, tenzij Zijn Zoon er ons brengt en er ons heenleidt; nu moeten wij allereerst weten hoe wij komen tot Jezus Christus.

Ziehier wat de Profeet Jesaja zegt: *Hier ben ik en de kinderen die Gij mij gegeven hebt.* Welke plaats toegepast wordt door de Apostel (aan de Hebreëen, twaalfde hoofdstuk) op onze Heere Jezus Christus, die soortgelijke woorden spreekt. Dat wordt uitdrukkelijk van Jezus Christus gezegd: Hij stelt Zich voor God Zijn Vader, niet alleen als het Hoofd van de leraren en de bedienaren van het Woord van God, maar ook als de enige Leraar, door wiens mond al de oude leraren spreken. Hij stelt Zijn uitverkorenen vóór, degenen die Hem gegeven zijn.

Het is waar dat wij niet naar God kunnen gaan, wij kunnen daar in het geheel niet naderen, tenzij Jezus Christus ons er met de hand heenleidt. Zo is het nodig dat wij weten dat God aan de Zoon geeft wat hij Hem aanbrengt, en dat het nodig is dat Hij Hem Zijn uitverkorenen gegeven heeft, vóórdat Hij ze Hem voorstelt.

Daardoor weten wij dus dat wanneer wij het geloof, in God hebben door Jezus Christus, dat komt doordat het Hem behaagd heeft ons uit te kiezen, ja volgens Zijn raadslag, die ons onbegrijpelijk is, waarin wij ons niet aanmatigen moeten binnen te treden; wij moeten ons alleen maar tevreden houden met dat geloof dat Hij ons gegeven heeft, waardoor Hij ons een zéker getuigenis geeft dat wij tot Zijn uitgekozenen behoren. Maar wij moeten er altijd op letten, dat de Vader aan de Zoon diegenen geeft die Hij heeft uitgekozen, en die Hij niet verloren wil laten gaan.

En dat wordt bevestigd door het gedeelte dat aangehaald is uit het zesde hoofdstuk van de heilige Johannes, waar gezegd wordt: *Alles wat Mijn Vader Mij gegeven heeft, zal tot Mij komen.* En wij moeten ervan uitgaan dat ieder die tot Jezus Christus komt Hem gegeven is door Zijn Vader. Ook moet men niet zeggen dat de mensen die vrijheid hebben naar hun goeddunken het geloof aan te nemen of te verwerpen; anders zou

men moeten zeggen dat de uitverkorenen niet door God tot de zaligheid gebracht zouden zijn. Maar integendeel, wij moeten erkennen dat God de Zijnen heeft, die Hij gekozen heeft van oudsher, en die Hij hand in hand overgeeft aan onze Heere Jezus Christus; alsof Hij tot Hem zeide: *Zie, Ik geef u de Mijnen, en wil dat Gij de beschermer zijt van Mijn uitverkorenen.* Zó moeten wij weten dat wij op zulk een wijze in de hand van onze Heere Jezus Christus zijn dat wij aan Hem gegeven zijn door God Zijn Vader, ter oorzaak daarvan dat Hij ons had uitgekozen door Zijn genadige goedheid.

Want als het anders was, als dat in onze vrijheid stond het geloof aan te nemen of te verwerpen, wanneer het ons aangeboden wordt; het aan te nemen door onze eigen kracht, - wat zou dat zijn? Waar zou het fundament zijn van die zekerheid van de eeuwige zaligheid die wij moeten hebben? Waarop zou ons behoud gegrond zijn? Op de ongestadige wil van de mensen'. En welke zekerheid zou er zijn, als de mens dat moest uitkiezen naar zijn inbeelding, om te zeggen: Ik wil geloven: En terstond daarna zou hij alles in de steek kunnen laten. Wel, laten wij het geval nemen dat een mens een goede genegenheid heeft om te geloven, onstandvastig en veranderlijk als hij is, en dat hij van voornemen veranderen zou, - dan zou hij ervan afgebracht zijn, zodra hem enige inbeelding in de geest kwam. En het zou niet anders kunnen gaan, ik zeg zelfs bij de meest standvastigen en de sterksten ter wereld, - ja als ons geloof gegrond was op onze eigene kracht, zoals die ongelukkigen het beweren.

Maar wanneer wij nu weten dat wij door de hand van de Vader aan Zijn Zoon gegeven zijn, en dat Hij ons onder Zijn hoede neemt, bij wijze van die begiftiging, - zien wij waarop ons geloof gegrond moet zijn, waarop het zijn fundament gekregen heeft, namelijk op de goedheid en de barmhartigheid van God, verzekerd zijnde dat hetgeen de Zoon eenmaal in bescherming genomen heeft van de Vader, nooit verloren zal gaan; dat wanneer wij onder de bescherming en de hoede staan van onze Heere Jezus Christus, wij buiten alle gevaar zullen zijn; voor het minst zullen wij niet teleurgesteld worden wat het heil betreft dat Hij ons verworven heeft, en in de bezitting waarvan wij reeds treden, door het geloof dat wij in Hem hebben. Ziedaar in het kort hetgeen ik wilde toevoegen aan hetgeen de broeders gezegd hebben, om de leer te bevestigen die voorgesteld is.

Voorts, ik vraag van mijn zijde in de Naam van God, dat wij ons niet laten verblinden door de grootheid van de mensen, zodat het schijnt dat zij de eenvoudigen tot de hemel moeten optrekken door hun hoogheid en uitnemendheid; want het is zó dat zij zich inspannen de waarheid Gods te verderven. Voorts, wanneer wij hier hun schone redevoeringen zien, dat zij grote en prachtige woorden hebben om de oren van de onkundigen te vullen, laten wij ons daardoor niet laten vervoeren; maar laten wij wandelen in de vrees en de waarheid van God. Het is waar dat zij eenvoudig is, maar zij heeft meer majesteit dan al de praal en de uitnemendheid van die goed geslepen tongen die zich in ijdele woorden begeven, en die denken de waarheid Gods te weerstaan, waaraan wij altijd moeten vasthouden, zonder er ooit van afgewend te worden, op welke wijze dan ook, of om welke zaak ook die ons zou kunnen overkomen.

Ds. Lous Treppereau.

Deze heilige leer is zo volledig en zó volkomen, dat het niet nodig is dat men er iets aan toevoegt. Maar het voornaamste is dat wij er ons voordeel mee doen, dat zij ons dient als wapening tegen alle lasteraars die ons zouden willen afwenden van de ware leer van ons heil, en van de weg daarvan. En om kort samen te vatten wat wij

ervan moeten kennen, laten wij weten dat wanneer er gesproken wordt van de verkiezing en van de verwerping, dat de verkiezing geschiedt door genade, en de verwerping geschiedt door een rechtvaardig oordeel van God. Want men moet niet zeggen dat God de oorzaak is van de veroordeling van de goddelozen, maar het is de misdaad die er in hén is. En zelfs, gelijk het gezegd is, ook al werden wij allen teniet gedaan en te gronde gericht, en had God nooit medelijden met ons, dan zou dat een rechtvaardig oordeel zijn, en daarin zou anders geen aanleiding zijn dan om Hem eer te geven, belijdende dat Hij een rechtvaardig Rechter is, daar Hij de goddelozen straft om hun misdrijven en om hun ongerechtigheden.

En wat betreft hetgeen sommigen zeggen, dat God de personen aanneemt, wanneer Hij de een veroordeelt en de ander redt, - dat is een middel dat de duivel zoekt, waardoor hij anders niet bedoelt dan de zekerheid te verduisteren en omver te werpen die wij hebben van ons behoud. Maar ook wanneer er sprake van is aan te tonen hoe God rechtvaardig is in al hetgeen Hij doet, - als er een vergelijking was die waard was naar voren gebracht te worden, om ons te verstaan te geven dat de verheerlijking die God toekomt verbonden moet zijn met Zijn oordelen, zou er geen geschikter zijn, dan die welke wij hebben in de rechtspraak van de mensen. Laten wij er acht op geven, mijn broeders; daar is een rechter die een mens rechtvaardig ter dood veroordeelt, en hem veroordeelt door de een of andere doodstraf te sterven, - zou men dan namelijk komen morren tegen zulk een oordeel? Neen, maar integendeel, men zou zulk een rechtspraak prijzen.

O, God zij geloofd, zal men zeggen. En waarom prijzen wij God niet wanneer Hij de goddelozen verwerpt? En toch moet men niet zeggen dat God de oorzaak is van hun veroordeling; maar gelijk ik gezegd heb, het is hun misdaad, die in hen is.

Kortom, het uitkiezen van God is om niet gedaan, en de verwerping van de goddelozen is rechtvaardig gedaan. En intussen moet men niet onderzoeken waarom God dit doet; maar laten wij acht geven in alle nederigheid en bescheidenheid te wandelen, overwegende wat wij van God ontvangen hebben, om er Hem lof voor toe te brengen; vooral wanneer Hij ons getuigenis geeft van onze verkiezing, en Hij ons deelgenoten maakt van Zijn genade, die Hij ons rijkelijk heeft toegedeeld door Jezus Christus. En wanneer wij het eenmaal gesmaakt hebben, - laten wij Zijn leer volgen, want zij is ons door Hem verkondigd, en laten wij hierin volharden tot aan het einde, niettegenstaande al de verhinderingen die zouden kunnen komen om er ons van af te wenden. Gelijk ik aan deze goede God vraag dat Hij ons de genade bewijst er in te leven en er in te sterven.

Ds. Remond Chauvet.

Mijn broeders, ik breng God dank toe voor de grote schatten die Hij ons ontplooit in deze leer vol van vertroosting. Het is waar dat hoewel deze leer zó is als ik daareven zeide, rijk en vol van vertroosting, toch is het zo, dat het niet zonder gevaar en moeilijkheid is (wanneer men er over gaat redeneren). Maar men zou het meer ook niet kunnen oversteken, of de zee opgaan om een goede handel te drijven, zonder grote moeilijkheid en zonder dat er veel gevaar aan verbonden was. Wie over zee zou willen gaan, of het meer over, zonder schip en zonder geleide, zou zich in maalstromen begeven, hij zou zich er in kunnen storten en te gronde gaan. Maar hij er in gaat met een vaartuig, en met een goed geleide, zal dat een vreugdevolle vaart zijn, en genotvol, ja en een die hem groot voordeel zal aanbrengen. Evenzo, wanneer wij willen handelen over de voorbeschikking van God, en dat Hij de Zijnen heeft uitgekozen, en dat Hij de goddelozen en ongerechten heeft verworpen, - moeten wij daar binnengaan met de scheepvaart die voorgesteld is door de voorstellende broeder,

en door hen die de leer bevestigd hebben, - namelijk dat wij in het algemeen weten dat wij allen verloren en veroordeeld zijn. Maar wanneer wij zien dat God ons de genade bewezen heeft ons te verlichten en ons te roepen tot de kennis van Zijn waarheid, waardoor wij zouden weten en zeker en verzekerd zijn dat wij Zijn kinderen zijn, aangezien Hij ons voorbeschikt heeft vóór de schepping der wereld, - dan hebben wij de stof en de gelegenheid om God te verheerlijken, en Hem te bewonderen dat Hij zei 'Zijn genade en Zijn barmhartigheid ontplooit over ons die zulke arme en zulke ellendige schepselen zijn.

Wanneer wij bovendien zien dat God sommigen verwerpt, hebben wij aanleiding en stof om Zijn oordeel te kennen, dat Hij niets doet zonder rechtvaardige reden, hoewel die ons verborgen is. Laten wij bovendien komen waar de heilige Paulus ons brengt, namelijk bij die bewondering van de onbegrijpelijke geheimen en oordelen van God, om met hem te zeggen: *O hoogte, o diepte en rijkdom van het geduld van God! Hoe onbegrijpelijk zijn Uw oordelen* (Rom. 11: 33).

Ik wil er een woord aan toevoegen, omdat er tegenwoordig honden zijn die blaffen en hier en daar rondlopen, zoekend of zij iets zouden kunnen vinden om te bijten, en zeggen: O, men moet de mensen niet geloven, maar God.

En ongelukkige, wie zegt het tegendeel? Maar wanneer de mensen zullen spreken in de Naam en met het gezag van God, en men zal aannemen alles wat zij in diens Naam naar voren brengen, zal dat zijn de mensen geloven? Maar men moet er zich niet over verbazen als zulke honden niet ophouden te blaffen tegen de leer van God, omdat zij bezeten zijn van de duivel die hen leidt en regeert. (2 Tim. 2:26). Wij weten dat satan van oudsher de leer der zaligheid vreselijk en verschrikkelijk gevonden heeft, - daarom moeten zij die tegenspreken zoveel als hun mogelijk is; gelijk wij zien dat zij anders niet pogen dan die heilige leer te verduisteren en omver te werpen, en het Evangelie van onze Heere Jezus Christus te begraven.

Daarom, mijn broeders, in Naam van God, vermaan ik u allen, deze leer vast te houden die ons voorgesteld is door de mond van mensen, ja van hen die spreken in Naam van God. En hierin geloof ik, en hierin wil ik leven, volharden en sterven, door de genade van God.

Ds. Matthieu Malesian.

Wij zouden veel kunnen disputeren en spreken over deze leer, maar dat zal niets zijn, tenzij wij twee punten beslist hebben. Het eerste is, dat dit zeker is in onze harten dat wij verloren zijn voor God, dat wij te gronde gericht zijn in onze natuur, en de eeuwige dood waardig; gelijk de heilige Paulus zegt in het tweede hoofdstuk van de Efeziërs, *dat wij allen kinderen des toorns zijn en des doods voor onze God* (Ef. 2: 3). Het andere is, dat het nodig is voor ieder christen te verstaan waarin zijn heil gelegen is; te weten op welke wijze hij Gode aangenaam zou kunnen zijn, en op welke wijze hij zou kunnen komen tot het eeuwige leven. Maar het fundament van ons heil is gelegen en bestaat in de genadige goedheid van onze God. Het middel waardoor wij kunnen komen tot het eeuwige leven, ligt enkel in die voldoening die onze Heere Jezus Christus voor ons heeft gedaan.

Bovendien moeten wij ons herinneren hoe het gedeelte van de Efeziërs aangehaald is, dat gelijk God ons uitgekozen heeft door Zijn loutere genade, opdat wij heilig zouden worden, Hij ons zó ook uitgekozen heeft opdat wij zouden zijn tot Zijn lof.

Want er zijn twee doelen (gelijk de heilige Paulus ze stelt) daarbij dat God ons uitgekozen heeft. Gelijk wanneer iemand een huis bouwt, als men hem vraagt waarom hij het doet, zal hij antwoorden: Opdat dit een huis zou zijn. Maar is dat het laatste

doel? Neen; maar dat is dat dit huis bij hem in gebruik zal zijn, dat hij ervan geniet, en dat hij erin woont. Ook wij zijn uitgekozen door God, opdat wij heilig en zonder smet zijnde voor Zijn aangezicht, tot Zijn lof zouden zijn. En wij kunnen niet zijn tot lof en tot eer van God, als wij Hem niet alle gezag en verhevenheid boven ons toekennen, en dat wij erkennen dat Hij van al Zijn schepselen gebruik maakt, gelijk het Hem goeddunkt. Ja en Hij houdt niet op rechtvaardig te blijven en alle dingen te doen in billijkheid en rechtheid. En de leer die wij gehoord hebben is goed en heilig en zeer waar. En sedert ik ervan gehoord heb, zijn er tien jaren verlopen, - waarin ik de Heere bid dat Hij mij doe volharden tot aan het einde, bevestigend en goedkeurend al wat mijn broeders hebben gezegd.

Ds. Michel Cop.

Mijn broeders en zusters! De leer die gij gehoord hebt is een onfeilbare leer, waaraan alle christenen zich moeten houden en daarbij volharden. En ook ik voor mij, wil door de genade van God erin leven, volharden en sterven. En hoewel deze leer reeds voldoende behandeld is, zal ik er toch ter bevestiging een klein woordje aan toevoegen. Dat is dat als wij de verwerping van de goddelozen ontkennen, en wij de verkiezing van de kinderen van God niet goedkeuren, het noodzakelijk is dat wij het Evangelie van God bespotten, en voornamelijk het woord waarvan onze Heere Jezus Christus melding maakt (in het twintigste hoofdstuk van Mattheüs), waar gezegd wordt: De Koning gezeten op Zijn troon zal tot de schapen zeggen die aan Zijn rechterhand zullen zijn: *Komt, gij gezegenden van mijn Vader, ontvangt het Koninkrijk dat u bereid is vóór de grondlegging der wereld.*

En daartegenover: *Ga weg van Mij, gij allen die ongerechtigheid doet; ga naar het onuitblusselijk vuur dat de duivel en zijn engelen bereid is.*

Dit oordeel hier moet dus geen werkelijkheid zijn tenzij er een eeuwige verwerping is; gelijk er ook eeuwige verkiezing is. Dit oordeel kan niet gehouden worden. Maar er is geen verandering bij God, Hij verandert nooit van voornemen; Zijn oordelen, Zijn gedachten, Zijn overwegingen zijn eeuwig. En daarom als er (gelijk de waarheid is) veroordeelden zijn, dan moeten zij veroordeeld zijn door het eeuwig oordeel van God, door Zijn besluit, uitgevaardigd en verordend voor de grondlegging der wereld. En ook wanneer er geredden zijn, uitgekozenen en voorbeschikten, dan zijn zij het vóór de grondlegging der wereld.

Wat betreft de algemene voorstelling die is, dat God wil dat alle mensen tot de kennis der waarheid komen en behouden worden, - de vijanden van de waarheid nemen geen enkele uitzondering daarop. Maar, wanneer wij het in zijn algemeenheid nemen, zal er uit volgen dat er geen veroordeelden zijn; want, gelijk de profeet Jesaja zegt in het zes en veertigste hoofdstuk: *Mijn raad zal bestaan, en heel Mijn wil zal uitgevoerd worden.* Maar, als het zó is, als men het wil nemen, namelijk dat God wil dat alle mensen gered worden, volgt daaruit dat er geep veroordeelden zullen zijn, en bijgevolg dat het een dwaasheid is het evangelie te geloven.

Daarom, mijn broeders en zusters, laten wij op onze hoede zijn, dat de lieden die goed kunnen praten ons niet misleiden met hun woorden die niet alleen ijdel zijn, maar ook lasterlijk en zeer gevaarlijk. Laten wij ons houden aan de zuivere waarheid van God, en laten wij erkennen dat er een raadslag is die niet veranderlijk is, en dat hetgeen Hij bepaald heeft van alle eeuwigheid vervuld zal worden, en dat er geen fout in zal zijn.

Ds. Jean Perery.

Mijn broeders en zusters, wij hebben hier dingen gehoord die wij zozeer moeten overdenken, dat iedere verzoeking die ons daartegen kan overkomen weerstaan wordt; hetgeen ons gemakkelijk zal zijn te doen wanneer wij overtuigd en verzekerd zijn van hetgeen gezegd is. Niettemin, evenals de het laatst sprekende broeder gezegd heeft dat wij op onze hoede moeten zijn, uit vrees dat satan, door de goddelozen die zijn helpers zijn, komt om dit fundament omver te stoten waarop wij ons geloof moeten gronden, - zo moeten wij ook in gedachten houden wat de heilige Paulus zegt, wanneer hij de gelovigen aanspoort, welke weg zij moeten houden, wanneer er sprake van is dat er een valse leer naar voren wordt gebracht om zich tegen God te verheffen, - dat wij zulk een leer niet alleen verfoeilijk moeten achten, maar ook al diegenen die haar brengen, en dat men ze moet houden voor van God vervloekten. Het verwondert mij, wanneer mensen die zich wijzen willen noemen, op het gezicht alleen van iemand die aan komt vliegen, zich laten overmeesteren als een lichtekooi, en zich zó laten misbruiken.

Want deze misbruikers beloven dingen die zij niet hebben; zij beloven de geesten van de mensen tevreden te stellen, en zelf zijn zij zó opgewonden en vervoerd in hun geest, dat zij niet weten waar zij zijn; zij beloven de mens te tonen, wat allen tezamen niet zouden kunnen begrijpen. En daarentegen weten wij dat er gezegd is, dat wanneer de mens de redenen zou willen weten van de dingen die God doet onder de zon, hij ze niet zal vinden. Hoe verbeelden wij ons dan de raad van God binnen te gaan, om vandaar te nemen wat Hij wil dat ons nu verborgen is?

En zó zien wij dat deze honden die zo komen blaffen tegen deze leer anders niet zoeken dan alles ten verderve te brengen. Het is waar dat zij fraaie belijdenissen afleggen; maar laten wij op onze hoede zijn voor zulke bedriegers; hun kisten zijn leeg, - intussen willen zij ons wijs maken dat er wonderveel in is.

Laten wij dus toezien dat wij ons houden aan hetgeen ons getoond en geleerd is door God, om Hem de eer toe te brengen die Hem toekomt. En voorts dat onze God ons hier tesaam vergaderd heeft, sommigen van honderd, anderen van tweehonderd mijlen afstand, - en dat wij gekomen zijn om in Zijn Woord onderwezen te worden; laten wij tonen hoe wij er in gevorderd zijn, en laten wij er nooit van afgetrokken worden op welke wijze dan ook. Wanneer wij vele lieden zien die trachten ons van de rechte weg af te brengen, laten wij zulke pesten ontvluchten, en laten wij geen gemeenschap hebben met zulke spotters met God. Wat mij betreft, ik betuig dat ik er mij door de genade van God nooit bij zal voegen. En daartoe vermaan ik u ook in de Naam van God, dat wij ons allen afscheiden van hun gezelschap, opdat wij niet afgetrokken worden door hun kwade samensprekingen en door hun lasteringen, van de zuiverheid van het Woord van God en van Zijn heilige leer, maar dat wij er allen in volharden tot het einde toe.

Ds. Jean Fabri.

Mijn broeders, hetgeen gezegd is zowel door de broeder die de zaak voorgesteld heeft, als door de anderen die reeds gesproken hebben, is meer dan voldoende.

Toch zal ik er, aangezien dit verwaande warhoofd een valse leer heeft gebracht, door te zeggen dat ons behoud gegrond is op onze vrije wilsbeslissing, en zegt dat wij niet gered kunnen worden, tenzij wij een vrijheid in ons hebben waardoor wij het geloof aannemen, en dat dit van ons voortkomt en niet van God, en dat God niet, meer gunstbewijzen geeft aan de een dan aan de ander, - alleen een gezaghebbend woord van de heilige Paulus bijvoegen, genomen uit het elfde hoofdstuk van de Romeinen, op welke plaats de heilige Paulus Jesaja aanhaalt in het negen en vijftigste hoofdstuk,

en daar zegt: Hij die verlossing brengt zal uit Sion komen, en zal de ontrouw van Jacob wegnemen, en zij zullen van Mij dit verbond hebben, dat Ik hun zonden zal wegnemen (Rom. 11: 26, 27; Jes. 59: 20, 21). *Zij zijn vijanden wat betreft het evangelie om uwentwil, maar zij zijn welbeminden wat betreft de verkiezing, om der vaderen wil* (Rom. 11: 28). Dat is een uitspraak waarin de heilige Paulus toont dat de ongelovigheid weggenomen is door Hem die verlossing brengt; dat de zonden ook weggenomen zijn door Hem die uit Sion komen zal, die is onze Heere Jezus Christus. Dat is dus niet de vrije wilsbeslissing.

En degene die deze leer bevorderd heeft, laat hij er voor een cent van het zijne toe bijbrengen, en laat hij zich bevrijden van die dwaling, waarin hij verzonken is.

Daar het zó is dat wij onszelf kunnen bevrijden door onze eigen kracht, en door onze vrije wilsbeslissing, ja zelfs ook zonder te komen tot Jezus Christus, - dat wij ons kunnen ontdoen (zeg ik) van zoveel hindernissen die ons terughouden, dat wij tot God niet kunnen naderen, - laat die man zich bevrijden van zijn onkunde en van zijn dwalingen'. Intussen zien wij, gelijk ik reeds gezegd heb, dat het onze Heere Jezus Christus is die ons bevrijdt van onze zwakheid; het is door middel van Hem dat wij aan God Zijn Vader aangenaam zijn, - gelijk Hij het ook is die tussenbeide treedt tussen Hem en ons, om ons daar genade te doen vinden.

Maar die genade wordt niet bewezen aan allen. De heilige Paulus toont het aan in de tweede brief aan de Thessalonicensen, het tweede hoofdstuk, wanneer hij spreekt van de mens der zonde, of de zoon des verderfs, die komen zal met tekenen en wonderen; hij voegt er bij aan het einde, dat hij een kracht der dwaling zal geven aan hen die verloren gaan, opdat zij aan de leugen geloof slaan. Daar is dus God die door. Zijn Zoon de mensen bevrijdt van de ongelovigheid, en hen bevrijdt van hun zonden. En aan de andere zijde zegt hij dat Hij een geest der dwaling zenden zal, een krachtig werkende geest om de verworpenen de leugen te doen geloven.

Dat wordt toegeschreven aan God, en het wordt Hem toegeschreven zonder Hem de fout of de schuld van de veroordeling der goddelozen toe te schrijven. En hiervoor is een tweevoudige oorzaak; er is een verwijderde oorzaak, die is de wil van God; er is een nabijliggende oorzaak, die is de kwaadaardigheid, ongelovigheid, ongerechtigheid, opstandigheid van de mens; de mens is dus waard zó verworpen te worden. Maar intussen moeten wij daar boven een andere oorzaak zien, die wij de verwijderde noemen, - die is de wil van God.

En dus kunnen wij wel de gevolgtrekking maken, zowel daaruit, als uit hetgeen wij nu aangehaald hebben van de heilige Paulus, namelijk, dat wij het geloof niet ontvangen van onze vrije wilsbeslissing, maar dat het is door de genade van God die ons uitgekozen heeft om ons tot Zijn Zoon te brengen, en dat wij in Hem verlicht zijn door Zijn Heilige Geest en door Zijn Woord.

Wanneer wij in Jezus Christus geloven, is dat een bijzondere genade; en wat de verworpenen aangaat, daar zij verworpen zijn door een rechtvaardig oordeel van God, daar zij in hun verdorvenheid gelaten zijn, zijn zij rechtvaardig verloren en in het verderf gestort, zonder er niettemin de fout van aan God toe te rekenen, maar aan de mensen. Wij willen God niet beschuldigen van onrechtvaardigheid; wij willen Hem niet beschuldigen van aanneming van de personen; maar dat Hij van oudsher besloten heeft wat Hij wilde doen; dat dit geweest is met billijkheid, rechtvaardigheid en rechtschapenheid; ja met zulk een rechtheid dat men er niets op moet en ook niet kan vinden om aanmerking te maken.

En daarom, laten wij welverzekerd zijn, dat Hij sommigen heeft uitgekozen vóór de schepping der wereld (gelijk het gezegd wordt aan de Efeziërs, eerste hoofdstuk), - en dat Hij de anderen verworpen heeft, volgens die uitspraak van de heilige Paulus: Dat

Hij barmhartigheid bewijst aan wie het Hem goeddunkt, en dat Hij verhardt die Hij wil.

En insgelijks dat wij acht geven op hetgeen er aan wordt toegevoegd, namelijk, dat wij uitgekozen worden in heiligmaking, opdat wij heilig zouden zijn; opdat wij leven in alle heiligheid en eerzaamheid. En het is de Geest der wedergeboorte die ons afscheidt en onderscheidt van de goddelozen, en die ons getuigenis geeft dat wij door God zijn uitgekozen, ja zelfs voor de schepping der wereld, gelijk het ons te kennen is gegeven, toen wij geroepen zijn tot de kennis van God door de prediking van het Evangelie.

En, mijn broeders, ik wek u op en spoor u aan, zoveel in mij is, dat gij acht geeft op degenen die het Evangelie willen vernietigen, die valse leringen zaaien, die hier dwalingen brengen en beroering in deze Kerk verwekken. Welk een schone schijn zij ook weten aan te nemen, dat gij niet op een dwaalspoor gebracht wordt, dat gij niet onstandvastig zijt en wispelturig, om te zeggen: Ik weet niet waaraan ik mij moet houden.

Zodat wanneer er iemand komt die anders niet doet dan in het oor fluisteren, gij uw bezinning niet verliest. Wacht er u wèl voor dat gij weggevoerd wordt door zulk een lichtvaardigheid en onstandvastigheid; maar dat gij niet voor iets dat men u over zou kunnen brengen, afgekeerd wordt van de zuiverheid en de eenvoudigheid van het Woord van God; dat gij geheel en al beslist zijt in deze leer die u nu is voorgesteld; gelijk zij ook de onfeilbare waarheid van God is. En wat mij aangaat, ik betuig dat ik er in toestem en het er mee eens ben.

Ik bid God dat Hij mij de genade moge bewijzen er in te volharden tot aan het einde en er in te sterven.

Ds. Jean de Saint André.

Het moet ons niet verbazen als deze leer aangevallen wordt. Satan (gelijk wij weten) die de vijand is van ons heil, valt ons aan van de zijde waarvan hij weet dat onze grootste sterkte ligt. Laten wij er daarom wèl op bedacht zijn deze leer vast te houden, en te blijven bij de eenvoudigheid daarvan. Want hoeveel te meer zij aangevallen wordt, zoveel te meer is zij noodzakelijk voor ons behoud. De heilige Schrift leert ons niet verder te gaan dan hetgeen ons noodzakelijk is te weten om de oorzaak te vinden van de val van de mens. En allen zijn verloren in Adam, en uit die alomvattende en algemene veroordeling, heeft het God behaagd door Zijn barmhartigheid diegenen terug te trekken die het Hem behaagd heeft. En degenen die onder zulk een veroordeling liggen, kunnen anders niet dan kwaad doen, en wat zij kwaad doen moet God niet aangerekend worden; want God dwingt hen niet kwaad te doen, maar dat moet toegerekend worden aan die natuurlijke verdorvenheid, en daar die verdorven natuur aan het kwaad is overgegeven, kan zij anders niet doen dan alle kwaad.

Eenzelfde zaak kan goed en slecht zijn; goed in God, en slecht inde mens; want het doel dat God voor ogen heeft is goed, en het doel van de mens is slecht. Wanneer wij alle macht, alle gezag en opperhoogheid toekennen aan onze God, moeten wij Hem ook toekennen een raadslag waarbij Hij overwogen heeft voor alle tijden wat Hij moet doen met al Zijn schepselen. En in dat geheim is het ons niet geoorloofd en ook niet mogelijk binnen te dringen. Maar wij moeten tevreden zijn met hetgeen Hij er ons van bekend maakt in het algemeen, namelijk, dat Hij in alles en overal rechtvaardig en billijk is, en dat Hij de maat niet te buiten gaat in alles wat Hij doet.

Wat hen betreft die de rechtvaardigheid van God willen handhaven, en om die te handhaven tegen Zijn leer zijn, - het is zeker dat zij heel de waarheid Gods verduisteren en omkeren. Want wij moeten overwegen dat de rechtvaardigheid van God verbonden is met Zijn waarheid, en dat men het éne niet van het andere moet

afschieden; op zulk een wijze dat wanneer wij zeggen dat God een zaak gedaan heeft, wij moeten erkennen dat zij goed en rechtvaardig gedaan is, daar God het heeft willen doen en Hij het gedaan heeft.

Voorts laten wij er goede acht op geven dat wij luisteren naar dit gedeelte van de heilige Paulus, dat aangehaald is en zeer goed uiteengezet, - te weten dat allen gered zouden worden, en dat allen zouden komen tot de kennis der waarheid. Als wij het in het algemeen nemen van, alle personen, laten wij dan eens zien wat daaruit zou volgen.

Want wij moeten een van tweeën besluiten: ten eerste, als allen behouden moesten worden, volgt daaruit dat er geen veroordeelden zijn, gelijk het gezegd is. Hetgeen rechtstreeks ingaat tegen het eerste artikel van ons geloof. Dus, wat mij betreft, ik stem in met hetgeen hierboven gezegd is, en keur het goed, namelijk, dat God Zijn eeuwige raadslag heeft, waardoor Hij beschikt over al Zijn schepselen gelijk het Hem behaagt, en dat ook rechtvaardig doet, gelijk de Geest van God zovele malen betuigt in de heilige Schrift.

Gode zij dank daarvoor dat het Hem behaagd heeft Zich te bedienen van Zijn uitkiezen om Zijn genade in mij te betonen, en niet om Zich te bedienen van mijn veroordeling, om er Zijn rechtvaardig oordeel in te betonen; hetgeen Hij niettemin had kunnen doen zonder mij onrecht aan te doen, en men had er niet tegen moeten murmureren, volgens de vermaning van de heilige Paulus, wanneer hij zegt: O mens, wie zijt gij die tegen God wilt pleiten? Nu verheerlijk ik mijn God daarom, dat deze leer duidelijk verstaan kan worden, gelijk zij ons nu zó begrijpelijk is uiteengezet, dat zelfs zij die ons voorwerpen dat wij ze van de mensen verkrijgen, zich voor meer dan overtuigd moeten houden, wanneer zij de gedeelten van de heilige Schrift zien die naar voren zijn gebracht; en wij zouden niet kunnen ontkennen dat het God is die door de mond van de mensen gesproken heeft.

EINDE.

Nadat de bovengenoemde Dienaren gesproken hadden, ieder op zijn beurt, en gelijk het hierboven gezegd is, maande Ds. Calvijn aan om, als er iemand was die enige twijfel had, hij dat naar voren zou brengen, opdat hem geantwoord zou worden, en een ieder geheel verzekerd werd van deze leer.

Toen dat gedaan was voegde **Ds. Claude Baduel** er het volgende aan toe:

Hoewel het niet nodig is dat ik spreek na zoveel uitnemende geesten, door wie de leer van ons heil ons voorgesteld is, kan ik nu daar God mij de genade bewezen heeft mij weg te trekken uit de tirannie van de Antichrist, waarin ik zo langen tijd vastgehouden was, en hier te komen in dit heilige gezelschap, waar ik dagelijks grote vertroosting ontvang, - niet verzwijgen dat ik betuig en hier belijdenis doe van mijn geloof, waarin ik wil leven en sterven.

En omdat de heilige Paulus, als hij schrijft aan Timotheüs, inde tweede brief, in het tweede hoofdstuk, aantoonde welke regel de gelovigen moeten volgen, wanneer zij geroepen zijn tot de kennis der waarheid, wanneer hij zegt dat de Heere kent wie de Zijnen zijn, en dat ieder mens die de Naam van de Heere noemt, zich onttrekken moet aan alle ongerechtigheid, - wil ik volgens die betuiging, zeg ik, wel tonen dat ik mij door de genade van God, afkeren zal van alle slechte leringen, en alle leugens en valsheden, mij geheel houdende aan de waarheid van God, gelijk Hij die bekend gemaakt heeft door Zijn Schrift.

- En dus, ik geloof in God de almachtige Vader, die ons heeft uitverkoren en

gekozen vóór het begin der wereld, in Zijn Zoon, onze Heere Jezus Christus, en dat Hij ons het eeuwige leven beloofd heeft, waarvan wij reeds in het bezit zijn door geloof, toen het Hem behaagd heeft ons op Zijn tijd de prediking van het evangelie te schenken.

- Ik geloof in de Zoon die Zijn beeld is, die op aarde gezonden is om Zijn waarheid te prediken en te handhaven, waarvan Hij belijdenis gedaan heeft voor Pilatus, en heeft het niet geloochend.
- Ik geloof in de Heilige Geest, die ons getuigenis geeft in onze harten dat wij zullen behoren tot het getal van de gelukzaligen op de dag van de wederopstanding. Ik geloof de heilige Kerk, en wel de tegenwoordige, tot welke het God behaagd heeft mij te trekken, Hem biddende dat het Hem moge behagen mij er te bewaren, op zulk een wijze dat ik er kan leven en sterven.

Laat dus ieder zich hoe langer hoe meer bevestigen in deze duidelijkheid en eenvoudigheid van het Woord van God, opdat wij allen tezamen verbonden, de weg volgen die de Heere wijst om te komen tot het eeuwige leven, waartoe Hij ons roept en nodigt, en om onze verkiezing te bevestigen en te bekrachtigen, - laten wij er zulk een getuigenis van geven, door ons goed leven en conversatie, zodat de arme blinden en afgodendienaars erdoor kunnen worden aangetrokken tot de kennis der waarheid, om zich in enigheid van geloof met ons te verbinden; en dat de goddelozen en verworpenen, zij die geheel hardnekkig en opstandig zijn, op zulk een wijze van ons afgescheiden worden, dat wij ze houden voor verfoeilijk en uitgebannen, gelijk zijzelf zich ook afscheiden van de Kerk van God en van de gemeenschap der gelovigen; en dat is mijn geloof.

Ten slotte heeft **Ds. Jean Calvin** de slotsom opgemaakt biddende gelijk hier volgt:

O, mijn broeders, wij moeten God zeer hartelijk danken, omdat Hij ons uitgekozen heeft vóórdat wij het zouden kunnen weten. Want wij waren verbannen en verworpen van ons heil, en zelfs naar onze eigen natuur konden wij niet anders dan ons ervan terugtrekken, als het niet geweest was dat Hij ons uitgekozen heeft van de schepping der wereld af aan. En bovendien, ziende de goddeloze verworpenen, die ons een voorbeeld moeten zijn van het oordeel van God, - laten wij erkennen dat wij hetzelfde verdiend hebben, omdat wat onze natuur betreft, wij niet beter gesteld waren dan zij. Laten wij ons die uitspraak herinneren van onze Heere Jezus Christus, dat alle boom die niet geplant is door Mijn Vader, uitgeroeid zal worden.

En laten wij dus onze God verheerlijken over deze zekerheid die Hij ons geeft door Zijn Woord en door Zijn Heilige Geest, namelijk, dat gelijk Hij eenmaal Zijn Zoon in deze wereld gezonden heeft voor onze verlossing, en Hij ons door deze aanneemt, dat Hij ons ook roept tot het eeuwige leven, en tot die onsterfelijke erfenis die Hij ons in de hemel bereid heeft. Laten wij het fundament van onze verkiezing leggen op die onveranderlijke raadslog die Hij vanouds gehad heeft, en op Zijn goede wil; ja en laten wij daarbij blijven, in zulk een vastheid en standvastigheid, dat wij er nooit van worden afgekeerd, wat satan ook moge beramen; en hoewel hij Zijn helpers en dienaren heeft, die niet anders pogen dan ons van de rechte weg af te brengen waarin onze goede God ons eenmaal ingeleid heeft, - laten wij er nooit van afwijken, op welke wijze dan ook.

En laat het dan dus deze goede God moge behagen in ons, gelijk Hij ons uitverkoren en gekozen heeft, nu de standvastigheid en zekerheid te bevestigen die wij ervan moeten hebben, opdat wij Hem kennende als onze Vader, een waar bewijs geven dat

wij de Zijnen zijn. Laten wij gedachtig zijn al onze arme broeders die nog ten onder gehouden worden in die ellendige dienstbaarheid van Babylon, onder de Roomse Antichrist. Zó zij het.

NABERICHT.

Wij hebben hier ingevoegd, bevriende lezer, een slot dat zeer geschikt is voor de voorafgaande stof; niet dat deze slotsom uitgesproken is in de bovengenoemde bijeenkomst; maar bijeengezameld als ze is zowel uit de heilige Schrift als uit de oude leraren, zal zij kunnen dienen tot bevestiging voor hen die begeren te vorderen in deze heilige leer.

De heilige Augustinus in het boek getiteld: *Over de gave van de volharding*. Zij die tegen ons ingaan, zegt hij, voeren aan dat de leer van de voorbeschikking verhindert dat de prediking nut doet. Alsof zij de heilige apostel Paulus verhinderd had zijn ambt te vervullen, die de voorbeschikking geleerd heeft op verschillende plaatsen en toch niet nagelaten heeft het evangelie te prediken.

Alsook: Gelijk het nodig is dat God ons geeft goed te vermanen en te prediken, zo zijn het ook alleen diegenen die de gave ontvangen hebben, die ons horen; evenwel zegt de Heere: die oren heeft om te horen, die hore, enz. Wij prediken dus, maar zij die oren hebben om te horen, horen ons vreedzaam; maar in hen die ze niet hebben wordt deze uitspraak vervuld, dat zij horende niets horen; want zij horen met het lichamelijke zintuig, niet met de instemming van hun hart. Maar waarom sommigen zulke oren hebben, anderen niet, dat wil zeggen, waarom het aan sommigen gegeven is te komen tot de Zoon, en aan de anderen niet, - wie heeft de raadslag des Heeren gekend?

Zo moet men niet ontkennen wat duidelijk is, hoewel wij niet begrijpen wat verborgen is.

Alsook: Ik vraag u, zegt hij, als sommigen onder de dekmantel van de voorbeschikking zich aan onverschilligheid overgeven en genegen als zij zijn hun vlees toe te geven, hun begeerten nagaan, moet men daarom oordelen dat hetgeen geschreven staat van de voorkennis van God onjuist is?

Alsook: Het is wel van pas niet te willen zeggen hetgeen geoorloofd is te zeggen volgens de Schrift. Als wij vrezen dat de onkundigen geraakt worden wanneer zij ons horen spreken, - waarom vrezen wij niet dat hij die in staat is de waarheid te kennen, door leugen verrast wordt doordat hij ons niet gehoord heeft?

Alsook: Als de apostelen, zegt hij, en zij die na hen gevolgd zijn, zowel het een als het ander gedaan hebben, dat is heilig handelen over het eeuwig uitkiezen van God, en niettemin de gelovigen onder toorn en tucht houden van een heilig leven, waarom menen deze lieden dan, overtuigd door de waarheid, dat zij goed spreken als zij zeggen, dat ook al zou hetgeen wij onderwijzen over de voorbeschikking waar zijn, men het toch niet aan het volk moet prediken? Maar veeleer is het goed het te prediken opdat degene die oren heeft om te horen, het hore, - en wie heeft die tenzij dan degene die ze van God ontvangen heeft, die beloofd heeft ze te geven? Laat hij die het niet begrijpt het verwerpen als hij wil, mits hij die het begrijpt het aanneemt en erdoor verzadigd is en leeft. Want gelijk men de godsvrucht moet prediken, opdat Hij goed en behoorlijk gediend wordt, zo moet men ook de voorbeschikking prediken, opdat degene die oren heeft om te horen hore, en in God roeme over Zijn genade, en niet in zichzelf.

Ziedaar wat deze heilige man ervan zegt, hetgeen niettemin verstaan moet worden onder twee voorwaarden. De eerste is, - mits men er niet anders en ook niet verder

over spreekt dan de heilige Schrift. De tweede, mits datzelfde wat gezegd wordt in de Schrift voorzichtig en tot stichting wordt voorgesteld; gelijk wij hopen door de genade van God, dat het zal gebeuren dat Zijn leer ten eerste moge dienen tot bevordering van Zijn eer en voor het heil van de Zijnen; en daartegenover, dat alle andere leer die hiermee in strijd is, ten val zal strekken voor al diegenen die haar volgen.
EINDE.

III. Voor Calvijn stamt de verkiezing uit de Heilige Schrift

'Wij hebben geen andere toevlucht dan Gods providentie'

Prof dr. W. Balke

De verkiezing is een van de moeilijkste en meest omstreden leerstukken in de kerkgeschiedenis, hoewel het tegelijkertijd het 'cor ecclesia' (= het hart van de kerk) genoemd werd. Calvijn wordt nog altijd gezien - ten onrechte - als degene die deze leer heeft bedacht. Immers Paulus heeft er over gesproken in Romeinen 8 en vooral in 9- 11 als hij handelt over de verkiezing van Israël. In de Oude Kerk heeft Augustinus er strijd over gevoerd. Vele middeleeuwse theologen hebben zich er mee beziggehouden. Het is geen dogma dat later is bedacht; het stamt uit de Heilige Schrift. En wij weten dat Calvijn niet anders wilde dan leerling van de Heilige Schrift zijn.

Het is een leerstuk geweest waarover Calvijn scherp is aangevallen zowel van roomse als van humanistische zijde. Vele humanisten hielden zich bezig met de astrologie en zij vervielen in heidens determinisme en fatalisme. In de moeilijke vijftiger jaren was er in Genève het conflict mei Bolsec, die vroeger een Karmelieter monnik was, als een geloofsvluchteling ontvangen werd, maar weldra tegen Calvijn tekeering over de verkiezing en daarop door en uit Genève werd verbannen.

Uiteindelijk werd hij weer rooms. De affaire Bolsec greep als een olievlek om zich heen en bracht niet alleen de positie van Calvijn maar ook de reformatie in Genève in gevaar. In dit conflict trokken de collega-predikanten in de stad met Calvijn één lijn. Maar in Zwitserland werd hij in deze strijd door zijn eigen broeders wel gesteund, zij het met aarzeling en reserve. Het is significant dat bijvoorbeeld in Bern de overheid de predikanten verbood de verkiezing op de kansel ter sprake te brengen.

Calvijn, Bullinger en Beza

Haller, de predikant in Bern die Calvijn het naast stond, waarschuwde hem dat hij geen ander geloofsartikel kende dat meer bittere strijd opleverde dan de verkiezing en dat reeds vrienden zich van hem vervreemd hadden en dat hij vreesde dat veel gemeenten in het Bernse achterland daarin zouden volgen. De overheden en predikanten van Basel, Bern en Zürich waren het wel eens met de verbanning van Bolsec, maar stonden niet echt en royaal achter Calvijn.

Bullinger schreef aan Calvijn: 'Geloof mij, jij hebt velen afgestoten met jouw behandeling van de leer van de predestinatie in de verschillende edities van de Institutie. Naar mijn mening hebben de apostelen alleen terughoudend en met weinig woorden dit onderwerp behandeld, en zij waren zo gematigd om de vromen niet af te stoten. Maar allen hebben verstaan dat God het goede wil voor alle mensen en hen de zaligheid in Christus aanbiedt, die zij niet door hun eigen deugd of geloof maar alleen door Gods gave verkrijgen kunnen.

Zij zijn zozeer vanwege Christus en zijn genade verkoren en niet door iets van henzelf, en de verworpenen zijn ten onder gegaan door hun eigen schuld en niet door Gods boosaardigheid. Want God is de Philanthropus (= de menslievende) die de weg van de zaligheid voor allen opent; en zij die door zelf gewilde verharding de weg niet ingaan, komen om'.

Calvijn was geraakt door dit afstandelijke antwoord van Bullinger en klaagt zijn nood aan Parel: Wanneer nu drie of vier kerken, die met elkaar in het nauw gedreven worden, elkaar niet erkennen, dat is wonderbaarlijke stompzinnigheid ... wat Bullinger mij persoonlijk schreef is niet beter. Maar jij kunt dat beter beoordelen

wanneer je het zelf leest'.

Wervende brief

Het is aan Beza (toen nog in Lausanne) te danken, dat de lijn tussen Genève en Zürich open bleef. Hij neemt de taak over om de dreigende kloof te overbruggen en hij schrijft een wervende brief aan Bullinger waarin hij het voor Calvijn opneemt. 4 Hij begint met te zeggen: 'Ik bezweer jou om jou te overtuigen dat het waarachtig is, dat er door de Genevers niets is nagelaten om Bolsec op de rechte weg terug te brengen'. Beza ontkent ten stelligste, dat Calvijn de leer van de dubbele predestinatie leert: niemand zal willen beweren, dat de een van eeuwigheid zo verworpen is zoals de ander van eeuwigheid af verkoren is. 'Dat vind ik nergens zo in de Schrift!' 'God wil immers dat allen behouden worden, het behaagt God niet dat er iemand verloren gaat'. 'Het is zeker dat Gods wil niet tiranniek noch onrechtvaardig is'.

Beza stelt: Calvijn en 'wij willen de grenzen van de Schrift niet overschrijden en Gods Raad onderwerpen aan ons gevoelens'.

De predestinatie is Bijbels helder aangegeven, maar de voltrekking daarvan blijft echter een geheimenis, dat daarin bestaat, dat de verwerping de schuld aan de kant van de mens niet opheft. God is toch geen tiran en Calvijn is geen verschrikkelijk (lett. : horridus) mens zoals sommige monsters' hem verzinnen.

(Met deze monsters bedoelt Beza de secretaris van de Raad Philibert Berthelier, verder Pierre Ameaux, de broeders Baptiste en Baltasard Sept en hun bende, Jean Phil. Bonna, zie: Annales, CO 21, 475vv.)

'Wat mij aangaat, ik bewonder liever zijn gematigdheid en geduld dan dat ik klaag over zijn bitterheid. De predestinatie is een goede boodschap, want zo weet ik, dat mijn heil niet in mij maar in Gods voornemen, dat altijd één en hetzelfde is, verankerd is'.

Deze briefwisseling geeft ons even een doorkijk in de verhoudingen en de achtergronden in die tijd. Geen van de predikanten in Bazel, Bern en Zürich heeft zo bloot gestaan aan laster en verdachtmaking als Calvijn in Genève. Toen hij in Genève terugkeerde in 1541 zei hij van de predikanten die hij toen aantrof: 'Ik vertrouw er geen een'. Tien jaar later was de 'Compagnie des Pasteurs' gevormd tot een hechte gemeenschap, echter die bestond toen bijna geheel uit Franse geloofsvluchtelingen. De onvoorwaardelijke steun die Calvijn had van zijn strijdmakkers Farel (Neuchâtel) en Viret (Lausanne) heeft hij in die mate vanuit de andere Zwitserse steden niet gehad.

De Congregation

De Congregation of wel de Consensus Genevensis bevestigt wat Beza schreef aan Bullinger. In deze verklaring van Calvijn afgelegd tijdens de bijeenkomst op 18 december 1551, waarmee alle aanwezige predikanten instemming betuigden, gebruikt Calvijn niet het woord voorbeschikking maar wel het woord verkiezing. Hij pleit om met soberheid en bescheidenheid over dit geheimenis te spreken.

Wij mogen niet willen doordringen in de Raadkamer van God. Inderdaad stelt Calvijn hier niet een systeem samen van de dubbele predestinatie, meer nog zelfs: hij noemt niet een 'decreet of besluit van verwerping'. Hij erkent slechts een wederkerige relatie tussen verkiezing en verwerping. En dat is een algehele dissymmetrie of onevenredigheid tussen deze beide begrippen. 'Ziedaar wat wij hebben vast te houden wat betreft de verworpenen, nl. dat God hen verwerpt omdat zij niet zijn gekozen en uitverkoren'.

De goddelijke wil is bron van alle recht en billijkheid en Job is er getuige van. Job is

ook een voorbeeld voor de christenen om de Raad en het oordeel van God te aanbidden. Calvijn geeft geen methodisch en logisch uitgewerkte verhandeling. Hij redeneert niet als een filosoof, maar opent een eschatologisch perspectief: de tijd is nog niet gekomen, maar die zal komen om God te aanschouwen van aangezicht tot aangezicht.

Pastorale prediking

In Bern mochten de predikanten van de overheid niet meer over de predestinatie preken op de kansel. Dat zal daarvoor dus wel gebeurd zijn. Nu heeft men ook vaak gezegd dat de verkiezing in de prediking van Calvijn geen rol speelde. Dat moet genuanceerd worden. Het is in zoverre juist, dat de verkiezing niet in de prediking van Calvijn een overheersende plaats heeft gehad. Maar wanneer de tekst er aanleiding toe gaf, heeft Calvijn de leer ook aan de orde gesteld. Er zijn de preken over Jakob en Ezau van Calvijn in 1560, die door prof. S. van der Linde zijn vertaald en uitgegeven'. Wij richten nu onze aandacht op enkele preken van Calvijn over teksten uit het Nieuwe Testament waarin Paulus spreekt over de verkiezing. Want het is een belangrijke vraag hoe Calvijn met dit Bijbelse leerstuk in zijn verkondiging is omgegaan.

Nu missen wij Calvijns preken bijv. over de Romeinen, maar er is een aantal preken van Calvijn bewaard gebleven, waarin hij zeer pastoraal op deze vragen over de verkiezing is ingegaan. Zo zijn er twee preken over Efëze 1: 3 en 4 die werden gehouden in de zomer van 1558. En over 2 Timotheüs 1: 8-10 preekte Calvijn tweemaal op zondag 5 mei 1555.

Dit jaar was een tijd waarin het verzet van de oorspronkelijke inwoners van Genève tegen de vele vreemdelingen, de refuge's vooral uit Frankrijk en Italië, tot een uitbarsting kwam. Een deel van de Genevers verzette zich tegen de prediking van Calvijn, terwijl de geloofsvluchtelingen, ontkomen aan de brandstapels in Frankrijk, de verkondiging van het evangelie indronken als levend water. Wij zien nu hier hoe pastoraal Calvijn spreekt over de verkiezing.

Hij vergelijkt bijvoorbeeld de verborgen Raad van God met een origineel, en Christus en de verkondiging van het heil met een afschrift, maar dat het waarmerk is van het origineel. Op grond van dit afschrift moeten wij zeker zijn van onze verkiezing. Hij merkt dan op: 'We hoeven helemaal niet te bladeren in de akte en het register van God, alsof er enige twijfel bestaat; wij hebben immers een onfeilbaar bewijsstuk [nl. Christus]: wat willen wij nog meer?'

Hiermee wijst Calvijn elke curiositas (nieuwsgierigheid) af, hoe en wat God in Zijn Raad overlegd en besloten heeft. Daarin mogen wij niet doordringen en wij moeten dat ook niet willen. God realiseert de verkiezing door ons te roepen. Hij roept ons tot Christus. Calvijn zegt: 'God verklaart ons Zijn goedheid en liefde, temeer omdat de poort tot het Koninkrijk der hemelen voor ons geopend is door de hoop. En terwijl wij in deze wereld onderworpen zijn aan allerlei ellende, is er alle reden om ons tevreden te houden met het feit dat God ons gekozen en tot Zich geroepen heeft.

Hij doet dat door het Evangelie, waarin wij het getuigenis hebben dat Hij onze Vader is, omdat Hij ons verbonden heeft met onze Heere Jezus Christus als leden met het Hoofd'.

Wij leren hier hoezeer het ongeoorloofd is om de verkiezing los te maken van de roeping.

De troost van de verkiezing

De geloofsvluchtelingen hebben dat verstaan. De beide genoemde Timothees-preken

CO 51, 259? zijn heel snel in Londen apart uitgegeven in een Engelse vertaling om de gelovigen te sterken en te troosten.

[Deze twee preken zijn uitgegeven in: Johannes Calvijn, De eeuwige voorbeschikking Gods (vert. VV. Visser, inleiding en annotatie W. Balke) (uitg. Boom Amsterdam 2009)].

Waarom juist deze twee preken toen? Wel, van 1553-1558 werd Engeland geregeerd door koningin Maria Stuart. Zij stond bekend als 'the bloody Mary' (= Maria de bloeddorstige) vanwege de meedogenloze vervolging van eenvoudige Christgelovigen, die niet de knie wilden buigen voor de paapse afgoderij.

De Engelse uitgave van deze twee preken ging vergezeld van een korte inleiding, waarin wij ondermeer lezen: 'Tot de eer van Zijn naam en tot de opbouw van Zijn kerk en eveneens voor alle troost en ondersteuning, door het meest genadige doel van de eeuwige God, is onze eeuwige zaligheid zo vast en zeker, omdat hij bepaald en besloten is door Hem in Christus Jezus Zijn eeuwige Zoon, voor de grondlegging van de wereld.'

Wat betreft deze twee punten: nl. de rust en het geduldig lijden van verdrukking ter wille van Christus, en de zekerheid van onze eeuwige zaligheid in Hem, hebt gij hier, beste lezer, twee belangrijke, goddelijke en troostende preken, gedaan door Gods getrouwe dienaar, Johannes Calvijn, juist in zo'n tijd als hier in Engeland, toen het zwaard van de tirannie vol bloed was, en het vuur heet brandde.

Door deze waardevolle preken worden wij allen geroepen: deels om liever verdrukking te lijden met het volk van God dan het plezier van de zonde voor een tijd te genieten en deels om ons in niets anders zo te verheugen dan daarin dat onze namen zijn geschreven in de hemel. Zoals wij worden geleerd door onze soevereine Heer en Meester Christus Jezus, altijd te prijzen. Amen.'

De eerste preek

Deze eerste preek gaat over het tekstgedeelte: 'Schaam u dus niet voor het getuigenis van onze Heer of voor mij, zijn gevangene, maar wees mede bereid voor het evangelie te lijden in de kracht van God, die ons behouden heeft en geroepen met een heilige roeping, niet naar onze werken, maar naar zijn eigen voornemen en de genade, die ons in Christus Jezus gegeven is vóór eeuwige tijden . . .' (2 Tim. 1: 8-9).

God komt ons in Zijn oneindige goedheid tegemoet. 'Ziedaar onze God die ons heeft weggerukt uit de afgronden van de hel - we waren verloren en veroordeeld. Hij heeft ons het heil gebracht en ons vervolgens geroepen om er deelgenoot van te worden. Als God zich zo vrijgevig betoont, maar wij Hem op onze beurt de rug toekeren en ons niet verwaardigen het heil aan te nemen dat Hij ons aanbiedt - is dat dan geen uitzinnige kwaadaardigheid?'

'Indien God ons dus heeft gered, en ons met een heilige roeping heeft geroepen, zouden we dan denken dat Hij ons halverwege in de steek wil laten? Wanneer Hij ons ons heil heeft getoond, ons benen heeft gegeven om te lopen, ons Zijn evangelie heeft geschonken waardoor Hij ons uitnodigt Zijn koninkrijk binnen te gaan en de poort daarvan opent - wanneer Hij zo voor alles zorg draagt, hoe kunnen we dan denken dat Hij ons daar in de steek wil laten en van ons afziet, zodat Zijn genade verloren gaat en nutteloos is? Volstrekt niet'.

Paulus zegt 'dat dit heil niet samenhangt met onze werken, maar met het voornemen van God en Zijn genade'. Paulus wil ons vermanen 'door te laten zien dat onze ondankbaarheid des te laakbaarder is, aangezien God de onuitputtelijke schatkamers van Zijn goedheid jegens ons heeft opengesteld. Want Hij heeft geen oog voor onze werken of waardigheid wanneer Hij ons roept tot het heil; Hij doet dat uitsluitend op

grond van Zijn genade'.

Dit voornemen is ons voor alle tijden gegeven. Maar Hij heeft het geopenbaard met de komst van onze Heere Jezus Christus. Toen kwam de genade aan het licht. VVij 'hoeven niet ver te dragen, maar God komt ons opzoeken; we hoeven alleen maar de mond wijd open te doen en Hij zal hem vullen (Psalm 81: 1 1); ons hart te openen en toegang te verlenen aan dit getuigenis van het evangelie, en de onsterfelijkheid van het hemels koninkrijk zal in ons wonen'.

Het voornemen of de Raad van God, daar mogen we nooit over twisten hoe het tot stand gekomen is, 'alsof we ons inbeelden de redenen te kennen om te zeggen: hierom heeft God het zo gewild'.

'Zijn voornemen wil zeggen, dat Hij nooit de oorzaak van ons heil buiten Zichzelf zoekt'.

God verkiest door Zijn grondeloze goedheid; het is een verheven en onbegrijpelijk geheimenis. Calvin vermaant om daarin niet te willen doordringen. Dat is onverdraaglijke heiligschennis. En dat gevaar komt omdat wij de verkiezing van de roeping losmaken.

De tweede preek

Deze tweede preek gaat over het tekstgedeelte: ' ... in de kracht van God, die ons behouden heeft en geroepen met een heilige roeping niet naar onze werken, maar naar Zijn eigen voornemen en de genade, die ons in Christus Jezus gegeven is vóór eeuwige tijden, doch die nu geopenbaard is door de verschijning van onze Heiland, Christus Jezus, die de dood van zijn kracht heeft beroofd en onvergankelijk leven aan het licht gebracht heeft door het evangelie' (2 Tim. 1: 9- 10).

Calvin laat zien hoe Paulus de genade van Jezus Christus verbindt met de eeuwige Raad van God, Zijn Vader; vervolgens leidt hij ons naar onze roeping opdat we verzekerd zijn van de goedheid van God, en van Zijn wil, die voor ons verborgen zouden zijn als we er geen getuigenis van hadden. 'Om volledig van de uitverkiezing door God te zijn verzekerd en daarmee ons voordeel te doen, moeten we dus leren om direct tot Jezus Christus te gaan, want Hij is de waarachtige spiegel waarin we onze uitverkiezing moeten aanschouwen'.

Wij moeten volgens de regel van Paulus de eeuwige uitverkiezing in verband brengen met de roeping. 'Want Paulus zegt dat God ons geroepen heeft, en dat Hij ons deelgenoot heeft gemaakt van grote schatten en oneindige rijkdommen, die Hij ons aandraagt door middel van onze Heer Jezus Christus. En hoe? Paulus zegt dat dit gebeurt op grond van onze uitverkiezing vóór de schepping van de wereld. Terwijl Paulus het geloof behandelt, leidt hij ons naar dit veel hoger liggende beginsel, naar deze " eerste oorzaak, de waarachtige bron van ons heil, namelijk de grondeloze goedheid'.

'Wanneer we een onderzoek instellen naar ons heil, moeten we niet beginnen bij de vraag: 'Zijn we uitverkoren of niet?' Volstrekt niet. Want zo hoog kunnen we nooit opstijgen; eerder zullen we honderdduizend maal verward raken en zal ons verstand verblind raken, voordat we kunnen naderen tot de verborgen Raad van God'. 'We moeten luisteren naar wat ons in het evangelie wordt gezegd, en wanneer God ons de genade betoont om de belofte te ontvangen die Hij ons aanbiedt, weten we dat dit betekent dat Hij Zijn hart voor ons ontvouwt'.

Geroepen

'Wij zijn geroepen in Jezus Christus. Hoe kunnen we dat weten? Hoe zullen we ons houden aan de leer die God ons voor ogen stelt? We moeten om de genade Gods te

verheerlijken, steeds meer inzien dat wij van onze kant niets kunnen bijdragen'. 'Hij heeft ons uitverkoren voordat de wereld geschapen werd.

De letters aangaande de uitverkiezing door God zijn weliswaar onleesbaar, voor ons in elk geval, omdat die uitverkiezing plaatsvindt in Hemzelf en in Zijn wezen. Toch kunnen we er iets van lezen omdat God ons er getuigenis van aflegt wanneer Hij ons tot Zich roept, en wel door de kennis van het evangelie en door het geloof; wij hebben Zijn getuigenis dus dubbel.

'Aangezien het origineel en de akte niet afwijken van de letters van het bewijsstuk dat wordt gebruikt, maar er eerder een bevestiging van vormen, en men al helemaal de akte niet gaat onderzoeken als men over het oorspronkelijke bewijsstuk beschikt, zo moeten we verzekerd zijn van onze uitverkiezing. Wanneer God ons door middel van het evangelie verzekert dat Hij ons als Zijn kinderen beschouwt, welnu, dan zijn die letters oorspronkelijk genoeg, getekend als ze zijn met het bloed van onze Heere Jezus Christus, en verzegeld door Zijn Heilige Geest. Wanneer we dat hebben, hebben we dan niet iets wat ons tevreden stelt?'

'Telkens als ons de genade van God wordt verkondigd, is het alsof het Koninkrijk der hemelen voor ons wordt geopend, God ons de hand reikt, en ons ervan verzekert dat ons leven aanstaande is en dat Hij ons deelgenoot wil maken van Zijn hemelse erfenis'. 'Ofschoon we hier beneden vreemdelingen zijn, en er slechts dood en vervloeking in ons lijken te huizen, is het toch zo dat het leven en de genade die onze Heer Jezus Christus ons heeft medegedeeld, op het juiste moment vrucht zullen dragen. Dat zal zijn wanneer Zijn Vader Hem wederom zal zenden om ons de uitwerking te tonen van de zaken die ons dagelijks worden verkondigd, en die in Zijn persoon zijn vervuld, toen Hij bekleed was met onze menselijke natuur'.

Epiloog

Fundamenteel voor het verstaan van Calvijn is dat hij met Paulus de verkiezing verbindt met de roeping, en dat hij ons verbiedt te willen doordringen in Gods Raadkamer. Het is opvallend in zijn prediking hoe Christo-centrisch en troostrijk Calvijn de verkiezing verkondigt. Het is het vaste en onwrikbare fundament van de zaligheid. Daarbij gaat het om de rechte kennis van God. De toegang tot die rechte kennis is alleen in Christus.

De grondtoon van zijn prediking is de oneindige goedheid van God. De verkiezing was voor Calvijn een bijzondere vorm van de voorzienigheid, van Gods vaderlijke zorg en goedheid: 'zo sprekende belijden wij, dat wij ons leven uit de hand van God hebben, en dat het van Hem is dat wij verwachten ondersteund te worden, en dat wij geen andere toevlucht hebben dan Zijn voorzienigheid'."